

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Наталія Жидовська
Наталія Царук
Катерина Янковська

ОБЛІК В БАНКАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Львів
СПОЛОМ
2024

УДК 336.71:657
Ж 69

*Рекомендовано до друку вченою радою
Львівського національного університету природокористування
(протокол № 4 від 05.11.2024 р.)*

Рецензенти:

Сук П. Л. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехгічний інститут»;

Лютак О. М. – проректор з науково-педагогічної роботи, доктор економічних наук, професор Луцького національного технічного університету.

Черевко І. В. – доктор економічних наук, професор кафедри економіки Львівського національного університету природокористування.

Жидовська, Наталія Михайлівна.

Облік в банках : навч. посіб. / Жидовська Н.М, Царук Н.Г., Янковська К.С. – Львів : СПОЛОМ, 2024. – 334 с. : табл. – Бібліогр.: с. 265–269 (57 назв).

Подано рекомендації для набуття здобувачами вищої освіти навичок організації та ведення бухгалтерського обліку в банківській установі, методика розв'язання задач. Наведені задачі сприяють самостійній роботі над вивченням курсу, розвитку навичок творчого мислення, підвищують практичну підготовку з економічних спеціальностей.

Для здобувачів освіти економічних вищих навчальних закладів, викладачів, аспірантів, практичних працівників банківської та фінансової сфери.

ISBN 978-617-8557-29-4

© ЛНУП, 2024
© Вид-во «СПОЛОМ», 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ І ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ	10
1.1. Система бухгалтерського обліку в банках та її складові	10
1.2. Організація обліково-операційної роботи в банку	14
1.3. Банківська документація. Документообіг за банківськими операціями	16
1.4. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в банках	19
1.5. Характеристика Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України за класами	22
1.6. Аналітичний та синтетичний облік у банках	27
<i>Практичний блок</i>	30
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	36
Тема 2. ОБЛІК КАПІТАЛУ	43
2.1. Склад і оцінка капіталу банку	44
2.2. Порядок формування статутного капіталу банку	46
2.3. Порядок обліку емісійних різниць	48
2.4. Облік розрахунків з акціонерами банку	49
2.5. Облік субординованого боргу та інших статей додаткового капіталу	51
<i>Практичний блок</i>	52
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	54
Тема 3. ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ	60
3.1. Сутність і класифікація доходів і витрат комерційного Банку	60
3.2. Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат як базовий принцип їх обліку. Визнання доходів і витрат	62
3.3. Характеристика рахунків, що служать для обліку доходів і витрат банку	65
3.4. Облік процентних доходів і витрат	66

3.5.	Облік комісійних доходів і витрат	68
3.6.	Облік інших статей доходів (витрат) за операційною діяльністю банку	70
3.7.	Облік загальних адміністративних витрат комерційного банку	72
3.8.	Порядок формування фінансових результатів діяльності банку та їх розподіл	74
	<i>Практичний блок</i>	75
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	79
Тема 4.	ОБЛІК КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ	84
4.1.	Документація, документообіг та облік прибуткових касових операцій	85
4.2.	Документообіг, облік і контроль видаткових касових операцій	87
4.3.	Інкасація грошової виручки	89
4.4.	Облік підкріплення операційних кас комерційних банків	90
4.5.	Ревізія каси, відображення в обліку результатів ревізії	92
	<i>Практичний блок</i>	93
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	95
Тема 5.	ОБЛІК РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ	98
5.1.	Відкриття і ведення банками рахунків клієнтів у національній валюті	99
5.2.	Принцип організації безготівкових розрахунків	103
5.3.	Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями	108
5.4.	Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями	110
5.5.	Розрахунки платіжними вимогами, облік і контроль цих операцій	112
5.6.	Облік і контроль операцій при розрахунках чеками	113
5.7.	Облік операцій при розрахунках акредитивами.	116
5.8.	Організація документообігу та обліку розрахункових операцій у разі використання системи „клієнт-банк”	120
	<i>Практичний блок</i>	122
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	124

Тема 6. ОБЛІК ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	131
6.1. Сутність депозитних операцій комерційних банків та організація їх обліку	131
6.2. Облік строкових коштів суб'єктів господарської діяльності	133
6.3. Облік коштів на вимогу і строкових коштів фізичних осіб	135
6.4. Облік нарахування та сплати процентів за депозитами юридичних та фізичних осіб	136
6.5. Облік операцій під час виплати коштів із депозитних рахунків	138
6.6. Внутрішній контроль за депозитними операціями	140
<i>Практичний блок</i>	141
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	145
Тема 7. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРЕДИТУВАННЯ	150
7.1. Сутність і принципи відображення кредитних операцій в обліковій системі банку	151
7.2. Характеристика рахунків, що служать для обліку банківських кредитів	152
7.3. Облік операцій з надання кредиту	156
7.4. Облікові процедури, що виконуються з настанням терміну погашення кредиту	157
7.5. Облік доходів банку за кредитними операціями	159
7.6. Особливості обліку окремих видів банківських позик	161
7.7. Облікові процедури запобігання кредитному ризику	164
<i>Практичний блок</i>	171
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	173
Тема 8. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ	180
8.1. Класифікація операцій комерційного банку з цінними паперами	181
8.2. Принципи та базові засади обліку операцій банку з цінними паперами	184
8.3. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку	185
8.4. Облік цінних паперів, придбаних до портфеля на продаж	189
8.5. Облік цінних паперів, що утримуються в портфелі банку	193

	до погашення	
8.6.	Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії	196
8.7.	Облік цінних паперів, емітованих банком	198
8.8.	Облік доходів і витрат банку за операціями з цінними паперами	201
	<i>Практичний блок</i>	202
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	204
Тема 9.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ	211
9.1.	Сутність та основи побудови обліку валютних операцій	211
9.2.	Валютна позиція банку та її облік	215
9.3.	Облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті	217
9.4.	Облік безготівкових обмінних операцій в іноземній валюті	219
9.5.	Облік результату від операцій з іноземною валютою	221
	<i>Практичний блок</i>	223
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	225
Тема 10.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	232
10.1.	Облік придбання та вибуття основних засобів і нематеріальних активів	233
10.2.	Облік витрат, пов'язаних із поліпшенням основних засобів і вдосконаленням нематеріальних активів	240
10.3.	Порядок переоцінки необоротних активів та її облік	241
10.4.	Облік амортизації основних засобів і нематеріальних активів	243
10.5.	Інвентаризація основних засобів і нематеріальних активів, відображення в обліку результатів інвентаризації	245
	<i>Практичний блок</i>	247
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	250
Тема 11.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЛІЗИНГУ	252
11.1.	Суть та характеристика лізингових операцій комерційного банку	253
11.2.	Облік операцій з фінансового лізингу	255
11.3.	Облік операцій з оперативного лізингу	257

11.4. Продаж необоротного активу з укладенням угоди про його одержання продавцем у лізинг	258
<i>Практичний блок</i>	259
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	261
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	265
ДОДАТКИ	270

ПЕРЕДМОВА

Сьогоденний вектор розвитку України направлений на створення власної економіки ринкового спрямування. Одним із визначальних економічних важелів управління є саме банківська система, яка відіграє надважливу роль як на внутрішньому ринку України, так і у світовій господарській системі. Нові умови господарювання спонукають банківські установи до оперативного та вчасного реагування на інформацію, що надходить із зовнішніх і внутрішніх джерел аналітичних підрозділів. Натомість, потреба в розширенні обсягу та змісту якісної інформації значно зростає, що спричинює, як наслідок, підвищені вимоги до бухгалтерського обліку в банківських установах.

Мета дисципліни: Формування у здобувачів вищої освіти сучасної системи знань з теорії і практики бухгалтерського обліку в банках та набуття відповідних компетентностей.

Завдання дисципліни:

- засвоєння теоретичних засад фінансового обліку в банках як інструмента управління банком;
- ознайомлення із завданнями обліку за різними його напрямками;
- засвоєння техніки документального оформлення операцій у первинних облікових документах та методики реєстрації облікової інформації у системі рахунків;
- ознайомлення з методикою формування звітних показників за даними бухгалтерського обліку в банках та інтерпретації основних фінансових звітів;
- набуття професійних навичок практичної роботи із зазначеної дисципліни.

Предмет дисципліни: Теоретичні і практичні основи відображення в системі бухгалтерського обліку банківських операцій та складання банківської звітності.

Навчальний посібник підготовлено відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Облік і оподаткування».

Навчальний посібник містить понятійний апарат та ключові слова по кожній темі, які дозволяють здобувачам вищої освіти самостійно підготуватися до заняття, а наведені завдання у практичному блоці дають можливість набути певного обсягу вмінь та навичок у засвоєнні даного курсу.

Для перевірки знань і закріплення теоретичного матеріалу у посібнику наведені тестові завдання і контрольні запитання, які згруповані у блок самопідготовки та самоконтролю.

З метою зручного використання при розв'язанні практичних завдань та підвищення якості засвоєння здобувачам освіти методологічних засад фінансового обліку банківських операцій у додатку посібника надано План рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Навчальний посібник призначений для здобувачів освіти економічних вищих навчальних закладів, аспірантів, практичних працівників банківської та фінансової сфери, а також для тих, хто самостійно вивчає бухгалтерський облік в банках.

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ І ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ

Мета заняття: засвоїти економічний зміст банківської документації та групування балансових рахунків, принципи їх побудови, ознайомитись з Планом рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Понятійний апарат: бухгалтерський облік, принципи бухгалтерського обліку, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), облікова політика банку, обліково-операційний апарат, банківський документ, документообіг за банківськими операціями, стадії документообігу, План рахунків, реєстри аналітичного обліку, реєстри синтетичного обліку, параметри аналітичного рахунка.

Рекомендована література: нормативна 1,2,7,20,21, 24; основна 1,3,6,7,8; ресурси інтернет 1-10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Система бухгалтерського обліку в банках та її складові.
2. Організація обліково-операційної роботи в банку.
3. Банківська документація. Документообіг за банківськими операціями.
4. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в банках.
5. Характеристика Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України за класами.
6. Аналітичний та синтетичний облік у банках.

1. Система бухгалтерського обліку в банках та її складові

Бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про діяльність підприємства чи установи зовнішнім і внутрішнім користувачам.

Методологічно та організаційно бухгалтерський облік поділяється на фінансовий, управлінський і податковий. Кожен із

зазначених видів обліку має властиві йому мету, призначення, коло користувачів облікової інформації та відіграє свою роль в управлінні установою.

Фінансовий облік - це сукупність правил і процедур, які забезпечують підготовку і передання інформації про фінансовий стан та результати діяльності, грошові кошти банку відповідно до вимог чинних законодавчих актів для задоволення потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів для прийняття ними економічних рішень

Фінансовий облік покликаний відобразити всі господарські й фінансові операції суб'єкта господарювання за звітний період, а також забезпечити складання фінансової звітності для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Його мають вести всі підприємства та установи незалежно від видів їхньої діяльності та форм власності. За даними фінансового обліку складається фінансова звітність, що призначена як для зовнішніх так і для внутрішніх користувачів і є відкритою для користування.

Під **предметом** банківського обліку варто розуміти інформаційне відображення стану активів і пасивів банку та їх раціональне використання в процесі розширеного суспільного відтворення.

Об'єктами фінансового обліку в комерційних банках є: активи, зобов'язання і капітал банку; доходи й витрати за їх видами; фінансові результати діяльності та їх розподіл.

Активи - це ресурси, що контролюються установою, як результат минулих подій, використання яких у майбутньому приведе до отримання економічних вигод.

Майбутня економічна вигода, втілена в активах, може бути отримана в різний спосіб, зокрема:

- 1) використанням активу для надання послуг;
- 2) обміном одного активу на інший;
- 3) використанням активу для погашення зобов'язань;
- 4) розподілом активу між власниками.

Зобов'язання — це заборгованість установи, що виникла внаслідок минулих подій, погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів установи, що обіцяють економічні вигоди.

Капітал — це залишкова частка в активах установи після відрахування всіх зобов'язань.

Основні елементи балансового звіту банку можна подати у наступній обліковій формулі:

$$\text{АКТИВИ} = \text{ЗОБОВ'ЯЗАННЯ} + \text{КАПІТАЛ}$$

Доходи і витрати банку виникають як результат реалізації економічних вигод, утілених в активах, або виконання банком своїх зобов'язань чи ведення господарської діяльності.

Фінансовий результат діяльності банку виступає у формі прибутку або збитку. Він визначається як різниця між загальною сумою доходів і загальною сумою витрат банківської установи за певний період.

$$\text{ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ} = \text{ДОХОДИ} - \text{ВИТРАТИ}$$

Метод банківського обліку - це різні прийоми і способи вивчення стану активів і пасивів банку та рівня ефективності їх використання в банківському обліку.

Метод банківського обліку складається з окремих специфічних методичних прийомів, основними з яких є:

- документування;
- інвентаризація;
- оцінка;
- калькуляція;
- рахунки;
- подвійний запис;
- бухгалтерський баланс;
- звітність.

Принцип обліку - це загальні, концептуальні основи, на яких будується фінансовий облік і на базі яких складається фінансова звітність.

У законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 визначено такі основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності: повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиного грошового вимірника, інші принципи, визначені МСБО та НПСБО.

Повне висвітлення - фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні й потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що виносяться на її основі.

Автономність - кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, через що особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства.

Послідовність - постійне застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених Національними положеннями бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

Безперервність - оцінка активів і зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Нарахування - для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Превалювання сутності над формою - операції обліковуються відповідно до їхньої економічної сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Єдиний грошовий вимірник - вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці.

Управлінський облік – це сукупність правил і процедур, які забезпечують підготовку і надання інформації про діяльність банку для задоволення потреб керівництва банку та його менеджерів під час прийняття управлінських рішень згідно з вимогами внутрішніх нормативно-правових документів банку.

Об'єкти управлінського обліку, порядок його ведення та форми управлінської звітності визначаються установою банку. На відміну від фінансового обліку, який регулюється законодавчими й

нормативними актами, управлінський облік банківські установи ведуть самостійно, враховуючи особливості діяльності, структуру банку, потреби та вимоги системи управління. Вони самостійно визначають позиції та зміст внутрішньої звітності, періодичність її складання і подання на різні рівні управління.

Податковий облік ведеться суб'єктами господарювання відповідно до вимог податкового законодавства.

Форми й терміни подання податкової звітності визначаються податковими органами країни.

Слід зауважити, що за певних умов (установлення відповідності між вимогами НП(С)БО та чинним податковим законодавством у частині визнання доходів та витрат і методики визначення фінансового результату) ведення податкового обліку втратить свою доцільність.

2. Організація обліково-операційної роботи в банку

Базою бухгалтерського обліку в установах банків є обліково-операційна робота.

Сукупність процесів оформлення і здійснення розрахунково-грошових операцій, їх обліку і контролю протягом операційного дня та після його закінчення становить **обліково-операційну роботу банку**.

Банки самостійно обирають систему та підсистеми бухгалтерського обліку, виходячи з потреб управління банком, обсягу банківських операцій і кількості працюючих. Організація обліково-операційної роботи повинна забезпечити:

- дотримання принципів бухгалтерського обліку;
- єдину методологічну основу обліку;
- взаємозв'язок даних синтетичного та аналітичного обліку;
- хронологічне й систематичне відображення всіх операцій банку в регістрах бухгалтерського обліку на підставі первинних документів;
- накопичення й систематизацію даних обліку в розрізі показників, необхідних для управління банком, а також складання звітності.

Працівників установи банку, які здійснюють оформлення і контроль грошово-розрахункових документів та забезпечують відображення операцій за рахунками бухгалтерського обліку, прийнято називати *обліково-операційним апаратом банку*.

Структура обліково-операційного апарату визначається банком самостійно. Бухгалтерські операції можуть виконувати працівники будь-якого структурного підрозділу банку, якщо це передбачено їхніми функціональними обов'язками.

Банк самостійно визначає права працівників на підписування документів, затверджує правила документообігу, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Для обмеження ризику під час виконання банківських операцій необхідно визначити такі процедури з організації обліково-операційної роботи банку:

1. Розподіл обов'язків і повноважень щодо здійснення операцій:
 - а) перелік операцій;
 - б) список осіб, уповноважених на підписання документів;
 - в) обмеження щодо розпорядження активами;
 - г) делегування повноважень;
2. Виконання операцій: технічне та бухгалтерське оброблення.
3. Контроль операцій.

У процесі здійснення обліково-операційної роботи необхідно дотримуватися таких вимог:

- усі розрахункові, касові та інші документи, що надійшли в операційний час, відображають у бухгалтерському обліку того ж дня. Документи, що надійшли після операційного часу, підлягають записам за рахунками клієнтів наступним днем.

- приймання і контроль документів, обслуговування клієнтів, введення інформації в персональний комп'ютер, а також перевірка вихідних форм, формування архівних папок документів здійснюють протягом операційного дня безпосередньо відповідальні виконавці;

- клієнт, виходячи зі своїх технічних можливостей, може подавати до банку розрахункові документи як у паперовій формі, так і у вигляді електронних розрахункових документів. Спосіб подання клієнтами документів до банку передбачається угодою на розрахунково-касове обслуговування;

- у поза операційний час документи можна здавати до банку відповідальному виконавцеві або через спеціальні пристрої, звідки документи виймають принаймні раз на годину. Якщо документи з будь-якої причини не можуть бути прийняті до виконання, клієнта негайно про це повідомляють;

- оплату всіх розрахунково-грошових документів з поточних рахунків клієнтів проводять лише в межах коштів, наявних на цих рахунках, або якщо договором між банком та платником передбачено їх приймання та виконання в разі відсутності або недостатності коштів на вказаних рахунках;

- документи, підготовлені для передання системою електронних платежів, формують у порядку їх надходження. Передання інформації, що міститься в документах, системою електронних платежів здійснюють рівномірно протягом усього операційного дня. Завершують її за дві-три години до кінця робочого дня.

3.Банківська документація. Документообіг за банківськими операціями

Операції комерційних банків здійснюються і відображаються в обліку на основі документів.

Банківський документ - письмове розпорядження господарської організації чи банку, що містить необхідну і достатню інформацію для здійснення банківських операцій, підтверджує їх законність і служить основою для відображення операцій у бухгалтерському обліку.

Банківські документи класифікують за такими ознаками:

За місцем складання:

внутрішні (оформлені в банку);

зовнішні (одержані від клієнтів та інших установ банку).

За призначенням:

розпорядчі (містять дозвіл на виконання операцій);

виконавчі.

За змістом:

грошові;

меморіальні;

позабалансові та інші.

За обсягом:

прості;
зведені.

Усі документи, на підставі яких здійснюються операції, містять необхідні дані, що характеризують ці операції. Дані, які складають елементи документа, називаються реквізитами.

Обов'язковими реквізитами банківських документів є:

- назва документа;
- номер та дата складання документа;
- назва підприємства, від імені якого складено документ;
- назва одержувача коштів;
- зміст операції;
- сума операції (цифрами та прописом);
- номери рахунків за дебетом і кредитом;
- назви банків (одержувача та платника коштів), міжнародний номер банківського рахунку (IBAN);
- підписи осіб, відповідальних за здійснення операцій та відтиск печатки юридичної особи.

Реквізити в документах розміщено у відповідній послідовності: довідкові дані зліва, бухгалтерські й статистичні - справа. Таке розміщення реквізитів полегшує оброблення інформації.

Кількість примірників грошово-розрахункових документів, що подають до банку клієнти, і тих, що їх банк оформляє самостійно, повинна бути достатньою для відображення операцій за всіма особовими рахунками, а також для витягів із особових рахунків.

Відповідальність за своєчасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, а також за правильність відображення операцій в облікових реєстрах несуть особи, які склали і підписували ці документи.

Банки самостійно визначають порядок формування і зберігання первинних документів, облікових реєстрів і звітів, забезпечують їх сувору схоронність.

Вилучення первинних документів, облікових реєстрів і звітів здійснюється тільки за постановою уповноважених державних органів відповідно до чинного законодавства України. Вилучення оформляється протоколом, копія якого вручається під розписку відповідальній службовій особі банку.

У присутності представників органів, які здійснюють вилучення, відповідні службові особи банку мають право зняти копії документів, які вилучаються, із зазначенням підстав і дати їх вилучення. Копії вилучених документів та протоколів зберігаються в окремій справі.

У разі втрати або знищення первинних документів керівник банку письмово повідомляє про це правоохоронні органи та наказом призначає комісію для встановлення переліку відсутніх документів і з'ясування причин їх зникнення або знищення.

Результати роботи комісії оформляються актом, який затверджується керівником банку. Копія акта подається до територіальних управлінь НБУ в 10-денний термін від дати його підписання.

Щоб упорядкувати рух документів і своєчасно відобразити господарські операції у бухгалтерському обліку, банки розробляють графіки документообігу.

Документообіг за банківськими операціями - це послідовне переміщення грошово-розрахункових документів від моменту їх виписування або надходження ззовні до завершення операції за робочий день і передавання у поточний архів.

Національний банк України надає комерційним банкам ліцензії на ведення банківських операцій лише тоді, коли в них є внутрішні документи, які регламентують діяльність, що за законом підлягає ліцензуванню.

Графіком документообігу визначено порядок переміщення документів між банком і клієнтами, між різними установами банків, кількість підрозділів, через які проходить кожен первинний документ та виконавці, які беруть у цьому участь. Він регламентує максимальний час перебування документів у підрозділі, терміни, відведені для відображення інформації в обліку.

Рух документів залежить від специфіки тих або інших операцій, структури обліково-операційного апарату банку, автоматизації обліку тощо. Тому порядок проходження документів банк установлює самостійно з урахуванням вимог НБУ до окремих операцій. При цьому банки дотримуються таких основних правил:

- кожен документ підлягає попередньому контролю;

- документи щодо безготівкових розрахунків спершу проводять за дебетом рахунків платників і лише потім - за кредитом рахунків одержувачів;

- прибуткові касові документи служать підставою для відображення в обліку тільки після того, як гроші отримано касою банку, а видаткові - направляють у касу оплати тільки після відображення видаткових касових операцій за рахунками бухгалтерського обліку.

Документообіг за банківськими операціями проходить послідовні стадії.

На першій стадії перевіряють форму і сутність документів, що надійшли, а також оцінюють можливість здійснення операцій залежно від стану рахунків.

На другій стадії на основі документів операції відображають у бухгалтерських регістрах, і їх підписують відповідальні виконавці, а в необхідних випадках - контролюючі працівники.

На третій стадії - документи групують і брошурують у папки для здачі в поточний архів.

Графіки документообігу за різними операціями банку можуть набувати різних форм. Їх оформляють у вигляді схем або переліку робіт зі створення, перевірки та оброблення документів. Графіки розробляє кожний підрозділ банку. В них указуються всі виконавці, взаємозв'язки між ними і терміни виконання робіт.

Графік документообігу в банку затверджує керівник установи.

Крім графіка документообігу, в кредитних установах складають графіки обслуговування клієнтів, у яких для кожного підприємства, організації чи установи встановлюють час, протягом якого операційний відділ банку приймає від представника або через систему „клієнт-банк” документи для відображення операцій у бухгалтерському обліку.

4. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в банках

Рахунок бухгалтерського обліку - основна одиниця, яка реєструє, накопичує та зберігає інформацію, необхідну для ухвалення управлінських рішень.

Існує ряд класифікацій рахунків бухгалтерського обліку за окремими критеріями, які в цілому дають повну характеристику такого важливого елементу системи обліку, як рахунок.

Рахунки бухгалтерського обліку за місцем їх відображення в балансі поділяються на балансові і позабалансові.

За **балансовими рахунками** відображається стан засобів і джерел їх утворення.

Позабалансові рахунки використовуються для обліку операцій, не відображених у балансі.

Згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку елемент активу або пасиву відображається за балансовими рахунками в тому разі, якщо він задовольняє дві вимоги:

- існує ймовірність того, що банк отримає або втратить будь-яку майбутню економічну вигоду, пов'язану з конкретним видом активу чи зобов'язання;
- конкретний вид активу чи зобов'язання має вартість, яка може бути точно визначена.

Елементи активів чи зобов'язань, які не задовольняють хоча б одну з названих вимог, обліковуються за позабалансовими рахунками.

Бухгалтерський облік операцій за позабалансовими рахунками ведеться за системою подвійного запису. Характеристика позабалансових рахунків визначається таким чином:

- позабалансовий рахунок є активним, якщо з переведенням об'єкта обліку на баланс дебетується балансовий рахунок;
 - позабалансовий рахунок є пасивним, якщо з переведенням об'єкта обліку на баланс кредитується балансовий рахунок.
- Наприклад, рахунок 9110 „Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків” - пасивний, оскільки в разі, якщо банк скористається кредитною лінією (отримане зобов'язання буде реалізоване), він кредитуватиме відповідний балансовий рахунок.

Для відображення позабалансових операцій за рахунками бухгалтерського обліку методом подвійного запису використовуються контррахунки 99 розділу Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

За економічним змістом об'єктів обліку рахунки бухгалтерського обліку поділяють на *активні, пасивні та активно-пасивні*.

Активні рахунки призначені для обліку розміщення коштів та господарських засобів, а *пасивні* - для обліку джерел утворення господарських засобів і коштів.

Певна частина рахунків є *активно-пасивними*, що пояснюється економічним змістом об'єктів обліку, що відображаються за вказаними рахунками. До таких рахунків належать технічні, транзитні рахунки, окремі рахунки доходів і витрат банку, контр рахунки. Згідно з принципом окремого відображення активів і пасивів активно-пасивні рахунки слід розглядати як виняток. За активно-пасивним рахунком сальдо може бути дебетове, кредитове або розгорнуте.

Активні рахунки:

Господарські засоби і кошти;
Основні засоби та нематеріальні активи;
Товарно-матеріальні цінності;
Інші активи.
Розміщені кошти;
Готівкові кошти та банківські метали;
Кошти в Національному та комерційному банках;
Кредити видані.

Пасивні рахунки:

Джерела утворення господарських засобів і коштів;
Власні кошти;
Залучені кошти;
Інші пасиви.

За призначенням і структурою банківські рахунки поділяються на основні, регулюючі й операційні.

Основні рахунки призначені для обліку господарських засобів і джерел їх утворення. Для регулювання оцінки господарських засобів і джерел їх утворення, відображених за основними рахунками, використовують регулюючі рахунки. Вони, в свою чергу, поділяються на контрактивні й контр пасивні.

Контрактивні рахунки призначені для регулювання оцінки окремих основних активних рахунків, тому самі є пасивними. За їхнім кредитом відображають збільшення сум, які підлягають вирахуванню з залишку основного активного рахунка, а за дебетом - зменшення цих сум. Сальдо такого рахунку показує остаточну суму, яка підлягає

вирахуванню із залишку основного активного рахунка. Сальдо контрактивного рахунку показується а активі балансу банку зі знаком „мінус” і таким чином зменшує оцінку об'єкта обліку, відображеного за основним активним рахунком.

Контрпасивні рахунки призначені для регулювання оцінки основних пасивних рахунків, тому самі є активними. Вони служать для регулювання (зменшення) оцінки джерел коштів, що обліковуються за основними пасивними рахунками. За дебетом контрпасивного рахунку відображається збільшення сум, що підлягають вирахуванню із сальдо основного пасивного рахунку, за кредитом - зменшення таких сум. Дебетове сальдо контрпасивного рахунка показує остаточну суму, на яку повинна бути зменшена оцінка об'єкта обліку, відображеного за основним пасивним рахунком. Залишок контрпасивного рахунку відображається в пасиві балансу банку зі знаком „мінус”, зменшуючи в такий спосіб оцінку об'єкта обліку за основним пасивним рахунком.

Операційні рахунки використовують для відображення та контролю доходів, витрат і фінансових результатів діяльності банку. До них належать усі рахунки доходів і витрат банку, доходів і витрат майбутніх періодів, рахунки фінансових результатів тощо.

5. Характеристика Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України за класами

План рахунків банківських установ - систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для детальної та повної реєстрації всіх банківських операцій.

Він призначений для відображення бухгалтерської інформації та є складовою національної системи бухгалтерського обліку. План рахунків бухгалтерського обліку розроблено НБУ відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів, Міжнародних і Національних стандартів бухгалтерського обліку. Він є обов'язковим для використання банківськими установами України. План рахунків розроблено окремо для комерційних банків і установ НБУ з метою забезпечення потреб складання фінансової звітності. Він дає змогу здійснити детальний і повний облік усіх банківських операцій, а також своєчасно надавати детальну, достовірну інформацію керівництву

банку, акціонерам і діловим партнерам, НБУ, податковим, статистичним органам та іншим користувачам.

План рахунків бухгалтерського обліку банків України можна переділити на три логічні частини: балансову, частину доходів і витрат, позабалансову (рис.1.1):

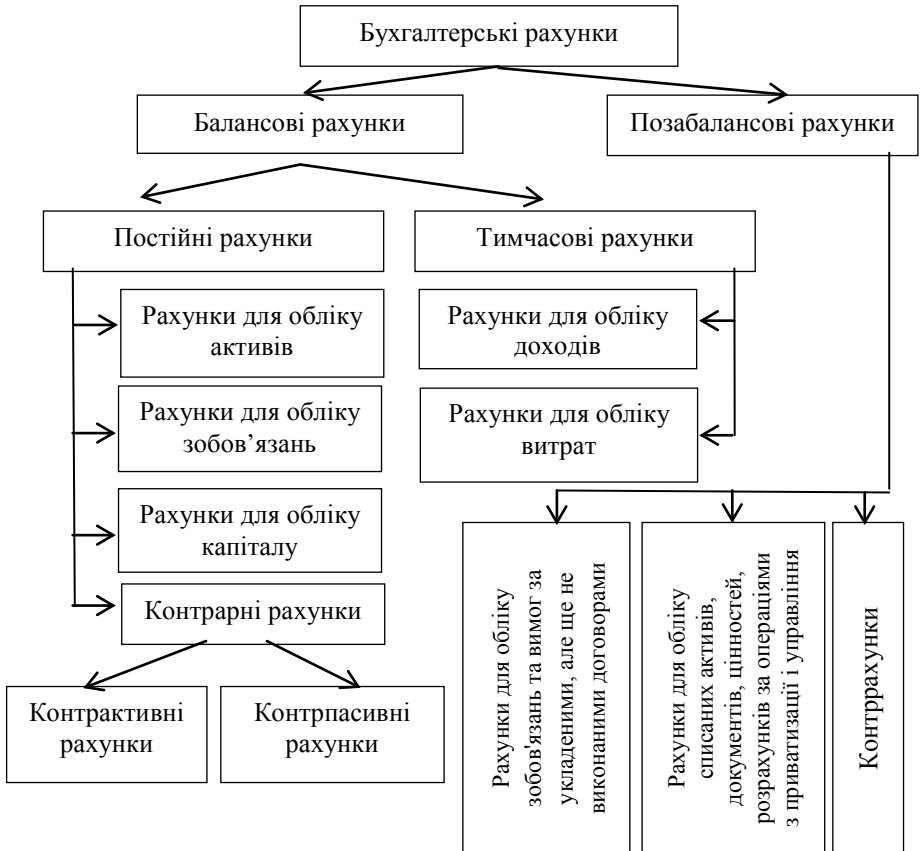

Рис.1.1. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку банку

Балансова частина містить перші п'ять класів Плану рахунків. На підставі цих класів складають балансний звіт банку.

Частина доходів і витрат об'єднує класи доходів і витрат. На їх підставі складають звіт про фінансові результати діяльності банку.

Позабалансова частина містить позабалансові рахунки. У цій частині ведеться облік позабалансових вимог і зобов'язань банку, списаної заборгованості, активів клієнтів на зберіганні, інших засобів, цінностей і документів.

Усі частини Плану рахунків перебувають у тісному логічному зв'язку.

План рахунків побудовано за ієрархічним принципом. Кожна з чотирьох цифр номера балансowego рахунка означає рівень ієрархії.

Отже, *перша цифра* визначає клас рахунка, *перша і друга* - розділ, *перша, друга й третя* - групу, перша, друга, третя і четверта - номер рахунка. Такий підхід дає змогу виконувати групування на різних рівнях ієрархії та легко складати звіти різних форм.

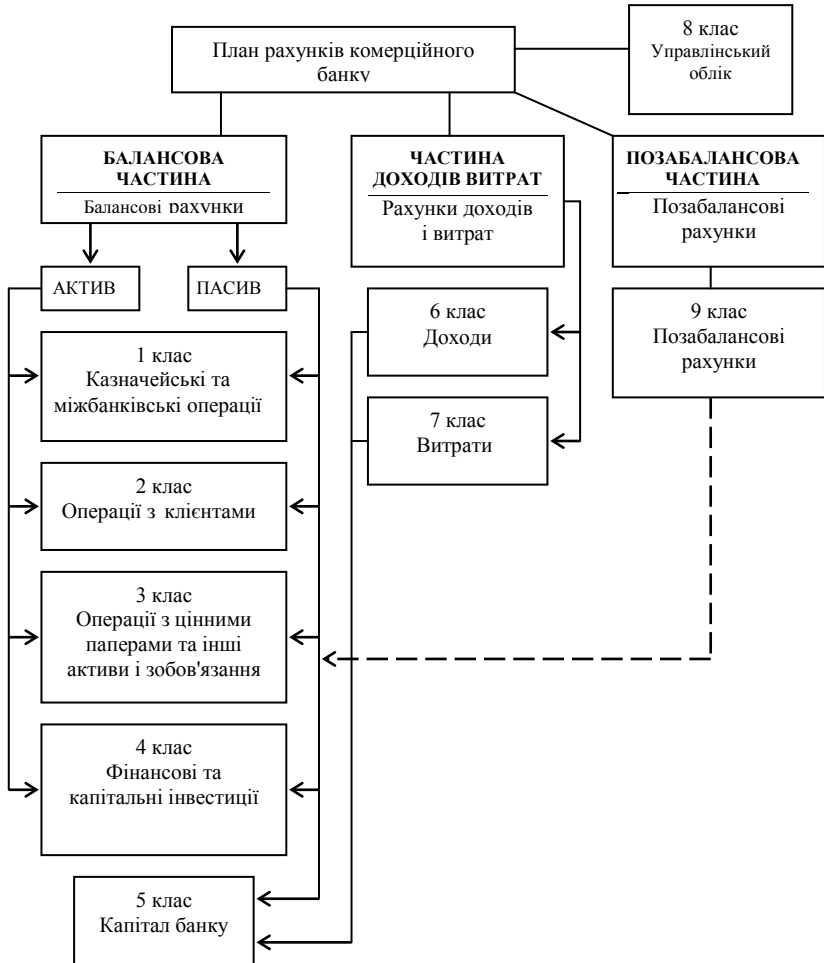
Рахунки балансової частини Плану рахунків згруповано за видами операцій банку - казначейські та міжбанківські операції, операції з клієнтами, операції з цінними паперами, довгострокові вкладення, основні засоби та нематеріальні активи, капітал банку. Активи та зобов'язання в балансовій частині Плану рахунків подано за ознакою зниження ліквідності (активи) та збільшення часу, необхідного для повернення боргів (пасиви).

План рахунків бухгалтерського обліку комерційного банку складається з дев'яти класів (рис.1.2).

У *першому класі* плану рахунків обліковують казначейські та міжбанківські операції комерційних банків. До казначейських та міжбанківських інструментів належать: готівкові кошти; банківські метали; кошти в інших банках; цінні папери, що їх рефінансує НБУ; кошти в НБУ; кошти інших банків; дебіторська і кредиторська заборгованість за операціями з банками.

Рахунки другого класу використовують для обліку операцій з клієнтами банку - суб'єктами господарської діяльності, органами загального державного управління та фізичними особами. За такими рахунками обліковуються кошти на поточних рахунках, кредити, депозити, кошти на транзитних рахунках, дебіторська і кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами.

СТРУКТУРА ПЛАНУ РАХУНКІВ БАНКІВСЬКОЇ
УСТАНОВИ

У третьому класі Плану рахунків обліковуються операції з цінними паперами, інші активи й зобов'язання банку, зокрема товарно-матеріальні цінності, розрахунки між установами одного банку, позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами, дебіторська і кредиторська заборгованість установи.

У четвертому класі зосереджено групи рахунків, на яких обліковують інвестиції банку в асоційовані й дочірні компанії, в нематеріальні активи та в основні засоби. Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух належних банкові основних засобів, нематеріальних активів, вкладень в інші активи довготермінового характеру.

П'ятий клас Плану рахунків служить для обліку капіталу банку. Він включає статутний капітал та інші фонди банку, результати діяльності банку (нерозподілений прибуток, непокритий збиток), резерви, створені за рахунок прибутку, результати переоцінки.

Доходи і витрати обліковують відповідно у **шостому й сьомому** класах Плану рахунків. Усі статті доходів і витрат класифікуються за їхнім економічним змістом. Зокрема, вирізняють процентні, комісійні та інші банківські операційні доходи (витрати). Крім названих груп, вирізняють також доходи у формі повернення списаних активів та інші доходи (витрати).

За рахунками сьомого класу обліковують також загальні адміністративні витрати, відрахування в резерви і податок на прибуток. Резерви формують на покриття заборгованості за наданими кредитами, втрат від знецінення цінних паперів у портфелі банку, а також на покриття інших ризиків і втрат.

У **восьмому класі** відкриваються рахунки управлінського обліку, деталізація яких визначається установою банку самостійно.

На рахунках дев'ятого класу обліковуються:

- вимоги та зобов'язання банку, які можуть виникнути в майбутні періоди та за якими банк піддається ризикові;
- документи і цінності;
- розрахунки за операціями з приватизації тощо.

Усі рахунки дев'ятого класу поділяються на три частини.

Рахунки розділів 90-95 використовуються для обліку операцій, пов'язаних з різними ризиками для банку. Це - зобов'язання та вимоги за укладеними, але ще не виконаними угодами, як, наприклад, кредитні лінії, дозволений овердрафт, непокриті безвідкличні акредитиви, гарантійні зобов'язання, зобов'язання за цінними паперами, спотові та форвардні контракти з купівлі-продажу іноземної валюти.

Рахунки розділів 96-98 використовуються для обліку списаної заборгованості та коштів до повернення, документів, цінностей та розрахунків за операціями з приватизації.

Рахунки розділу 99 є контррахунками, які використовуються для подвійного запису операцій, здійснених за рахунками розділів 90-98. За рахунками 99 розділу обліковується також позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами.

6. Аналітичний та синтетичний облік у банках

Синтетичний (узагальнюючий) облік дозволяє отримувати систематизовану інформацію щодо фінансового стану банку і контролювати правильність відображення операцій за рахунками бухгалтерського обліку.

Ведення синтетичного обліку забезпечується за допомогою рахунків 2,3, 4 порядків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89.

Облік операцій за рахунками синтетичного обліку не дає банкові можливості проконтролювати стан рахунків кожного клієнта. Тому детальна інформація про кожного контрагента і кожну операцію фіксується на рівні аналітичного обліку за аналітичними рахунками.

Регістри синтетичного та аналітичного обліку - це носії спеціального формату у вигляді відомостей, книг, журналів тощо, що містять узагальнену облікову інформацію аналітичного та синтетичного рівнів.

Банки самостійно розробляють і затверджують форми реєстрів обліку з урахуванням того, що реєстри синтетичного та аналітичного обліку повинні мати назву, період реєстрації операцій, прізвища і підписи або інші кодовані знаки, що дають змогу ідентифікувати осіб, які їх склали.

Серед основних форм реєстрів синтетичного обліку банки зобов'язані передбачити щоденний оборотно-сальдовий баланс. У цьому балансі відображаються обороти за дебетом і кредитом кожного синтетичного рахунка за день та вихідні залишки за кожним балансовим рахунком четвертого порядку з проміжними підсумками за балансовими рахунками третього та другого порядків. В оборотно-

сальдовому балансі відображаються підсумки за кожним класом рахунків та загальний підсумок за всіма рахунками установи банку за активом і пасивом балансу. Правильність складання щоденного балансу оборотів і залишків контролюється рівністю дебетових і кредитових оборотів та залишків за активом і пасивом. Наявність такої рівності є обов'язковою умовою початку нового банківського дня.

До інших реєстрів синтетичного обліку належать: сальдовий баланс, перевірочні відомості, касові журнали тощо. Вони відрізняються за ступенем узагальнення інформації та використовуються для звірення даних аналітичного та синтетичного обліку.

Щоденна детальна інформація про здійснені банком операції відображається в основних реєстрах аналітичного обліку - особових рахунках, які відкриваються за кожним аналітичним балансовим і позабалансовим рахунком. За деякими балансовими рахунками аналітичний облік може вестися в операційних журналах, картках, книгах, у вигляді хронологічного запису операції. Як реєстри аналітичного обліку можуть використовуватися окремі примірники первинних документів.

Особові рахунки клієнтів банки ведуть у двох примірниках. Перший примірник особового рахунка зберігається в документах дня банку. Другий примірник - виписку з особового рахунка - за підписом працівника банку з відбитком штампа видають клієнтові.

У сучасних умовах процес бухгалтерського обліку в комерційних банках автоматизований. Кожен об'єкт аналітичного обліку характеризується набором параметрів, необхідних для побудови звітності (рис. 1.3).

Загальні параметри застосовують до всіх аналітичних рахунків, а **спеціальні** - до окремих груп аналітичних рахунків залежно від їхнього економічного змісту. Їх застосовують для автоматизованого ведення окремих банківських операцій та надання спеціальної звітності НБУ.

В свою чергу, обов'язкові параметри бувають:

- загальні;
- спеціальні.

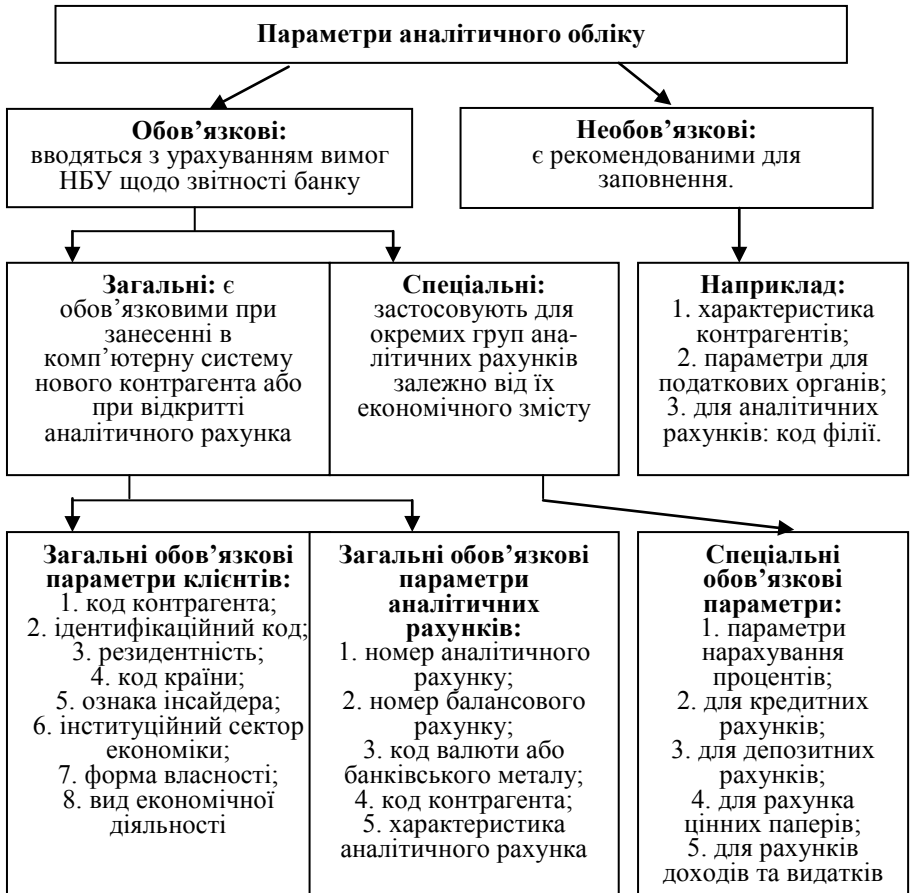

Рис. 1.3. Параметри аналітичного обліку

Усі номери рахунків аналітичного обліку формуються за такою схемою (рис. 1.4).

До номера аналітичного рахунка можуть долучати лише деякі параметри аналітичного обліку, інші параметри зберігають поза номером рахунка і використовують для виконання операцій і складання звітності.

**** (чотири знаки)	* (один знак)	***** (чотирнадцять знаків)
Номер балансового рахунка IV порядку	Ключовий розряд	
А	В	С
		— формується банком самостійно — код валюти — код філії — порядковий номер реєстрації особового рахунка — код клієнта — характеристика контрагента та ін.

Рис. 1.4. Схема побудови номера аналітичного (особового) рахунка

Методичними вказівками НБУ визначено, що довжина номера аналітичного рахунка не є фіксованою і може мати до 19 знаків. Перші п'ять знаків жорстко регламентовано. Наступні 14 знаків в номері рахунка банк формує самостійно відповідно до власних можливостей і потреб.

У разі необхідності банки можуть самостійно збільшувати кількість необхідних атрибутів поза номером рахунка. Код валюти в номері рахунка заповнюється в окремому полі та вирізняється похилою лінією вправо „/”.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Чим викликана та обставина, що саме банки першими (на відміну від виробничої сфери) в Україні здійснили перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку?

2. Чому нові підходи до аналітичного обліку вважаються елементом програми реформування бухгалтерського обліку в банках?

Практичні завдання:

Завдання 1.1. Визначте відмінності і дайте порівняльну характеристику видів бухгалтерського обліку в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Ознака	Фінансовий облік	Управлінський облік
1. Мета банківського обліку		
2. Завдання банківського обліку		
3. Правове регулювання		
4. Предмет банківського обліку		
5. Об'єкт банківського обліку		
6. Суб'єкт регулювання		
7. Періодичність звітування		
8. Оприлюднення та форми звітності		
9. Користувачі банківської інформації		

Завдання 1.2. Погодьте користувачів фінансової звітності із змістом необхідної для них інформації.

Таблиця 1.2

Користувачі звітності	Зміст необхідної інформації
1. Інвестори	А. Інформація про стабільність та прибутковість свого банку, збереження робочих місць, оплату праці, соціальне та пенсійне забезпечення.
2. Акціонери	Б. Інформація щодо діяльності кожного банку з метою здійснення наглядових функцій, для визначення стану грошово-кредитного ринку, стану готівково-грошового обігу, для складання платіжного балансу держави, аналізу операцій банків з валютними цінностями тощо.
3. Працівники	В. Інформація, що допомагає зробити оптимальний вибір обслуговуючому банку.

4. Кредитори	Г. Інформація з міжнародної фінансової статистики (даних про валютні курси, ліквідність, гроші та банківські операції, процентні ставки, міжнародні трансакції тощо).
5. Клієнти банку	Д. Інформація про ризик, що супроводжує інвестиції, та про дохід від них, вартість акцій, надійність та прибутковість емітента.
6. Органи державного управління	Е. Інформація про ліквідність та платоспроможність банку з метою прогнозування його можливості вчасно розрахуватись за фінансовими зобов'язаннями.
7. Громадськість	Є. Інформація щодо діяльності окремих банків та стабільності банківської системи.
8. Національний банк України	Ж. Інформація, яка дала б змогу оцінити здатність банку виплачувати дивіденди, а саме: склад та обґрунтованість витрат, сума прибутку банку, загальна доходність банку.
9. Міжнародні фінансові організації	З. Інформація про розподіл ресурсів і результати діяльності банку, про повноту і своєчасність сплати податків.

Завдання 1.3. Прокласифікуйте подані нижче статті на активи і зобов'язання.

1. Кредити, надані суб'єктам господарювання.
2. Інвестиції в асоційовані компанії.
3. Статутний капітал банку.
4. Готівкові кошти.
5. Кошти в Національному банку України.
6. Кредити надані фізичним особам.
7. Кошти клієнтів банку.
8. Банківські метали.
9. Основні засоби.
10. Кошти бюджету та позабюджетних фондів України.
11. Цінні папери в портфелі банку на продаж.
12. Цінні папери власного боргу, крім субординованого боргу банку .
13. Кошти в інших банках.
14. Запаси матеріальних цінностей.
15. Поточний рахунок суб'єктів господарювання.
16. Нематеріальні активи.
17. Основна заробітна плата.

Завдання 1.4. Визначити, до якого класу, розділу та групи відносяться рахунки:

- 1 - строкові вклади (депозити) в НБУ;
- 2 - кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;
- 3 - строкові вклади (депозити) фізичних осіб;
- 4 – процентні доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;
- 5 –нараховані витрати за кредитами, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування;
- 6 - кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток;
- 7- строкові вклади (депозити) суб'єктів господарювання;
- 8 - статутний капітал банку;
- 9 - нематеріальні активи;
- 10 - кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;
- 11- інвестиції в асоційовані банки;
- 12 - нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії;
- 13 - дохід у вигляді дивідендів за акціями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки;
- 14 – зобов'язання орендаря з лізингу (оренди);
- 15 – надані гарантії;
- 16 - знос основних засобів;
- 17 - кореспондентський рахунок банку в НБУ;
- 18 - основна і додаткова заробітна плата.

Завдання 1.5. У січні 2023 року трьома акціонерами було створено АКБ «Галич». Банк функціонує один рік.

На 01.01.2023 року залишки на рахунках були наступні: "Коррахунок в НБУ" – 50000 грн., "Каса" -3000 грн., "Основні засоби" – 22000 грн., "Кредити видані" – 14000 грн., "Вклади населення" – 20000 грн., "Кошти юридичних осіб" – 43000 грн., "Статутний капітал" – 26000 грн.

Протягом 2023 року банком були проведені наступні операції:

Зміст операції	Сума	Дебет	Кредит
1. Банком видана позика клієнту іншого банку	4000		
2. Клієнтом банку «Галич» погашено кредит	10000		
3. Видано готівку із короткострокових вкладень	2000		
4. Одержано банком дохід, всього:	17000		
в т.ч. готівкою	7000		
від клієнтів банку «Галич»	7000		
від іногородніх клієнтів	3000		
5. Понесено банком витрати, всього:	8000		
в т.ч. на виплату клієнтам банку «Галич»	7000		
на виплату іногороднім клієнтам	1000		

Необхідно: 1. Рознести залишки на початок року по відповідних Т-рахунках.

2. Зробити аналіз кожної операції.

3. Скласти бухгалтерські проводки за операціями.

4. Відобразити операції на відповідних Т-рахунках.

5. Скласти фундаментальну облікову модель, використовуючи дані Т-рахунків:

а) станом на 01.01.2023 року:

$$A (\quad) = 3 (\quad) + K (\quad);$$

б) обчислити фінансовий результат (ФР) діяльності банку за 2023 рік:

в) станом на 31.12.2023 року:

$$A (\quad) = 3 (\quad) + K (\quad) + \text{ФР}.$$

Завдання 1.6. Використовуючи облікові форми звіту про прибутки і збитки та бухгалтерського балансу, розрахуйте в кожному окремому випадку величини (тис. грн.), які було пропущено при складанні таблиці.

	Дохід, разом	Активи, разом	Витрати, разом	Зобов'язання, разом	Прибутки (збитки)	Акціонерний капітал
Банк "А"	80 000	130 000	63 000	74 000		
Банк "Б"		145 000	71 000		12 000	74 000
Банк "В"	68 000		57 000	45 000	11 000	62 000
Банк "Г"	84 000		90 000	73 000		89 000

Завдання 1.7. Складіть фундаментальну облікову модель, виходячи із залишків:

Депозити інших банків	14 000
Статутний капітал	70 000
Банкноти і монети в касі банку	12 000
Нерозподілений прибуток	4 000
Вклади населення	17 000
Комплексна техніка	22 000
Кошти на кореспондентському рахунку	20 000
Кредити видані	66 000
Депозити в інших банках	7 000
Кошти на рахунках клієнтів	22 000

Завдання 1.8. Визначте вид і характер наведених бухгалтерських рахунків і відобразіть інформацію у таблиці.

Вид рахунку	Активний, або умовно – активний	Пасивний, або умовно - пасивний	Клас плану рахунків
Балансові: постійні тимчасові			
Позабалансові			

Перелік бухгалтерських рахунків: ошадні сертифікати, емітовані банком; господарські матеріали; поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності; короткострокові кредити суб'єктам господарської діяльності за внутрішніми торговельними операціями; валюта та банківські метали, куплені за умовами спот; зобов'язання з кредитування, отримані від банків; розрахункові документи, не сплачені в строк через відсутність коштів у банку; банкноти та монети в касі банку; довгострокові кредити, надані іншим банкам; емісійна різниця; коррахунок; не сплачені клієнтам доходи; цінні папери на зберігання; відсоткові витрати за коштами на вимогу; відсоткові доходи за кредитами; результат від торговельних операцій.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризувати базові засади бухгалтерського обліку, його роль у системі управління банком.
2. Чим викликана необхідність ведення управлінського обліку в банках? Назвати основні відмінності між фінансовим та управлінським обліком.
3. Охарактеризуйте обліково-операційну роботу. Назвіть основні вимоги до обліково-операційної роботи.
4. За яким принципом будується обліково-операційна робота в банку?
5. Які основні обов'язки головного бухгалтера банку?
6. Назвіть функції обліково-операційних працівників банку.
7. Хто здійснює закріплення рахунків за окремими відповідальними виконавцями?
8. Що таке банківський документ?
9. За якими ознаками класифікують банківські документи?
10. Які касові та меморіальні документи ви знаєте?
11. Назвіть обов'язкові реквізити банківських документів.
12. Що таке документообіг за банківськими операціями? З якою метою він здійснюється?
13. Що таке рахунок бухгалтерського обліку? Як класифікуються рахунки бухгалтерського обліку?
14. Яким є призначення активних рахунків? Що відображається за пасивними рахунками?

15. В яких випадках елемент активу або пасиву обліковується за балансовими рахунками?
16. Для чого використовуються позабалансові рахунки?
17. Дайте визначення Плану рахунків бухгалтерського обліку. Проаналізуйте взаємозв'язок частин Плану рахунків: балансової, доходів і витрат, позабалансової.
18. Дайте визначення реєстрів аналітичного та синтетичного обліку. Що відносять до основних реєстрів аналітичного та синтетичного обліку?
19. Дайте визначення облікової політики банку. Назвіть основні складові елементи облікової політики.
20. Назвіть основні вимоги НБУ до окремих операцій, які здійснюються в банку.
21. Які стадії проходять документи у процесі документообігу?
22. Як класифікуються рахунки бухгалтерського обліку за призначенням та структурою?
23. Дайте характеристику параметрів аналітичного обліку. Як формується номер аналітичного рахунка?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Система вивчення та узагальнення масових явищ, що характеризують закономірності й тенденції в розвитку господарства, їх реєстрації та контролю за ними - це облік:

- а) господарський
- б) фінансовий
- в) управлінський
- г) статистичний

2. Залишкова частка в активах установи після відрахування всіх зобов'язань – це:

- а) активи
- б) капітал
- в) прибуток
- г) пасиви

3. Сукупність процесів оформлення і здійснення розрахунково-грошових операцій, їх обліку і контролю протягом операційного дня та після його закінчення становить:

- а) облікову політику банку
- б) обліково-операційну роботу банку
- в) складання фінансової звітності
- г) банківську документацію

4. Послідовне переміщення грошово-розрахункових документів від моменту їх виписування або надходження ззовні до завершення операції за робочий день і передавання у поточний архів – це:

- а) порядок формування і зберігання документів
- б) графік документообігу
- в) порядок проходження документів
- г) документообіг за банківськими операціями

5. Рахунки четвертого класу Плану рахунків використовують для обліку:

- а) операцій з цінними паперами
- б) довготермінових вкладень банку
- в) операцій з клієнтами банку
- г) казначейських та міжбанківських операцій

6. Носії спеціального формату у вигляді відомостей, журналів, книг тощо, що містять узагальнену облікову інформацію аналітичного та синтетичного рівнів - це:

- а) рахунки бухгалтерського обліку
- б) аналітичний облік
- в) баланс банківської установи
- г) реєстри синтетичного та аналітичного обліку

7. Процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про діяльність підприємства чи установи зовнішнім і внутрішнім користувачам - це облік:

- а) бухгалтерський

- б) управлінський
- в) статистичний
- г) податковий

8. Облік, що містить сукупність правил і процедур щодо підготування й подання інформації про результати діяльності суб'єкта відповідно до вимог чинного законодавства - це облік:

- а) фінансовий
- б) бухгалтерський
- в) управлінський
- г) господарський

9. Ресурси, що контролюються установою, як результат минулих подій, використання яких у майбутньому приведе до отримання економічних вигод - це

- а) активи
- б) пасиви
- в) зобов'язання
- г) капітал

10. Заборгованість установи, що виникла внаслідок минулих подій, погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів установи, що обіцяють економічні вигоди - це...

- а) зобов'язання
- б) пасиви
- в) активи
- г) капітал

11. Загальні, концептуальні основи, на яких будується фінансовий облік і на базі яких складається фінансова звітність - це

- а) принципи обліку
- б) баланс банку
- в) план рахунків
- г) облікова модель

12. Нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи й методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності - це

- а) національні положення (станданти) бухгалтерського обліку
- б) міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
- в) інструкції Міністерства фінансів
- г) план рахунків бухгалтерського обліку.

13. Сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються установою банку для складання та подання фінансової звітності – це

- а) облікова політика банку
- б) обліково-операційна робота
- в) міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
- г) банківська документація

14. Працівників установи банку, які здійснюють оформлення і контроль грошово-розрахункових документів та забезпечують відображення операцій за рахунками бухгалтерського обліку, називають:

- а) обліково-операційним апаратом банку
- б) бухгалтерією банку
- в) управлінським апаратом
- г) обліково-касовим апаратом

15. Письмове розпорядження господарської організації чи банку, що містить необхідну і достатню інформацію для здійснення банківських операцій, підтверджує їх законність і служить основою для відображення операцій у бухгалтерському обліку - це:

- а) банківський документ
- б) нормативний акт
- в) наказ керівника банку
- г) розпорядження головного бухгалтера

16. Послідовне переміщення грошово-розрахункових документів від моменту їх виписування або надходження ззовні до

завершення операції за робочий день і передавання у поточний архів - це

- а) документообіг за банківськими операціями
- б) порядок формування і зберігання документів
- в) графік документообігу
- г) порядок проходження документів

17.Порядок проходження документів банк установлює:

- а) самостійно
- б) згідно з розпорядженням НБУ
- в) згідно із Законом України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність”
- г) згідно ліцензії НБУ

18.Сукупність процедур, що дають змогу забезпечити збереження активів банку та достовірність звітності, що складається службою бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від операційних підрозділів - це:

- а) бухгалтерський контроль
- б) внутрішньобанківський контроль
- в) наступний контроль
- г) тематична перевірка

19.Основна одиниця, яка ресструє, накопичує та зберігає інформацію, необхідну для ухвалення управлінських рішень - це:

- а) рахунок бухгалтерського обліку
- б) господарська операція
- в) план рахунків
- г) баланс

20. За призначення і структурою банківські рахунки поділяються на:

- а) основні, регулюючі, операційні
- б) активні, пасивні, позабалансові
- в) основні, балансові, позабалансові,
- г) операційні, активні, пасивні

21. Систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для детальної та повної реєстрації всіх банківських операцій - це:

- а) план рахунків банківських установ
- б) система рахунків бухгалтерського обліку
- в) баланс банківської установи
- г) національні стандарти бухгалтерського обліку

22. План рахунків бухгалтерського обліку банків України можна переділити на три логічні частини:

- а) балансову, частину доходів і витрат, позабалансову
- б) активи, пасиви, зобов'язання
- в) балансову, активи, пасиви
- г) доходи і витрати, прибутки (збитки), позабалансову

23. Щоденна детальна інформація про здійснені банком операції відображається в основних регістрах аналітичного обліку:

- а) особових рахунках
- б) оборотно-сальдових відомостях
- в) сальдовому балансі
- г) перевірочних відомостях

24. Методичними вказівками НБУ визначено, що довжина номера аналітичного рахунку може мати до ... знаків:

- а) 14
- б) 5
- в) 19
- г) 12

Самостійна робота:

Опрацювати Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджену Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89 та План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджений Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89.

Темати рефератів:

1. Необхідність та зміст реформування бухгалтерського обліку в банках
2. Система бухгалтерського обліку в банках та її складові
3. Інформаційно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в банках
4. Основні принципи МСБО та їх застосування в обліковій практиці українських банків
5. Зміст, положення, норми та правила облікової політики банку
6. Об'єкти обліку і бухгалтерські рахунки
7. Параметри і форми аналітичного обліку
8. Удосконалення обліково-операційної роботи в банках
9. Бухгалтерський процес і процедури фінансового обліку
10. Параметри і форми аналітичного обліку

Тема 2. ОБЛІК КАПІТАЛУ

Мета заняття: ознайомитись із структурою капіталу банку, особливостями організації його обліку, із рахунками першого, третього та п'ятого класу Плану рахунків.

Понятійний апарат: капітал, статутний капітал, основний капітал, додатковий капітал, власний капітал банку, емісійні різниці, прибуток минулих років, субординований борг, акції банку, незареєстрований статутний капітал банку, прибуток та збиток звітного року, тимчасові рахунки, дивіденди.

Рекомендована література: нормативна 2,7,8,9,20,22,34; основна 2-8; ресурси інтернет 1-10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Склад і оцінка капіталу банку.
2. Порядок формування статутного капіталу банку.
3. Порядок обліку емісійних різниць.
4. Облік розрахунків з акціонерами банку.
5. Облік субординованого боргу та інших статей додаткового капіталу.

1. Склад та оцінка капіталу банку

Формування статутного капіталу банку здійснюється згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III (із змінами та доповненнями).

Капітал є залишковою вартістю активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Статутний капітал - це сплачений та зареєстрований підписний капітал банку.

Банки в Україні створюються у формі акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю або кооперативних банків. Статутний капітал банку формується за рахунок власних коштів акціонерів або пайових внесків засновників банку у грошовій формі.

Статутний капітал державного банку на 100% належить державі. Державний банк створюється за рішенням Кабінету Міністрів України. При цьому витрати на формування статутного капіталу передбачаються в законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Капітал банку разом з його зобов'язанням є джерелом коштів для створення активів. При цьому базові принципи діяльності банку не передбачають розмежування активів за джерелами їх формування або їх реальними власниками.

Ситуація змінюється в разі ліквідації банку. В цьому випадку претензії до активів стосовно черговості їх погашення переділяються на дві групи: претензії кредиторів, які задовольняються в першу чергу; претензії акціонерів.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368, *регулятивний капітал банку* (власні кошти) складається з основного та додаткового капіталу.

Основний капітал або капітал 1-го рівня, містить:

- фактично сплачений статутний капітал;
- розкриті резерви або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку дивіденди, направлені на збільшення статутного капіталу;
- емісійні різниці;
- резервні фонди, що створюються згідно із законами України;

- загальні резерви, що створюються під невизначений ризик при проведенні банківських операцій;

- прибуток минулих років;

До додаткового капіталу банку (капіталу 2-го рівня)

належать:

- резерви під заборгованість інших банків;

- резерви під заборгованість клієнтів за кредитними операціями банків;

- результат переоцінювання статутного капіталу з урахуванням індексу девальвації та ревальвації гривні;

- результат переоцінювання основних засобів;

- прибуток поточного року;

- субординований борг, що враховується до капіталу.

Усі статті основного й додаткового капіталу, крім резервів під заборгованість інших банків та резервів під заборгованість клієнтів за кредитними операціями банків і субординованого боргу, обліковуються за рахунками 5-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Облік капіталу ґрунтується на концепції джерела. За таким підходом у 5-му класі Плану рахунків вирізняють три розділи рахунків:

Розділ 50 - Статутний капітал та інші фонди банку;

Розділ 51 - Результати переоцінки;

Розділ 52 – Приписний капітал філії іноземного банку;

Розділ 53 - Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту.

Розділ 50, у свою чергу має такі групи:

500 „Статутний капітал банку”;

501 „Емісійні різниці та додаткові внески”;

502 „Загальні резерви та фонди банку”;

503 „Результати минулих років”;

504 „Результати звітного року”.

Рахунки 5-го класу можуть кореспондувати з розрахунками дебіторської та кредиторської заборгованості, окремими рахунками 3-го класу та рахунками готівкових коштів або кореспондентським

рахунком лише у разі сплати дивідендів та отримання внесків від акціонерів.

Кошти, залучені на умовах субординованого боргу, стосовно яких отримано дозвіл НБУ на врахування їх до капіталу банку, обліковуються за рахунком 3660 „Субординований борг банку”.

2. Порядок формування статутного капіталу банку

Статутний капітал банку формується відповідно до вимог Закону України „Про банки і банківську діяльність”, інших законодавчих актів та установчих документів банку.

Формування та збільшення статутного капіталу банку здійснюється тільки грошовими внесками. При цьому грошові внески для формування і збільшення статутного капіталу резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти - в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Банки формують статутний капітал завдяки емісії власних акцій та оголошенню підписки на паї. Акція засвідчує пайову участь у статутному капіталі банку. За типом акції банку можуть бути простими або привілейованими.

Прості акції дають їх власникам право голосу в ухваленні прийняття важливих управлінських рішень, дохід за ними залежить від результатів діяльності банку та способу їх розподілу. Такі акції не мають фіксованої дивідендної ставки, і їхня ринкова вартість може значно змінюватися.

Привілейовані акції дають власникові право на одержання дивідендів, але власники цих акцій не мають права брати участь в управлінні банком. Привілейовані акції можуть випускатися з фіксованою ставкою дивідендів (у процентах до їхньої номінальної вартості), сума яких виплачується щорічно.

Акції банку сплачуються у гривнях або в іноземній вільно конвертованій валюті. Незалежно від того, в якій валюті внесено вклад, вартість акцій за рахунками капіталу відображається у гривнях.

У разі формування статутного капіталу до реєстрації комерційного банку в територіальному управлінні НБУ за місцем створення банку засновникам відкривається тимчасовий рахунок. На цей рахунок засновник вносить визначену чинним законодавством і установчими документами частку статутного капіталу.

Після реєстрації банку акумульовані кошти на тимчасовому рахунку перераховуються на його кореспондентський рахунок у відповідній установі НБУ.

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації новостворюваного банку повинен бути не менше 200 млн. грн.

У разі відмови в реєстрації банку кошти з тимчасового рахунку повертаються засновникам банку за їхньою заявою у тижневий термін.

Комерційний банк здійснює емісію акцій та розповсюджує їх серед акціонерів до реєстрації статутного капіталу.

Внески акціонерів за незареєстрованим статутним капіталом обліковуються за балансовим рахунком 5004 П „Незареєстрований статутний капітал”.

Рахунок 5004 П „Незареєстрований статутний капітал” призначено для обліку коштів, отриманих від засновників (акціонерів, учасників) банку за акціями або паями до реєстрації статутного капіталу. За дебетом рахунку проводяться суми зареєстрованого статутного капіталу або суми, що повертаються в разі відмови в погодженні статуту банку. Відповідно за кредитом рахунку відображаються суми, що отримані банком у рахунок оплати акцій або паїв до реєстрації статутного капіталу

Операції з формування статутного капіталу банку відображаються в бухгалтерському обліку таким чином.

До реєстрації статутного капіталу банку:

Обсяг коштів, акумульованих акціонерами (засновниками) на накопичувальному рахунку в установі Національного банку (не менше 120 млн грн):

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”

Кт 5004 П „Незареєстрований статутний капітал”

Після реєстрації статутного капіталу банку:

Сума зареєстрованого сплаченого статутного капіталу банку:

Дт 5004 П „Незареєстрований статутний капітал”

Кт 5000 П „Статутний капітал банку”.

Статутний капітал банку формується з акціонерного або приватного капіталу емісією акцій чи внесків засновників, створюється лише за рахунок власних коштів учасників чи акціонерів. Не допускається його формування за рахунок банківських кредитів,

коштів неприбуткових організацій, бюджетних коштів, які мають інше цільове призначення.

3. Порядок обліку емісійних різниць

Акції комерційного банку можуть продаватися за ціною відмінною від їх номінальної вартості. У разі продажу акцій банку за ціною, вищою від їхньої номінальної вартості, виникають емісійні різниці.

Емісійні різниці - сума коштів, отриманих банком від первинної емісії власних акцій та інших корпоративних прав, що перевищує номінальну вартість таких акцій.

Емісійні різниці обліковуються за кредитом балансового рахунку 5010 П „Емісійні різниці”. Кредитовий залишок за цим рахунком є джерелом покриття за необхідності суми перевищення номінальної вартості акцій над ціною їх викупу в акціонерів.

Зареєстровано статутний капітал банку:

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”

Кт 5000 П „Статутний капітал банку”

Сума позитивної різниці від первинного та подальшого розміщення акцій (у разі розміщення акцій за ціною, вищою за їх номінальну вартість):

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”

Кт 5010 П „Емісійні різниці”

Бухгалтерські проведення за рахунками групи 500 „Статутний капітал банку” відображаються в обліковій системі тільки головного банку - юридичної особи.

Комерційні банки - юридичні особи мають право надавати дозвіл своїм філіям на розміщення зазначених цінних паперів серед клієнтів банку за умови встановлення суворого контролю з боку комерційного банку і територіального управління Національного банку за здійсненням уповноваженими установами зазначених операцій.

Кошти, отримані філією банку за реалізовані акції, обліковуються на рахунку 3641 П „Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку” за їхньою номінальною вартістю.

4. Облік розрахунків з акціонерами банку

Комерційний банк може викупляти власні акції в акціонерів з метою їх подальшого перепродажу або анулювання. Такі акції повинні бути реалізовані або анульовані протягом одного року від дня їх викупу.

Розподіл прибутку, а також головування і визначення кворуму на загальних зборах акціонерів протягом вказаного періоду проводяться без урахування викуплених банком власних акцій.

Власні акції, викуплені в акціонерів, обліковуються за балансовим рахунком 5002 КП „Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів". За своєю характеристикою рахунок 5002 є контрпасивним. В обліку залишок за контрпасивними рахунками регулює відповідну статтю пасиву балансу. У нашому випадку це сума зареєстрованого статутного капіталу банку (рахунок 5000 П „Статутний капітал банку").

Водночас методика обліку статутного капіталу передбачає формування додаткової інформації щодо вартості акцій у розрізі їх видів, а саме: простих, привілейованих та акцій, викуплених в акціонерів. Необхідно також володіти інформацією щодо кількості акцій, які належать кожному окремому акціонеру.

Така інформація фіксується у підсистемі аналітичного обліку. За балансовим рахунком 5000 П „Статутний капітал банку" відкриваються окремі аналітичні рахунки, а саме:

5000.1 — призначений для обліку вартості простих акцій;

5000.2 — призначений для обліку вартості привілейованих акцій;

5000.3 — призначений для обліку акцій, викуплених в акціонерів.

Підсумок їх кредитового залишку складе загальну суму статутного капіталу, що обліковується за рахунком 5000 П.

Якщо ціна викупу акцій є вищою від їхньої номінальної вартості, різниця між ціною викупу та номінальною вартістю відноситься на рахунок 5010 П „Емісійні різниці" в межах залишку цього рахунка. В разі недостатності залишку першим дебетується рахунок 5030 П „Нерозподілені прибутки минулих років" у межах

позитивного залишку, потім - рахунок 5040 П „Прибуток звітного року”.

Розгляньмо приклад.

Комерційний банк реалізував 5000 власних простих акцій за ціною 6 грн. за акцію (номінал акції 5 грн.) після реєстрації статутного капіталу.

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку” 30000 грн.

Кт 5000 П „Статутний капітал банку” 25000 грн.

Кт 5010 П "Емісійні різниці" 5 000 грн.

Банк викупив 4000 власних простих акцій, що перебували в обігу, за ціною 7 грн. за акцію (номінал акцій - 5 грн.).

Дт 5002 КП „Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів” 20000 грн.

Дт 5010 П "Емісійні різниці" 5 000 грн.

Дт 5030 П „Нерозподілені прибутки минулих років” 3 000 грн.

Кт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку” 28 000 грн.

У разі продажу викуплених акцій різниця між ціною продажу та їхньою номінальною вартістю відображається за балансовим рахунком 5010 П "Емісійні різниці". При цьому виконуються такі бухгалтерські проведення:

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку в НБУ" - на суму, отриману від реалізації акцій

Кт 5002 КП Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів" - на суму номінальної вартості акцій

Кт 5010 П "Емісійні різниці"- на різницю між вартістю реалізації та номінальною вартістю акцій.

У випадках анулювання акцій вони повинні бути списані з балансу банку з одночасною реєстрацією зменшення статутного капіталу. При цьому виконується таке бухгалтерське проведення:

Дт 5000 П „Статутний капітал банку"

Кт 5002 КП Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів"

Дивіденди за акціями визнаються та сплачуються після їх оголошення Загальними зборами акціонерів банку. Зазвичай минає певний час між датою оголошення та датою сплати дивідендів.

На дату оголошення здійснюється нарахування дивідендів, що відображається таким бухгалтерським проведенням:

Дт 5040 П „Прибуток звітного року”

Кт 3631 П „Кредиторська заборгованість перед акціонерами (власниками) банку за дивідендами”.

За датою реєстрації дивідендів визначається перелік акціонерів, яким буде сплачено дивіденди згідно з реєстром акціонерів на дану дату. Зміна власника акцій до цієї дати приведе до того, що дивіденди буде сплачено новому власникові.

За датою сплати дивідендів виконується запис:

Дт 3631 П „Кредиторська заборгованість перед акціонерами (власниками) банку за дивідендами”

Кт 1200, або 2600 або 1001.

5. Облік субординованого боргу банку та інших статей додаткового капіталу

Субординований борг - це позика (забезпечена або незабезпечена), яка відповідно до угоди не може бути взята з банку раніше п'яти років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертається інвесторові після погашення претензій усіх інших кредиторів.

Для врахування субординованого боргу в складі додаткового капіталу банку банк-боржник повинен отримати відповідний дозвіл НБУ. З цією метою він подає клопотання до відповідного територіального управління Національного банку або структурного підрозділу центрального апарату НБУ, що безпосередньо здійснює нагляд за діяльністю банку.

Залучення коштів на умовах субординованого боргу з метою врахування їх до капіталу банку може здійснюватися у вигляді кредитів чи депозитів інших юридичних осіб - небанківських установ.

З отриманням Дозволу на врахування залучених коштів на умовах субординованого боргу до капіталу банку банк-боржник обліковує їх за пасивним рахунком 3660 П „Субординований борг банку”.

При цьому виконується бухгалтерське проведення:

Дт 1200 А „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”

Кт 3660 П „Субординований борг банку”.

У банку-інвесторі дані вкладення обліковуються за відповідними рахунками 4-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Якщо клопотання про надання Національним банком Дозволу на врахування залучених коштів на умовах субординованого боргу до капіталу банку відхилено, кошти, залучені на умовах субординованого боргу, не відносяться до розрахунку капіталу банку та обліковуються відповідно:

Банком-інвестором - за балансовим рахунком 1524 „Інші кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю" або за балансовим рахунком 1513 „Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших баках, які обліковуються за амортизованою собівартістю";

Банком-боржником - за балансовими рахунками 1623 „Інші кредити, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю" або за балансовим рахунком 2610 „Строкові вклади (депозити) суб'єктів господарювання".

Порядок обліку резервів під заборгованість інших банків і заборгованість клієнтів за кредитними операціями банків регламентується Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженою постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14.

Результат переоцінювання основних засобів банку обліковується за балансовим рахунком 5100 П „Результат переоцінки основних засобів". Переоцінювання основних засобів має здійснюватися з достатньою регулярністю, щоби запобігти значним відхиленням балансової вартості даних активів від їхньої справедливої вартості. Вона визначається під час проведення оцінної експертизи оцінювачами, які мають професійну кваліфікацію.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Чим викликана необхідність створення іноземних банків у вітчизняній банківській системі?

2. Яка залежність подальшого розвитку економіки від іноземного банківського капіталу? Обґрунтуйте свою думку.

Практичні завдання:

Завдання 2.1. У банку „Аркада” акціонером оголошено статутний фонд у розмірі 3000000 акцій номінальною вартістю 100 грн. (300 000 000 грн.). Отримано внесків за цим фондом 300 000 000 грн. Отримано емісійну різницю від первинної емісії акцій 600 000 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за вказаними операціями.

Завдання 2.2. 2 січня 2023 року банк „Аркада” розмістив серед акціонерів 5000 власних простих акцій за ціною 100,50 грн. за акцію (номінал 100 грн.)

- 28 лютого 2023 року банк викупив 2200 власних простих акцій, що перебували в обігу, по 120 грн. за акцію.

- 25 березня 2023 року банк „Сонячний” реалізував 700 простих акцій, що попередньо були викуплені в акціонерів, по 130 грн. за акцію.

- 5 квітня 2023 року банк перепродує ще 900 власних простих акцій, що були викуплені в акціонерів, по 90 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за вказаними операціями у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн

Завдання 2.3. У травні поточного року на загальних зборах акціонерів банку було прийнято рішення про збільшення статутного капіталу банку шляхом випуску 18 млн. штук простих іменних акцій. Номінальна вартість однієї акції становить 1 грн.

У червні (до реєстрації збільшення статутного капіталу) банком було продано 10 млн. штук простих іменних акцій на загальну суму 10 000 000 грн.

Після реєстрації змін до статутного капіталу банком було продано решту 8 млн. штук емітованих акцій на загальну суму 8 800 000 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за вказаними операціями.

Завдання 2.4. У жовтні поточного року загальними зборами акціонерів банку було прийнято рішення про викуп 30 000 штук власних простих акцій (номіналом 100 грн.) з метою їх подальшого перепродажу. Акції викуплялися в акціонерів за такими договірними цінами:

- 3 000 акцій за ціною 95 грн. за акцію (кошти виплачувались через касу банку);
- 15 000 акцій за ціною 100 грн. за акцію (кошти були перераховані на поточний рахунок юридичної особи в іншому банку);
- 12 000 акцій за ціною 110 грн. за акцію (кошти були перераховані на поточний рахунок фізичної особи в цьому банку).

Усі викуплені акції були перепродані одній юридичній особі за ціною 120 грн. за одну акцію.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за вказаними операціями.

Завдання 2.5. За наслідками фінансового року приватній особі (власнику акцій) нараховано 50 штук акцій банку номіналом 1000 грн. кожна, також одержано дивіденди в розмірі 70% річних.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за результатами розрахунків сум нарахованих і сплачених дивідендів.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Дайте визначення капіталу банку. Охарактеризуйте структуру регулятивного капіталу.
2. Якою є структура 5-го класу „Капітал банку” Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України?
3. Охарактеризуйте методику ведення обліку операцій з формування статутного капіталу банку.
4. Як ведеться облік незареєстрованого статутного капіталу?
5. Назвіть бухгалтерські проведення, що здійснюються при відображенні в обліку емісійних різниць?

6. Як ведеться облік власних акцій банку, викуплених в акціонерів? Назвіть бухгалтерські проведення, що виконуються в разі анулювання таких акцій.
7. Охарактеризуйте порядок ведення обліку розрахунків з акціонерами за дивідендами. Які бухгалтерські проведення виконуються за датою оголошення та датою сплати дивідендів?
8. У чому полягає особливість обліку субординованого боргу банком боржником та банком-інвестором ?
9. У яких випадках здійснюється переоцінювання основних засобів банку?
10. Як відображаються в обліку результати переоцінювання?
11. Концепції капіталу в практиці МСБО. Як здійснюється бухгалтерська оцінка капіталу банку?
12. Назвіть джерела формування статутного капіталу банку.
13. Яка методика відображення в обліку продажу акцій?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

- 1. Формування статутного капіталу банку здійснюється згідно із:**
 - а) Законом України „Про банки і банківську діяльність”
 - б) Законом України „Про Національний банк України”
 - в) Законом України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в банках України”
 - г) Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України

- 2. Залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань - це:**
 - а) капітал банку
 - б) статутний капітал
 - в) основний капітал
 - г) додатковий капітал

- 3. Сплачений та зареєстрований підписний капітал банку - це:**
 - а) статутний капітал
 - б) основний капітал

- в) додатковий капітал
- г) зареєстрований капітал

4. Регулятивний капітал банку складається із:

- а) основного та додаткового капіталу
- б) статутного капіталу і додаткових резервів
- в) основного капіталу і резервних фондів
- г) основного капіталу і прибутку поточного року

5. Усі статті основного і додаткового капіталу обліковуються за рахунками:

- а) 5 класу
- б) 6 класу
- в) 7 класу
- г) 3 класу

6. Банки формують статутний капітал завдяки :

- а) емісії власних акцій
- б) емісії облігацій
- в) грошових внесків
- г) акумульованих коштів

7. Облік простих і привілейованих акцій ведеться на балансовому рахунку:

- а) 5000
- б) 5010
- в) 5002
- г) 5004

8. Внески акціонерів за незареєстрованим статутним капіталом обліковується балансовим рахунком:

- а) 5004
- б) 5010
- в) 5000
- г) 5002

9. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Внесення сум акціонерами за ще незареєстрованим статутним капіталом банку:

- а) Дт 1200 Кт 5004
- б) Дт 1200 Кт 5010
- в) Дт 1200 Кт 5002
- г) Дт 5004 Кт 5000

10. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Реєстрація статутного капіталу:

- а) Дт 5004 Кт 5000
- б) Дт 1200 Кт 5010
- в) Дт 1200 Кт 5002
- г) Дт 1200 Кт 5004

11. Сума коштів, отриманих банком від первинної емісії власних акцій та інших корпоративних прав, що перевищує номінальну вартість таких акцій - це:

- а) емісійні різниці
- б) внески за незареєстрованим статутним капіталом
- в) зареєстрований статутний капітал банку
- г) несплачений статутний капітал банку

12. Емісійні різниці обліковуються на балансовому рахунку:

- а) 5010
- б) 5000
- в) 5002
- г) 5004

13. Оформити бухгалтерською проводкою операцію, визначити суму: Перевищення вартості акцій над їхньою номінальною вартістю (10 000 акцій номіналом 10 грн. продано по 12 грн.):

- а) Дт 1200 Кт 5010
- б) Дт 1200 Кт 5004
- в) Дт 1200 Кт 5002
- г) Дт 5004 Кт 5000

14. Власні акції, викуплені в акціонерів, обліковуються за балансовим рахунком:

- а) 5002
- б) 5004
- в) 5000
- г) 5010

15. Назвати операцію, яка оформлена бухгалтерською проводкою:

Дт 1200-30 000

Кт 5002 - 25 000

Кт 5010- 5 000

- а) продаж викуплених акцій
- б) емісійні різниці
- в) викуп акцій банком
- г) анулювання акцій

16. Позитивний результат від операцій з власними акціями відображається за кредитом рахунку:

- а) 5010
- б) 5031
- в) 5040
- г) 5041

17. Негативний результат від операцій з власними акціями банку відображається за дебетом рахунку:

- а) 5031
- б) 5040
- в) 5030
- г) 5010

18. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нараховані дивіденди за акціями:

- а) Дт5040 Кт 3631
- б) Дт5002 Кт1200
- в) Дт5010 Кт1200
- г) Дт3631 Кт1200

**19. Назвати операцію, яка оформлена бухгалтерською проводкою:
Дт 3631 Кт 1200**

- а) сплачені дивіденди
- б) нараховані дивіденди
- в) продаж акцій
- г) купівля акцій

20. За умови перевищення доходів над витратами банк отримує прибуток, який відображається за кредитом рахунку:

- а) 5040
- б) 5041
- в) 5030
- г) 5031

21. За умови перевищення витрат над доходами банк отримує збиток, який обліковується за дебетом рахунку:

- а) 5041
- б) 5040
- в) 5030
- г) 5031

Самостійна робота:

Ознайомитися з Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою Постановою Правління НБУ від 28.08.2001р. № 368, Положенням про ліцензування банків, затвердженим Постановою Правління НБУ від 22.12.2018р. № 149 та Постановою про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку від 11.09.2017р. № 89.

Теми рефератів:

1. Структура капіталу банку.
2. Переоцінка власних акцій банку.
3. Облік операцій з формування статутного капіталу банку.
4. Особливості фінансового та управлінського обліку власного капіталу банку з іноземними інвестиціями.

Тема 3. ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ

Мета заняття: ознайомитись із структурою доходів та витрат банку, структурою рахунків шостого та сьомого класів, особливостями аналітичного та синтетичного обліку доходів та витрат банку.

Понятійний апарат: доходи банку, витрати банку, визнання доходів і витрат, дивіденди, регулююча проводка, процентні доходи і витрати, комісійні доходи і витрати, фінансові результати діяльності банку.

Рекомендована література: нормативна 2,7,9,10,20,21,36; основна 2,3,4,6,7,8; ресурси інтернет 1,2,4,5,8,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Сутність і класифікація доходів і витрат комерційного банку.
2. Принцип нарахування як базовий принцип обліку доходів і витрат. Визнання доходів і витрат.
3. Характеристика рахунків, що служать для обліку доходів і витрат банку.
4. Облік процентних доходів і витрат.
5. Облік комісійних доходів і витрат.
6. Облік інших статей доходів (витрат) за операційною діяльністю банку.
7. Облік загальних адміністративних витрат комерційного банку.
8. Порядок формування фінансових результатів діяльності банку та їх розподіл.

1. Сутність і класифікація доходів і витрат комерційного банку

Доходи і витрати комерційного банку є похідними об'єктами обліку, що виникають як результат здійснення певних банківських операцій, пов'язаних із виконанням зобов'язань (отримання послуг) і розміщенням активів (наданням послуг).

Доходи - це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що ведуть до

збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків акціонерів).

Витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи розподілу власникам).

Класифікація доходів і витрат комерційних банків може здійснюватися за низкою критеріїв. З метою формування фінансової звітності є доцільним розмежовувати доходи і витрати, отримані в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банку.

Класифікація доходів і витрат банку.

Доходи і витрати, що виникають у результаті операційної діяльності банку:

- процентні доходи;
- комісійні доходи;
- дохід у вигляді дивідендів;
- витрати на формування резервів банку;
- доходи від повернення раніше списаних активів;
- інші операційні доходи і витрати;
- загальні адміністративні витрати;
- податок на прибуток.

Доходи (витрати), що визнаються за результатами інвестиційної діяльності банку:

- доходи (витрати) за операціями з реалізації (придбання) цінних паперів до погашення;
- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій в асоційовані компанії;
- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій у дочірні установи;
- доходи (витрати) від реалізації (придбання) основних засобів та нематеріальних активів тощо.

Доходи (витрати), що визнаються за результатами фінансової діяльності банку:

- доходи (витрати) за операціями з цінними паперами власного боргу;
- доходи (витрати) за субординованим боргом;

- дивіденди, сплачені протягом звітного періоду;
- доходи, які виникають завдяки випускові інструментів власного капіталу тощо.

Оскільки операційна діяльність є основним видом діяльності комерційного банку, а доходи і витрати отримані за цим видом діяльності, мають найбільшу питому вагу в структурі доходів і витрат банку, в подальшому, під час розгляду методики обліку вказаних статей, особливу увагу буде приділено саме облікові доходів і витрат за результатами операційної діяльності банку.

2. Принцип нарахування як базовий принцип обліку доходів і витрат. Визнання доходів і витрат.

Облік доходів і витрат комерційних банків здійснюється згідно з Правилами бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затвердженими постановою Правління НБУ від 27.02.2018 р. № 17. Вказаний нормативний акт регламентує порядок ведення фінансового обліку доходів і витрат банку і ґрунтується на принципі нарахування.

Принцип нарахування полягає в тому, що всі доходи і витрати установи банку, що їх відносять до звітного періоду, мають відображатися в обліку в цьому ж періоді незалежно від того, коли фактично були отримані чи сплачені кошти за ними. При цьому фінансовий результат звітного періоду визначається зіставленням доходів звітного періоду з витратами, здійсненими для отримання цих доходів.

Згідно з цим принципом доходи і витрати банку визнаються за таких умов:

- 1) визнання реальної заборгованості за активами та зобов'язаннями банку;
- 2) можливість точної оцінки фінансового результату операції, пов'язаної з наданням (отриманням) послуг.

Доходи і витрати визнаються за кожним видом діяльності банку: операційної, інвестиційної, фінансової.

При цьому, згідно з чинними нормативними актами, критерії визнання доходів і витрат застосовуються окремо до кожної операції банку.

Зокрема:

1. *Доходи, отримані завдяки використанню активів банку іншими сторонами, визнаються у вигляді процентів, роялті та дивідендів.*

Проценти визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать.

Роялті - платежі за використання нематеріальних активів банку - визнаються за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної години.

Дивіденди визнаються у періоді ухвалення рішення про їх виплату.

Умовою визнання процентів і роялті є ймовірність отримання банком економічної вигоди, а дивідендів - достовірно оцінений дохід.

2. *За операціями з торгівлі фінансовими інструментами прибутки і збитки визнаються за таких умов:*

-покупцеві передано ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на активи;

-банк не здійснює подальшого управління та контролю за реалізованими активами;

-сума доходу може бути достовірно визначена;

-є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод банку;

- витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

3.*Витрати на придбання і створення активу, які не можуть бути визнані активом, визнаються витратами.*

Не визнаються доходами:

Надходження від інших осіб:

- сума завдатку під заставу або в погашення кредиту, якщо це передбачено відповідним договором;

- сума надходжень за договором комісії, агентським та аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;

- сума авансу в рахунок попередньої оплати послуг, товарів тощо;

- надходження, що належать іншим особам; надходження від первинного розміщення цінних паперів;

- сума податку на додану вартість, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів.

Не визнаються витратами:

- платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо;

- попередня оплата товарів, робіт, послуг;

- погашення одержаних кредитів, повернення депозитів тощо;

- витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до чинного законодавства України.

Дохід також не визнається, якщо здійснюється обмін активами, які є подібними за призначенням і мають однакову справедливу вартість.

Загалом доходи визнаються в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, які отримані або підлягають отриманню.

Якщо дохід від надання послуг не може бути достовірно оцінений, то він визнається й відображається в бухгалтерському обліку в розмірі здійснених витрат, що підлягають відшкодуванню. У цьому випадку принцип нарахування й відповідності доходів і витрат застосовується в межах принципу обачності.

Витрати, що їх неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Якщо доходи чи витрати отримано або сплачено на дату балансу, то банк може не відображати їх за рахунками нарахованих доходів і витрат. У цьому випадку банк повинен застосувати відповідний внутрішній контроль за нарахованими та отриманими доходами.

Кожен вид доходу і витрат відображається в бухгалтерському обліку окремо. Статті доходів і витрат не згортаються у фінансовій звітності, за винятком статей, пов'язаних із хеджуванням, або активами й зобов'язаннями, стосовно яких є юридичне право на таке згортання та якщо це передбачено відповідними положеннями з бухгалтерського обліку.

Визнані банком доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку із застосуванням принципу нарахування та згідно з прийнятою обліковою політикою.

3. Характеристика рахунків, що служать для обліку доходів і витрат банку

Усі доходи і витрати банку відображаються в бухгалтерському обліку за рахунками класів 6-го „Доходи" і 7-го „Витрати" незалежно від порядку їх оподаткування.

Рахунки доходів є в основному пасивними рахунками. За кредитом рахунків 6-го класу відображаються суми доходів, які належать до звітного періоду; за дебетом - суми зменшення доходів або суми збитків, що виникають за операціями, а також суми, що списуються під час зарахування результатів роботи банку за звітний рік, які обліковуються за рахунком 5040 „Прибуток звітного року".

Рахунки витрат в основному за характеристикою є активними. За дебетом рахунків 7-го класу проводяться суми витрат, а за кредитом - суми зменшення витрат і списуються суми витрат під час формування результату роботи банку за звітний рік, який зараховується на рахунки 5040 або 5041.

Банки самостійно визначають порядок формування аналітичних рахунків за балансовими рахунками класів 6-го і 7-го та їх детальну характеристику відповідно до затвердженої облікової політики банку.

Облік нарахованих доходів і витрат та фактично отриманих доходів або сплачених витрат здійснюється на розсуд банку на окремих аналітичних рахунках у межах рахунків 6-го і 7-го класів.

Облік нарахованих доходів і витрат здійснюється за відповідними рахунками класів 1-го, 2-го та 3-го у кореспонденції з рахунками 6-го і 7-го класів.

Рахунки обліку нарахованих доходів і витрат протягом місяця можуть мати характеристику активно-пасивних, але на перше число місяця - лише активні або пасивні відповідно.

Отримані доходи та здійснені витрати, що належать до майбутніх періодів, обліковуються за рахунками 3600 „Доходи майбутніх періодів" та 3500 „Витрати майбутніх періодів".

4. Облік процентних доходів і витрат

Процентні доходи і витрати - операційні доходи і витрати, отримані (сплачені) банком за використання коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані банкові (залучені банком), суми яких обчислюються пропорційно часу й сумі активу або зобов'язання.

Умови нарахування і сплати доходів і витрат, а також штрафів в разі несвоєчасного виконання боржником зобов'язання, зазначаються в договорі між банком і контрагентом згідно з вимогами законодавства України та нормативно-правових актів НБУ.

Розрахунковий період для нарахування процентних доходів чи витрат обумовлюється договором відповідно до вимог законодавства України.

Процентні доходи (витрати) містять:

- доходи (витрати) за операціями з коштами, розміщеними в інших банках (залученими від інших банків);
- доходи (витрати) за кредитами й депозитами, наданими (отриманими) юридичним і фізичним особам, та за іншими фінансовими інструментами, зокрема за цінними паперами;
- доходи (витрати) за операціями з цінними паперами;
- доходи (витрати) за операціями з філіями банку;
- інші процентні доходи (витрати).

Процентні доходи та витрати, а також прирівняні до них комісії, обліковуються регулярно не рідше одного разу на місяць, незалежно від періодичності розрахунків за контрактами.

Прирівняні до процентів комісії - це комісії, які обчислюються аналогічно процентам, тобто пропорційно часу і сумі активу чи зобов'язання.

Для розрахунку розміру процентних доходів і витрат важливе значення має метод нарахування процентів (прості, складні проценти), а також метод визначення кількості днів для розрахунку процентів.

Застосовуються такі методи визначення кількості днів для розрахування процентів.

Метод „факт/факт” - при розрахунку враховується фактична кількість днів у місяці та році.

Метод „факт/360” - при розрахунку враховується фактична кількість днів у місяці, але умовна в році - 360 днів.

Метод „30/360” -при розрахунку враховується умовна кількість днів у місяці - 30, у році - 360 днів.

При розрахунку процентів дати початку й закінчення угоди визнаються як дати валютування. При цьому враховується перший день і не враховується останній день угоди.

Відображення в обліковій системі банку процентних доходів і витрат здійснюється таким чином.

За рахунками доходів:

Дт Нараховані доходи

Кт рахунки 6 класу "Доходи"

За рахунками витрат:

Дт рахунки класу 7 "Витрати"

Кт Нараховані витрати

Отримання (сплата) коштів за нарахованими статтями:

Дт 1001, 1200, 2600

Кт Нараховані доходи

Дт Нараховані витрати

Кт 1001, 1200, 2600

Отримання (сплата) доходів чи витрат, за якими визнання доходу (витрат) і надходження коштів відбувається на дату балансу:

Дт 1001, 1200, 2600

Кт Доходи

Дт Витрати

Кт 1001, 1200, 2600.

На розмір процентних доходів і витрат банку впливають також суми амортизації дисконту і премії за операціями з борговими цінними паперами.

Дисконт за операціями з борговими цінними паперами - це різниця між номінальною вартістю цінного папера та його ринковою вартістю, якщо ринкова вартість нижча за номінальну.

Премія за операціями з борговими цінними паперами - це перевищення ринкової вартості цінного папера над його номінальною вартістю.

Дисконт і премія за цінними паперами амортизується рівними сумами, які розраховуються таким чином, щоби на дату погашення

цінного папера дисконт або премія за ним були повністю амортизовані.

5. Облік комісійних доходів і витрат

Комісійні доходи і витрати - операційні доходи і витрати за наданими (отриманими) послугами, сума яких обчислюється пропорційно сумі активу або зобов'язання чи є фіксованою; в окремих випадках суми їх можуть обчислюватися пропорційно часові та сумі зобов'язання.

До комісійних доходів (витрат) належить плата:

- за розрахунково-касове обслуговування;
- за кредитне обслуговування;
- за операціями на валютному ринку з купівлі-продажу іноземної валюти для власних потреб і клієнтів;
- за операціями з цінними паперами;
- за довірче обслуговування;
- за позабалансовими операціями;
- інші комісійні доходи.

Методика обліку комісійних доходів і витрат визначається видом комісії. При цьому комісії, сплачені та отримані банком, класифікуються таким чином:

- комісії за одноразові послуги;
- комісії за послуги з обов'язковим результатом;
- комісії за неперервними послугами;
- комісії за послуги, що надаються поетапно.

Усі названі комісії, крім комісій за одноразові послуги, відображаються в обліку за принципом нарахування та відповідності доходів і витрат.

Комісії за одноразові послуги можуть визнаватися без відображення за рахунками нарахованих доходів (витрат), якщо кошти отримано або сплачено у звітному періоді, в якому послуги фактично надаються (отримуються). Прикладом таких комісій є комісії за послуги обміну валют.

З отриманням комісійних доходів за одноразові послуги виконується бухгалтерське проведення:

Дт 1001,1200, 2600

Кт Доходи.

За сплати витрат:

Дт Витрати

Кт 1001, 1200, 2600.

Комісії за послуги з обов'язковим результатом - це комісії за послуги, які надаються протягом визначеного періоду і вважаються завершеними тільки після закінчення цього періоду за умови досягнення результату, передбаченого угодою.

До них належать комісії за деякі консультаційні послуги, навчання тощо. Вказані доходи й витрати відображаються в обліку за фактом надання послуги або за досягнення визначеного результату.

На дату оформлення документа, який підтверджує надання банком послуги:

Дт Нараховані доходи

Кт Доходи.

З отриманням банком послуги:

Дт Витрати

Кт Нараховані витрати.

З отриманням платежу за наданою послугою бухгалтерські проведення будуть такими:

Дт 1001, 1200, 2600

Кт Нараховані доходи.

За сплати коштів за отриманою послугою:

Дт Нараховані витрати

Кт 1001, 1200, 2600.

З метою забезпечення відповідності доходів і витрат, що безпосередньо пов'язані з наданням банком послуги з обов'язковим результатом, до досягнення цього результату понесені витрати відображаються в обліку так.

На дату їх сплати:

Дт Витрати майбутніх періодів

Кт 1001, 1200, 2600.

На дату оформлення документа, що підтверджує надання послуги:

Дт Витрати

Кт Витрати майбутніх періодів.

Комісії за безперервними послугами - це комісії за послугами, які надаються протягом усього терміну дії угоди.

До таких комісій належать комісії за інкасаторські послуги, розрахунково-касове обслуговування тощо.

Доходи (витрати) за неперервними послугами визнаються щомісяця протягом усього строку дії угоди про надання (отримання) послуг і відображаються в бухгалтерському обліку за принципом нарахування. При їх нарахуванні виконуються такі проведення.

За рахунками доходів:

Дт Нараховані доходи

Кт Доходи;

За рахунками витрат:

Дт Витрати

Кт Нараховані витрати.

Надходження коштів за надану банком послугу:

Дт 1001, 1200, 2600

Кт Нараховані доходи.

Сплата коштів за отриману банком послугу:

Дт Нараховані витрати

Кт 1001, 1200, 2600.

Комісії за послуги, що надаються поетапно, враховуються у рамках кожного етапу в міру реалізації угоди. Прикладом таких комісій можуть служити комісії за надання консультацій, які згідно з угодами надаються поетапно.

Порядок обліку комісій є аналогічним обліку комісій за неперервними послугами. При цьому нарахування доходів чи витрат здійснюється від дати оформлення документа, який підтверджує надання чи отримання послуги.

6. Облік інших статей доходів (витрат) за операційною діяльністю банку

Результати від переоцінки та від операцій з купівлі-продажу фінансових інструментів, іноземної валюти, різного роду контрактів, обліковуються за рахунками розділу 62 „Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу". За характеристикою рахунки вказаної групи є активно-пасивними. Прибуток від переоцінки фінансових інструментів відображається за кредитом відповідних рахунків, а

збиток - за дебетом. Сальдо названих рахунків показує загальний результат від переоцінки відповідних фінансових інструментів.

Витрати на формування резервів банку - це витрати на покриття можливих збитків від зменшення корисності активів банку.

Порядок обліку відрахувань в резерви регулюється Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14. Усі рахунки 77-го розділу „Відрахування в резерви" є рахунками активно-пасивними. За дебетом вказаних рахунків відображаються операції з формування та збільшення резервів, за кредитом - сторнування (зменшення) розрахункового розміру створених резервів.

Інші операційні доходи і витрати - доходи і витрати від операцій, не пов'язаних з інвестиційною і фінансовою діяльністю, а також ті, що не внесені у названі вище групи операційних доходів і витрат.

До них належать:

- дохід у вигляді дивідендів;
- дохід (витрати) від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії;
- доходи (витрати) від модифікації фінансових активів і зобов'язань;
- інші операційні доходи (дохід від лізингу, дохід від надання консультаційних послуг, штрафи, пені тощо) та інші операційні витрати (витрати на комунікації, інкасацію, аудит, лізинг, штрафи, пені, витрати на консультації тощо) отримані або сплачені за банківськими операціями.

Інші доходи – доходи від операцій, які не відносяться у вище перелічені розділи.

Доходи від повернення раніше списаних активів - кошти, що надійшли для погашення заборгованості, визнаної банком безнадійною щодо отримання.

Такі доходи відображаються в обліку за датою їх отримання.

Податок на прибуток - операційні витрати банку, пов'язані зі сплатою податку відповідно до чинного законодавства України та з урахуванням вимог Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і

Національних положень бухгалтерського обліку щодо визнання відстрочених податкових зобов'язань і податкових активів.

Податок на прибуток банку обліковується за рахунком 7900 „Податок на прибуток“.

7. Облік загальних адміністративних витрат комерційного банку

Загальні адміністративні витрати - це операційні витрати, пов'язані із забезпеченням діяльності банків.

Вони мають значну питому вагу в структурі витрат банку, є неоднорідними за економічним змістом, тому порядок їх обліку потребує окремого розгляду.

До таких витрат належать:

- витрати на утримання персоналу;
- амортизація;
- витрати на утримання і експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів, інші експлуатаційні витрати (комунальні послуги, охорона тощо);
- гонорари за професійні послуги;
- поштово-телефонні витрати;
- витрати на маркетинг та рекламу;
- спонсорство та доброчинність;
- сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток та інші витрати, спрямовані на обслуговування та управління банком.

Відображення в бухгалтерському обліку витрат на утримання персоналу банки здійснюють відповідно до вимог чинного законодавства України та облікової політики банку. При цьому виконуються такі основні бухгалтерські проведення.

Нарахування заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат):

Дт 7400 „Основна і додаткова заробітна плата”

7403 „Матеріальна допомога та інші соціальні виплати”

7409 „Інші витрати на утримання персоналу”

Кт 3652 „Нарахування працівникам банку за заробітною платою”.

Виплата заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат):

Дт 3652, „Нарахування працівникам банку за заробітною платою”
Кт 1001 або 2620

Нарахування податків і обов'язкових зборів, пов'язаних з оплатою праці, до фондів соціального страхування:

Дт 7401 „Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”

Кт 3622 „Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток”.

Нарахування і сплата загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що справляються згідно із Податковим кодексом від 23 грудня 2010 року № 2856-VI, відображаються у бухгалтерському обліку такими проведеннями:

Нарахування податку на землю:

Дт 7411 "Податок на землю"

Кт 3622

Нарахування збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб:

Дт 7418 „Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб”

Кт 3623 „Кредиторська заборгованість за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб”

Нарахування інших податків і обов'язкових платежів, крім податку на прибуток:

Дт 7419

Кт 3622

Сплата податків і зборів:

Дт 3622 3623

Кт 1001, 2600, 1200

Наприкінці звітного фінансового року залишки за рахунками доходів і витрат 6-го та 7-го класів закриваються.

При цьому:

- за умови перевищення доходів над витратами різниця відображається за кредитом рахунка 5040 „Прибуток звітного року”;

- за умови перевищення витрат над доходами різниця відображається за дебетом рахунка 5041 „Збиток звітного року”.

Суми прибутків чи збитків обліковуються за вказаними рахунками до їх затвердження та розподілу загальними зборами акціонерів банку.

8. Порядок обліку фінансових результатів діяльності банку та їх розподілу

Фінансовий результат діяльності банку визначається порівнянням доходів звітного періоду з витратами даного періоду. Методика визначення фінансового результату передбачає, що він розраховується як різниця між загальною сумою всіх статей доходів банку та загальною сумою всіх статей його витрат. Фінансовий результат може виступати у формі прибутку або збитку банку.

Порядок обліку результату діяльності банку за звітний рік є таким. Наприкінці року залишки за рахунками доходів і витрат закриваються (станом на перший робочий день нового року вони дорівнюють нулю). При цьому за умови перевищення доходів над витратами банк отримує прибуток, який відображається за кредитом рахунка 5040 „Прибуток звітного року“; за умови перевищення витрат над доходами - збиток, який обліковується за дебетом рахунка 5041 „Збиток звітного року“.

Слід зауважити, що на розмір фінансового результату звітного року впливають також коригуючі проведення, які здійснюються вже наступного року. Така ситуація пов'язана з тим, що ряд операцій банку, проведених у звітному періоді, з різних причин банк не може відобразити за рахунками бухгалтерського обліку в даному періоді. Це стосується, насамперед, таких операцій, як переоцінювання, нарахування, рух резервів.

Коригуюче проведення здійснюється за умови, що подія, зміст якої воно відображає, стосується операції, фактично проведеної у звітному періоді.

Порядок та умови здійснення коригуючих проведень визначаються Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 24.10.2011р. № 373.

Суми прибутку чи збитку банку (з урахуванням результатів коригуючих проведень) обліковуються за рахунками 5040 або 5041 до їх затвердження та розподілу Загальними зборами акціонерів банку.

Слід зауважити, що бухгалтерські проведення при відображенні фінансових результатів діяльності банку за щойно наведеними рахунками не виконуються. Віднесення фінансового результату діяльності банку на вказані рахунки здійснюється автоматично в кінці останнього робочого дня звітного року.

Напрями розподілу прибутку банку визначають та затверджують загальні збори акціонерів.

У бухгалтерському обліку розподіл прибутку банку відображається так:

Формування резервного фонду

Дт 5040

Кт 5021 „Резервні фонди“.

Нарахування дивідендів акціонерам банку

Дт 5040

Кт 3631 „Кредиторська заборгованість перед акціонерами (власниками) банку за дивідендами“;

Формування загальних резервів

Дт 5040

Кт 5020 „Загальні резерви“

Формування інших фондів банку

Дт 5040

Кт 5022 „Інші фонди банку“

Здійснення капіталізації дивідендів, що спрямовуються на збільшення статутного капіталу

Дт 5040

Кт 5004 „Незарєстрований статутний капітал“.

Залишок нерозподіленого прибутку банку обліковується за балансовим рахунком 5030 „Нерозподілені прибутки минулих років“, що відображається в обліку таким бухгалтерським проведенням:

Дт 5040

Кт 5030.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. З якою метою облік доходів, витрат та видатків банку здійснюється в різних класах?

2. Чому для обліку адміністративних витрат банку виділено окремий клас в Плані рахунків?

Практичні завдання:

Завдання 3.1. У комерційному банку за звітний період були здійснені такі операції:

№ п/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Нараховані проценти на залишки на поточних рахунках СГД			2000
2	Банк сплатив орендні платежі за місяць комерційній фірмі «ЮНІКС»			3000
3	МП „Лотос” сплатило банку комісійні за консультацію з лізингових операцій			300
4	Нараховані проценти по рахунках вкладників на вимогу за місяць			580
5	Степаненко В.Н. сплатив готівкою за користування сейфом			50
6	Нараховані проценти за користування кредитом у поточну діяльність заводу „Аврора”			5568
7	Комерційна фірма „Юна” оплатила банку послуги за розробку і впровадження програмного забезпечення			3000
8	Нарахована амортизація на будівлі, які належать банку			9450
9	Банк сплатив ТЕЦ за комунальні послуги за жовтень			1000

Необхідно: Прокласифікувати доходи і витрати по схемі: банківські доходи (витрати) та небанківські доходи (витрати) та скласти журнальні проводки.

Завдання 3.2. Банк "Ажіо" орендує у МП "Сервіс" приміщення. Щомісячна орендна плата - 6000 грн. 1.10.2023р. банком сплачено орендні платежі за три місяці до кінця року. Кінець звітної періоду - 31.12.2023р.

Необхідно: Відобразити операцію щодо оплати орендних платежів 1.10.2023р. та виконати регулюючу проводку в кінці звітнього періоду.

Завдання 3.3. У комерційному банку „Київ” за звітний період проведено такі операції:

№ п/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Банк „Київ” сплатив аванс відділенню зв'язку			350
2	За послуги з інкасації виторгу універмагу „Оболонь” за III квартал нараховано			1896
3	Комерційна фірма „ЮНІКС” сплатила банку комісійні за обмінні операції з іноземною валютою			400
4	Банк сплатив штраф місцевій податковій адміністрації за порушення правил ведення бухгалтерського обліку по рахунках клієнтів			1000
5	Універмаг „Оболонь” сплатив банку комісійні, які були нараховані банком за III квартал (операція 2)			1896

Необхідно: Оформити вищевказані операції журнальними проводками.

Завдання 3.4. Банком "Ажіо" 1.11.2023 р. заводу "Ротор" видано короткостроковий кредит 100000 грн. - терміном на 6 місяців. Проценти нараховуються із розрахунку 30% річних і сплачуються клієнтом два рази за кожні три місяці. 1.12.2023р. заводом "Ротор" сплачено проценти за кредит наперед за три місяці на суму 7500 грн. Звітний період закінчується 31.12.2023 р.

Необхідно: Скласти журнальні проводки на суму одержаного платежу та зробити регулюючу проводку на 31.12.2023 р.

Завдання 3.5. Акціонерний банк „Гарант”, який почав свою роботу 01.01.2023 року, завершив перший фінансовий рік. Усі проводки за 2023 рік були зареєстровані, крім таких подій:

1. У кінці року нарахована заробітна плата працівникам в сумі 6000 грн. ця сума буде виплачена в січні 2024 року.
2. У кінці року зароблено дохід від процентів за кредит в сумі 700 грн. Кошти будуть отримані 31.03.2024 року.

Необхідно: За даними операціями виконати регулюючу проводку та написати відповідні дати і коротке пояснення до кожної проводки.

Завдання 3.6. Банк "Хрещатик" завершує обліковий процес за рік, який щойно закінчився 31 грудня 2023 року. Протягом 2023 року операції вносилися в журнал і розносилися в Головну книгу.

Стосовно регулюючих записів ми маємо такі дані:

1. Зарплату, зароблено працівниками за грудень – 140 000 грн., – буде виплачено 4 січня 2024 року.
2. Банк здає чотири кімнати приміщення в оперативну оренду МП "Колос" строком на один рік. Орендна плата за місяць – 8000 грн. 1.11.2023 р. сплачено 48000 грн. наперед за шість місяців. Сума була зарахована на рахунок "Доходи майбутніх періодів".
3. Дві кімнати приміщення банку орендує МП "Світязь". Орендна плата – 4000 грн. за місяць. Орендна плата за листопад і грудень не була стягнена і незареєстрована. Отримання плати передбачається 10.01.2024р.
4. Комп'ютерна техніка на 150 000 грн. використовувалась банком протягом року. Строк служби – 5 років. Залишкової вартості немає. Зношення нараховується рівномірно протягом усього строку служби.
5. Банком 1.11.2023 р. прийнято на вклад 100 000 грн. на три місяці під 12 % річних. Проценти буде виплачено в кінці строку вкладу.
6. Банком видано кредит 1.03.2023 р. – 400 000 грн. – строком на один рік під 45 % річних. Проценти за кредит буде сплачено в кінці строку, тобто 1.03.2024 р.

Необхідно: вказати регулюючу проводку до кожної господарської операції і дати її коротку характеристику.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Дайте визначення доходів і витрат банків, наведіть їх класифікацію за видами діяльності банку.
2. В яких випадках доходи (витрати) банку можуть не відобразитися за рахунками нарахованих доходів і витрат банку?
3. Яким є порядок обліку процентних доходів і витрат банку?
4. Охарактеризувати сутність принципу нарахування.
5. Пояснити, чому окремі рахунки доходів і витрат 6-го та 7-го класів за характеристикою є активно-пасивними. Обґрунтувати свою думку.
6. В яких випадках доходи (витрати) банку можуть не відобразитися за рахунками нарахованих доходів і витрат?
7. У чому полягає відмінність у методиці обліку процентних і комісійних доходів і витрат банку?
8. Охарактеризувати порядок обліку комісій за послуги з обов'язковим результатом.
9. Чи існують відмінності в обліку комісій за неперервними послугами та комісій за послугами, що надаються поетапно?
10. Охарактеризуйте порядок обліку результату від переоцінки та операцій з купівлі – продажу фінансових інструментів.
11. Яким є склад загальних адміністративних витрат банку?
12. Чи існують відмінності між фінансовим і податковим обліком вказаних статей витрат? Обґрунтувати свою думку.
13. Охарактеризуйте суть та методику визначення фінансового результату від діяльності банку.

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. **Збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що ведуть до збільшення власного капіталу - це:**
 - а) доходи
 - б) витрати
 - в) інвестиції
 - г) прибутки

2. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу - це:

- а) витрати
- б) доходи
- в) збитки
- г) сумнівна заборгованість

3. З метою формування фінансової звітності доходи і витрати банку поділяють на:

- а) операційні, інвестиційні, фінансової діяльності
- б) операційні, позаопераційні, інші
- в) інвестиційні, позабалансові, адміністративні
- г) процентні, торговельні, комісійні

4. Доходи і витрати, що виникають у результаті операційної діяльності банку:

- а) поза операційні
- б) інвестиційні
- в) позабалансові
- г) процентні

5. Доходи банку відображаються в бухгалтерському обліку за рахунками класу:

- а) 6
- б) 7
- в) 8
- г) 5

6. Витрати банку відображаються в бухгалтерському обліку за рахунками класу:

- а) 5
- б) 8
- в) 6
- г) 7

7. Рахунки доходів є рахунками:

- а) пасивними
- б) активними
- в) активно-пасивними
- г) транзитними

8. Рахунки витрат за характеристикою є

- а) активними
- б) пасивними
- в) активно-пасивними
- г) транзитними

9. Облік нарахованих доходів і витрат здійснюється за відповідними рахунками класів:

- а) 1 2 3
- б) 2 6 7
- в) 1 3 5
- г) 2 4 6

10. Операційні доходи і витрати, отримані, (сплачені) банком за використання коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані банкові, суми яких обчислюються пропорційно часу й сумі активу або зобов'язання - це:

- а) процентні доходи і витрати
- б) комісійні доходи і витрати
- в) торговельні доходи і витрати
- г) адміністративні доходи і витрати

11. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нараховані проценти за строковим депозитом юридичній особі:

- а) Дт2618 Кт7021
- б) Дт2600 Кт2610
- в) Дт2618 Кт2600
- г) Дт7021 Кт2618

12. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Сплачені проценти за депозитом юридичній особі:

- а) Дт2610 Кт2600
- б) Дт2618 Кт2600
- в) Дт2610 Кт1001
- г) Дт1001 Кт2618

13. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нарховані проценти за строковим депозитом фізичній особі:

- а) Дт2630 Кт7041
- б) Дт7041 Кт2638
- в) Дт1001 Кт2630
- г) Дт2630 Кт1001

14. Операційні доходи і витрати за наданими (отриманими) послугами, сума яких обчислюється пропорційно сумі активу або зобов'язання чи є фіксованою - це доходи і витрати:

- а) комісійні
- б) процентні
- в) торговельні
- г) адміністративні

**15. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 7400 Кт 3652**

- а) нарахована зарплата
- б) виплачена зарплата
- в) нарахований податок на прибуток
- г) сплачений податок на прибуток

**16. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 3652 Кт 1001**

- а) нарахована зарплата
- б) виплачена зарплата
- в) нарахований податок на прибуток
- г) сплачений податок на прибуток

17. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 7411 Кт 3622

- а) нараховано податок на землю
- б) сплачено податок на землю
- в) нарахований податок на прибуток
- г) сплачений податок на прибуток

18. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Формування резервного фонду:

а) Дт 5040 Кт 5021

б) Дт 5021 Кт 5040

в) Дт 5021 Кт 1200

г) Дт 1200 Кт 5040

19. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нарахування дивідендів акціонерам банку:

а) Дт 5040 Кт 3631

б) Дт 3631 Кт 5040

в) Дт 3631 Кт 2600

г) Дт 3631 Кт 1200

20. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 5040 Кт 5020

- а) сформовано загальні резерви
- б) сплачено податок на землю
- в) нарахований податок на прибуток
- г) сплачений податок на прибуток

21. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 5040 Кт 5021

- а) сформовано загальні резерви
- б) сформовано резервні фонди
- в) нарахований податок на прибуток
- г) сплачений податок на прибуток

Самостійна робота:

Опрацювати Інструкцію про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджену постановою Правління НБУ від 24.10.2011р. № 373 та Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджені постановою Правління НБУ від 18.06.2003 № 255.

Теми рефератів:

1. Правила обліку доходів і витрат банків та класифікація рахунків за їх обліком.
2. Пояснити дію принципів МСБО: нарахування та обачності у відображенні у підсистемі фінансового обліку доходів (витрат).
3. Формування прибутку банку та напрями його використання.

Тема 4. ОБЛІК КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Мета заняття: ознайомитись з видами касових операцій банку, особливостями синтетичного та аналітичного обліку операцій з готівкою, організацією роботи касових вузлів банку.

Понятійний апарат: касове обслуговування, операційна каса, вечірні каси, заява на переказ готівки, прибутковий касовий ордер, повідомлення, грошовий чек, видатковий касовий ордер, інкасація грошового виторгу, підкріплення операційної каси, ревізія каси, службові особи, акт ревізії, недостача грошей, надлишок грошей.

Рекомендована література: нормативна 1,2,7,11,15,16, 20,23,37; основна 2,3,6,7,8; ресурси інтернет 1,2,3,4,5,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Документація, документообіг та облік прибуткових касових операцій.
2. Документообіг, облік і контроль видаткових касових операцій.
3. Інкасація грошової виручки.
4. Облік підкріплення операційних кас комерційних банків.
5. Ревізія каси, відображення в обліку результатів ревізії.

1. Документація, документообіг та облік прибуткових касових операцій

Касове обслуговування - це сукупність банківських операцій з прийняття готівкових коштів від клієнтів і зарахування їх на відповідні банківські рахунки та видання з клієнтських рахунків через касу банку готівкових коштів згідно з розпорядженням клієнтів на цілі, передбачені чинним законодавством.

Організація касової роботи комерційних банків регламентується Інструкцією про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затвердженою Постановою Правління НБУ від 25.09.2018 р. № 103.

Операції з обслуговування готівково-грошового обороту клієнтів здійснюються через операційні каси банків.

Облік готівки в національній та іноземній валютах і дорожніх чеків здійснюється за рахунками розділу 10 „Готівкові кошти” першого класу „Казначейські та міжбанківські операції” Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89.

Аналітичний та синтетичний облік готівкових коштів у національній валюті здійснюється за номінальною вартістю.

Приймання готівки в касу комерційного банку здійснюється на підставі первинних документів, які мають встановлену форму.

Приймання готівки здійснюється через каси банків за такими прибутковими касовими документами:

- а) *за заявою на переказ готівки* (від підприємств, організацій, установ про сплату будь-яких платежів та зарахування внесків на поточні рахунки різних фондів);
- б) *за об'явою або повідомленнями* (від окремих громадян та платежі від населення);
- в) *за прибутковим касовим ордером* (усі інші надходження, в тому числі й від працівників банку);
- г) *за документами, установленими відповідною платіжною системою* (від фізичних і юридичних осіб).

Наприкінці операційного дня на підставі прийнятих документів касир складає *Довідку касира прибуткової каси про суму прийнятих*

грошей та кількість документів, що надійшли до каси, і звіряє суму за довідкою з сумою прийнятих ним грошей. Довідка підписується касиром, а вказані в ній касові обороти звіряються ним із записами в касових журналах операційних працівників. Звірення оформляється підписами касира в касовому журналі, а операційного працівника - в довідці касира (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Довідка касира про суму прийнятих, виданих грошей, суму, що одержана підзвіт та кількість грошових документів, які надійшли до каси

за « » _____ 20 р.

П.І.Б. касира _____

Код валюти _____

Прізвище та ініціали контролера	Сума прибутку		Сума видатку		Підпис контролера	Отримано підзвіт від
	кількість	сума	кількість	сума		
Усього						

Усього за день: _____
(сума літерами залишку коштів, що були здані завідуючому касою)

Касир _____
(підпис)

Начальник відділення _____
(підпис)

Вся готівка, яка надійшла до закінчення операційного дня, повинна бути оприбуткована в операційній касі та відображена за дебетом рахунка:

1001 „Банкноти та монети в касі банку"

1002 „Банкноти та монети в касі відділень банку" і кредитом відповідних рахунків за балансом установи банку, на які зараховується готівка.

Типова кореспонденція прибуткових касових операцій подана в наступній таблиці (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

З кредиту рахунків	Дебет рахунка 100 "Банкноти та монети"
25 Кошти бюджету та позабюджетних фондів України 26 Кошти клієнтів банку	Внесено клієнтами готівкою
120 Кошти на вимогу в НБУ	Одержано з коррахунка на поповнення каси
3550 Аванси працівникам банку на витрати з відрядження 3551 Аванси працівникам банку на господарські витрати	Повернено невикористані підзвітні суми
220 Кредити на поточні потреби, які надані фізичним особа, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Погашена позичка готівкою
262 Кошти на вимогу фізичних осіб	Здійснено вклади громадянами на депозит
500 Статутний капітал банку	Внесено засновниками в статутний фонд
6399 Інші операційні доходи	Оприбутковуються надлишки каси за результатами ревізії
1003 Банкноти та монети в обмінних пунктах	Оприбутковується готівка з обмінного пункту

2. Документообіг, облік і контроль видаткових касових операцій

Видача грошей з кас установи банку проводиться за такими документами:

а) *за грошовими чеками* (підприємствам, організаціям, установам);

б) *за видатковим касовим ордером* (індивідуальним позичальникам, які одержують позику в банку, вкладникам і пенсіонерам; видача зарплати, у підзвіт на відрядження і господарські потреби та інші цілі);

в) *за документом на отримання переказу готівкою*, установленим відповідною платіжною системою;

г) *заяви на видачу готівки*.

Готівка, видана з каси установи банку, повинна бути відображена за дебетом відповідних рахунків за балансом установи банку, з яких вона списується, і кредитом рахунка 1001 „Банкноти та монети в касі банку” або 1002 „Банкноти та монети в касі відділень банку” (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Кредит рахунка 100 "Банкноти та монети"	В дебет рахунків
Видано готівкою клієнтам	25 Кошти бюджету та позабюджетних фондів України 26 Кошти клієнтів банку
Видано в підзвіт працівникам банку	3550 Аванси працівникам банку на витрати з відрядження 3551 Аванси працівникам банку на господарські витрати
Виплачена заробітна плата	3652 Нарахування працівникам банку за заробітною платою
Видана матеріальна допомога працівникові банку	5020 Загальні резерви
Здано готівку на коррахунок	120 Кошти на вимогу в НБУ
Оплачено одержані послуги, роботи	740 Витрати на утримання персоналу 742 Витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів 743 Інші експлуатаційні та господарські потреби
Видана позичка клієнтові — фізичній особі	220 Кредити на поточні потреби, які надані фізичним особа, які обліковуються за амортизованою собівартістю
Повернуто вклад (депозит)	262 Кошти на вимогу фізичних осіб 1003 Банкноти та монети в обмінних пунктах
Видано обмінному пункту Списуються недостачі каси за результатами ревізії	355 Дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку

Наприкінці операційного дня касир звіряє суму прийнятих під звіт грошей з сумою видаткових документів і залишком грошей та складає *Довідку касира видаткової каси*, підписує довідку, а наведені

в ній касові обороти звіряє з записами в касовому журналі контролера. Звірка підтверджується підписом касира в касовому журналі і контролера - на довідці касира.

Залишок грошей, сформований в установленому порядку, і видаткові касові документи за день разом із довідкою касира видаткової каси касир здає під розписку в *Книзі обліку прийнятих і виданих грошей* завідувачеві каси, який, перевіривши довідку, підписує її та підшиває в документи дня.

3. Інкасація грошової виручки

Збирання безпосередньо на підприємствах і в організаціях грошової виручки організується апаратом інкасації Національного банку. У разі потреби комерційні банки можуть збирати виручку власними силами з дозволу Національного банку України.

Обслуговування підприємств і організацій інкасаторським апаратом здійснюється на підставі тристоронніх угод між господарським органом, апаратом інкасації НБУ та установою банку.

У разі інкасації грошової виручки власними силами установ банків укладається двостороння угода. Список підприємств, організацій і установ, грошова виручка яких збирається інкасаторами, ведеться у відділі інкасації.

На кожне підприємство щомісяця складається явкова картка із присвоєнням їй номера, за яким підприємство зареєстроване у списку.

Начальник відділу інкасації періодично (не рідше одного разу на місяць) здійснює перевірку дотримання інкасаторами правил збирання грошової виручки і перевезення цінностей.

Сумки з грошовим виторгом інкасатори здають у касу установи банку. Приймання касиром установи банку сумок з готівкою від старшого бригади інкасаторів проводиться у присутності всіх інкасаторів цієї бригади.

Про загальну суму грошового виторгу, здану інкасаторами, начальник відділу інкасації складає Довідку і передає її головному бухгалтеру. Проінкасований виторг підлягає зарахуванню на поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності.

Операції з інкасування грошового виторгу відображаються в бухгалтерському обліку таким чином.

1. Грошовий виторг до перерахування зараховується на поточний рахунок

Д-т 1005 „Банкноти та монети, інкасовані до перерахування”

К-т 2600 „Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності”

2. Фактична сума перерахованого виторгу оприбутковується до каси банку

Д-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”

К-т 1005 „Банкноти та монети, інкасовані до перерахування”

3. Відображається в обліку виявленій надлишок грошового виторгу

Д-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”

К-т 2909 „Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”

4. Надлишок грошового виторгу зараховується на поточний рахунок суб'єкта господарської діяльності

Д-т 2909 „Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”

К-т 2600 „Кошти на вимогу суб'єктів господарювання”

5. Відображається в обліку виявлена недостача грошового виторгу

Д-т 2809 „Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”

К-т 1005 „Банкноти та монети, інкасовані до перерахування”

6. Недостача грошового виторгу списується з поточного рахунка суб'єкта господарської діяльності

Д-т 2600 „Кошти на вимогу суб'єктів господарювання ”

К-т 2809 „Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”

4. Облік підкріплення операційних кас комерційних банків

Для поповнення залишку готівки операційної каси комерційні банки можуть купувати грошову готівку в установах НБУ та в інших комерційних банках за відповідну плату.

Для обліку транзитних оборотів, пов'язаних з виконанням таких операцій в безпосередній кореспонденції з рахунком каси використовуються рахунки: 1811 та 1911.

Підкріплення готівкою установ банків територіальними управліннями НБУ здійснюється на підставі укладених між ними договорів про касове обслуговування.

Підкріплення операційної каси установи комерційного банку проводиться з оборотної каси територіального управління НБУ з одночасним списанням відповідних сум із кореспондентського рахунку банку. Одночасно сплачується комісійна винагорода територіальному управлінню Національного банку за продаж готівки.

У комерційному банку виконуються такі бухгалтерські проведення:

Проведення розрахунків за готівку:

Д-т 1811 „Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою”

К-т 1200 „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”;

Сплата комісійної винагороди НБУ за готівку:

Д-т 7100 „Комісійні витрати на розрахунково-касове обслуговування”

К-т 1200 „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”;

Одержання готівки, яка призначена для підкріплення, комерційним банком:

Д-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”

К-т 1811 „Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою”.

Установи банків, які мають надлишок готівки, а також зношені гроші, здають їх до оборотної каси територіального управління із зарахуванням цих сум на кореспондентський рахунок відповідної установи банку.

У комерційному банку виконуватимуться такі бухгалтерські проведення:

Здавання готівки до оборотної каси територіального управління НБУ:

Д-т 1007 „Банкноти та монети в дорозі”

К-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”;

Одержання повідомлення з територіального управління НБУ про зарахування готівки на кореспондентський рахунок банку:

Д-т 1200 „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”

К-т 1007 „Банкноти та монети в дорозі”.

Порядок здійснення операцій вечірніми касами

Приймання грошей від підприємств, організацій та населення після закінчення операційного дня здійснюють вечірні каси.

Прийняті гроші повинні бути зараховані на відповідні рахунки не пізніше наступного робочого дня. Проводити будь-які видаткові операції, за винятком операцій за вкладками та з цінними паперами, працівникам вечірніх кас забороняється. Приймаючи гроші, касир підписує прибуткові документи, проставляє на них штамп „Вечірня каса” і видає квитанцію за двома підписами (бухгалтера-контролера і касира), завірену печаткою вечірньої каси, яку закріплено за касиром. Після закінчення приймання грошей касир та бухгалтер-контролер звіряють суму готівки з даними касового журналу і прибуткових документів та підписують касовий журнал. Вранці наступного робочого дня касир вечірньої каси здає документи завідувачеві каси під розписку в контрольній стрічці.

5. Ревізія каси, відображення в обліку результатів ревізії

Ревізія грошових білетів, монети та інших цінностей, які зберігаються у грошових сховищах і касах установ банків, а також перевірка порядку їх зберігання проводиться:

- за розпорядженням керівника установи банку один раз на півріччя, а також щороку станом на 1 січня нового року;
- у разі зміни керівника, головного бухгалтера або завідувача каси;
- у разі тимчасової зміни службових осіб, відповідальних за збереження цінностей;
- в інших випадках - за розпорядженням керівників НБУ або органів відповідних банків;
- ревізія цінностей, що зберігаються під відповідальністю працівників каси, які мають перехідні залишки валютних цінностей, проводиться щомісяця.

Виявлені надлишки грошей відображаються таким проведенням:

Д-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”

К-т 3619 „Кредиторська заборгованість за послуги”.

У разі віднесення виявлених надлишків грошей на рахунок доходів банку:

Д-т 3619 „Кредиторська заборгованість за послуги”

К-т 6399 „Інші операційні доходи”.

Всі недостачі грошей, виявлені в результаті ревізії, незалежно від їх суми, відносяться на рахунок винних осіб.

Д-т 3552 „Нестачі та інші нарахування на працівників банку”

К-т 1001 „Банкноти та монети в касі банку”.

Погашення недостачі касовим працівником буде відображено за дебетом рахунка 1001 „Банкноти та монети в касі банку” і кредитом рахунка 3552 „Нестачі та інші нарахування на працівників банку”.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Для чого комерційному банку поряд з денною касою відкривати вечірню касу та касу перерахунку готівки?
2. З чим пов'язана та обставина, що регулювання діяльності банку з готівкою здійснюється на підставі двох інструкцій НБУ?

Практичні завдання:

Завдання 4.1. З територіального відділення НБУ 01.10.2023 року в операційну касу АКБ «Грант» надіслано підкріплення готівкою обігової каси в сумі 700000 грн.

Комісійна винагорода управлінню НБУ становить 0,2 % від суми підкріплення.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за даними операціями на балансових рахунках.

Завдання 4.2. 10.10.2023 року касир М.А. Шульгіна АКБ «Львів» прийняв прибуткові документи:

- прибуткові касові ордери від 10 клієнтів бухгалтера І.О.Клим на 20500 грн.;
- заяви на внесок готівкою від 5 підприємств бухгалтера Р.І. Бойко на 152000 грн.

Необхідно:

1. Скласти довідку касира прибуткової каси
2. Бухгалтерські проведення за даними операціями на балансових рахунках.

Завдання 4.3. В АКБ "Львів"(код банку 325815) за 01.12.2023 р. були проведені наступні операції:

Таблиця 4.1

№ п/п	Зміст операції	Назва документа	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	На поточний рахунок №260083012 СП "Равіолі Лтд" надійшов від касира Маренича Р. виторг через касу банку				30000
2	З поточного рахунку 260094012050 АТ "Кармен" видано готівку Бирчаку М. Р. для виплати заробітної плати				32100
3	Інспектору кредитного відділу Симоненку П. Л. видано аванс на відрядження				500
4	Прийнято від Петренка А готівкою плату за електроенергію для перерахування на поточний рахунок 2600830354 "Львівобл-енерго"				102
5	Працівник банку Паньків А. І. повернув в касу залишок готівки, одержаної для господарських потреб				56
6	Прийнято вклад готівкою від фізичної особи Когута В.Я. на поточний рахунок 26208300522				1500
7	Прийнято готівку від Мороза Б.І. на депозитний рахунок фізичної особи 2630125463				10000
8	З каси виплачено Медвідь О. відсотки з депозитного рахунку 2638503416				100
9	Видано з каси банку пенсію фізичній особі Андрушків С.Т. з пенсійної картки				1400
10	В кінці робочого дня банк здав надлишки готівки до каси територіального управління НБУ				700000

Необхідно:

1. Вказати, якими первинними документами оформляються вищевказані операції.
2. Скласти бухгалтерські проведення господарських операцій.
3. Оформити операції необхідними банківськими документами.

Завдання 4.4. 10.10.2023 року касир М.А. Шульгіна АКБ "Львів" прийняв видаткові документи:

- грошові чеки від 5 клієнтів бухгалтера А. О. Ясь - 2900 грн.;
- видаткові касові ордери від 20 клієнтів бухгалтера І. Я. Окунь - 4000 грн.

Необхідно: Скласти довідку касира видаткової каси та бухгалтерські проведення за даними операціями на балансових рахунках.

Завдання 4.5. У МП «Обрій» проінкасовано грошовий виторг у сумі 15000 грн. Після перерахування виторгу у сумці було виявлено надлишок готівки у сумі 250 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за даними операціями на балансових рахунках.

Завдання 4.6. У МП «Обрій» проінкасовано грошовий виторг у сумі 22000 грн. Після перерахування виторгу у сумці було виявлено нестачу готівки у сумі 150 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проведення за даними операціями на балансових рахунках.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Що належить до грошових коштів банку?
2. Як відображаються грошові кошти в балансі та в інших формах звітності?
3. Назвіть систему документів, на основі яких здійснюється приймання готівки грошей в касу банку та їх облік у касовій книзі.
4. Перерахуйте документи, за якими видаються гроші з каси банку і дайте їх характеристику.

5. Охарактеризуйте систему документів, методику і техніку інкасації грошової виручки.

6. Розкрийте методику і техніку ревізії цінностей в касах і грошових сховищах та оформлення її результатів.

7. У чому полягає синтетичний облік операцій з надходження та видачі готівки грошей?

8. Організація внутрішнього контролю за касовими операціями

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Прибуткові каси поділяються на каси:

- а) валютні і гривневі
- б) денні і видаткові
- в) операційні і валютні
- г) денні і вечірні

2. Зберігання готівки, бланків суворої звітності та інших цінностей здійснюється у:

- а) операційних касах
- б) грошових сховищах
- в) сейфах
- г) металічних шафах

3. Назвати прибуткові касові документи, за якими здійснюється приймання готівки через каси банків...

4. Після приймання грошей клієнтові видається:

- а) прибутковий ордер
- б) повідомлення
- в) чек
- г) квитанція

5. Готівка, видана з каси установи банку, повинна бути відображена за:

- а) кредитом 2600
- б) дебетом 1001
- в) кредитом 1001

г) дебетом 1200

6. Приймання грошей від підприємств, організацій та населення після операційного дня здійснюють:

- а) прихідні каси
- б) валютні каси
- в) каси перерахунку
- г) вечірні каси

7. Записати бухгалтерську проводку операції: Оприбутковано фактичну суму перерахованого грошового виторгу до каси банку:

- а) Дт 1005 Кт 2600
- б) Дт 1001 Кт 1005
- в) Дт 2909 Кт 2600
- г) Дт 2600 Кт 2809

8. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису: Дт 2909 Кт 2600

- а) недостача грошового виторгу списується з поточного рахунку
- б) надлишок грошового виторгу зараховується на поточний рахунок
- в) виявлена недостача грошового виторгу
- г) виявлений надлишок грошового виторгу

9. Записати бухгалтерську проводку операції: Здавання готівки до оборотної каси територіального управління НБУ:

- а) Дт 1811 Кт 1200
- б) Дт 1007 Кт 1001
- в) Дт 1001 Кт 1811
- г) Дт 1200 Кт 1007

10. Записати бухгалтерську проводку операції: Віднесення виявлених надлишків на рахунок доходів банку:

- а) Дт 1001 Кт 3619
- б) Дт 1001 Кт 3552
- в) Дт 3552 Кт 1001
- г) Дт 3619 Кт 6399

Самостійна робота:

Вивчення Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затвердженої Постановою Правління НБУ від 25.09.2018 р. № 103, Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України, затверджених Постановою Правління НБУ від 03.12.2018 р. № 134, Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого Постановою Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148.

Теми рефератів:

1. Порядок здійснення операцій вечірніми касами.
2. Особливості організації касової роботи в установах банків.
3. Порядок підбиття підсумків робочого дня операційної каси.
4. Правила виконання касових операцій.

Тема 5. ОБЛІК РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Мета заняття: ознайомитись з видами розрахункових операцій банку, особливостями аналітичного і синтетичного обліку безготівкових операцій, організацією роботи бухгалтерії банку.

Понятійний апарат: безготівкові розрахунки, електронні платежі, платіжні інструменти, розрахунково-касове обслуговування, чекодавець, чекодержатель, банк-емітент, ліміт чекової книжки, інкасування чека, акредитив, бенефіціар, система „клієнт-банк", платіжна система, електронний документ, ескроу.

Рекомендована література: нормативна 1,2,3,7,12,20,38; основна 1,2,3,6,7,8; ресурси інтернет 1,2,3,4,5,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Відкриття і ведення банками рахунків клієнтів у національній валюті.

2. Принцип організації безготівкових розрахунків.
3. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями.
4. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями.
5. Розрахунки платіжними вимогами в разі здійснення примусового списання (стягнення) коштів, облік і контроль цих операцій.
6. Облік і контроль операцій при розрахунках чеками.
7. Облік операцій при розрахунках акредитивами.
8. Організація документообігу та обліку розрахункових операцій у разі використання в розрахунках системи „клієнт-банк”.

1. Відкриття і ведення банками рахунків клієнтів у національній валюті

Основною передумовою здійснення безготівкових розрахунків є відкриття банками рахунків клієнтів у національній та іноземній валютах.

Банки відкривають рахунки зареєстрованим в установленому чинним законодавством порядку юридичним особам і фізичним особам - суб'єктам господарської діяльності, філіям, представництвам, відділенням та іншим відокремленим підрозділам підприємств, виборчим фондам, іноземним інвесторам, фізичним особам.

Клієнти мають право вільного вибору банку для відкриття власного рахунка.

На сьогодні немає жодних обмежень стосовно кількості банківських рахунків, що їх можуть відкривати клієнти.

Порядок відкриття рахунків у національній та іноземній валюті регулюється Інструкцією про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженою Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 162.

Рахунки відкривають:

1. *резидентам України* (юридичним особам з місцезнаходженням на території України, які провадять діяльність відповідно до законодавства України, їх відокремленим підрозділам, відокремленим підрозділам юридичних осіб-нерезидентів, фізичним особам, фізичним особам-підприємцям, фізичним особам, які провадять

незалежну професійну діяльність відповідно до законодавства України);

2. *нерезидентам України* (юридичним особам з місцезнаходженням за межами України, які створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави, представництвам та іншим відокремленим підрозділам таких юридичних осіб в Україні, які не здійснюють підприємницької діяльності на території України від імені юридичної особи-нерезидента, офіційним представництвам, міжнародним організаціям та їх відокремленим підрозділам, що мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також представництвам інших організацій з місцезнаходженням за межами України, які створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави і не здійснюють підприємницької діяльності відповідно до законодавства України, фізичним особам).

Комерційні банки відкривають та обслуговують у національній валюті рахунки таких типів (рис. 5.1).

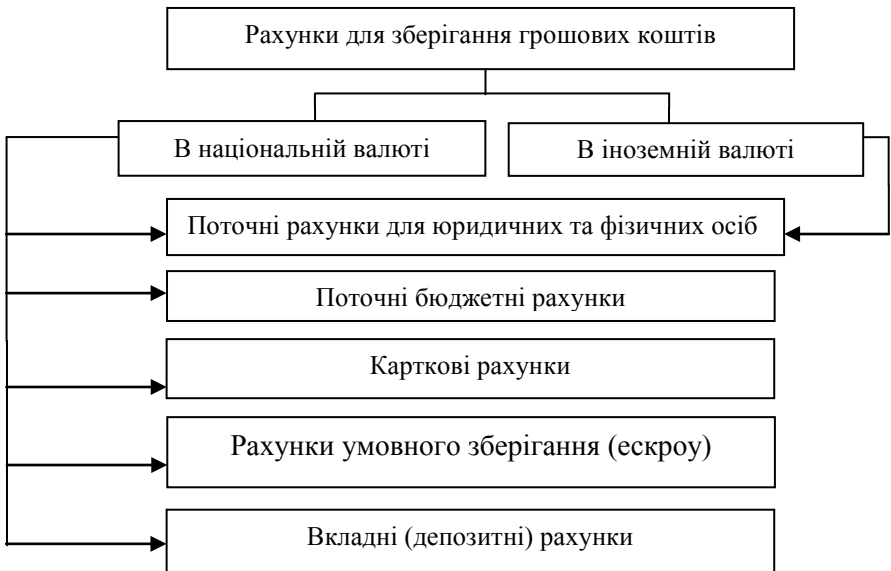

Рис. 5.1. Класифікація рахунків для зберігання коштів в банках

Банки, їх відокремлені підрозділи, які здійснюють банківську діяльність від імені банку, та філії іноземних банків в Україні мають право відкривати:

- поточні,
- вкладні (депозитні) рахунки,
- рахунки умовного зберігання (ескроу).

Для зберігання грошових коштів і здійснення всіх видів операцій з ними юридичні особи-резиденти та їхні підрозділи, а також фізичні особи - суб'єкти господарювання відкривають у банках поточні рахунки.

Поточний рахунок - рахунок (уключаючи рахунок із спеціальним режимом використання), що відкривається банком клієнту для зберігання коштів і виконання платіжних операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Поточні бюджетні рахунки відкриваються підприємствам, установам, організаціям, які утримуються за рахунок бюджетів.

Для відкриття поточних бюджетних рахунків підприємства зобов'язані надати установам такі документи:

- заяву на відкриття рахунка встановленого зразка за підписом керівника та головного бухгалтера;
- копію свідоцтва про державну реєстрацію підприємства в органах виконавчої влади, засвідчену нотаріально;
- копію зареєстрованого статуту, завірену нотаріусом або реєструючим органом;
- картку із зразками підписів осіб, ким надано право розпорядження рахунком та підписання розрахункових документів, завірену нотаріально, а також зразок відбитка печатки підприємства;
- копію документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік, засвідчену податковим органом або нотаріально;
- довідку про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України;
- копію довідки про внесення підприємства до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, засвідчену нотаріально.

Рахунки відкриваються з письмового дозволу керівника установи банку, що проставляється на заяві про відкриття рахунку.

З документів, які вимагаються від клієнтів банку в разі відкриття рахунків, формується справа з юридичного оформлення рахунка, яка зберігається банком протягом п'яти років після закриття рахунка.

У разі відкриття всіх видів рахунків (окрім рахунків фізичних осіб та іноземних офіційних представництв) комерційний банк зобов'язаний повідомити про це податковий орган за місцем реєстрації власника рахунка протягом трьох робочих днів від дня відкриття рахунка. Таке повідомлення надсилається також до НБУ для доручення клієнта до зведеного електронного реєстру власників рахунків.

З юридичною особою вкладається договір про розрахунково-касове обслуговування, в якому передбачено всі умови розрахунково-касового обслуговування та розмір комісійної винагороди за надання банківських послуг і обслуговування платіжного обороту.

Одночасно з відкриттям рахунку юридичній особі видається чекова книжка для оформлення видаткових операцій з готівкою.

Виконання операцій за поточними рахунками здійснюється на підставі розрахункових документів у паперовій та електронній формах.

Вкладний (депозитний) рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню відповідно до умов договору.

До вкладних (депозитних) рахунків також належать пенсійні депозитні рахунки, що відкриваються фізичним особам для накопичення заощаджень на виплату пенсії.

Рахунок умовного зберігання (ескроу) - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зарахування на рахунок коштів та перерахування їх/видачі коштів готівкою у випадках, передбачених законодавством України, особі, зазначеній клієнтом (бенефіціару), а в разі надання бенефіціаром письмової вказівки банку - особі, зазначеній бенефіціаром, якщо це передбачено договором, або повернення таких коштів клієнту за настання підстав, передбачених договором.

Фізична особа має право відкривати окремі рахунки для здійснення підприємницької, незалежної професійної діяльності та для власних потреб.

До кожного особового рахунка складаються виписки, призначені для видачі або відсилання клієнту, які підтверджують виконані за день операції.

Виписка є зведеним регістром, в якому відображають залишки грошових коштів на початок і кінець періоду, а також суми надходжень і вибуття з рахунка за кожним платіжним документом. Бухгалтер обробляє виписку банку в «дзеркальному» відображенні, оскільки залишок грошових коштів на рахунку і суми надходжень у виписці відображають за кредитом, а суми, що вибули з поточного рахунка - за дебетом.

Поточні рахунки закриваються в установах банку:

- а) на підставі заяви власника рахунку;
- б) на підставі рішення органу, на якого законом покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства;
- в) на підставі відповідного рішення суду про ліквідацію підприємства;
- г) на підставі рішення уповноваженого державного органу про скасування державної реєстрації юридичної особи або державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності - фізичної особи, визнання в установленому порядку юридичної особи фіктивною або оголошення фізичної особи померлою чи визнання безвісно відсутньою;
- д) на інших підставах, передбачених чинним законодавством України чи договором між установою банку та власником рахунку.

У день закриття рахунка банк зобов'язаний видати клієнтові довідку про закриття рахунка.

Справа з юридичного оформлення рахунка залишається в установі банку.

2. Принципи організації безготівкових розрахунків

Безготівкові розрахунки - це розрахунки, що здійснюються перерахуванням певної суми коштів з рахунка платника на рахунок одержувача без участі готівки.

В організації безготівкових розрахунків важливо, щоб момент здійснення платежу максимально наближався до моменту відвантаження продукції, виконання робіт, надання послуг. Своєчасна і повна оплата продукції є однією з головних ознак ефективного функціонування економіки в цілому і кожного її суб'єкта зокрема.

Організація безготівкових розрахунків підпорядковується відповідним принципам:

- кошти суб'єктів господарської діяльності повинні зберігатися на поточних рахунках у банках України;
- суб'єкти господарської діяльності самостійно обирають банк для обслуговування за власним бажанням і за згодою цього банку;
- кошти з поточних рахунків клієнтів списуються за дорученням їх власників або за розпорядженням стягувачів у разі здійснення примусового списання коштів;
- розрахункові документи приймаються банком до виконання лише в межах наявних коштів на поточних рахунках клієнтів або якщо договором між банком і платником передбачено їх приймання та виконання в разі відсутності або недостатності коштів на цих рахунках;

Якщо коштів на кореспондентському рахунку банку недостатньо для виконання доручень клієнта, банк приймає всі подані розрахункові документи і обліковує їх на позабалансовому рахунку 9804 „Документи суб'єктів господарювання за грошовими вимогами до банку, що не виконані банком у встановлений законодавством України строк”;

- банки здійснюють розрахунково-касове обслуговування своїх клієнтів на підставі чинних законодавчих і нормативних актів, відповідних договорів і своїх внутрішніх правил здійснення безготівкових розрахунків;
- клієнти банків для здійснення розрахунків самостійно обирають платіжні інструменти та зазначають їх під час укладання господарських договорів.

Суб'єкти господарської діяльності у здійсненні розрахункових операцій можуть використовувати платіжні інструменти у формі (рис. 5.2).

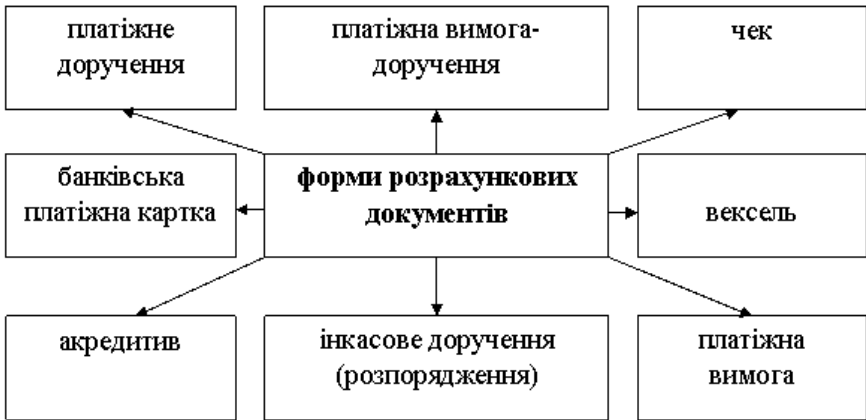

Рис. 5.2. Первинні документи з обліку безготівкових розрахунків

Використання банківських платіжних карток і векселів як платіжних інструментів регулюється окремими нормативно-правовими актами НБУ.

Для обліку грошових коштів розміщених на поточних рахунках в банку в Плані рахунків бухгалтерського обліку в банках передбачено такі основні рахунки:

2600 АП «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»;

2620 АП «Кошти на вимогу фізичних осіб»;

2602 П «Кошти суб'єктів господарювання за рахунками умовного зберігання (ескроу)»;

2622 П «Кошти фізичних осіб за рахунками умовного зберігання (ескроу)»;

1200 А «Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України»;

1500 АП «Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках».

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахункових операцій в банку відображена в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Кореспонденція рахунків з обліку розрахункових операцій в банку

№ п/п	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дт	Кт
<i>Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами</i>			
1.	Зарахування коштів отримувачу на його поточний рахунок:	1200 або 1500	2600 або 2620
2.	Списання коштів з рахунку клієнта: - коли отримувача і платника обслуговує одна установа банку;	2600 або 2620	2600 або 2620
	- коли їх обслуговують різні установи банків.	2600 ,2620	1200 ,1500
<i>Розрахунки чеками</i>			
3.	Видача банком чекової книжки клієнту: - на суму коштів, що бронюється на аналітичному рахунку «Розрахунки чеками»: а) суб'єктів господарювання	2600	2602
	б) фізичних осіб	2620	2622
	- на суму комісійної винагороди за видачу чекової книжки	2600 або 2620	6519
	- на умовну оцінку виданої чекової книжки	9910	9821
4.	Банк зараховує суму зазначену в чеку чекодержателеві (обслуговує одна установа банку)	2602, 2622	2600, 2620
5.	Списання кошти з рахунку чекодавця та зараховує їх на рахунок чекодержателя: - коли отримувача і платника обслуговує одна установа банку;	2602 або 2622	2600 або 2620
	- коли їх обслуговують різні установи банків: а) прийняття банком розрахункових чеків на інкасо	9830	9910
6.	б) відправлення прийнятих на інкасо розрахункових чеків	9831	9830
<i>Розрахунки акредитивами</i>			
7.	Відкриття непокритого акредитива	9122	9900
8.	Відкриття покритого акредитива з депонуванням коштів у банку-емітенті	2600 або 2620	2602 або 2622
9.	Відкриття покритого акредитива з депонуванням коштів у виконуючому банку, який не є банком_емітентом	2600 або 2620	1200 або 1500
10.	Отримання виконуючим банком від банку_емітента коштів заявника акредитива для їх бронювання на аналітичному рахунку «Розрахунки акредитивами»	1200 або 1500	2602 або 2622
11.	Банк-емітент списує кошти з аналітичного рахунку «Розрахунки за акредитивами» і перераховує їх на рахунок бенефіціара	2602 або 2622	1200 або 1500
12.	Виконуючий банк, отримавши від банку_емітента кошти за акредитивом зараховує їх бенефіціару і списує суму акредитиву з позабалансового рахунку	1200 або 1500, 2600 або 2620	9910 або 9802

Основні синтетичні регістри, які використовує банк:

- бухгалтерський журнал, в якому фіксуються всі проведені банком за робочий день господарські операції;
- місячний баланс;
- оборотно-сальдова відомість.

В оборотно-сальдові відомості за аналітичними рахунками у щоденному оборотно-сальдовому балансі відображаються оборотами за дебетом і кредитом за день, вихідні залишки за активом і пасивом за кожним рахунком.

В оборотно-сальдовому балансі відображаються підсумки за кожним класом рахунків і загальний підсумок за всіма рахунками. Правильність складання щоденного балансу оборотів та залишків контролюється рівністю дебетових і кредитових оборотів та залишків за активом і пасивом. Наявність такої рівності є обов'язковою умовою початку нового операційного дня в банківській установі.

Порядок ведення обліку операцій на рахунках в банку показано на рис. 5.3.

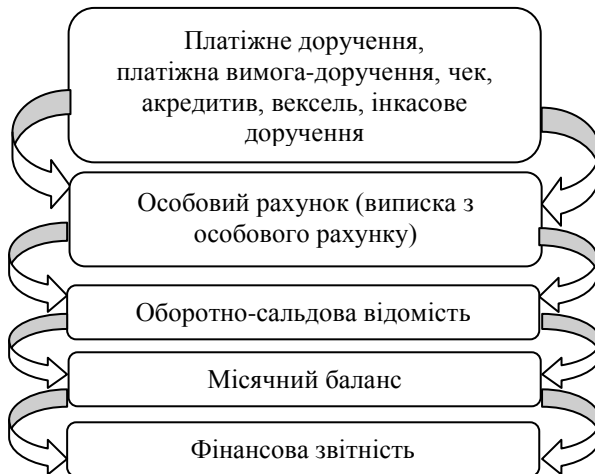

Рис. 5.3. Порядок ведення обліку операцій на рахунках в банку

Щоденний оборотно-сальдовий баланс перевіряється і підписується керівником і головним бухгалтером або особами, які ним уповноважені.

Перевірка тотожності даних аналітичних рахунків відповідним рахункам синтетичного обліку обов'язково здійснюється не рідше одного разу на місяць.

Звірка аналітичного обліку з синтетичним проводиться відповідальними виконавцями за приведеними вище балансовими та позабалансовими рахунками перевіркою відомості з даними відповідних рахунків оборотно-сальдового балансу.

Свідченням проведеної звірки аналітичного обліку з синтетичним (даних перевіркою відомості з балансом) є підписи посадових осіб органу Державної казначейської служби України.

3. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями

Платіжне доручення - розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунка визначеної ним суми коштів і перерахування її на рахунок одержувача.

Платіжне доручення приймається банком платника до виконання протягом десяти календарних днів від дати його виписки. Платіжні доручення застосовуються в розрахунках за товарними і нетоварними платежами:

- за фактично відвантажену продукцію;
- у порядку попередньої оплати - якщо такий порядок розрахунків встановлено законодавством чи обумовлено в договорі;
- для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості підприємств, що їх складено не пізніше строку, встановленого чинними законодавством;
- для перерахування підприємствами сум, які належать фізичним особам на їхні рахунки, що відкриті в банках;
- для сплати податків і зборів до бюджетів.

Документообіг при розрахунках платіжними дорученнями в комерційному банку (якщо клієнти обслуговуються в різних банках) показаний на рис. 5.4.

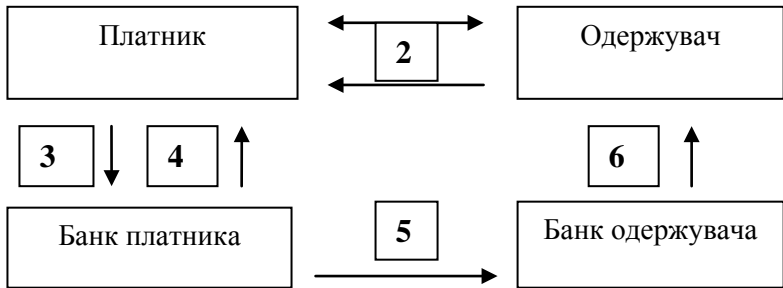

Рис. 5.4. Документообіг при розрахунках платіжними дорученнями (якщо клієнти обслуговуються в різних банках):

- 1 – укладення угоди-контракту;
- 2 – відвантаження продукції, товарів, здавання робіт, послуг;
- 3 – платіжне доручення на списання суми платежу;
- 4 – витяг із поточного рахунку про списання коштів;
- 5 – платіжне доручення про зарахування суми платежу;
- 6 – витяг із поточного рахунку про зарахування коштів.

Банк приймає до виконання платіжне доручення від платника за умови, що сума цього платіжного доручення не перевищує суму, яка є на його рахунку на початок операційного дня.

Банк може виконувати платіжні доручення клієнтів з урахуванням сум, що надходять на рахунки клієнтів протягом операційного дня, якщо це визначено в договорі про розрахунково-касове обслуговування.

Платіжне доручення оформляється платником відповідно до встановлених вимог і подається до банку, що його обслуговує, не менше ніж у двох примірниках.

Після перевірки правильності заповнення всіх реквізитів перший примірник платіжного доручення виконує функцію меморіального ордера і поміщається в документи дня банку, другий - видається платникові.

Під час оплати платіжних доручень в обліку здійснюються такі бухгалтерські записи:

Якщо платник і одержувач є клієнтами одного банку:

Дт Поточний рахунок платника

Кт Поточний рахунок одержувача;

Якщо платник і одержувач є клієнтами різних банків:

Дт Поточний рахунок платника
Кт 1200 „Кореспондентський рахунок банку в НБУ”.

4. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями

Платіжна вимога-доручення - розрахунковий документ, який складається з двох частин:

Верхньої - вимоги одержувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів;

нижньої - доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної суми коштів та перерахування її на рахунок одержувача.

Платіжні вимоги-доручення можуть застосовуватися всіма учасниками безготівкових розрахунків.

Документообіг при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями в банку (якщо клієнти обслуговуються в різних банках) наведено на рис. 5.5.

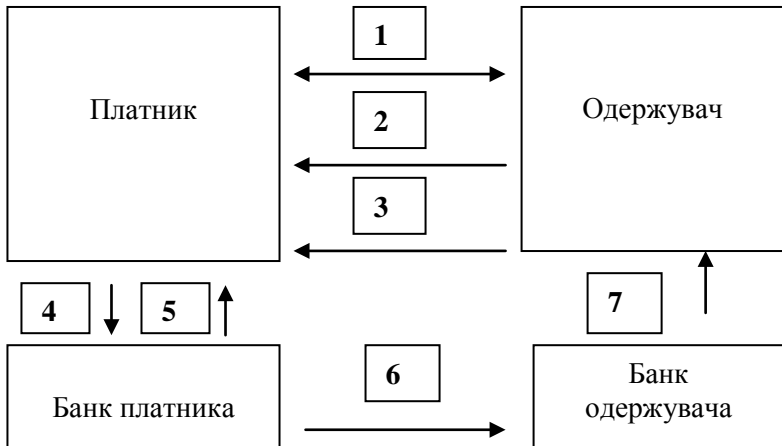

Рис. 5.5. Документообіг при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями в банку (якщо клієнти обслуговуються в різних банках):

- 1 – угода із зазначенням форми розрахунків платіжними вимогами-дорученнями;
2 – відвантаження продукції, товарів, здавання робіт, послуг;

- 3 – документи на відвантаження, передачу і платіжна вимога-доручення;
- 4 – дооформлена платником вимога-доручення;
- 5 – витяг із поточного рахунку про списання коштів;
- 6 – здійснення платежу;
- 7 – витяг із поточного рахунку про зарахування платежу.

Верхня частина вимоги-доручення оформляється одержувачем коштів і передається безпосередньо платникові не менше ніж у двох примірниках, разом із товарно-транспортними документами, передбаченими угодою.

Доставлення вимог-доручень до платника може здійснювати банк одержувача через банк платника на договірних умовах.

У разі згоди оплатити вимогу-доручення платник заповнює її нижню частину згідно з вимогами і подає до банку, що його обслуговує.

Сума, яку платник погоджується сплатити одержувачеві та зазначає в нижній частині вимоги-доручення, не може перевищувати суму, яку вимагає до сплати одержувач і яка зазначена у верхній частині вимоги-доручення.

Вимога-доручення подається платником до установи банку в двох примірниках. Перший примірник платіжної вимоги-доручення служить меморіальним ордером і вміщується в документи дня банку платника, друга - видається платникові з відмітками банку про одержання документа.

Під час оплати платіжних вимог-доручень в обліку здійснюються такі записи:

За умови, що платник і одержувач є клієнтами одного банку:

Дт Поточний рахунок платника

Кт Поточний рахунок одержувача коштів

За умови обслуговування платника і одержувача коштів у різних банках:

Дт Поточний рахунок платника

Кт 1200.

Банк платника приймає вимогу-доручення від платника протягом 20 календарних днів від дати оформлення її одержувачем.

Платіжна вимога-доручення повертається без виконання, якщо сума, зазначена платником, перевищує суму на рахунку платника.

Причини незгоди платника оплатити вимогу-доручення з'ясовуються безпосередньо між платником та одержувачем коштів.

5. Розрахунки платіжними вимогами

Платіжна вимога - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунка платника на рахунок одержувача.

Розпорядження про примусове списання коштів стягувач оформляє на бланку платіжної вимоги не менше ніж у трьох примірниках.

Примусове списання коштів із рахунків платників дозволяється лише у випадках, установлених законами України.

Його ініціюють:

- державні виконавці, які отримали відповідне право лише на підставі визначених законом виконавчих документів;

- банки на підставі своїх наказів про примусову сплату боргового зобов'язання з рахунків клієнтів-боржників, якщо це передбачено кредитними договорами.

Платіжну вимогу стягувач подає до банку, що його обслуговує, разом із двома примірниками реєстру платіжних вимог.

Банк стягувача приймає платіжні вимоги протягом 10 календарних днів від дати їх складання, а банк платника - протягом 30 календарних днів від дати їх складання.

Банк стягувача, приймаючи від стягувача платіжні вимоги та реєстри платіжних вимог, перевіряє наявність і відповідність назви, коду, підписів і відбитка печатки стягувача тим, що зазначені в картці із зразками підписів та відбитком печатки.

Якщо платник і стягувач обслуговуються однією установою банку, то перший примірник вимоги залишається в документах дня банку, другий видається платникові, третій - стягувачеві коштів. Перший примірник реєстру залишається в документах дня банку, а другий, як розписка, видається стягувачеві коштів.

Списання коштів з рахунка платника супроводжується відповідним записом:

Дт 2600

Кт 2600 або 1200.

Платіжні вимоги стягувачів приймаються банком платника до виконання незалежно від наявності достатнього залишку коштів на рахунку платника.

Банк не пізніше наступного робочого дня повідомляє платника про надходження платіжної вимоги на примусове стягнення коштів з його рахунку.

У разі недостатності коштів на рахунку платника банк виконує платіжну вимогу в межах наявного залишку коштів (здійснює часткову оплату), а в невиконаній сумі повертає її не пізніше наступного робочого дня із зазначенням причин повернення.

Напис про причину повернення без виконання платіжної вимоги на примусове списання коштів засвідчують підписами керівник і головний бухгалтер установи банку.

Часткову оплату платіжної вимоги банк оформляє меморіальним ордером, який засвідчується підписом відповідального виконавця і працівника, на якого покладено функції контролера, та відбитком штампа банку. Перший примірник платіжної вимоги, за якою проведено часткову оплату, залишається на зберіганні в банку платника.

У бухгалтерському обліку виконуються такі записи:

Банком платника:

Дт 2600

Кт 1200.

Банком одержувача:

Дт 1200

Кт 2600.

Якщо до банку надійшло разом кілька розрахункових документів, то в їх виконанні витримується такий пріоритет: спершу виконуються платіжні вимоги, оформлені на підставі рішень судів, потім - платіжні вимоги, оформлені на підставі інших виконавчих документів. Усі інші документи виконуються у порядку їх надходження до установи банку.

6. Облік і контроль операцій при розрахунках чеками

Розрахунковий чек - це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банківській установі

(банкові-емітенту), що обслуговує його рахунок, оплатити чекодержателеві суму коштів, вказану в чеку.

Розрахункові чеки використовуються у безготівкових розрахунках підприємств і фізичних осіб із метою скорочення розрахунків готівкою за отримані товари, виконані роботи й надані послуги. Розрахункові чеки виготовляються на спеціальному папері з дотриманням усіх обов'язкових вимог за зразками, затвердженими НБУ, та брошуруються у чекові книжки.

Розрахункові чеки, що використовуються фізичними особами для здійснення одноразових операцій, виготовляються як окремі бланки, їх облік банки ведуть окремо від обліку чекових книжок.

Облік розрахунків чеками здійснюється на окремому аналітичному рахунку „Розрахунки чеками” балансових рахунків 2526, 2552, 2554, 2602, 2622.

Термін дії чекової книжки - один рік, розрахункового чека, що видається фізичній особі для одноразового розрахунку, - три місяці від дати їх видання.

Чекова книжка може видаватися для розрахунків із будь-яким конкретним постачальником або з різними постачальниками. Для отримання чекової книжки підприємство подає банкові-емітенту в одному примірнику за підписами уповноважених осіб, яким надано право підписання документів для здійснення розрахунково-грошових операцій, і з відбитком його печатки.

Оформлена чекова книжка передається разом із заявою працівникові банку, який здійснює контроль з метою перевірки правильності її оформлення, і підписує контрольним підписом. Чекова книжка (на звороті обкладинки) або розрахунковий чек завіряються печаткою банку та повертаються разом із заявою до каси.

Касир перевіряє наявність чеків у чековій книжці, підписує талон і повертає його операційному працівникові для списання чекової книжки з рахунку 9821 „Бланки суворої звітності” в умовній оцінці одна гривня за видану чекову книжку.

Банк веде позасистемний облік номерів у спеціальній реєстраційній картці, в якій вказується номер рахунку, з якого сплачуватимуться чеки, дата видання книжки, номери чеків, термін дії чекової книжки, характер розрахунків, для яких видається книжка.

Розрахунковий чек із чекової книжки чекодавець випише під час здійснення платежу і видає чекодержателеві за отримані ним товари, виконані роботи, надані послуги. Випишуючи розрахунковий чек, чекодавець переносить залишок ліміту з корінця попереднього чека на корінець виписаного і виводить новий залишок ліміту. Чек підписує службова особа, яка має право підписувати розрахункові документи, і скріплює відбитком печатки чекодавця.

Приймаючи чек до оплати, чекодержатель перевіряє:

- відповідність чека встановленому зразку;
- правильність заповнення чека;
- відсутність виправлень;
- відповідність суми корінця чека сумі, вказаній на самому чеку;
- строк дії чека;
- достатність залишку ліміту за чековою книжкою для оплати чека;
- наявність на ньому чіткого відбитка штампа або печатки банку та назви чекодавця.

Документообіг при розрахунках розрахунковими чеками в банку (якщо клієнти обслуговуються в різних банках) відображено на рис. 5.6 .

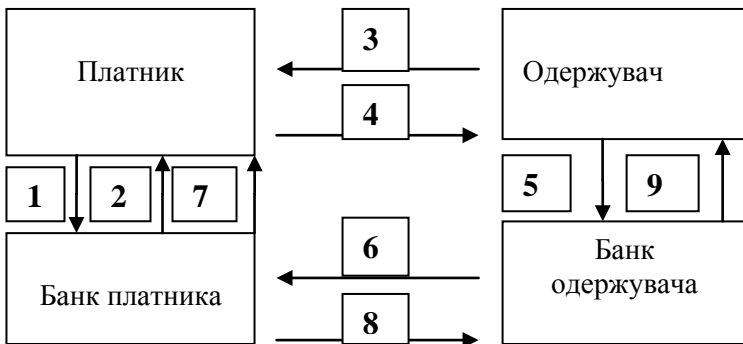

Рис. 5.6. Документообіг при розрахунках розрахунковими чеками в банку (якщо клієнти обслуговуються в різних банках):

- 1 – заява на придбання чекової книжки;
- 2 – видача чекової книжки з депонуванням суми ліміту;
- 3 – відвантаження продукції, товарів, здавання робіт, послуг;
- 4 – розрахунковий чек;

- 5 – розрахунковий чек з реєстром;
- 6 – розрахунковий чек з реєстром;
- 7 – витяг із рахунку депонованої суми про списання коштів;
- 8 – здійснення платежу;
- 9 – витяг із поточного рахунку про зарахування коштів

Зробивши вказану перевірку, чекодержатель, приймаючи чек із чекової книжки до оплати, відділяє його від корінця, ставить на звороті чека та корінці календарний штампель і підписує чек, а також робить відмітку у відомості про прийняті до оплати розрахункові чеки.

При здійсненні розрахунків чеками в національній валюті суб'єктами господарської діяльності виконуються такі бухгалтерські записи:

Чекодавець сплачує послуги за одержану чекову книжку:

Дт 2600

Кт 6519 „Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами”.

Банк депонує кошти на аналітичному рахунку „Розрахунки чеками”:

Дт 2600

Кт 2602 (аналітичний рахунок „Розрахунки чеками”)

Банк видає чекову книжку:

Дт 9910

Кт 9821

Банк зараховує суму, зазначену в чеку, чекодержателю за умови, що чекодавець і чекодержатель обслуговуються однією установою банку:

Дт 2602

Кт 2600

7. Облік операцій при розрахунках акредитивами

Акредитив - договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Облік розрахунків за допомогою акредитивів здійснюється з урахуванням вимог Інструкції про застосування Плану рахунків

бухгалтерського обліку банків України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89 на окремому аналітичному рахунку „Розрахунки акредитивами” балансових рахунків 2526, 2552, 2554, 2602, 2622.

В Україні в національній валюті передбачено використання таких видів акредитивів (рис. 5.7).

Рис. 5.7. Види акредитивів

Відносини між банком-емітентом і виконуючим банком регулюються кореспондентськими договорами. В них передбачається розмір комісійних за авізування та інші витрати, пов'язані з відкриттям і виконанням акредитива, а також відповідальність сторін щодо оплати розрахункових документів згідно з умовами акредитива.

Для відкриття акредитива підприємство подає банкові-емітенту заяву, в якій має вказати: назву заявника і бенефіціара та їхні ідентифікаційні коди; назву банку-емітента і банку, який виконує акредитив; вид акредитива; строк дії акредитива; суму акредитива; дату і номер договору, яким передбачено відкриття акредитива; умови акредитива.

Якщо відкривається покритий акредитив, депонований у виконуючому банку, то заявник подає до банку-емітента, крім заяви, платіжне доручення на перерахування коштів для бронювання їх у виконуючому банку. Банк-емітент перераховує кошти заявника на аналітичний рахунок „Розрахунки акредитивами” у виконуючому банку та повідомляє його про умови акредитива.

Після відвантаження продукції бенефіціар подає необхідні документи, передбачені умовами акредитива, разом із реєстром документів виконуючому банку. Останній здійснює перевірку

поданих бенефіціаром документів на предмет дотримання всіх умов акредитива і в разі порушення хоча б однієї з них виплати за акредитивом не проводить, про що має інформувати бенефіціара і надіслати повідомлення банкові-емітенту для отримання згоди на виконання акредитива.

Списання коштів з аналітичного рахунка „Розрахунки акредитивами" виконуючий банк здійснює на підставі реєстру документів за акредитивом, наданим разом з іншими документами, що відповідають умовам акредитива.

Банк-емітент, здійснивши перевірку виконання всіх умов акредитива, на підставі першого примірника реєстру документів за акредитивом списує кошти з аналітичного рахунка „Розрахунки акредитивами" і перераховує їх на рахунок бенефіціара. а з іншого – забезпечували б інтереси сторін, які використовують акредитив (рис. 5.8.).

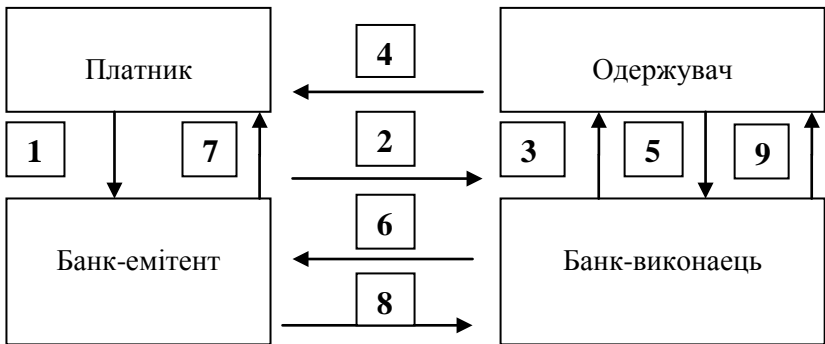

Рис. 5.8. Документообіг при розрахунках покритими акредитивами з депонуванням коштів у банку-емітенті:

- 1 – заява на відкриття акредитива – депонування коштів;
- 2 – повідомлення про відкриття акредитива;
- 3 – повідомлення про відкриття акредитива;
- 4 – відвантаження продукції, товарів;
- 5 – товарно-транспортні накладні та грошово-розрахункові документи;
- 6 – товарно-транспортні накладні та грошово-розрахункові документи;
- 7 – витяг із рахунку депонованої суми про списання коштів;
- 8 – здійснення платежу;
- 10 – витяг із поточного рахунку про зарахування коштів.

Акредитив вважається відкритим після того, як здійснено відповідні бухгалтерські записи за рахунками та надіслано повідомлення про відкриття та умови акредитива бенефіціару. Дата виконання платіжних доручень, наданих разом із заявою на акредитив, і дата повідомлення бенефіціару мають збігатися.

Бухгалтерські записи, що виконуються комерційним банком під час здійснення розрахунків акредитивами у національній валюті, мають такий вигляд.

Акредитив, депонований у виконуючому банку (рис. 5.9.)

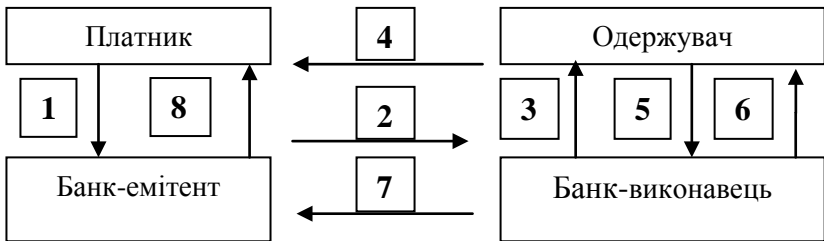

Рис. 5.9. Документообіг при розрахунках покритими акредитивами з депонуванням коштів у виконуючому банку:

- 1 – заява на відкриття акредитива;
- 2 – перерахування суми акредитива до банку-виконавця;
- 3 – повідомлення про відкриття акредитива;
- 4 – відвантаження продукції, товарів;
- 5 – товарно-транспортні накладні та грошово-розрахункові документи;
- 6 – сплата документів, витяг із поточного рахунку про зарахування коштів;
- 7 – повідомлення про проведений платіж;
- 8 – витяг із рахунку депонованої суми про списання коштів

Відкриття акредитива:

У банку-емітенті:

Дт Поточний рахунок заявника акредитива

Кт 1200

Дт 9802 „Акредитиви до виконання”

Кт 9910 „Контррахунок”

У виконуючому банку:

Дт 1200

Кт 2602 (аналітичний рахунок „Розрахунки акредитивами”).

Виплати бенефіціарові за акредитивом:

У виконуючому банку:

Дт 2602

Кт Поточний рахунок бенефіціара

У банку-емітенті:

Дт 9910

Кт 9802

Закриття акредитива:

У виконуючому банку:

Дт 2602

Кт 1200

У банку-емітенті:

Дт 1200

Кт Поточний рахунок заявника акредитива

Дт 9910

Кт 9802

8. Організація документообігу та обліку розрахункових операцій у разі використання в розрахунках системи „клієнт - банк”

З метою оперативного управління своїми рахунками у банку та обміну інформацією між банком і клієнтом клієнти можуть застосовувати програмно-технічний комплекс „клієнт - банк”.

Система „клієнт - банк” є програмно-технічним комплексом, який забезпечує обмін інформацією в електронній формі між банком та клієнтом і складається з клієнтської та банківської частин.

Клієнтська частина системи „клієнт - банк” забезпечує автоматичне ведення поточного стану рахунка клієнта в банку. Електронні розрахункові документи, що подаються клієнтом до банку, мають відповідати форматів платіжних документів системи електронних платежів Національного банку із зазначенням електронних цифрових підписів відповідальних осіб платника, яким згідно з установчими документами надано право першого і другого підписів. Реквізити електронного розрахункового документа, що використовується в системі „клієнт - банк”, визначаються договором між банком і клієнтом.

До обов'язкових реквізитів електронного розрахункового документа, що використовується в системі „клієнт - банк” документа належать:

- назва документа; дата і номер;
- назва, ідентифікаційний код платника та номер його рахунка; назва і код банку платника;
- назва, ідентифікаційний код одержувача та номер його рахунка;
- назва і код банку - одержувача;
- сума цифрами та літерами; призначення платежу.

Банківська частина системи „клієнт - банк” служить для приймання та опрацювання електронних розрахункових документів, забезпечує перевірку наведених електронних підписів на кожному електронному розрахунковому документі клієнта і за платіжним файлом у цілому.

Банківська частина системи „клієнт - банк” має забезпечувати неперервний захист клієнтських електронних розрахункових документів.

Технологія опрацювання облікової інформації, додаткові реєстри та форми первинних документів, на підставі яких здійснюються операції банківської частини системи „клієнт - банк”, повинні бути викладені в положенні про облікову політику банку.

Юридичною підставою для роботи клієнта в системі „клієнт - банк” і опрацювання банком його електронних розрахункових документів є окремий договір між банком і клієнтом. У договорі обов'язково мають обумовлюватися права, обов'язки та відповідальність сторін, порядок вирішення спорів у разі їх виникнення тощо.

Платник може формувати електронні розрахункові документи за допомогою клієнтської частини системи „клієнт - банк” на підставі належним чином оформлених платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, а також з використанням платіжних карток.

Функціонування системи „клієнт - банк” передбачає проведення звірки файлів початкових і зворотних платежів між банківською та клієнтською частинами системи.

Облікові процедури, що виконуються за умови функціонування системи „клієнт - банк", аналогічні тим, які мають місце в разі передання розрахункових документів від банку до клієнта в паперовій формі.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Чим викликано надання суб'єктам господарювання дозволу на відкриття декількох поточних рахунків? Наведіть та обґрунтуйте переваги та недоліки такого дозволу.

2. Чим принципово відрізняється процедура відкриття та обслуговування поточних рахунків суб'єктів господарювання в національній та іноземній валюті? Яку мету переслідували ці відмінності?

Практичні завдання:

Завдання 5.1. За заявою на отримання чекової книжки СП "Равіолі Лтд" (п/р № 260094012050) 14.10.2022 р. АКБ "Львів" видав чекову книжку на суму 40000 грн. для розрахунків за товари і послуги (на 5 чеків) (вартість чекової книжки 30 грн.).

СП "Равіолі Лтд" за отриманий товар передало в оплату чеки СП "Мрія Лтд":

- 17 жовтня на суму	3000 грн.;
- 18 жовтня на суму	5000 грн.;
- 21 жовтня на суму	12000 грн.;
- 24 жовтня на суму	14000 грн.

СП "Мрія Лтд"(п/р № 26008301102) 25 жовтня 2023 р. подало в той же банк реєстр чеків СП "Равіолі Лтд" з товарно-транспортними документами на суму 34000 грн.

Необхідно:

1. Оформити заяву на отримання чекової книжки.
2. Виписати чек за 17 жовтня в оплату за отриманий товар СП "Равіолі Лтд".
3. Оформити реєстр отриманих чеків СП "Мрія Лтд" для подання в банк.
4. Господарські операції відобразити бухгалтерськими проведеннями на балансових рахунках.

Завдання 5.2. Залишок на поточному рахунку № 260094012050 СП "Равіолі Лтд" в АКБ "Львів" (код банку 325815) на 05.10.2023 р. склав 50 000 грн.

Протягом дня здійснено такі операції:

№ п/п	Зміст операції	Назва документа	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1.	На основі документа № 72 перераховано платіж ВАТ «Промінь» (п/р26004012050) за одержані матеріали згідно з накладною №725 від 03.10.23р. (постачальник обслуговується в цьому ж банку)				7000
2.	Проведено оплату за отриманий і оприбуткований товар від АТ "Кармен" (п/р 26004012256 в АБ «Енергобанк» (код 320906)) згідно з накладною № 96 від 04.10.23 р.				12500
3.	Перераховано заборгованість у Пенсійний фонд				500
4.	Оплачено кредиторську заборгованість за послуги (партнер іногородній)				3200

Необхідно:

1. Вказати, якими первинними документами оформляються вищевказані операції.
2. Скласти бухгалтерські проведення господарських операцій.
3. Зробити записи в особовому рахунку клієнта.

Завдання 5.3. Відповідно до угоди про постачання розрахунки між СП "Равіолі Лтд" і АТ "Кармен" будуть здійснюватись у формі кредиту.

Підприємства обслуговуються відповідно АКБ "Львів" і в Укрсоцбанку (п/р № 260094012050 та № 260084062001). СП "Равіолі Лтд" 27 жовтня 2023 р. звернулось з заявою у свій банк про відкриття

покритого акредитиву в банку постачальника на суму 150 000 грн. терміном на 25 днів. Кошти акредитиву надійшли в Укрсоцбанку 29 жовтня 2023 року.

АТ "Кармен" 30 жовтня 2023 р. відвантажило товар покупцю за рахунок акредитиву і наступного дня передало у свій банк документи про відвантажений товар на суму 117 тис. грн. Подані документи відповідали умовам акредитиву.

Необхідно:

1. Назвати вид, кількість і призначення документів, що отримані банком постачальника.
2. Скласти бухгалтерські проведення при відкритті акредитиву.

Завдання 5.4. До операційного відділу комерційного банку надійшла заява від АТ „Наталі” на видачу лімітованої чекової книжки та платіжне доручення на депонування суми ліміту 10000 грн.

Необхідно:

1. Дати характеристику рахунку, на якому обліковуються кошти суб'єктів господарської діяльності у розрахунках.
2. Сформувати номер аналітичного рахунка, на якому буде обліковуватись депонована сума лімітованої чекової книжки.
3. Скласти бухгалтерські проводки на операції з видачі лімітованої чекової

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Назвіть принципи організації грошового обігу.
2. Розкрийте зміст та призначення угоди на здійснення розрахунково-касового обслуговування.
3. Назвіть документи, необхідні для відкриття платіжних рахунків, та їх призначення.
4. За допомогою яких інструментів комерційний банк надає платіжні послуги?
5. Характеристика платіжних рахунків і рахунків групи “Кошти в розрахунках”.
6. Назвіть та охарактеризуйте форми безготівкових розрахунків у банках України.
7. Як здійснюються міжбанківські перекази грошей в Україні?

8. Розкрийте методику облікового відображення операцій при застосуванні форми розрахунків платіжними вимогами-дорученнями.

9. Що Вам відомо про облік операцій при розрахунках чеками?

10. Розкажіть про методику обліку операцій при розрахунках акредитивами.

11. У чому полягає суть методики обліку операцій при розрахунках гарантованими дорученнями?

12. Що таке кореспондентський рахунок в банку та як він відкривається?

13. Пригадайте порядок документального оформлення і відображення в обліку при застосуванні форми розрахунків платіжними дорученнями.

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Комерційні банки відкривають та обслуговують у національній валюті рахунки таких типів:

- а) поточні, валютні, кореспондентські
- б) кредитні, депозитні, поточні
- в) поточні, депозитні, кредитні
- г) поточні; депозитні; рахунки умовного зберігання

2. Яким документом регулюється порядок відкриття рахунків у національній та іноземній валюті?

- а) Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті
- б) Інструкцією про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків
- в) Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків
- г) Закону України „Про банки і банківську діяльність”

3. Рахунок 2602 — це:

- а) кошти суб'єктів господарювання за рахунками умовного зберігання;

- б) кошти на вимогу суб'єктів господарювання
- в) поточні рахунки цільового характеру
- г) кошти в розрахунках фізичних осіб

4. Для зберігання грошових коштів і здійснення всіх видів операцій з ними юридичні особи-резиденти, а також фізичні особи відкривають у банках рахунки:

- а) бюджетні
- б) поточні
- в) депозитні
- г) кореспондентські

5. При відкритті рахунку з юридичною особою укладається:

- а) договір про розрахунково-касове обслуговування
- б) депозитний договір
- в) угода про відкриття рахунку
- г) договір про ведення розрахункових операцій

6. Розрахунки, що здійснюються перерахуванням певної суми коштів з рахунка платника на рахунок одержувача без участі готівки - це розрахунки:

- а) кореспондентські
- б) безготівкові
- в) депозитні
- г) банківські

7. Документ, що містить письмове розпорядження власника рахунка (чекодавця) банківській установі (банкові-емітенту), що обслуговує його рахунок, оплатити чекодержателеві суму коштів, вказану в чеку це:

- а) платіжна вимога-доручення
- б) платіжне доручення
- в) розрахунковий чек
- г) платіжна вимога

8. Суб'єкти господарської діяльності у здійсненні розрахункових операцій можуть використовувати платіжні інструменти у формі:

- а) касового ордера
- б) платіжної вимоги-доручення
- в) повідомлення
- г) депозитного договору

9. Розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунка визначеної ним суми коштів і перерахування її на рахунок одержувача - це:

- а) платіжне доручення
- б) меморіальний ордер
- в) платіжна вимога
- г) розрахунковий чек

10. Під час оплати платіжних доручень, якщо платник і одержувач є клієнтами одного банку, здійснюється проводка:

- а) Дт 2600 Кт 2600
- б) Дт 2600 Кт 1200
- в) Дт 1200 Кт 2600
- г) Дт 1200 Кт 1200

11. Під час оплати платіжних доручень, якщо платник і одержувач є клієнтами різних банків, здійснюється проводка:

- а) Дт 2600 Кт1200
- б) Дт 2600 Кт 2600
- в) Дт 1200 Кт2600
- г) Дт 1200 Кт 1200

12. Розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої – вимоги одержувача до платника про сплату суми коштів; нижньої - доручення платника банку про списання зі свого рахунку суми коштів та перерахування її на рахунок одержувача -це:

- а) платіжна вимога-доручення
- б) платіжне доручення
- в) платіжна вимога

г) акредитив

13. Якщо платник і одержувач є клієнтами різних банків, платіжне доручення складається у примірниках:

- а) 2
- б) 3
- в) 4
- г) 1

14. Розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунка платника на рахунок одержувача -це:

- а) платіжна вимога-доручення
- б) платіжне доручення
- в) розрахунковий чек
- г) платіжна вимога

15. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Чекодавець сплачує послуги за одержану чекову книжку:

- а) Дт 2600 Кт 6519
- б) Дт 2600 Кт 2602
- в) Дт 2602 Кт 2600
- г) Дт 9830 Кт 9910

16. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Банк депонує кошти на розрахунковому чеку:

- а) Дт 2600 Кт 2602
- б) Дт 2600 Кт 6119
- в) Дт 9830 Кт 9910
- г) Дт 2600 Кт1200

17. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Банк видає чекову книжку:

- а) Дт 9830 Кт9910
- б) Дт 9821 Кт9910
- в) Дт9910 Кт9830
- г) Дт 9910 Кт9821

18. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Банк зараховує суму, зазначену в чеку, чекодержателеві:

- а) Дт 2602 Кт 2600
- б) Дт 2600 Кт 2602
- в) Дт2600 Кт6519
- г) Дт9910 Кт9830

19. Програмно-технічний комплекс, який забезпечує обмін інформацією в електронній формі між банком та клієнтом і складається з клієнтської та банківської частин - це:

- а) система „клієнт-банк"
- б) міжбанківські розрахунки
- в) кореспондентські відносини
- г) акредитивні розрахунки

20. Термін дії чекової книжки становить:

- а) 1 рік;
- б) 3 місяці;
- в) 2 роки;
- г) 3 роки.

21. Договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж це:

- а) платіжна вимога-доручення
- б) платіжне доручення
- в) платіжна вимога
- г) акредитив

22. Акредитив, за яким завчасно бронюються кошти платника у повній сумі на окремому рахунку в банку-емітенті або виконуючому банку це:

- а) непокритий
- б) покритий

- в) відкличний
- г) безвідкличний

23. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Виплати бенефіціару за акредитивом, кошти за яким заброньовано у виконуючому банку:

- а) Дт 2600 Кт 2602
- б) Дт 2600 Кт 6519
- в) Дт 9830 Кт 9910
- г) Дт 2602 Кт 2600

24. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Закриття акредитива в банку-емітенті:

- а) Дт 2600 Кт 2602
- б) Дт 2600 Кт 6519
- в) Дт 9830 Кт 9910
- г) Дт 9910 Кт 9802

Самостійна робота:

Вивчення Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженої Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 162 та Правил бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затверджених Постановою Правління НБУ від 08.04.2005 р. № 123.

Теми рефератів:

1. Вимоги до оформлення розрахункових документів.
2. Особливості розрахунків в електронних системах типу "клієнт-банк".
3. Облік розрахунків платіжними картками.
4. Облік операцій за картковими рахунками фізичних осіб.
5. Поточні рахунки суб'єктів господарювання і облік операцій за ними.
6. Порядок відкриття та особливості функціонування рахунків у національній та іноземній валютах.
7. Види рахунків та їх характеристика.

Тема 6. ОБЛІК ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

Мета заняття: вивчити суть депозитних операцій, порядок відкриття строкових депозитів фізичним особам, суб'єктам господарської діяльності, міжбанківських депозитів, документальне оформлення цих операцій та відображення їх на балансових і позабалансових рахунках.

Понятійний апарат: депозитні операції, депозити на вимогу, строкові депозити, нарахування процентів, номінальна процентна ставка, фактична процентна ставка, капіталізація процентів, нараховані витрати, процентні витрати, погашення депозиту, депозитний договір.

Рекомендована література: нормативна 2,7,9,12,20,24,30,36; основна 2,4,5,6,7,8; ресурси інтернет 1,2,3,4,5,8,9,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Сутність депозитних операцій комерційних банків та організація їх обліку.
2. Облік строкових коштів суб'єктів господарської діяльності.
3. Облік коштів на вимогу і строкових коштів фізичних осіб.
4. Облік нарахування та сплати процентів за депозитами юридичних та фізичних осіб.
5. Облік операцій під час виплати коштів із депозитних рахунків.

1. Сутність депозитних операцій комерційних банків та організація їх обліку

Найбільш суттєвим і важливим джерелом формування та збільшення ресурсної бази комерційних банків виступають депозитні операції.

Депозитними є пасивні операції банків із залучення коштів юридичних і фізичних осіб у національній та іноземній валютах у формі вкладів (депозитів) через їх зарахування на відповідні рахунки на певних умовах.

Вклад (депозит) - це гроші, передані до банку їх власником для зберігання на певний термін і на визначених умовах.

Класифікація вкладів здійснюється за різними ознаками, основними серед яких є:

- вид і статус вкладника;
- термін вкладу.

За першою ознакою розрізняються вклади юридичних і фізичних осіб, резидентів і нерезидентів.

За строками використання коштів депозити поділяються на:

- депозити на вимогу;
- депозити на визначений строк (строкові).

Депозити на вимогу - це грошові кошти, що розміщені на поточних та бюджетних рахунках, на кореспондентських рахунках комерційних банків і використовуються їх власниками для здійснення розрахунків, платежів та на інші потреби.

Умови сплати процентів за залишками коштів на цих рахунках визначаються у двосторонніх угодах щодо їх відкриття.

Найбільш стабільними під кутом зору прогнозування рівня залишків і визначення термінів повернення коштів є строкові вклади (депозити).

Строкові вклади (депозити) - це гроші, які розміщуються їх власниками у банку для зберігання та зараховуються на відповідні депозитні рахунки на визначений термін із виплатою обумовлених процентів.

Розвиток і диверсифікація послуг з обслуговування саме цих вкладів є пріоритетним завданням сучасного банку. Ресурси, залучені у строкові депозити, залишаються у розпорядженні банку в межах чітко обумовленого часового інтервалу, а тому можуть використовуватися для фінансування більш тривалих за терміном, а отже, більш дохідних активних операцій. Відповідно і плата за залишками на строкових депозитах є значно більшою.

Об'єктом депозитних операцій є кошти, передані комерційному банку на умовах повернення з виплатою процентів, що визначені двосторонньою угодою.

Строкові кошти суб'єктів господарської діяльності обліковуються за рахунками 2-го класу розділу 26 „Кошти клієнтів банку“. Рахунки цього розділу групуються за двома основними ознаками:

- за характером клієнтів банку (суб'єкти господарської діяльності, фізичні особи, виборчі фонди, небанківські установи тощо);

- за терміном депозитів (кошти на вимогу і строкові кошти).

Згідно з названими ознаками розділ 26 містить 6 груп рахунків:

260 Кошти на вимогу суб'єктів господарювання

261 Строкові кошти суб'єктів господарювання

262 Кошти на вимогу фізичних осіб

263 Строкові кошти фізичних осіб

264 Кошти виборчих фондів та фондів всеукраїнського референдуму

265 Кошти небанківських фінансових установ.

В аналітичному обліку банки можуть вести окремі особові рахунки за видами вкладів, а також у розрізі вкладників.

2. Облік строкових коштів суб'єктів господарської діяльності

Строкові кошти суб'єктів господарської діяльності обліковують за рахунками 261-ї групи. Ця група містить такі балансові рахунки, що слугують для обліку номіналу депозиту.

2610 "Строкові вклади (депозити) суб'єктів господарювання.

2611 "Кошти, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо.

2618 "Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання.

За характером усі рахунки 261-ї групи є пасивними.

Установи банків відкривають вкладні рахунки підприємствам та їхнім відокремленим підрозділам відповідно до вимог Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженої Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 162.

Якщо підприємство не має в банку поточного рахунка, то банк відкриває депозитний рахунок такому клієнтові на підставі депозитного договору за умови подання ним таких документів:

- копії свідоцтва про державну реєстрацію в органі виконавчої влади;

- копії належним чином зареєстрованого статуту, засвідчену нотаріально;
- копії документа, що підтверджує взяття підприємства на облік відповідним органом державної податкової служби, засвідченої тим органом, який видав документ або нотаріально;
- копії документа про повідомлення органів Фонду соціального страхування;
- копії довідки про внесення підприємства до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій, засвідченої нотаріально;
- картки зі зразками підписів і відбитком печатки, засвідченої нотаріально.

Документи на відкриття депозитних рахунків підприємств особисто подають до банку особи, які мають право першого та другого підписів. Ці особи мають пред'явити уповноваженому працівникові банку: паспорт, ідентифікаційний код та документи, що підтверджують їхні повноваження.

Якщо депозитний рахунок відкривається підприємству, який уже має в цьому банку поточний рахунок, то весь названий вище перелік документів не вимагається.

Кошти на вкладні рахунки підприємства перераховуються платіжним дорученням з поточного рахунка і після закінчення терміну їх зберігання повертаються на поточний рахунок.

При відкритті депозитного рахунка виконується така бухгалтерська проводка:

Дт 2600 або 1200

Кт 2610 (Депозитний рахунок).

Проведення розрахункових операцій та видача коштів готівкою з вкладного рахунка підприємства забороняється.

Нарахування процентів починається з дня надходження суми депозиту на депозитний рахунок. Облік нарахованих процентів за коштами суб'єктів господарювання здійснюється на рахунку 2618 „Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання”.

Нараховані проценти за депозитами суб'єктів господарювання відповідно до умов депозитного договору можуть перераховуватись

на поточний рахунок даної юридичної особи або зараховуватися на поповнення депозиту.

3. Облік коштів на вимогу та строкових коштів фізичних осіб

Кошти на вимогу і строкові кошти фізичних осіб обліковуються за рахунками 262-ї і 263-ї груп. При цьому рахунки 262-ї групи „Кошти на вимогу фізичних осіб” класифікуються за спрямуванням цих коштів. У цю групу входять такі балансові рахунки.

2620 АП Поточні рахунки фізичних осіб

2621 АП Кошти на вимогу суб'єктів незалежної професійної діяльності

2622 П Кошти фізичних осіб за рахунками умовного зберігання (ескроу)

2624 П Кошти, що отримані суб'єктами незалежної професійної діяльності

Поточні рахунки відкриваються на підставі заяви фізичної особи; документа, що засвідчує особу; договору на відкриття та обслуговування рахунку між установою банку та громадянином, картки зі зразком підпису, який надається в присутності працівника банку, що відкриває рахунок, та засвідчується цим працівником і головним бухгалтером.

У договорі між установою банку та фізичною особою зазначаються номер і дата документа, що засвідчує фізичну особу, орган, який видав цей документ, адреса постійного місця проживання фізичної особи, ідентифікаційний код.

Виконання операції за поточними рахунками здійснюється на підставі розрахункових документів у безготівковій та готівковій формах. У документах зазначається підстава для перерахування коштів.

Кошти на рахунках 263-ї групи класифікуються за термінами зберігання депозитів фізичних осіб ця група містить рахунки:

2630 П Строкові вклади (депозити) фізичних осіб

2631 П Кошти, що отримані від фізичних осіб за операціями репо.

Власникові рахунка видається вкладний документ, що засвідчує укладення з банком договору.

В договорі обумовлюються:

- сума, що вноситься або перераховується на вкладний рахунок;
- строк зберігання та порядок повернення коштів після закінчення строку зберігання;
- розмір та умови сплати відсотків, порядок перегляду їх розміру;
- відповідальність сторін;
- умови розірвання договору;
- інші умови за погодженням сторін.

Договір складається в двох примірниках, кожен з яких з одного боку підписується вкладником, а з іншого - завіряється підписом відповідального працівника банку та номерним штампом банку. Після укладення договору один примірник отримує вкладник, а другий залишається в банку в особистій справі вкладника.

Після пред'явлення необхідних для відкриття рахунка документів відповідальний працівник банку відкриває особовий депозитний рахунок платника і особовий рахунок нарахованих, але не сплачених відсотків за вкладом.

Кошти на вкладні рахунки фізичних осіб можуть бути внесені:

- готівкою,
- перераховані з власного вкладного рахунка в іншому банку,
- перераховані з поточного рахунка в національній чи іноземній валюті.

За умовами виплати процентів за період, проценти сплачуються періодично або в кінці строку, що визначений депозитним договором.

4. Облік нарахування та сплати процентів за депозитами юридичних і фізичних осіб

Залучення коштів на депозит здійснюється за процентною ставкою, що визначається депозитним договором.

Для розрахунку нарахованих процентів комерційні банки можуть використовувати номінальну або фактичну процентну ставку.

Номінальна процентна ставка - це ставка, за якої величина сум нарахованих процентів визначається множенням процентної

ставки на номінал депозиту без капіталізації раніше отриманих процентів за формулою:

$$I = p \times i \times n / T ,$$

де: I- сума процентів за період у п днів;

p - сума номіналу депозиту;

i - номінальна процентна ставка (в сотих частках);

n- кількість днів;

T - максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Фактична процентна ставка - це ставка, розрахована застосуванням номінальної ставки до номіналу депозиту, збільшеного на суму сплачених раніше процентів. За умови застосування фактичної ставки величина майбутніх сплачених сум розраховується за формулою:

$$P = \frac{I_n}{1 + I},$$

де: P- сума номіналу депозиту;

I_n- сума майбутнього платежу наприкінці періоду n;

I - річна процентна ставка (в сотих частках);

n- період, за який здійснюється платіж, в річному обчисленні.

Процентна ставка і строк депозиту мають бути приведені до однієї бази (рік, квартал, місяць).

Облік процентів за депозитами здійснюється за принципами нарахування і відповідності доходів і витрат.

Для обліку нарахованих процентів використовуються відповідні рахунки „Нарахованих витрат“, на яких накопичуються нараховані проценти до настання терміну їх сплати.

Нарахування процентів за депозитами відображається проведенням:

- для фізичних осіб:

Дт 7040 Процентні витрати за коштами на вимогу фізичних осіб
або

7041 Процентні витрати за строковими коштами фізичних осіб

Кт 2638 Нараховані витрати за строковими коштами фізичних осіб

- для суб'єктів господарювання:

Дт 7020 Процентні витрати за коштами на вимогу суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

або

7021 Процентні витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

Кт 2618 Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання.

Якщо дати нарахування і сплати процентів збігаються, то банк згідно з умовами договору та з урахуванням внутрішньої облікової політики може безпосередньо відносити відповідну суму процентів на рахунки витрат у кореспонденції з поточним рахунком вкладника.

При цьому здійснюється проведення:

Дт Процентні витрати 7040, 7020

Кт Поточний рахунок клієнта 2620, 2600

Проценти за депозитами можуть сплачуватися:

- з погашенням депозиту;
- періодично;
- авансом.

Якщо проценти сплачуються на дату погашення депозиту, то банк здійснює такі проведення:

Дт Нараховані витрати - на суму нарахованих процентів

Дт Депозитний рахунок - на суму номіналу депозиту

Кт Поточний рахунок (Коррахунок; Каса; Депозитний рахунок)

У разі сплати процентів періодично після дати нарахування банк здійснює таке проведення:

Дт Нараховані витрати - на суму нарахованих процентів

Кт Поточний рахунок (Коррахунок; Каса; Депозитний рахунок).

5. Облік операцій під час виплати коштів із депозитних рахунків

Повернення суми депозиту відбувається за місцем оформлення договору. Після закінчення строку дії договору вкладник подає в банк документ, що підтверджує особу клієнта та депозитний договір.

Відповідальний працівник банку виписує видатковий касовий документ на суму депозиту та суму відсотків до сплати.

У видатковому касовому документі вказуються:

- прізвище, ім'я та по-батькові вкладника;
- паспортні дані;
- призначення платежу;
- рахунок вкладника;
- код валюти;
- сума до сплати.

Видатковий касовий документ підписують відповідальний працівник банку, вкладник, контролер і касир. Він реєструється у видатковому касовому журналі.

На підставі оформленого належним чином видаткового касового документа формується проведення:

Дт 2630

Кт 1001

Проведення виконується на суму номіналу депозиту і, в разі капіталізації відсотків, з урахуванням суми капіталізованих відсотків.

У разі погашення депозиту суб'єкта господарювання у визначений договором строк кошти платіжним дорученням повертаються на його поточний рахунок:

Дт 2610

Кт 2600 або 1200.

На дату погашення депозиту необхідно здійснити нарахування процентів за період від останньої дати нарахування до дати погашення.

У строковому депозитному договорі повинен передбачатися порядок перерахування суми депозиту і процентів за ним після закінчення встановленого строку депозиту. Для суб'єктів господарювання вказується номер поточного рахунка; для фізичної особи - номер вкладного рахунка, який, за його відсутності, відкривається за згодою клієнта відповідно до умов депозитного договору.

На вимогу депонента банк повертає депозит до закінчення дії депозитного договору. У такому разі банк може застосовувати знижену процентну ставку, якщо це передбачено умовами

депозитного договору. У разі повернення депонентові суми депозиту банк здійснює перерахування процентів за період від дати залучення до дати дострокового повернення депозиту і сплачує депонентові проценти за зниженою ставкою.

Різницю між нарахованими раніше процентами і процентами, що підлягають сплаті за зниженою ставкою, банк відносить на зменшення своїх процентних витрат.

Про цьому, якщо протягом дії депозитного договору проценти депонентові не сплачувалися, виконуються такі проведення:

Дт Нараховані витрати - на суму нарахованих процентів за депозитом

Кт Поточний рахунок (Коррахунок; Каса; Депозитний рахунок)
- на суму процентів за депозитом за зниженою ставкою

Кт Процентні витрати - на різницю між нарахованими та сплаченими процентами за зниженою ставкою.

Якщо проценти сплачувалися депонентові періодично протягом дії депозитного договору, то різниця між раніше сплаченими та перерахованими за зниженою ставкою процентами повертається банкові відповідно до умов договору, тобто сплачується депонентом або утримується банком із суми депозиту.

6. Внутрішній контроль за депозитними операціями

Завдання внутрішнього контролю за депозитними операціями - уникнути або зменшити ризики, які виникають у діяльності банківської установи.

Внутрішній контроль за депозитами має здійснюватися відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку в банках України, затвердженого Постановою Правління НБУ від 04.07.2018 р. № 75.

Внутрішній контроль повинен гарантувати:

- залучення та розміщення депозитів у межах термінів і лімітів, що встановлені Правлінням банку;

- приймання та розміщення всіх депозитів за процентною ставкою, що застосовується у банку згідно із запровадженою ним політикою;

- своєчасне та правильне відображення в бухгалтерському обліку депозитних операцій.

Банки мають самостійно визначити процедури звіряння даних аналітичного обліку за депозитами з даними про обороти і залишки за відповідними рахунками синтетичного обліку.

Нарахування процентів і здійснення відповідних записів за рахунками бухгалтерського обліку повинно періодично перевірятися особою, яка не бере участі у виконанні операцій з нарахування. Проценти, відображені на окремих аналітичних рахунках процентних витрат, повинні бути звірені із сумою процентів, що сплачені депонентові або отримані від банку. У разі сплати процентів безпосередньо з рахунків витрат необхідно забезпечити додатковий контроль і звіряння списаних із рахунків витрат і зарахованих на рахунки вкладника сум процентів.

Система внутрішнього контролю банку має забезпечувати особливий контроль за рахунками, за якими тривалий час не здійснювалися операції, крім прирахування процентів, а також за рахунками співробітників. Для цього необхідно: забезпечити належні процедури для постійного контролю за сплатою сум нарахованих процентів або перерахуванням їх на інші рахунки; періодично перевіряти стан і рух коштів за неактивними рахунками і рахунками співробітників; періодично та обов'язково наприкінці року надавати юридичним особам повідомлення та виписки з їхніх депозитних рахунків про залишки коштів та операції, які здійснювалися за цими рахунками.

Форма і періодичність надання клієнтам виписок і повідомлень з їхніх депозитних рахунків про залишки коштів та операції, які здійснювалися за цими рахунками, встановлюються банком згідно з умовами договору між депонентом та банком.

У разі автоматизованого нарахування процентів і відображення їх за відповідними рахунками бухгалтерського обліку необхідно регулярно переглядати відповідні процедури внутрішнього контролю, перевіряти розрахунок процентів і записи за цими рахунками.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Вкажіть основні чинники впливу на рівень процентної ставки за депозитом. Обґрунтуйте свою думку.

2. Поясніть відмінності депозиту від вкладу.

Практичні завдання:

Завдання 6.1. 01.02.2023 р. банк залучає депозит фізичної особи у розмірі 10 000 грн. на 6 місяців за номінальною ставкою 16% річних із виплатою процентів при погашенні. Проценти нараховуються щомісячно. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом 30/360.

Необхідно:

1. розрахувати суму відсотків за 6 місяців та суму депозиту при погашенні (включаючи відсотки за ним);
2. визначити щомісячні витрати банку при нарахуванні відсотків за цим депозитом;
3. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту та відсотків за ним.

Завдання 6.2. 01.07.2023 р. банк залучає депозит у СП "Равіолі Лтд" у розмірі 10 000 грн. на два місяці за ставкою 12% річних із виплатою відсотків авансом. Нарахування відсотків проводиться в останній день місяця. Кількість днів згідно з угодою розраховується методом 30/360.

Згідно з договором у разі дострокового вилучення депозиту банк сплачує депоненту знижену процентну ставку в розмірі 2% річних.

21.08.2023 р. депонент вирішив вилучити депозит достроково.

Необхідно:

1. визначити суму сплачених авансом відсотків;
2. розрахувати суму витрат, що списуються щомісячно при використанні методу рівних частин;
3. визначити суму відсотків за зниженою ставкою;
4. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту та відсотків за ним.

Завдання 6.3. Банк залучає депозит фізичної особи 01.02.2023 р. в розмірі 50 000 грн. на 6 місяців за ставкою 16% річних із капіталізацією відсотків щоквартально. Нарахування відсотків

проводиться в останній день місяця. Кількість днів згідно з угодою розраховується методом 30/360.

При капіталізації відсотки щоквартально зараховуються на депозитний рахунок і подальше нарахування відсотків здійснюється на суму депозиту з урахуванням відсотків.

Необхідно:

1. розрахувати суму відсотків за 6 місяців з використанням методу рівних частин та суму депозиту при його погашенні;
2. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту та відсотків за ним.

Завдання 6.4. 10.03.2023 р. підприємство уклало з банком депозитний договір на суму 50000 грн. строком на 61 день. Номінальна процентна ставка за депозитом збігається із ринковою ставкою і становить 17 % річних. Проценти за депозитом виплачуються щомісячно. Метод обрахування кількості днів — факт/факт.

Підприємство перераховує кошти на депозитний рахунок з поточного рахунку, відкритого в цьому ж банку.

Необхідно:

1. розрахувати суму відсотків, які будуть нараховані та сплачені при поверненні депозиту;
2. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту та відсотків за ним.

Завдання 6.5. 31.03.2023 р. банк продав за готівку фізичній особі 16 % депозитний сертифікат номінальною вартістю 100 000 грн. з терміном погашення 9 місяців за 98606 грн.

Ефективна ставка відсотка – 18 % річних. Проценти за депозитним сертифікатом виплачуються кожного місяця та на дату погашення сертифіката. При розрахунку кількості днів використовується метод 30/360.

Необхідно:

1. Господарські операції відобразити бухгалтерськими проведеннями на балансових рахунках.
2. Провести розрахунок суми амортизації дисконту та процентів.

Таблиця

**Розрахунок суми амортизації дисконту та процентів за
ощадним(депозитним) сертифікатом, емітованим банком**

Дата	Номінальна сума відсотка*	Сума відсотка за ефективною ставкою**	Сума амортизації дисконту	Амортизована собівартість сертифіката ***
31.03.2023				
30.04.2023				
31.05.2023				
30.06.2023				
31.07.2023				
31.08.2023				
30.09.2023				
31.10.2023				
30.11.2023				
31.12.2023				
Всього				

* Номінальна сума відсотка = номінальна вартість сертифіката x номінальну ставку відсотка.

** Сума відсотка за ефективною ставкою = амортизована собівартість сертифіката на попередню дату x ефективну ставку відсотка.

*** Амортизована собівартість сертифіката = амортизована собівартість сертифіката на попередню дату + амортизація суми дисконту за звітний період.

Завдання 6.6. Банк залучає 01.04.2023 р. депозит ВАТ "Кармен" у розмірі 100000 грн. на 3 місяці за ставкою 18 % річних із виплатою відсотків при поверненні депозиту.

Нарахування відсотків здійснюється в останній день місяця. Кількість днів згідно з договором розраховується методом факт/факт.

Необхідно:

1. розрахувати суму відсотків, які будуть нараховані та сплачені при поверненні депозиту;

2. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту та відсотків за ним.

Завдання 6.7. 30.04.2023 р. фізична особа уклала з банком депозитний договір терміном 30 днів і внесла в касу банку 10000 доларів США. Номінальна процентна ставка за депозитом збігається із

ринковою ставкою і становить 9 % річних. Проценти за депозитом виплачуються в кінці терміну депозиту. Метод обрахування кількості днів — 30/360.

Необхідно:

1. розрахувати суму відсотків, які будуть нараховані та сплачені при поверненні депозиту;
2. відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування відсотків, виплату депозиту фізичній особі та відсотків за ним.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте зміст депозитної операції та види строкових депозитів.
2. Назвіть відмінності між платіжними та строковими депозитами.
3. Наведіть класифікацію рахунків для обліку строкових депозитів. Пригадайте їх основні ознаки.
4. Який порядок відкриття депозитного рахунку?
5. Наведіть методику обліку внесення коштів на депозит та їх вилучення з депозиту.
6. Який порядок закриття депозитного рахунку?
7. Пригадайте методику нарахування відсотків за користування депозитними коштами.
8. У чому полягає облік операцій зі сплати відсоткового доходу клієнтам?
9. У чому полягає зміст довірчих операцій та їх облік?
10. Пояснить суть методу рівних частин при нарахуванні відсотків.
11. Як здійснюється облік номіналу депозиту?
12. Як обліковуються операції зі сплати і погашення депозиту?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Пасивні операції банків із залучення коштів юридичних і фізичних осіб у національній на іноземній валютах у формі вкладів через їх зарахування на відповідні рахунки на певних умовах - це операції:
 - а) кореспондентські

- б) депозитні
- в) кредитні
- г) розрахункові

2. Гроші, передані до банку їх власником для зберігання на певний термін і на визначених умовах - це:

- а) акредитив
- б) депозит
- в) кредит
- г) кошти на вимогу

3. Класифікація вкладів здійснюється за різними ознаками, основними серед яких є:

- а) вид вкладу; термін вкладу
- б) депозити на вимогу; строкові депозити
- в) термін вкладу; проценти за вкладом
- г) вид і статус вкладника; термін вкладу

4. Грошові кошти, що розміщені на поточних та бюджетних рахунках, на кореспондентських рахунках комерційних банків і використовуються їх власниками для здійснення розрахунків, платежів та на інші потреби - це:

- а) депозити на вимогу
- б) строкові депозити
- в) кошти резидентів
- г) кредитні кошти

5. Гроші, які розміщуються їх власниками у банку для зберігання та зараховуються на відповідні депозитні рахунки на визначений термін із виплатою обумовлених процентів -це:

- а) вклади на вимогу
- б) кредитні вклади
- в) вклади резидентів
- г) строкові вклади

6. Строкові кошти суб'єктів господарської діяльності обліковуються за рахунками 2-го класу розділу:

- а) 26
- б) 25
- в) 24
- г) 23

7. Строкові кошти суб'єктів господарської діяльності обліковуються за рахунками групи:

- а) 261
- б) 260
- в) 262
- г) 263

8. Установи банків відкривають вкладні (деPOSITні) рахунки підприємствам відповідно до вимог:

- а) Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків
- б) Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України
- в) Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України
- г) Положення про організацію бухгалтерського обліку в банках України

9. Кошти на вкладні рахунки підприємств перераховуються з поточного рахунку на основі:

- а) меморіального ордера
- б) платіжного доручення
- в) розрахункового чека
- г) розхідного касового ордера

10. При відкритті депозитного рахунка виконується така бухгалтерська проводка:

- а) Дт2600 Кт1200
- б) Дт2610 Кт2600
- в) Дт 2620 Кт 2600

г) Дт2600 Кт2610

11. Облік нарахованих процентів за коштами суб'єктів господарської діяльності здійснюється на рахунку:

- а) 2620
- б) 2618
- в) 2611
- г) 2622

12. Кошти на вимогу фізичних осіб обліковуються за рахунками групи:

- а) 262
- б) 261
- в) 263
- г) 260

13. Строкові кошти фізичних осіб обліковуються за рахунками групи:

- а) 263
- б) 262
- в) 260
- г) 261

14. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Фізична особа внесла готівку на строковий вклад:

- а) Дт 1200 Кт 2610
- б) Дт1001 Кт 2630
- в) Дт 2620 Кт 1001
- г) Дт 2630 Кт 1001

15. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нарховані проценти за строковим депозитом юридичній особі:

- а) Дт2618 Кт7021
- б) Дт2600 Кт2610
- в) Дт2618 Кт2600
- г) Дт7021 Кт2618

16. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Сплачені проценти за депозитом юридичній особі:

- а) Дт2610 Кт2600
- б) Дт2618 Кт2600
- в) Дт2610 Кт1001
- г) Дт1001 Кт2618

17. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Нарховані проценти за строковим депозитом фізичній особі:

- а) Дт2630 Кт7041
- б) Дт7041 Кт2638
- в) Дт1001 Кт2630
- г) Дт2630 Кт1001

18. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Сплачені проценти готівкою за депозитом фізичній особі:

- а) Дт7041 Кт1001
- б) Дт2638 Кт1001
- в) Дт1001 Кт2630
- г) Дт2630 Кт1001

19. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Після закінчення терміну дії депозитної угоди вкладнику — фізичній особі виплачено депозит:

- а) Дт1001 Кт2630
- б) Дт2638 Кт1001
- в) Дт2630 Кт1001
- г) Дт1001 Кт2638

20. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Після закінчення терміну дії депозитної угоди вкладнику - юридичній особі виплачено депозит:

- а) Дт2610 Кт 2600
- б) Дт2610 Кт 1001
- в) Дт2618 Кт 2610
- г) Дт2618 Кт 1001

Самостійна робота:

Ознайомитися з Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14.

Темати рефератів:

1. Облік активних міжбанківських вкладних (депозитних) операцій.
2. Облік пасивних міжбанківських вкладних (депозитних) операцій.
3. Порядок обліку, зберігання та знищення бланків ощадних (депозитних) сертифікатів.
4. Облік випуску і погашення банком депозитних (ощадних) сертифікатів.

Тема 7. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРЕДИТУВАННЯ

Мета заняття: ознайомитись із видами кредитних операцій банку та документами по їх обслуговуванню, засвоїти особливості обліку кредитних операцій та набутти навички з нарахування відсотків за кредити.

Понятійний апарат: банківські резерви, кредит, кредитний портфель, кредитний ризик, овердрафт, овернайт, плаваюча процентна ставка, прострочена заборгованість, дисконт, зобов'язання з кредитування, пролонгація, застава.

Рекомендована література: нормативна 2,3,4,6,7,9,13,20, 25,36; основна 1-8; ресурси інтернет 1-10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Сутність і принципи відображення кредитних операцій в обліковій системі банку.
2. Характеристика рахунків, що служать для обліку банківських кредитів.
3. Облік операцій з надання кредиту.
4. Облікові процедури, що виконуються з настанням терміну погашення кредиту.
5. Облік доходів банку за кредитними операціями.

6. Особливості обліку окремих видів банківських позик.
7. Облікові процедури запобігання кредитному ризику.

1. Сутність і принципи відображення кредитних операцій в обліковій системі банку

Кредитна операція - це активна банківська операція, пов'язана з наданням позики або наданням зобов'язання (гарантії, поручительства, авалю), яке, в разі його виконання, приведе до фактичного передавання коштів на кредитній основі.

Кредит визнається активом від моменту надання зобов'язання з кредитування (укладання кредитної угоди), незалежно від того, чи супроводжується це зобов'язання фактичним рухом коштів.

Зобов'язання з кредитування, що не супроводжується відповідними грошовими потоками, обліковується банком як позабалансовий актив. Таке зобов'язання визнається за поза балансом від дати укладання угоди (дати операції) до дати фактичного перерахування коштів на користь позичальника (дати розрахунку). Якщо часового розриву між цими датами не існує, то запис за поза балансом не здійснюється і така позика обліковується як балансовий актив.

Видання кредиту здійснюється на підставі укладеної кредитної угоди, яка визначає умови кредитування.

Фінансовий облік конкретного кредиту ведеться відповідно до умов визначених кредитною угодою.

Основними принципами, на яких базується облік кредитних операцій комерційного банку, є:

- принцип превалювання сутності над формою;
- принцип нарахування.

Для відображення кредитного портфеля комерційного банку у фінансовій звітності кредити класифікуються за:

- категоріями позичальників
- напрямками вкладання коштів
- термінами їх погашення

При цьому термін позики визначається від дати укладення угоди до дати погашення кредиту.

Згідно з МСБО 30 „Розкриття у фінансових звітах банків та подібних фінансових установ” комерційні банки у фінансовій звітності розкривають інформацію про надані кредити за термінами від дати складання звіту до дати погашення позики. Така інформація дає найкращу основу для оцінки ліквідності банку.

2. Характеристика рахунків, що служать для обліку банківських кредитів

Заборгованість за кредитами, що надаються комерційними банками, обліковується за рахунками першого, другого та дев'ятого класів Плану рахунків.

За рахунками першого класу обліковуються міжбанківські кредити надані та депозити розміщені.

1-й клас

Кредити і депозити, надані та розміщені на міжбанківському кредитному ринку:

12 Кошти у Національному банку України

121 Строкові вклади (депозити) у НБУ

15 Кошти в інших банках

151 Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю

152 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

153 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

154 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

За рахунками другого класу обліковуються кредити, надані клієнтам у розрізі таких контрагентів:

- суб'єктів господарювання;
- органів державної влади;
- фізичних осіб.

2-й клас

Кредити, надані клієнтам:

20 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

201 Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

202 Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

203 Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

204 Придбані (створені) знецінені кредити суб'єктів господарювання, що обліковуються за амортизованою собівартістю

206 Кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

207 Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю

208 Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

21 Кредити, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю

210 Кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю

211 Кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю

212 Іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю

213 Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю

214 Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю

22 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

220 Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

221 Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

222 Кредити, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

223 Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

224 Придбані (створені) знецінені кредити фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю

225 Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

23 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю

230 Кредити в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

231 Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

232 Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

235 Іпотечні кредити суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

236 Кредити органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

237 Кредити органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

238 Кредити, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

239 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

24 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю

240 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

242 Кредити, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

243 Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

244 Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

245 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

За рахунками дев'ятого класу обліковуються гарантії, акцепти, авалі та зобов'язання з кредитування, надані банкам і клієнтам.

9-й клас

90 Зобов'язання і вимоги за усіма видами гарантій та акредитивів

900 Надані гарантії, поручительства, акредитиви та акцепти

903 Отримані гарантії

904 Зобов'язання іншого банку щодо відшкодування коштів за акредитивами

91 Зобов'язання з кредитування, що надані та отримані

910 Зобов'язання з кредитування, що надані банкам

911 Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків

912 Зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам

92 Зобов'язання і вимоги за операціями з валютою та банківськими металами

920 Валюта та банківські метали до отримання

921 Валюта та банківські метали до відправлення

923 Валюта та банківські метали до отримання за контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)

Загалом кредитний портфель банку містить:

- строкові депозити, розміщені в інших банках;
- кредити, надані іншим банкам, і прострочену заборгованість за ними;

- рахунки суб'єктів господарювання за факторинговими операціями та прострочену заборгованість за факторинговими операціями;
- кошти, надані суб'єктам господарювання за операціями репо;
- кредити, надані у формі врахування векселів, та прострочену заборгованість за ними;
- фінансовий лізинг;
- кредити, надані центральним і місцевим органам державної влади та прострочену заборгованість за цими кредитами;
- гарантії, кцепти та авалі, надані банкам;
- прострочену заборгованість з виплаченими гарантіями, виданими іншим банкам;
- гарантії та авалі, надані клієнтам;
- зобов'язання з кредитування, які надані банкам і клієнтам.

3. Облік операцій з надання кредиту

Підставою для надання кредиту є кредитний договір між позичальником та установою банку. За умови його укладання кредитний відділ передає операційному працівникові такі документи:

- розпорядження кредитного відділу про надання кредиту;
- примірник кредитного договору;
- договір застави (гарантійний лист тощо);
- картку із взірцями підписів керівника і головного бухгалтера та відбитком печатки позичальника (якщо поточний рахунок позичальника відкритий в іншій установі банку).

На підставі розпорядження кредитного відділу здійснюється реєстрація позичкового рахунку в *Книзі реєстрації відкритих рахунків*.

Як уже зазначалося, у випадках, коли дата укладення кредитного договору не збігається з датою фактичного перерахування коштів на користь позичальника, кредит обліковується позабалансово за датою укладання угоди. Типовим прикладом такого договору є договір про відкриття кредитної лінії. При цьому виконуються такі бухгалтерські проведення:

За датою укладення кредитного договору :

Дт 9129 А Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам

Кт 9900 Контррахунок

За датою фактичного перерахування коштів на користь позичальника:

Дт 9900

Кт 9129

Одночасно:

Дт 2010,2063, 2203 та інші рахунки для обліку наданих кредитів

Кт 2600, 2620,1001, 1200

Бухгалтерський запис за кредитом рахунка відображає направленість грошового потоку під час перерахування коштів за наданим кредитом.

Звичайно, більшість кредитів не обліковуються як позабалансові активи, оскільки укладення кредитного договору і перерахування коштів позичальникові здійснюються протягом одного операційного дня.

У разі надання кредиту позабалансово обліковується сам кредитний договір, а також інші документи з кредитної справи клієнта. Облік здійснюється в умовній оцінці. При цьому виконується такий бухгалтерський запис:

Дт 9819 Інші цінності і документи

Кт 9910 Контррахунок

Залежно від виду забезпечення позики комерційні банки ведуть позабалансовий облік отриманої застави або отриманих гарантій за кредитами в розрізі рахунків груп 950, 901, 903.

У обліку отримані гарантії, застава за кредитом відображається так:

Дт 9900

Кт 950, 900,903

4. Облікові процедури, що виконуються з настанням терміну погашення кредиту

Кредит обліковується як балансовий актив від дати перерахування коштів позичальникові до дати закінчення терміну дії кредитного договору. Залежно від дій позичальника на дату погашення кредиту можливим є три варіанти здійснення банківських операцій.

1-й варіант - погашення кредиту за розпорядженням позичальника.

2-й варіант - продовження дії кредитного договору за заявою позичальника.

3-й варіант - віднесення заборгованості за кредитом на рахунок простроченої заборгованості з ініціативи банку (на підставі розпорядження кредитного відділу).

У випадку погашення позичальником заборгованості за кредитом на підставі його платіжного доручення виконується такий бухгалтерський запис:

Дт 2600 або 1200

Кт 2010, 2063, 2203 та інші рахунки для обліку наданих кредитів.

Слід зауважити, що погашення заборгованості може здійснюватись як у повній сумі, так і частинами, відповідно до умов кредитного договору.

У разі продовження дії кредитного договору, яке є свідченням продовження відносин із надійним і платоспроможним позичальником, такий кредит і надалі обліковується за рахунком строкової заборгованості. Бухгалтерські проведення при цьому не виконуються.

За датою погашення позики банк списує з позабалансового рахунка сам кредитний договір та інші документи з кредитної справи клієнта. Виконується бухгалтерський запис:

Дт 9910 Контррахунок

Кт 9819 Інші цінності і документи

З відповідного позабалансового рахунка списується також отримана застава або отримана гарантія за цим кредитом:

Дт 950 Отримана застава

Кт 9900 Контррахунок

За рішенням керівництва банку прострочена заборгованість за наданими кредитами, повернення якої є неможливим, списується з відповідного балансового рахунка і обліковується позабалансово до закінчення терміну позовної давності. Таке рішення мусить бути оформлене протоколом на підставі документів, що підтверджують такий стан заборгованості за позикою. Для обліку вказаної

заборгованості використовується позабалансовий рахунок 9611 А Списана у збиток заборгованість за кредитними операціями.

5. Облік доходів банку за кредитними операціями

Усі доходи комерційних банків за кредитними операціями поділяються на три групи:

- комісійні
- процентні.

Комісійні доходи за кредитними операціями банки отримують у момент надання кредиту (зобов'язання з кредитування, гарантії, поручительства, авалю) як доходи від кредитного обслуговування клієнта. Розмір таких доходів визначається за згодою банку і позичальника і є фіксованою величиною, яка зазначається в кредитному договорі. Вказані доходи обліковуються за відповідними рахунками 6-го класу:

6501 П Комісійні доходи від кредитного обслуговування банків

6511 П Комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів.

Методику обліку комісійних і процентних доходів за кредитами визначено Правилами бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затвердженими Постановою Правління НБУ від 27.02.2018 р. № 17.

Комісійні доходи від кредитного обслуговування можуть обліковуватися за касовим методом (як комісії за одноразові послуги) або згідно з принципом нарахування, залежно від того, який підхід визначено обліковою політикою банку.

У першому випадку за отримання таких доходів на підставі платіжного доручення позичальника виконується проведення:

Дт 2600 або 1200

Кт 6501

Згідно з принципом нарахування на дату оформлення документа, який підтверджує надання банком послуги кредитного характеру, виконується проведення:

Дт 3578 Інші нараховані доходи

Кт 6501

На дату здійснення платежу:

Дт 2600 або 1200

Кт 3578

Процентні доходи за кредитами - це грошова винагорода за надання позики, за зобов'язання її надати, а також за прийняття кредитного ризику контрагента, яка розраховується пропорційно часу та сумі коштів, що є об'єктом кредитної операції.

Облік процентних доходів за кредитами здійснюється за рахунками таких груп:

60 Процентні доходи

600 Процентні доходи за коштами, що розміщені в Національному банку України;

601 Процентні доходи за коштами, що розміщені в інших банках;

602 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

603 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

604 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

605 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

606 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

607 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;

608 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;

609 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання та органам влади, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

61 Процентні доходи

610 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;

611 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

Облік процентних доходів здійснюється за принципом нарахування. Отже, доходи визнаються в бухгалтерському обліку в тому звітному періоді, коли вони виникли (були зароблені банком), незалежно від фактичного надходження коштів. Важливе значення при цьому має поділ звітних періодів - визначення проміжку часу, що його буде прийнято, як звітний період для обліку доходів і витрат банку. Звітний період визначається банком самостійно і є складовим елементом його облікової політики.

Загалом комерційні банки нараховують процентні доходи за кредитами регулярно не рідше одного разу на місяць або щоденно (за рішенням банку). Нараховані доходи обліковуються за відповідними рахунками тих груп, у яких обліковується номінал кредиту.

За датою нарахування доходів:

Дт Нараховані доходи

Кт Процентні доходи

На дату здійснення платежу:

Дт 2600 або 1200

Кт Нараховані доходи.

6. Особливості обліку окремих видів банківських позик

Згідно з принципом превалювання сутності над формою до кредитних операцій банку належать:

- кредитування за овердрафтом;
- операції репо;
- операції з врахування векселів;
- факторингові операції;
- операції з фінансового лізингу;
- іпотека.

В обліковій системі банку всі названі операції відображаються як кредитні.

Кредити овердрафт обліковуються за поточними та картковими рахунками юридичних і фізичних осіб у разі виникнення дебетового сальдо за вказаними рахунками. Дебетове сальдо виникає в разі проведення операції за поточними рахунками клієнтів, за якими в договорі на розрахунково-касове обслуговування передбачено виникнення овердрафту. Проведення за дебетом указаних рахунків виконується автоматично у випадку оплати розрахункових документів клієнтів. При цьому сума, що проводиться за дебетом такого рахунка, дорівнює різниці між сумою, вказаною в розрахунковому документі, і сумою залишку на поточному рахунку клієнта. Але вона не повинна перевищувати ліміту овердрафту, якщо останній передбачений в договорі на розрахунково-касове обслуговування.

Погашення овердрафту здійснюється з надходженням коштів на поточний рахунок клієнта:

Дт 2600 або 1200 (контрагента)

Кт 2600 Поточний рахунок позичальника.

Бухгалтерські проведення за **операціями репо** (фінансова операція продажу на ринку фінансових активів, цінних паперів з подальшим викупом цих активів банком) будуть аналогічні тим обліковим записам, які виконуються з наданням традиційних банківських кредитів. При цьому як забезпечення за такою позикою виступають цінні папери. Погашення вказаних кредитів здійснюється у формі зворотної купівлі цінних паперів.

Облік операцій з **врахування векселів** має ряд відмінностей від обліку традиційних банківських позик. Купівля векселя здійснюється за ціною нижчою від ціни, зазначеної на векселі, тобто з дисконтом. Дисконт є процентним доходом банку. З врахуванням векселя дисконт за ним обліковується на окремому балансову рахунку 2026 АП „Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю”.

При цьому виконується бухгалтерське проведення:

Дт 2020 А „Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю ” - на суму номіналу векселя.

Кт 2600 або 1200 - на суму номіналу векселя за мінусом дисконту.

Кт 2026 АП „Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю" - на суму дисконту за векселем.

У випадку погашення врахованого банком векселя векседавцем на дату погашення виконується бухгалтерський запис:

Дт 2600 або 1200

Кт 2020.

Факторинг – різновид торговельно – комісійної операції, яка поєднується з кредитуванням оборотного капіталу клієнта (купівля банком рахунків-фактур клієнта на певних умовах).

При здійсненні факторингових операцій за балансом банку обліковується дебіторська заборгованість позичальника, яка є об'єктом факторингової угоди. Облік таких кредитів здійснюється за відповідними рахунками розділів 20-23.

Порядок обліку операцій з **фінансового лізингу** визначений Інструкцією з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480.

Фінансовий лізинг обліковується за балансом лізингодавця як надана позика. При цьому вартість об'єкта фінансового лізингу списується з його балансу.

Отримані лізингодержувачем у фінансовий лізинг основні засоби чи нематеріальні активи обліковуються ним на окремих аналітичних рахунках балансових рахунків 4400 „Основні засоби" та 4300 „Нематеріальні активи". З іншого боку лізингодержувач показує виникнення кредиторської заборгованості за фінансовим лізингом.

Відображення в бухгалтерському обліку нерухомого майна, що є предметом **іпотеки**, здійснюється за позабалансовими рахунками групи 952 “Іпотека” відповідно до обумовленого договором іпотеки чіткого та однозначного визначення предмета забезпечення та його цільового призначення. У разі передачі в іпотеку будівлі (споруди) іпотека також поширюється на належну іпотекодавцю на праві власності земельну ділянку або її частину, на якій розташована

відповідна будівля (споруда) і яка необхідна для використання цієї будівлі за цільовим призначенням згідно Закону України “Про іпотеку” від 05.06.2003 № 898. Для обліку предмета іпотеки використовуються позабалансові рахунки: 9520 А “Земельні ділянки”; 9521 А “Нерухоме майно житлового призначення”; 9523 А “Інші об’єкти нерухомого майна”.

7. Облікові процедури запобігання кредитному ризику

З метою забезпечення стабільності банку та захисту інтересів кредиторів і вкладників комерційні банки формують спеціальні резерви для покриття можливих втрат за активами, зокрема за наданими кредитами.

Спеціальні резерви створюються для відшкодування можливих збитків від утрат активів та під позабалансові зобов'язання банку за рахунок витрат.

Порядок формування резервів визначено Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженим постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. № 351.

З метою розрахунку розміру резерву під кредитні ризики банки здійснюють класифікацію кредитного портфеля за кожною кредитною операцією згідно з такими критеріями:

- оцінка стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості за основним боргом і відсотків за ним;
- оцінка фінансового стану позичальника;
- рівень забезпечення кредитної операції.

Банк здійснює оцінку кредитного ризику станом на перше число кожного місяця, наступного за звітним.

Із метою розрахунку розміру кредитного ризику за активом відповідно до вимог Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого Постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. № 351, банк визначає значення кожного з компонентів кредитного ризику (EAD - експозиція під ризиком, PD - імовірність дефолту боржника/контрагента, LGD - втрати в разі дефолту) залежно від:

- виду боржника (юридична особа, фізична особа, бюджетна установа, банк, боржник - емітент цінних паперів),

- виду активу,
 - виду забезпечення,
 - валюти боргу (національна або іноземна),
 - способу оцінки активу (на індивідуальній, груповій основі або за спрощеним підходом).

З метою розрахунку розміру кредитного ризику на груповій основі, банк об'єднує фінансові активи в групи з однорідними характеристиками кредитного ризику.

Банк установлює значення коефіцієнта PD виходячи з класу боржника за одним із 10 класів на підставі оцінки своєчасності сплати боргу (табл.7.1).

Таблиця 7.1

Діапазони значень коефіцієнта PD боржника - юридичної особи

№ з/п	Клас боржника - юридичної особи	Діапазони значень коефіцієнтів PD				
		сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство - секція А	добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів - секція G	фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції К, L, M, N	інші: секції D, E, H, I, J, O, P, Q, R, S, T, U
1	2	3	4	5	6	7
1	1	0,005 - 0,013	0,005 - 0,022	0,005 - 0,018	0,005 - 0,030	0,005 - 0,024
2	2	0,014 - 0,023	0,023 - 0,044	0,019 - 0,03	0,031 - 0,051	0,025 -

						0,041
3	3	0,024 - 0,048	0,045 - 0,086	0,031 - 0,06	0,052 - 0,069	0,042 - 0,059
4	4	0,049 - 0,09	0,087 - 0,11	0,061 - 0,09	0,07 - 0,09	0,06 - 0,10
5	5	0,10 - 0,14	0,12 - 0,17	0,10 - 0,14	0,10 - 0,12	0,11 - 0,14
6	6	0,15 - 0,18	0,18 - 0,20	0,15 - 0,21	0,13 - 0,16	0,15 - 0,19
7	7	0,19 - 0,25	0,21 - 0,29	0,22 - 0,27	0,17 - 0,21	0,20 - 0,24
8	8	0,26 - 0,32	0,30 - 0,38	0,28 - 0,38	0,22 - 0,29	0,25 - 0,32
9	9	0,33 - 0,99	0,39 - 0,99	0,39 - 0,99	0,30 - 0,99	0,33 - 0,99
10	10	1,0	1,0	1,0	1,0	

У разі наявності факту прострочення боргу:

- від 31 до 60 днів - банк визначає клас не вище 5;
- від 61 до 90 днів - не вище 8;
- 91 та більше днів - не вище 10.

Банк визначає розмір експозиції під ризиком (EAD), виходячи з суми боргу за активом - балансової вартості активу, визначеної згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України з бухгалтерського обліку, збільшеної на суму сформованого за ним

резерву, а також збільшеної/зменшеної на суму дисконту та/або уцінки/премії.

Значення коефіцієнтів LGD, банк установлює, виходячи з виду застави та рівня покриття боргу заставою, ґрунтуючись на судженні банку (табл. 7.2).

Таблиця 7.2

Діапазони значень коефіцієнтів PD та LGD боржників за групами кредитів боржників - юридичних осіб (крім банків та бюджетних установ)

№ з/п	Кількість календарних днів прострочення боргу (включно)	Клас	Діапазони значень коефіцієнта та PD		Діапазони значень коефіцієнта LGD із рівнем покриття боргу заставою < 20% або за відсутності застави		Діапазон значень коефіцієнта та LGD із рівнем покриття боргу заставою від 20% до 39%		Діапазон значень коефіцієнта та LGD із рівнем покриття боргу заставою від 40% до 59%		Діапазон значень коефіцієнта та LGD із рівнем покриття боргу заставою від 60% до 79%		Діапазон значень коефіцієнта та LGD із рівнем покриття боргу заставою від 80% до 99%		Діапазони значень коефіцієнта LGD із рівнем покриття боргу заставою \geq 100%	
			грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.	грн.	ін. вал.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	до 30	1	0,00 5 - 0,15	0,00 5 - 0,15	0,85 - 0,95	0,91 - 1,00	0,7 4 - 0,8 4	0,8 1 - 0,9 0	0,63 - 0,73	0,7 1 - 0,8 0	0,5 2 - 0,6 2	0,61 - 0,70	0,4 1 - 0,5 1	0,5 1 - 0,6 0	0,40	0,50

Із метою визначення кредитного ризику за активами, банк використовує кредитні рейтинги за міжнародною шкалою.

Банк може здійснювати оцінку фінансового стану боржника - юридичної особи шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника (табл. 7.3).

Ведення фінансового обліку формування і використання резервів за кредитними операціями банків регламентується

Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14.

Таблиця 7.3

Визначення класу боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником

№	Види економічної діяльності	Діапазони значень інтегрального показника за класами										
		значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9	
з/п												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство - секція А	Більше або дорівнює	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24	-	
2		Менше ніж	-	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24	
3	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	Більше або дорівнює	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99	-	
4		Менше ніж	-	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99	
5	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт	Більше або дорівнює	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83	-	

Навчальний посібник: ОБЛІК В БАНКАХ

6	автотранспортних засобів і мотоциклів - секція G	Менше ніж	-	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83
7	Фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном,	Більше або дорівнює	+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86	-
8	професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції K, L, M, N	Менше ніж		+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86
9	Інші: секції D, E, H, I, J, O, P, Q, R, S, T, U	Більше або дорівнює	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,21	-
10		Менше ніж	-	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,2

Резерви під заборгованість за наданими кредитами іншим банкам, суб'єктам господарювання та фізичним особам обліковуються за такими рахунками:

1529 КА Резерв за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю ;

1549 КА Резерви під заборгованість за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;

2019 КА Резерв за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2029 КА Резерв за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2039 КА Резерв за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2049 АП Резерв за придбаними (створеними) знеціненими кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2069 КА Резерв за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2079 КА Резерв за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю;

2089 КА Резерв за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2209 КА Резерв за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2219 КА Резерв за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю;

2229 КА Резерв за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2239 КА Резерв за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2249 АП Резерв за придбаними (створеними) знеціненими кредитами фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

2269 КА Резерв за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю.

Рахунки груп 230-239, 240-245, які призначені для обліку резервів за кредитами суб'єктів господарювання, органів державної влади та фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

Майже усі рахунки резервів є рахунками контрактивними, що дає змогу відображати у фінансовій звітності реальний стан кредитного портфеля банку.

Формування резервів банків полягає у визнанні витрат, пов'язаних із погіршенням якості активів і позабалансових зобов'язань. Резерви, що обліковуються за контрактивними рахунками, зменшують вартість відповідних активів.

Розгляньмо облік резервів на прикладі кредитів, наданих клієнтам банку.

Формування резерву за основною сумою кредиту в поточну діяльність, що наданий суб'єкту господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю відображається в обліку таким проведенням:

Дт 7702 Відрахування в резерви під заборгованість за наданими кредитами клієнтам

Кт 2069 Резерв за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Кредитування малого бізнесу. Особливості використання технології мікрокредитування у практиці вітчизняних банків.
2. Роздрібне кредитування під час війни: споживче кредитування та кредитні карти.
3. Чим принципово відрізняються етапи життя кредиту?

Практичні завдання:

Завдання 7.1. 10.04.2023 року у банк надійшла заявка-клопотання від клієнта банку ТзОВ „Еліта” для отримання кредиту в сумі 20000 грн. терміном на 1 місяць під 45% річних. Кредит виданий 11.04.2023 Надана застава в сумі 30000 грн.

Необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проведення.
2. Визначити суму відсотків, що сплачуються місячно за кредит.
3. Пояснити дії банку, якщо сума кредиту не буде повернута клієнтом своєчасно.

Завдання 7.2. Банк "Феміда" 15.07.2023 року надав ТзОВ "Світанок" кредит на суму 12 000 грн терміном на 3 місяці під 15,5 % річних. Нарахування та оплата процентів проводяться щомісячно. Погашення кредиту здійснюється в кінці терміну дії кредитного договору. Комісія при видачі становила 240 грн. Для нарахування процентів та амортизації дисконту використовують метод "факт/факт". Нарахування процентів та амортизацію дисконту здійснюють в день оплати.

Необхідно: Відобразити бухгалтерські проведення та суми по операціях у табл. 7.4.

Таблиця 7.4.

Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
15.07	Видача кредиту			
15.07	Утримано комісію-дисконт			
16.08	Нарахування процентів за період 16.07 -15.08			
16.08	Амортизація дисконту за період 16.07 - 15.08			
16.08	Оплата процентів за період 16.07 - 15.08			
16.09	Нарахування процентів за період 16.08 - 15.09			
16.08	Амортизація дисконту за період 16.08 - 15.09			
16.08	Оплата процентів за період 16.07 - 15.08			
15.10	Нарахування процентів за період 16.09 - 15.10			
15.10	Амортизація дисконту за період 16.09 - 15.10			
15.10	Оплата процентів за період 16.09 - 15.10			
	Погашення основної суми			

Завдання 7.3. 5.03.2023 р. банк уклав з своїм клієнтом підприємством «Балта» договір про надання кредиту овердрафт на суму до 50000 грн. Максимальний термін користування коштами за овердрафтом становить 60 днів. Кредит надається без застави. Процентна ставка за користування овердрафтом становить 25 % річних. Метод обчислення кількості днів при визначенні суми процентів: факт/факт.

- 18.03.2023 р. підприємство «Балта» подало в банк платіжне доручення на перерахування 35000 грн. фірмі, яка обслуговується в

іншому банку. При цьому на поточному рахунку підприємства «Балта» було лише 20000 грн.

- 31.03.2023 р. на користь підприємства «Балта» поступили кошти у сумі 28000 грн. від фірми «Акорд», яка має рахунок в Укрсоцбанку. За рахунок коштів, що поступили, банк погасив заборгованість підприємства «Балта» за кредитом овердрафт та нараховані відсотки.

Необхідно: господарські операції відобразити бухгалтерськими проведеннями на балансових рахунках.

Завдання 7.4. 1.06.2024 р. банк видав готівкою споживчий кредит фізичній особі у сумі 12 000 грн. терміном 2 місяці. Процентна ставка за кредитом становить 28 % річних, а щомісячна комісія від первинної суми кредиту — 1,25 % в місяць. Метод визначення кількості днів — факт/факт. Проценти, комісійні та заборгованість за кредитом сплачуються щомісяця з 1 по 5 число місяця, наступного за звітним, згідно з графіком. Кредит був наданий без застави.

Необхідно: Скласти графік погашення кредиту, процентів та комісійних в табл.7.5.

Таблиця 7.5

Графік погашення кредиту, процентів та комісійних

Дата	Сума нарахованих процентів грн.	Виплата заборгованості за кредитом, грн.	Сума нарахованих комісійних за обслуговування кредитної заборгованості, грн.	Платіж всього, грн.	Залишок заборгованості по кредиту, грн.
01.06.2023					
30.06.2023					
31.07.2023					
Всього					

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Наведіть класифікацію кредитних операцій і зміст окремих видів цих операцій.
2. Дайте визначення методу кредитування. Які методи кредитування використовуються?

3. Які Ви знаєте форми позичкових рахунків?
4. Розкажіть про облік операцій за сплатою відсотків і комісійної винагороди.
5. У чому полягає суть овердрафта і особливості відображення операцій за овердрафтом в обліку?
6. Як побудовані рахунки для обліку кредитних операцій в балансі?
7. Яка інформація про кредитні операції має бути розкрита у фінансовій звітності?
8. Охарактеризуйте методику обліку позичкових операцій.
9. У чому полягає суть резерву за кредитними ризиками, облік операцій щодо його формування і використання?
10. Розкрийте суть і методику обліку факторингових операцій.
11. Охарактеризуйте методику обліку операцій з нарахування відсотків за користування кредитами.

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Активна банківська операція, пов'язана з наданням позики або наданням зобов'язання, яке, в разі його виконання, приведе до фактичного передавання коштів на кредитній основі — це:

- а) активна операція
- б) пасивна операція
- в) гарантійна операція
- г) кредитна операція

2. Видання кредиту здійснюється на підставі:

- а) договору застави
- б) кредитної угоди
- в) платіжного доручення
- г) дозволу керівника банку

3. Заборгованість за кредитами, що надаються комерційними банками, обліковується за рахунками ... класів Плану рахунків:

- а) 1,2,9
- б) 2,3,5
- в) 1,3,9
- г) 2, 4,9

4. За рахунками першого класу обліковуються:

- а) міжбанківські кредити надані та депозити розміщені
- б) міжбанківські кредити отримані та депозити інших банків
- в) кредити клієнтів і депозити банків
- г) депозити клієнтів та кредити міжбанківські надані

5. Кошти у Національному банку України обліковуються за рахунками розділу

- а) 12
- б) 13
- в) 15
- г) 10

6. Кошти в інших банках обліковуються за рахунками розділу:

- а) 15
- б) 12
- в) 10
- г) 13

7. Кредити, надані клієнтам, обліковуються на рахунках класу:

- а) 4
- б) 1
- в) 2
- г) 9

8. Кредити, які надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю, відображають на рахунках розділу:

- а) 20
- б) 21
- в) 26
- г) 22

9. Кредити, які надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю, відображають на рахунках розділу:

- а) 22

- б) 20
- в) 26
- г) 21

10. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Дата укладення кредитного договору не збігається з датою фактичного перерахування коштів на користь позичальника:

- а) Дт 9129 Кт 9900
- б) Дт 9900 Кт 9129
- в) Дт 9819 Кт 9910
- г) Дт 2600 Кт 2063

11. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Виплачено кредитні кошти позичальнику:

- а) Дт 9129 Кт 9900
- б) Дт 2063 Кт 2600
- в) Дт 2600 Кт 2063
- г) Дт 9818 Кт 9910

12. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Отримана застава за кредитом:

- а) Дт 9900 Кт 9500
- б) Дт 9129 Кт 9900
- в) Дт 2600 Кт 2063
- г) Дт 9818 Кт 9910

13. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Погашення заборгованості за кредитом на підставі його платіжного доручення:

- а) Дт9129 Кт9900
- б) Дт2600 Кт2610
- в) Дт2610 Кт2600
- г) Дт 2600 Кт 2063

14. Комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів обліковуються за рахунком:

- а) 6501

- б) 6511
- в) 6500
- г) 6510

15. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Після погашення кредиту списується застава:

- а) Дт 9500 Кт 9900
- б) Дт9910 Кт9819
- в) Дт 2600 Кт 2063
- г) Дт 2063 Кт 2600

16. Доходи комерційного банку за кредитними операціями обліковуються на рахунках:

- а) 7 класу
- б) 6 класу
- в) 3 класу
- г) 2 класу

17. Резерви під заборгованість за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю обліковуються за рахунком:

- а) 2069
- б) 2019
- в) 2068
- г) 2063

18. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 2600 Кт 6511

- а) сплачено комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів
- б) нараховані комісійні доходи клієнту банку
- в) нараховані процентні доходи клієнту банку
- г) сплачені процентні доходи клієнтом банку

19. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 3578 Кт 6511

- а) сплачені комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів

- б) сплачені процентні доходи клієнтом банку
- в) нараховані процентні доходи клієнту банку
- г) нараховані комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів

**20. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 2600 Кт 3578**

- а) сплачені комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів
- б) сплачені процентні доходи клієнтом банку
- в) нараховані процентні доходи клієнту банку
- г) нараховані комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів

**21. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 2068 Кт 6025**

- а) нараховані доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
- б) нараховані комісійні доходи за кредитними операціями
- в) сплачені доходи за за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
- г) сплачені комісійні доходи за кредитними операціями

22. Грошова винагорода за надання позики, за зобов'язання її надати, а також за прийняття кредитного ризику контрагента, яка розраховується пропорційно часу та сумі коштів, що є об'єктом кредитної операції - це:

- а) комісійні доходи за кредитами
- б) процентні доходи за кредитами
- в) торговельні доходи за кредитами
- г) одноразові доходи за кредитами

**19. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 2600 Кт 2068**

- а) сплачені доходи за кредитними операціями суб'єктів господарювання

- б) нараховані доходи за кредитними операціями суб'єктів господарювання
- в) нараховані комісійні доходи за кредитними операціями за кредитними операціями
- г) сплачені комісійні доходи за кредитними операціями

24. З метою забезпечення стабільності банку та захисту інтересів кредиторів і вкладників комерційні банки формують:

- а) загальні резерви
- б) статутний капітал
- в) спеціальні резерви
- г) додатковий капітал

25. Формування резервів за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання відображається в обліку таким проведенням:

- а) Дт 7702 Кт 2069
- б) Дт 2069 Кт 7702
- в) Дт 2068 Кт 6025
- г) Дт 2063 Кт 2600

26. Різновид торговельно – комісійної операції, яка поєднується з кредитуванням оборотного капіталу клієнта (купівля банком рахунків-фактур клієнта на певних умовах) – це:

- а) лізинг
- б) овердрафт
- в) факторинг
- г) операції репо

Самостійна робота:

Вивчення Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14 та Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджених Постановою Правління НБУ від 27.02.2018 р. № 17.

Теми рефератів:

1. Організація обліку кредитних операцій.
2. Облік позичкових операцій і послуг кредитного характеру.
3. Облік операцій з формування і використання резерву за кредитними ризиками.
4. Облік придбаних (створених) знецінених кредитів суб'єктів господарювання.

Тема 8. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Мета заняття: *засвоїти характер операцій з цінними паперами в портфелі банку, вивчити облікові процедури при переоцінці цінних паперів, при визначенні дисконту та премії і нарахуванні їх амортизації.*

Понятійний апарат: *акції, дисконт, метод участі в капіталі, накопичені проценти, неамортизований дисконт, неамортизована премія, портфель цінних паперів, ринкова вартість цінних паперів, собівартість цінного папера, справедлива вартість, цінні папери в торговому портфелі, цінні папери в портфелі до погашення, цінні папери в портфелі на продаж, інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.*

Рекомендована література: *нормативна 2,3,5,7,9,19,20, 28; основна 1-8; ресурси інтернет 1,2,5,6,7,9,10.*

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Класифікація операцій комерційного банку з цінними паперами.
2. Принципи та базові засади обліку операцій банку з цінними паперами.
3. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.
4. Облік цінних паперів, придбаних до портфеля на продаж
5. Облік цінних паперів, що утримуються в портфелі банку до погашення.
6. Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.
7. Облік цінних паперів, емітованих банком.
8. Облік доходів і витрат банку за операціями з цінними паперами.

1.Класифікація операцій комерційного банку з цінними паперами

Цінні папери – це документ (електронний документ), що посвідчує майнові та інші права його власника, які виникають внаслідок вчинення одного чи декількох правочинів (емісії або видачі цінного папера), та має грошовий вираз.

Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006р. № 3480-IV передбачено, що цінні папери класифікуються наступним чином:

- 1) акції;
- 2) акції корпоративних інвестиційних фондів;
- 3) облігації;
- 4) казначейські зобов'язання України;
- 5) інвестиційні сертифікати;
- 6) опціонні сертифікати;
- 7) фондові варанти;
- 8) кредитні ноти;
- 9) депозитарні розписки;
- 10) державні деривативи;
- 11) сертифікати фондів операцій з нерухомістю;
- 12) депозитні сертифікати банків;
- 13) ощадні сертифікати банків;
- 14) векселі;
- 15) заставні;
- 16) інші фінансові інструменти та/або інші об'єкти цивільних прав, визнані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку такими, що належать до цінних паперів, у разі якщо такі інструменти (об'єкти) відповідають визначенню, передбаченому абзацом першим цієї частини.

Крім зазначених вище, в обігу можуть перебувати похідні цінних паперів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони тощо) і цінні папери іноземних інвесторів, які допущені до обігу на території України.

Цінні папери за порядком їх розміщення або видачі поділяються на емісійні або неемісійні.

Цінні папери існують в електронній (електронні цінні папери) та паперовій (паперові цінні папери) формах.

Цінні папери за формою випуску (видачі) можуть бути на пред'явника, іменні або ордерні.

Відповідно до Законів України „Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000р. № 2121-III та „Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” від 23.02.2006р. № 3480-IV (зі змінами і доповненнями) банки на ринку цінних паперів можуть здійснювати наступні операції:

- залучення додаткових ресурсів для традиційної кредитної та розрахункової діяльності на основі емісії цінних паперів;

- отримання прибутку від власних інвестицій в цінні папери за рахунок отриманих банком процентів, дивідендів і росту курсової вартості цінних паперів;

- отримання прибутку від надання клієнтам послуг по операціях з цінними паперами;

- розширення сфери впливу банку та залучення нових клієнтів за рахунок участі в капіталах підприємств та організацій.

Загалом операції комерційних банків із цінними паперами з позиції їх відображення в балансі банку можна розділити на такі групи:

- активні

- пасивні

- позабалансові.

До **активних операцій** належать вкладення банку в цінні папери, до **пасивних** - операції з емісії цінних паперів власного боргу, **позабалансово** обліковуються довірчі операції з цінними паперами, що здійснюються за рахунок третіх осіб, операції щодо зберігання цінних паперів тощо.

Наведена класифікація дає змогу чітко розмежувати підходи до визначення методики обліку окремих груп операцій банку з цінними паперами.

Традиційно найбільша питома вага у складі операцій комерційних банків із цінними паперами належить вкладенням банків у цінні папери.

Вкладення банку в цінні папери з метою їх оцінки та відображення в бухгалтерському обліку класифікуються таким чином:

- торговий портфель цінних паперів;
- портфель цінних паперів на продаж;
- портфель цінних паперів до погашення;
- портфель вкладень у дочірні та асоційовані компанії.

Цінні папери у портфелях за видами сплати доходу поділяються на дві категорії:

1) *цінні папери з визначеним прибутком*, що дають процентний дохід (купонні цінні папери) або не дають процентного доходу (цінні папери з нульовим купоном);

2) *цінні папери з невизначеним прибутком*, до яких належать акції та цінні папери, які засвідчують право на паї, а також інші цінні папери з невизначеним прибутком.

Насамперед зауважимо, що у торговому портфелі банку та портфелі на продаж обліковуються акції й інші цінні папери з нефіксованим прибутком та боргові цінні папери, а у портфелі до погашення — лише боргові цінні папери.

За борговими цінними паперами окремо обліковуються дисконт або премія у разі їх наявності.

Дисконт — це різниця між номінальною вартістю цінних паперів та їх вартістю під час первісного визнання без урахування нарахованих на час придбання процентів, як' що така вартість нижча номінальної вартості.

Премія — це перевищення вартості цінних паперів під час їх первісного визнання без урахування нарахованих (накопичених) на час придбання процентів над їх номінальною вартістю.

Сума амортизації дисконту збільшує процентний дохід, а сума амортизації премії зменшує процентний дохід за цінними паперами.

Сума амортизації дисконту або премії нараховується одночасно з нарахуванням процентів.

У портфелях банку на продаж та до погашення дисконт та премія за борговими цінними паперами амортизується протягом періоду з дати придбання до дати їх продажу або погашення за методом ефективної ставки відсотка.

У кінці кожного місяця банк здійснює перегляд класифікації цінних паперів на продаж. За результатом цього перегляду або після

закінчення річного строку з дати придбання, цінні папери переводяться у портфель цінних паперів на інвестиції.

Вимоги до відображення у фінансовій звітності операцій з цінними паперами регламентують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку № 25, 30, 32, у відповідності з якими слід розкривати наступну інформацію:

а) облікової політики;

- визначення балансової вартості інвестицій;

- підходу до змін ринкової вартості поточних інвестицій;

- відображення прибутку від продажу переоцінених інвестицій.

б) значних сум, що складають дохід:

- проценти та дивіденди за довгостроковими і поточними інвестиціями;

- прибутки та збитки від продажу поточних інвестицій та змін вартості таких інвестицій.

в) для довгострокових інвестицій:

- політику частоти переоцінок;

- дату останньої переоцінки.

г) руху прибутку від переоцінки інвестицій за звітний період та характер такого руху.

Методика обліку цінних паперів за кожним портфелем має свої особливості.

2. Принципи та базові засади обліку операцій банку з цінними паперами

Порядок обліку операцій банку з придбання, продажу, рефінансування, розміщення та випуску цінних паперів визначений в Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14.

Базовими принципами, на яких ґрунтується облік указаних операцій, є такі:

- безперервності;
- нарахування;
- повного висвітлення;
- превальювання змісту над формою.

Фінансовий облік операцій з цінними паперами здійснюється за відповідними рахунками 1-го, 3-го, 4-го та 9-го класів Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Усі цінні папери, придбані банком, обліковуються за балансовими рахунками згідно з портфелем, до якого їх віднесено.

За кожним придбаним цінним папером банк заводить **Справу про характеристики його ринку**, на підставі якої було здійснено класифікацію цінного папера.

У цій справі вказується така інформація:

- сума та обсяг емісії цінного папера;
- наявність і кількість брокерів, що забезпечують котирування;
- оцінка фінансового стану емітента;
- рішення керівництва банку про ліквідність ринку цінного папера.

Цінні папери, що придбані та зберігаються за дорученням клієнтів, а також цінні папери, придбані згідно з договорами про довірче управління, обліковуються за позабалансовими рахунками.

3. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку

У **торговому портфелі** обліковуються боргові цінні папери, акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що використовуються банком для отримання прибутків у результаті короткотермінових коливань ціни або дилерської маржі та продажу в найближчий час.

Цінні папери, що придбані в торговий портфель відображаються за балансовими рахунками таких груп Плану рахунків:

- 140 «Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»;
- 300 «Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»;
- 301 «Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки».

Аналітичний облік цінних паперів за балансовими рахунками груп 140, 300 та 301 ведеться в розрізі їх емітентів та випусків.

Придбані акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком на дату розрахунку відображаються за балансовими рахунками такими проводками:

Дт 3002, 3003, 3005

Кт 1200, 2600 — на суму договору.

Боргові цінні папери можуть бути придбані за номіналом, з дисконтом або премією.

Придбані боргові цінні папери на дату розрахунку відображаються за балансовими рахунками такими бухгалтерськими проводками:

Дт 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014 – на суму номіналу;

Дт/Кт 1406, 3016 / 1406, 3016 - на суму премії / дисконту;

Кт 1200, 2600 - на суму договору.

Цінні папери в торговому портфелі підлягають переоцінці в разі зміни їх справедливої вартості.

У разі збільшення ринкової вартості цінних паперів здійснюються такі проводки:

- на суму дооцінки за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком:

Дт 3007 «Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»

Кт 6223 «Результат від операцій з цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»;

- на суму дооцінки за борговими цінними паперами:

Дт 1405 «Переоцінка боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки», або 3015 «Переоцінка боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»;

Кт 6223.

У разі зменшення ринкової вартості цінних паперів здійснюються такі проводки:

- на суму уцінки за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком:

Дт 6223

Кт 3007;

- на суму уцінки за борговими цінними паперами:

Дт 6223

Кт 1405 або 3015.

За борговими цінними паперами в торговому портфелі банк визнає процентні доходи.

Банк здійснює нарахування процентних доходів за цінними паперами в торговому портфелі на дату їх переоцінки, але не рідше одного разу на місяць.

Нарахування процентних доходів за борговими цінними паперами відображається в обліку такою проводкою:

Дт 1408 «Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»; 3018 «Нараховані доходи за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»

Кт 6120 «Процентні доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки» або 6123 «Процентні доходи за іншими борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки».

У разі надходження коштів за нарахованими процентами в бухгалтерському обліку здійснюється така проводка:

Дт 1200, 2600

Кт 1408, 3018

Нарахування дивідендів за акціями в торговому портфелі відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 3008 «Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»;

Кт 6300 «Дохід у вигляді дивідендів за акціями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки».

На суму отриманих дивідендів виконується така проводка:

Дт 1200, 2600

Кт 3008

У разі реалізації цінних паперів з торгового портфеля прибуток чи збиток (різниця між вартістю реалізації та балансовою вартістю) відображається в банку-продавці за аналітичним рахунком 6223 «Результат від операцій з цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки».

Банк – продавець на дату розрахунку припиняє визнавати цінні папери і здійснює такі проводки:

– за акціями та іншими цінними паперами за нефіксованим прибутком

Дт 1200, 2600

Дт/ Кт 3007

Кт 3002, 3003, 3005

Кт/ Дт 6203

– за борговими цінними паперами

Дт 1200, 2600

Кт 1408, 3018 – на суму нарахованих доходів

Кт 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014 –

на суму номіналу

Дт/ Кт 1406, 3016/ 1406, 3016 – на суму дисконту/ премії

Дт/ Кт 6223.

Під час погашення боргових цінних паперів у торговому портфелі в бухгалтерському обліку здійснюються такі проводки:

– сторнування за наявності суми уцінки

Дт 1405, 3015

Кт 6223

– сторнування за наявності суми дооцінки

Дт 6223

Кт 1405, 3015

– погашення цінних паперів

Дт 1200, 2600 - на суму погашення

Кт 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014 –

на суму номіналу

Дт/ Кт 1406, 3016/ 1407, 3017 – на суму дисконту/ премії

Кт 1408, 3018 - на суму нарахованих процентів

Кт 6223

У разі поступового або часткового погашення номіналу боргових цінних паперів у торговому портфелі здійснюються така проводка:

Дт 1200, 2600

Кт 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014 – на суму погашеної частини номіналу.

4. Облік цінних паперів, придбаних до портфеля на продаж

У *портфелі цінних паперів на продаж* обліковуються акції, інші цінні папери з нефіксованим прибутком та боргові цінні папери, а саме:

– боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру і/ або змоги тримати до дати їх погашення або за наявності певних обмежень щодо обліку цінних паперів у портфелі до погашення;

– цінні папери, які банк готовий продати у зв'язку із зміною ринкових відсоткових ставок, його потребами, пов'язаними з ліквідністю тощо;

– інші цінні папери, придбані з метою утримання їх у портфелі на продаж тощо.

Придбані в портфель на продаж цінні папери відображаються за балансовими рахунками таких груп Плану рахунків:

- 141 «Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»;

- 310 «Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»;

- 311 «Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

Аналітичний облік цінних паперів за балансовими рахунками груп 141, 310 та 311 ведеться в розрізі їх емітентів та випусків.

Дохід за борговими цінними паперами визнається під час кожної переоцінки, але не рідше одного разу на місяць. Амортизація дисконту (премії) здійснюється одночасно з нарахуванням процентів.

Придбані акції та інші цінні папери за нефіксованим прибутком на дату розрахунку відображаються за балансовими рахунками такою бухгалтерською проводкою:

Дт 3102, 3103, 3105

Кт 1200, 1500, 2600.

У разі придбання боргових цінних паперів з премією/дисконтом на дату розрахунку здійснюються такі бухгалтерські проводки:

Дт 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114 – на суму номіналу;

Дт/Кт 1416, 3116/ 1416, 3116 - на суму премії / дисконту;

Кт 1200, 2600 - на суму придбання.

Балансова вартість боргових цінних паперів визначатиметься шляхом приєднання до номіналу цінних паперів залишку премії або навпаки - вирахування залишку дисконту.

Щомісяця, протягом періоду від дати придбання до погашення цінних паперів, необхідно здійснювати амортизацію дисконту та премії з віднесенням нарахованих сум на збільшення чи зменшення процентних доходів банку.

Амортизація дисконту за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 1416, 3116

Кт 6121, 6124

Амортизація премії за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 6121, 6124

Кт 1416, 3116

Цінні папери в портфелі банку на продаж, які обліковуються за справедливою вартістю, підлягають переоцінці. Обов'язково на дату балансу результат переоцінки відображається в капіталі за аналітичним рахунком балансового рахунку 5102 «Результати переоцінки боргових фінансових активів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід».

Дооцінка акцій у разі збільшення їх справедливої вартості відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 3107 «Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

Кт 5102

Дооцінка боргових цінних паперів у разі збільшення їх справедливої вартості відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 1415, 3115

Кт 5102

Уцінка акцій у разі зменшення їх справедливої вартості відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 5102

Кт 3107

Уцінка боргових цінних паперів у разі зменшення їх справедливої вартості відображається такою бухгалтерською проводкою:

Дт 5102

Кт 1415, 3115

Нарахування процентного доходу за борговими цінними паперами відображається в обліку таким проведенням:

Дт 1418, 3118

Кт 6121, 6124

У разі надходження коштів за нарахованими процентами здійснюється така проводка:

Дт 1200, 2600

Кт 1418, 3118

Нарахування доходу за акціями в портфелі банку на продаж у вигляді дивідендів здійснюється проводкою:

Дт 3108 «Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

Кт 6301 «Дохід у вигляді дивідендів за акціями, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

На суму отриманих дивідендів здійснюється проводка:

Дт 1200, 2600

Кт 3108

Під час визнання зменшення корисності за цінними паперами, що обліковуються в портфелі банку на продаж за справедливою вартістю, формується резерв і здійснюється така проводка:

Д 7703 «Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

Кт 1419 «Резерв за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід», або 3119 «Резерв за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід».

Списані за рахунок резервів цінні папери обліковуються за позабалансовими рахунками:

Дт 9613 «Списана у збиток заборгованість за операціями з цінними паперами»

Кт 9910 Контррахунок

Одночасно на суму списаної заборгованості за нарахованими доходами за позабалансовими рахунками здійснюється проводка:

Дт 9600, 9601

Кт 9910

У разі надходження коштів за цінними паперами, що списані банком за рахунок резервів здійснюються проводки:

Дт 1200, 2600

Кт 7703 – якщо цінні папери були списані протягом поточного року або Кт 6713 «Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості від знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» - якщо цінні папери були списані протягом попередніх років.

У разі реалізації цінних паперів з портфеля на продаж прибуток чи збиток відображається в банку-продавці за рахунком 6393 «Результат від продажу фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід».

У разі наявності уцінки:

Дт 3107

Кт 5102

У разі наявності дооцінки:

Дт 5102

Кт 3107

Якщо за акціями та іншими цінними паперами за нефіксованим прибутком, що продаються, були створені резерви, то на дату розрахунку на суму раніше сформованих резервів здійснюється зворотна проводка:

Дт 3119

Кт 7703

Реалізація акцій та інших цінних паперів за нефіксованим прибутком з портфеля банку на продаж відображається проводкою:

Дт 1200, 2600

Кт 3102, 3103, 3105

Кт/ Дт 6393

Також

Д 1200, 2600

Кт 3102, 3103, 3105

Дт/ Кт 5102

Кт 6393

5. Облік цінних паперів, що утримуються в портфелі банку до погашення

Цінні папери в портфелі до погашення – боргові цінні папери, щодо яких є намір і змога банку утримувати їх до строку погашення.

Придбані в портфель до погашення цінні папери відображаються за балансовими рахунками таких груп Плану рахунків:

- 142 «Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю»;
- 321 «Боргові цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю».

Аналітичний облік цінних паперів за балансовими рахунками груп 142, 321 ведеться в розрізі їх емітентів та випусків.

Придбання боргових цінних паперів з дисконтом на дату розрахунку супроводжується такими проводками:

Дт 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214 — на суму номіналу

Кт 1426, 3216 — на суму дисконту

Кт 1200, 2600 — на суму собівартості.

Придбання боргових цінних паперів з премією в портфель до погашення відображається в обліку на дату розрахунку такими проводками:

Дт 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214 — на суму номіналу

Дт 1426, 3216 — на суму премії

Кт 1200, 2600 — на суму собівартості.

Амортизація дисконту за цінними паперами в портфелі банку до погашення відображається в обліку такою проводкою:

Дт 1426, 3216

Кт 6122, 6125

Амортизація премії за цінними паперами в портфелі банку до погашення супроводжується такою бухгалтерською проводкою:

Дт 6122, 6125

Кт 1426, 3216

Нарахування процентів здійснюється проводкою:

Дт 1428, 3218

Кт 6122, 6125

У разі надходження коштів за нарахованими процентами:

Дт 1200, 2600

Кт 1428, 3218

У разі зменшення корисності цінних паперів формують резерви:

Дт 7704 «Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю»

Кт 1429 «Резерв за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю» або 3219 «Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю»

У разі прийняття банком рішення про списання цінних паперів за рахунок резерву:

Дт 1429, 3219

Кт 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214 – на суму номіналу

Дт/ Кт 1426, 3216/ 1426, 3216 - на суму неамортизованого дисконту (премії)

Кт 1428, 1429, 3218, 3219 - на суму нарахованих (прострочених) доходів

Списані за рахунок резервів цінні папери обліковуються за позабалансовими рахунками.

У разі погашення цінних паперів з настанням строку:

Дт 1200, 2600

Кт 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214 – на суму номіналу

Кт 1428, 3218 - на суму нарахованих процентів

У разі погашення цінних паперів, за якими були створені резерви:

Дт 1200, 2600

Дт 1429, 3219

Кт 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214 – на суму номіналу

Дт /Кт 1426, 3216/ 1426, 3216 – на суму неамортизованого дисконту (премії)

Кт 1428, 3218, 1429, 3219

Якщо за погашеними цінними паперами раніше був сформований резерв під зменшення їх корисності, то на суму залишку, що не був використаний під час погашення:

Дт 1429, 3219

Кт 7704

Щомісяця протягом періоду знаходження боргових цінних паперів у портфелі банку на продаж та інвестиції необхідно здійснювати амортизацію дисконту та премії з віднесенням нарахованих сум на збільшення чи зменшення процентних доходів (6122 «Процентні доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю»).

Сума амортизації дисконту збільшує процентний дохід. Сума амортизації премії зменшує процентний дохід.

Величина амортизації дисконту (премії) за період розраховується за методом прямої таким чином, щоб залишок неамортизованого дисконту (премії) на день погашення цінного папера був нульовим, або за методом ефективної ставки процентів.

6. Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії

Здійснені банком інвестиції в асоційовані та дочірні компанії первісно оцінюються та відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю. Витрати на операції, пов'язані з придбанням інвестиції, збільшують суму такої інвестиції на дату її придбання.

Інвестиції в асоційовані компанії відображаються в бухгалтерському обліку банку за рахунками 4 класу, розділу 41 «Інвестиції в асоційовані компанії» Плану рахунків, а саме:

- 4102 «Інвестиції в асоційовані банки»;
- 4103 «Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи»;
- 4105 «Інвестиції в інші асоційовані компанії».

На дату отримання суттєвого впливу здійснені інвестиції в асоційовану компанію на суму вартості придбання відображаються в бухгалтерському обліку такою проводкою:

Дт 4102, 4103, 4105

Кт 1200, 1500, 2600.

Балансова вартість фінансових інвестицій збільшується (зменшується) на суму, що є часткою банку в чистому прибутку (збитку) асоційованої компанії за звітний період, з уключенням цієї суми до складу доходу (втрат) банку від участі в капіталі.

Визнання частки банку в чистому прибутку асоційованої компанії відображається:

Дт 4102, 4103, 4105

Кт 6310 «Дохід від інвестицій в асоційовані компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі»

Визнання частки банку в чистому збитку асоційованої компанії відображається:

Дт 7310 «Витрати від інвестицій в асоційовані компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі»

Кт 4102, 4103, 4105.

Інвестиції в дочірні компанії відображаються в обліку за рахунками 4 класу, розділу 42 «Інвестиції в дочірні компанії» Плану рахунків, а саме:

- 4202 «Інвестиції в дочірні банки»;
- 4203 «Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи»;
- 4205 «Інвестиції в інші дочірні компанії».

На дату отримання контролю здійснені інвестиції в дочірню компанію відображаються в обліку на суму вартості придбання такою проводкою:

Дт 4202, 4203, 4205

Кт 1200, 1500, 2600.

Володіючи контрольним пакетом акцій дочірніх компаній, банк, як головна компанія, складає консолідовану фінансову звітність за принципом консолідації.

Зведена фінансова звітність складається лише тоді, коли задовольняються такі вимоги: можливість контролю дочірнього підприємства;

вкладення здійснено в банк або інші небанківські установи та підприємства, що доповнюють діяльність банку.

Якщо вказані вимоги не виконуються, то придбані акції відображаються за балансом банку як вкладення в асоційовані компанії (рахунки групи 410).

Переведення інвестицій в дочірню компанію в інвестиції в асоційовану компанію в бухгалтерському обліку відображається такою проводкою:

Дт 4102, 4103, 4105

Кт 4202, 4203, 4205 — на суму собівартості з урахуванням зменшення корисності інвестицій в дочірню компанію.

Інвестиції в асоційовані компанії відображаються на дату балансу за *методом участі в капіталі* - метод оцінки інвестицій полягає у визначенні пропорційної частки відображеного у звіті прибутку компанії, в яку вкладається капітал, як доходу інвестора.

Використовуючи цей метод, банк-інвестор зараховує оголошений емітентом дохід від інвестицій, в еквівалентній частці власності, на збільшення цієї інвестиції.

Нарахування доходу у вигляді дивідендів за інвестиціями банку в дочірні компанії, які обліковуються за собівартістю, здійснюється, якщо визнане право на отримання платежу і супроводжується такою проводкою:

Дт 4208 «Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії»

Кт 6303 «Дохід у вигляді дивідендів за інвестиціями в дочірні компанії»

На суму отриманих дивідендів здійснюється така бухгалтерська проводка:

Дт 1200, 1500, 2600

Кт 4208

7. Облік цінних паперів, емітованих банком

Банк як емітент цінних паперів випускає їх і повинен виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску. Права і обов'язки щодо цінних паперів виникають від часу їх передавання емітентом або його уповноваженою особою одержувачеві або його уповноваженій особі. При цьому комерційні банки можуть емітувати акції, векселі та ощадні сертифікати.

Власні боргові зобов'язання банки можуть випускати у вигляді векселів та ощадних сертифікатів.

Вексель - цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей векселедержателеві.

Банки можуть емітувати прості і переказні векселі.

Ощадний сертифікат - цінний папір, випущений банком як письмове свідоцтво про депонування коштів, що засвідчує право вкладника на отримання після закінчення встановленого строку суми депозиту і процентів за ним.

Ощадні (депозитні) сертифікати випускаються *строкові* (наперед оговорено процент і термін) або *на вимогу, іменні та на пред'явника*.

Дохід за ощадними сертифікатами виплачується за умови пред'явлення їх для сплати в банк, який їх випустив.

Бланки цінних паперів обліковуються за номінальною вартістю або в умовній оцінці за позабалансовим рахунком 9820 «Бланки цінних паперів».

Цінні папери власного боргу за їх розміщення враховується за балансовими рахунками груп:

330 Цінні папери власного боргу, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

331 Цінні папери власного боргу, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки;

332 Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю;

333 Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

Боргові зобов'язання можуть продаватися за номіналом, з дисконтом (знижкою) або з премією (надбавкою).

Облік боргових зобов'язань здійснюється в розрізі кожної складової частини цінних паперів: номінальної вартості, дисконту, премії.

З цією метою кожна із зазначених груп рахунків містить окремі балансові рахунки для обліку номіналу цінного папера, неамортизованого дисконту та неамортизованої премії. Неамортизована премія збільшує балансову вартість цінного папера, а неамортизований дисконт - відповідно зменшує її.

Операції з продажу цінних паперів власного боргу відображаються в бухгалтерському обліку такими проводками:

– у разі продажу за номінальною вартістю

Дт 1001, 1200, 2600

Кт 3300, 3305, 3310, 3314, 3320, 3330 – на суму номіналу

– у разі продажу з дисконтом

Дт 1001, 1200, 2600;

Дт 3306, 3316, 3326, 3336 – на суму дисконту;

Кт 3300, 3305, 3310, 3314, 3320, 3330.

– у разі продажу з премією

Дт 1001, 1200, 2600

Кт 3306, 3316, 3326, 3336 – на суму премії:

Кт 3300, 3305, 3310, 3314, 3320, 3330.

Нарахування процентів та амортизації дисконту (премії) за борговими цінними паперами власної емісії здійснюються залежно від умов випуску цінних паперів, але не рідше одного разу на місяць протягом періоду від дати продажу цінного папера до дати його погашення.

Амортизація дисконту:

Дт 7120, 7121, 7122, 7123, 7124, 7125

Кт 3306, 3316, 3326, 3336

Амортизація премії:

Дт 3306, 3316, 3326, 3336

Кт 7120, 7121, 7122, 7123, 7124, 7125

У разі нарахування та сплати процентів за цінними паперами власного боргу:

Дт 7120, 7121, 7122, 7123, 7124, 7125

Кт 3308, 3318, 3328, 3338

Виплата процентів за борговими цінними паперами:

Дт 3308, 3318, 3328, 3338

Кт 1001, 1200, 2600.

Цінні папери власного боргу можуть погашатися в разі настання строку погашення або достроково (якщо це визначено умовами випуску). Вкуп банком боргових цінних паперів власної емісії є достроковим погашення, навіть якщо такий цінний папір можна продати в короткостроковому періоді часу.

Погашення боргових цінних паперів відображається проводкою:

Дт 3300, 3305, 3310, 3314, 3320, 3330

Дт 3308, 3318, 3328, 3338, 3348

Кт 1001, 1200, 2600.

Отримані дозволи на випуск цінних паперів обліковуються за позабалансовим рахунком 9811 «Отримані дозволи на випуск цінних паперів».

Бланки цінних паперів обліковуються за номінальною або умовною вартістю (1 гривня) за позабалансовим рахунком 9820 «Бланки цінних паперів».

Цінні папери, що є власністю банку і перебувають у банку в документарній формі, обліковуються за позабалансовим рахунком 9819 «Інші цінності і документи».

Цінні папери, які внаслідок відповідних договірних відносин передають у заставу, обліковуються за позабалансовим рахунком 9510 «Надана застава».

Цінні папери, що прийняті банком як застава обліковуються за позабалансовим рахунком 9500 «Отримана застава».

Цінні папери, що прийняті банком на зберігання від клієнтів, обліковуються за позабалансовим рахунком 9702 «Цінні папери на зберіганні».

Цінні папери, що перебувають у банку за договором доручення (комісії) обліковуються за позабалансовим рахунком 9704 «Цінні папери клієнтів згідно з договором доручення (комісії)». Векселі, що прийняті банком на інкасо, обліковуються за позабалансовим рахунком 9830 «Документи і цінності, прийняті на інкасо». Векселі, що відіслані на інкасо, обліковуються за позабалансовим рахунком 9831 «Документи і цінності, відправлені на інкасо».

8. Облік доходів і витрат за операціями з цінними паперами

Усі доходи і витрати банку за операціями з цінними паперами можна класифікувати таким чином:

- процентні;
- комісійні;
- торговельні;
- інші операційні доходи.

До *процентних доходів (витрат)* належать доходи (витрати) за борговими цінними паперами з фіксованим прибутком, а також доходи (витрати) у вигляді амортизації дисконту (премії) за цінні папери.

Комісійні доходи (витрати) банк отримує (сплачує) у випадках зберігання та розміщення цінних паперів.

До *інших доходів (витрат)* належать доходи (витрати) від цінних паперів із невизначеним доходом.

Для обліку процентних доходів і витрат за операціями з цінними паперами використовуються балансові рахунки груп 612 «Процентні доходи за операціями з цінними паперами» та 712 «Процентні витрати за цінними паперами власного боргу».

Згідно з принципом нарахування банки здійснюють нарахування доходів (витрат) за операціями з цінними паперами. Для відображення в обліку операцій з нарахування доходів чи витрат за цінними паперами використовуються відповідні балансові рахунки 1-го та 3-го класів Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Нарахування доходів чи витрат проводиться щомісяця.

Комісійні та інші операційні доходи або витрати за операціями з цінними паперами банку обліковуються за такими балансовими рахунками:

6503 «Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для банків»

6513 «Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для клієнтів»

6223 «Результат від операцій з цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки»

630 «Дохід у вигляді дивідендів»

6393 «Результат від продажу фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід»

7503 «Комісійні витрати за операціями з цінними паперами».

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Роль національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в системі органів надання адміністративних послуг.

2. Які перспективи розвитку національного фондового ринку? Обґрунтуйте свою думку.

Практичні завдання:

Завдання 8.1. 10.04.2023 р. АКБ „Акцент” придбав 200 акцій виробничого об’єднання „Надія” по 11 грн. за акцію та 100 акцій банку „Дилер” по 10 грн. за акцію.

- 30 квітня 2023 року ринкова вартість акцій банку „Дилер” зросла до 11 грн. за акцію.

- 30 травня 2023 року вартість акцій ВО „Надія” зменшилась до 9 грн. за акцію.

- 30 липня 2023 вартість акцій ВО „Надія” зросла до 10 грн. за акцію.

- 5 серпня 2023 року банк „Акцент” продав акції банку „Дилер” за ціною 11 грн. за акцію.

Необхідно: скласти бухгалтерські проводки за даними операціями.

Завдання 8.2. 10 лютого 2022 року АКБ „Дисконт” придбав 500 акцій банку „Соло” на продаж на 5000 грн.

- 15.01.2023 року оголошені дивіденди за 2022 рік у розмірі 10 грн. за акцію.
- 25.01.2023 року отримано дивіденди.
- 30.01.2023 р. продано 300 акцій за ціною 12 грн. за акцію.
- 28.02.2023 р. ринкова вартість акцій зменшилася до 9 грн. за акцію.
- 10.03.2023 р. банк продав 200 акцій за ціною 8 грн. за акцію.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки та визначити дохід банку від операцій з цінними паперами.

Завдання 8.3. 17.01.2023 р. АКБ „Номінал” придбав 100 простих акцій асоційованої компанії по 15 грн. за акцію. Пайова частка банку 25%.

- 31.12.2023 р. компанія звітувала про чистий прибуток у розмірі 4000 грн. Банк визнав свою частку прибутку.

- 31.12.2023 р. компанія оголосила і сплатила дивіденди в сумі 100 грн. Банк отримав 25%.

Необхідно: Здійснити розрахунки та скласти журнальні проводки.

Завдання 8.4. 1.07.2022 р. банк придбав 3290000 простих акцій промислового підприємства «Гедеон» на загальну суму 197400000 грн. На дату купівлі підприємство мало 6330618 випущених простих акцій номіналом 15 грн. за акцію.

30.01.2023 р. банк нарахував дохід у вигляді дивідендів за акціями підприємства «Гедеон» (6,5 грн. за акцію).

20.02.2023 р. банк отримав дивіденди за акціями підприємства «Гедеон».

3.08.2023 р. банк вирішив продати усі акції підприємства «Гедеон» і перевів їх у портфель на продаж.

31.08.2023 р. банк продав акції підприємства «Гедеон» за 203980 000 грн.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за операціями та визначити результат діяльності від операцій з цінними паперами.

Завдання 8.5. 20.04.2022 р. банк придбав 21325500 простих акцій заводу «Прогрес» на загальну суму 349 738 200 грн. На дату купівлі завод мав 71 085 000 випущених простих акцій номіналом 10 грн. за акцію.

31.12.2022 р. завод звітував чистий прибуток за 2022 рік у розмірі 81350000 грн. Банк визнав свою пропорційну частку прибутку.

25.01.2023 р. банк отримав дивіденди за акціями заводу «Прогрес» (1 грн. за акцію).

Необхідно: Здійснити розрахунки та скласти журнальні проводки.

Завдання 8.6. 21.11.2022 р. банк уклав угоду про купівлю 10000 акцій підприємства «Трістар» до свого торгового портфеля на загальну суму 460000 грн.

24.11.2022 р. банк сплатив кошти та отримав куплені акції підприємства «Трістар».

31.12.2022 р. банк переоцінив акції підприємства «Трістар», оскільки їх справедлива вартість підвищилась до 47 грн. за акцію.

15.01.2023 р. банк нарахував доходи за акціями підприємства «Трістар» у зв'язку з отриманням від емітента інформації про виплату дивідендів у сумі 3 грн. за акцію.

02.02.2023 р. банк отримав дивіденди за акціями підприємства «Трістар».

27.02.2023 р. банк уклав угоду про продаж 10000 акцій промислового підприємства «Трістар» на загальну суму 471000 грн.

02.03.2023 р. на кореспондентський рахунок банку поступило 471000 грн. за продані акції підприємства «Трістар».

Необхідно: Здійснити розрахунки та скласти журнальні проводки.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Що відноситься до фінансових інвестицій і на які види вони класифікуються з позиції бухгалтерського обліку?

2. Які міжнародні стандарти фінансової звітності регламентують питання, пов'язані з визнанням, оцінкою та розкриттям інформації про фінансові інвестиції?

3. Які види цінних паперів обліковуються у торговому портфелі банку?

4. За якою вартістю банки відображають в обліку придбані цінні папери у торговий портфель під час первісного визнання та після первісного визнання?

5. Які види цінних паперів обліковуються у портфелі банку на продаж?

6. За якою вартістю банки відображають в обліку придбані цінні папери у портфелі на продаж під час первісного визнання та після первісного визнання?

7. Які види цінних паперів обліковуються у портфелі до погашення?

8. За яким методом відображаються в обліку інвестиції в асоційовані компанії і в чому суть цього методу?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Законом України „Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” передбачено, що в Україні можуть випускатися і обертатися такі види цінних паперів:

- а) грошові чеки
- б) облігації
- в) фінансові вкладення
- г) фінансові інвестиції

2. Операції комерційних банків із цінними паперами з позиції їх відображення в балансі банку можна розділити на такі групи:

- а) балансові, позабалансові, доходи і витрати
- б) активні, балансові, позабалансові
- в) балансові, пасивні, активні
- г) активні, пасивні, позабалансові

3. До активних операцій з цінними паперами належать:

- а) вкладення банку в цінні папери
- б) емісія цінних паперів власного боргу
- в) витрати від операцій з цінними паперами

г) довірчі операції з цінними паперами

4. До пасивних операцій з цінними паперами належать:

- а) емісія цінних паперів власного боргу
- б) вкладення банку в цінні папери
- в) доходи від операцій з цінними паперами
- г) довірчі операції з цінними паперами

5. До позабалансових операцій з цінними паперами належать:

- а) довірчі операції з цінними паперами
- б) емісія цінних паперів власного боргу
- в) вкладення банку в цінні папери
- г) комісійна діяльність з цінними паперами

6. Для обліку процентних доходів і витрат за операціями з цінними паперами використовуються балансові рахунки груп:

- а) 605, 705
- б) 332,333
- в) 302,402
- г) 612,712

7. Цінні папери, що дають процентний дохід (купонні цінні папери) або не дають процентного доходу (цінні папери з нульовим купоном) - це:

- а) цінні папери з невизначеним прибутком
- б) цінні папери з визначеним прибутком
- в) цінні папери на продаж
- г) цінні папери на інвестиції

8. Акції та цінні папери, які засвідчують право на паї - це:

- а) цінні папери з визначеним прибутком
- б) цінні папери до погашення
- в) вкладення у дочірні компанії
- г) цінні папери з невизначеним прибутком

9. Порядок обліку з придбання, продажу, рефінансування, розміщення та випуску цінних паперів банків визначений:

- а) Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України
- б) Законом України „Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”
- в) Законом України „Про банки і банківську діяльність”
- г) Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України

10. Фінансовий облік операцій з цінними паперами здійснюється за відповідними рахунками класів:

- а) 1,3,4,9
- б) 1,2, 4,9
- в) 2,3,5,9
- г) 3,4, 2,5

11. Придбані з метою продажу акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком обліковуються за балансовими рахунками групи:

- а) 310
- б) 319
- в) 312
- г) 311

12. Операції з купівлі-продажу цінних паперів відображаються в бухгалтерському обліку:

- а) за датою операції
- б) за датою розрахунку
- в) за датою валютування
- г) за первісною вартістю

13. Дата здійснення операції, тобто дата виникнення активів або зобов'язань - це:

- а) дата розрахунку
- б) дата валютування
- в) дата операції
- г) дата обліку цінних паперів

14. Дата зарахування або списання активів за операцією - це:

- а) дата операції
- б) дата валютування
- в) дата списання цінних паперів
- г) дата розрахунку

15. Дата, коли відбувається передавання права власності згідно з вимогами контракту щодо купівлі-продажу цінних паперів - це:

- а) дата валютування
- б) дата розрахунку
- в) дата операції
- г) дата обліку цінних паперів

16. Ціна придбання цінного папера, що містить комісії за брокерські, юридичні, консультаційні послуги, біржовий збір, державне мито тощо - це:

- а) первісна вартість цінного папера
- б) ринкова вартість цінного папера
- в) нижча вартість цінного папера
- г) балансова вартість цінного папера

17. Спеціальний резерв за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід обліковується за балансовим рахунком:

- а) 3119
- б) 7703
- в) 6223
- г) 3110

18. Зменшення залишку створеного спеціального резерву відображається проведенням:

- а) Дт3119 Кт7703
- б) Дт 7703 Кт3119
- в) Дт3110 Кт1200
- г) Дт 1200 Кт6223

19. За реалізації цінних паперів результат відображається у банку за окремим аналітичним рахунком балансового рахунка:

- а) 7703
- б) 6223
- в) 3119
- г) 3110

20. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 1200 Кт 3110 Кт 6393

- а) реалізація акцій з отриманням прибутку
- б) придбання цінних паперів
- в) зниження вартості портфеля акцій
- г) зменшення залишку спеціального резерву

21. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: придбання цінних паперів з дисконтом:

- а) Дт3110 Кт3116 Кт1200
- б) Дт3110 Дт3116 Кт1200
- в) Дт 1200 Кт3110 Кт3116
- г) Дт3110 Кт 6223 Кт1200

22. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:

Дт 3110 Дт 3116 Кт 1200

- а) придбання цінних паперів з премією
- б) придбання цінних паперів з дисконтом
- в) реалізація акцій з отриманням прибутку
- г) амортизація дисконту за борговими цінними паперами

23. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: нарахування процентного доходу за борговими цінними паперами наприкінці місяця:

- а) Дт 3118 Кт 6124
- б) Дт 3116 Кт 6124
- в) Дт 6124 Кт 3116
- г) Дт 3116 Кт 3110

24. Сума процентів, які нараховані від дати випуску цінних паперів або дати останньої сплати купона до звітної дати - це:

- а) накопичений процент
- б) нараховані доходи
- в) неамортизований дисконт
- г) неамортизована премія

25. Цінні папери власного боргу за їх розміщення враховується за балансовими рахунками розділу:

- а) 33
- б) 32
- в) 31
- г) 30

26. Прибуток, отриманий від реалізації цінних паперів, відображається за рахунком:

- а) 3218
- б) 6223
- в) 7703
- г) 3119

27. Облік вкладень банку в асоційовані та дочірні компанії здійснюється за балансовими рахунками груп:

- а) 3111, 312
- б) 321, 410
- в) 410, 420
- г) 321, 420

Самостійна робота:

Вивчення Закону України „Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" від 23.02.2006р. № 3480-IV та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14.

Теми рефератів:

1. Поняття, класифікація цінних паперів і операцій з ними.

2. Облік вкладень в асоційовані й дочірні компанії.
3. Напрями вдосконалення бухгалтерського обліку операцій банків з цінними паперами.
4. Розмежування у фінансовому та податковому обліку операцій банків з цінними паперами.

Тема 9. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ІНОЗЕМНОЮ ВАЛЮТОЮ

***Мета заняття:** ознайомитись з видами операцій банку в іноземній валюті, особливостями синтетичного та аналітичного обліку валютних операцій, організацією роботи відділу валютних операцій банку.*

***Понятійний апарат:** готівкові обмінні операції, безготівкові обмінні операції, валютна позиція, дата операції, дата розрахунку, дата валютування, реалізований результат, нереалізований результат, офіційний валютний курс НБУ, хеджування, спот операції, форвардні операції.*

***Рекомендована література:** нормативна 2,7,14,20,27,29,39; основна 2-8; ресурси інтернет 1,2,3,4,9,10.*

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Сутність та основи побудови обліку валютних операцій.
2. Валютна позиція банку та її облік.
3. Облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті.
4. Облік безготівкових обмінних операцій в іноземній валюті.
5. Облік результату від операцій з іноземною валютою.

1. Сутність та основи побудови обліку валютних операцій

Банківська операція визнається як валютна за умови застосування в процесі розрахунків за цією операцією валюти, відмінної від національної.

Відповідно до Декрету КМУ «Про валюту та валютні операції» № 2473-VIII, валютні операції — це операції, пов'язані з:

- переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;
- використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;
- увезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютними цінностей.

Валютні операції комерційних банків можна класифікувати за низкою критеріїв. Зокрема, *за економічним змістом* операції в іноземній валюті поділяються на:

- обмінні,
- касові,
- кредитні,
- депозитні,
- розрахункові,
- гарантійні,
- довірчі,
- інвестиційні.

Залежно *від суб'єкта, що ініціював операцію*, валютні операції банків можуть здійснюватися:

- за рахунок клієнтів;
- з ініціативи банку.

До першої групи належать операції, пов'язані зі здійсненням розрахунків, кредитні і депозитні операції в іноземній валюті.

Операції другої групи пов'язані з придбанням цінних паперів, матеріальних цінностей за іноземну валюту, а також із придбанням іноземної валюти за кошти банку.

За *термінами здійснення розрахунків* розрізняють операції в іноземній валюті, розрахунки за якими здійснюються негайно, у дуже короткий термін (до двох робочих днів) і в термін, що перевищує два робочі дні.

Негайно розрахунки здійснюються при відкритті депозитних рахунків в іноземній валюті, здійсненні готівкових обмінних операцій, надання валютних кредитів, кошти за якими перераховуються на користь позичальника.

Операції в іноземній валюті, розрахунки за якими проводяться в короткий термін, що не перевищує двох робочих днів, називають *операціями спот*.

Операції в іноземній валюті, розрахунки за якими здійснюються після двох робочих днів від дати укладення відповідного контракту до дати, зазначеної в контракті, називають *форвардними операціями*.

За *ступенем конвертованості* іноземних валют розрізняють: валютні операції, що здійснюються у вільноконвертованих валютах та операції, що здійснюються у валютах з обмеженою конвертацією.

За *впливом на валютну позицію банку* валютні операції поділяються: на операції, які не впливають на валютну позицію та операції, які впливають на валютну позицію.

За *видами доходів (витрат)*: валютні операції поділяються на операції, пов'язані з одержанням (сплатою) комісійних доходів (витрат), процентних доходів (витрат) та торговельних прибутків (збитків).

Суб'єкти валютних операцій комерційних банків класифікуються за ознакою резидентності.

Резиденти - це:

- фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання на території України, зокрема й ті, котрі тимчасово перебувають за кордоном;

- юридичні особи з місцем перебування на території України, які здійснюють свою діяльність на підставі законодавства України.

Нерезиденти - це:

- фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, зокрема й ті, котрі тимчасово перебувають на території України;

- юридичні особи з місцем перебування за межами України, які створені і діють відповідно до законодавства іноземної держави.

Порядок здійснення валютних операцій з резидентами і нерезидентами, а отже, і методика їх обліку, є дещо відмінними.

Методика обліку валютних операцій базується на мультивалютності діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Мультивалютність Плану рахунків полягає в тому, що операції в різних валютах обліковуються за одними й тими ж балансовими рахунками.

Мультивалютність притаманна не всім класам Плану рахунків. Мультивалютними є рахунки лише першого - четвертого та дев'ятого класів. Облік за рахунками п'ятого, шостого і сьомого класів Плану рахунків бухгалтерського обліку банків ведеться тільки в національній валюті.

Порядок обліку операцій за мультивалютними рахунками передбачає розмежування облікових записів за видами валют на аналітичному рівні. Тож валюта операції є параметром аналітичного обліку. У номері аналітичного рахунка код валюти представлений як три останні знаки зазначеного номера.

Облік операцій за валютними рахунками ведеться у двох оцінках: у валюті за номіналом і в гривнях за офіційним курсом НБУ.

Офіційний курс - курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави.

В особовому валютному рахунку вказуються обидві суми.

У балансі комерційного банку за мультивалютними балансовими рахунками залишки показуються в гривневому еквіваленті в такому розрізі: національна валюта; конвертована валюта; неконвертована валюта.

Балансова вартість іноземної валюти — це вартість іноземної валюти у грошовій одиниці України, за якою вона відображена в балансі (гривневий еквівалент за офіційним валютним курсом).

При здійсненні операцій з іноземною валютою розрізняють три часові категорії: дату операції, дату валютування і дату розрахунку.

Дата операції- дата укладення договору про обмінну операцію, згідно з яким банк бере на себе такі зобов'язання:

- купити актив - і на цю дату у нього виникає право отримати від контрагента куплений актив і зобов'язання його оплатити;
- продати актив - і на цю дату в нього виникає зобов'язання передати контрагентові проданий актив і право одержати передбачену договором оплату.

Дата валютування- обумовлена договором дата, згідно з якою банк отримує право власності на куплену іноземну валюту і виконує своє зобов'язання щодо передання контрагентові проданої валюти.

Дата розрахунку- дата фактичного проведення розрахунку, в результаті якого банк одержує або сплачує кошти.

За датою операції в бухгалтерському обліку виконуються записи за позабалансовими рахунками.

Проведення за балансовими рахунками здійснюється за датою валютування. Найчастіше дата розрахунку і дата валютування збігаються. Різниця між цими датами виникає у випадку передоплати або відстрочення платежу. Якщо дата розрахунку і дата валютування не збігаються, то для відображення в бухгалтерському обліку операцій з купівлі-продажу іноземної валюти від дати розрахунку до дати валютування або навпаки, від дати валютування до дати розрахунку, використовуються такі рахунки:

2800 А „Дебіторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку”;

2900 П „Кредиторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку”;

3540 А „Дебіторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку”;

3640 П „Кредиторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку”.

2. Валютна позиція банку та її облік

Важливий вплив на методiku обліку операцій комерційних банків в іноземній валюті має стан валютної позиції банку.

Валютна позиція банку - співвідношення між його активами та зобов'язаннями, з урахуванням позабалансових вимог і зобов'язань, у певній валюті.

Отже, валютна позиція банку визначається з кожної валюти зокрема. Вирізняють такі **види валютної позиції**:

Закрита валютна позиція: Активи = Зобов'язанням.

Відкрита валютна позиція: Активи \neq Зобов'язанням.

Відкрита валютна позиція поділяється на:

Коротка відкрита позиція: Активи < Зобов'язань

Довга відкрита валютна позиція: Активи > Зобов'язань.

Операції, що виконуються у двох різних валютах, впливають на стан та розмір валютної позиції банку. До таких операцій належать:

1) купівля, продаж готівкової та безготівкової іноземної валюти, зокрема строкові операції, за якими виникають вимоги й зобов'язання в іноземних валютах, незалежно від способів і форм розрахунків за ними;

2) нарахування, отримання, сплата іноземної валюти у вигляді доходів і витрат;

3) надходження коштів в іноземній валюті до статутного капіталу банку;

4) погашення банком заборгованості в іноземній валюті;

5) формування резервів в іноземній валюті за рахунок витрат;

6) купівля-продаж основних засобів і товарно-матеріальних цінностей за іноземну валюту;

7) інші обмінні операції з іноземною валютою.

Операції, що здійснюються в одній валюті, не приводять до змін валютної позиції банку, а тому порядок їх відображення в обліку є таким самим, як і при здійсненні аналогічних операцій у національній грошовій одиниці України.

Зв'язок між операціями в іноземній та національній валюті здійснюється за допомогою рахунків: 3800 АП «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» та 3801 АП (контррахунок) «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів».

Для відображення в обліку операцій, що мають вплив на валютну позицію банку, використовуються технічні рахунки.

Технічний рахунок - рахунок, який не несе економічного навантаження і використовується для технічного здійснення операцій.

Рахунок 3800 вважається технічним рахунком для обліку валютної позиції банку при відображенні операцій, що здійснюються у двох різних валютах (у валюті за номіналом і в гривнях за офіційним курсом НБУ). Записи за цим рахунком проводяться за датою валютування, тобто за датою зарахування або списання коштів за операцією. За дебетом обліковується вартість іноземної валюти (або банківських металів), що збільшують коротку або зменшують довгу валютну позицію. Відповідно за кредитом — вартість іноземної валюти, що збільшує довгу або зменшує коротку валютну позицію.

Рахунок 3801 є контррахунком по відношенню до рахунку 3800 і слугує для обліку гривневого еквівалента позиції по відношенню до іноземної валюти та банківських металів. Записи за цим рахунком також проводяться за датою валютування. За дебетом відображається еквівалент суми іноземної валюти, що збільшує довгу або зменшує коротку валютну позицію, а за кредитом — еквівалент, який збільшує коротку або зменшує довгу валютну позицію.

Наприкінці кожного операційного дня суми у гривневому еквіваленті за рахунками 3800 і 3801 того самого коду іноземної валюти повинні бути рівними. Різниця між сумами залишків у відповідній іноземній валюті за аналітичними рахунками 3800 та 3801 відображається за балансовим рахунком 6214 «Результат від операцій купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів». За рахунком 6214 обліковуються результати переоцінки всіх валютних рахунків балансу, відкритої валютної позиції банку і підсумкові результати торгових операцій,

У балансі комерційного банку залишки за вказаними рахунками можуть показуватися як в активі, так і в зобов'язаннях, згідно з характером валютної позиції банку. При цьому вони є рівними за абсолютною величиною, але протилежними за характером (залишок за рахунком 3801 показується зі знаком „мінус“). Сума залишків за цими двома рахунками дорівнює нулю, тому вони не впливають на валютну позицію банку.

Установа банку самостійно визначає порядок ведення аналітичного обліку за технічними рахунками і технічні аспекти переоцінювання рахунків в іноземній валюті.

3. Облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті

Обмінні операції - це операції, які передбачають обмін однієї валюти на іншу.

Кінцевим результатом відображення таких операцій у бухгалтерському обліку є проведення їх за дебетом рахунка в одній валюті та за кредитом - в іншій. Як готівкові, так і безготівкові обмінні операції обліковуються за монетарними статтями балансу банку.

Монетарні статті - статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у визначеній сумі грошових коштів або їхніх еквівалентів.

Немонетарні статті - статті інші, ніж монетарні статті балансу.

Готівкові обмінні операції мають ту особливість, що з відображенням їх у бухгалтерському обліку виникає тільки одна часова категорія - дата операції, яка одночасно є датою валютування і датою розрахунку. Тож бухгалтерські записи здійснюються тільки за балансовими рахунками. Вказані операції відображаються в обліку за такими курсами:

- за *офіційним валютним курсом* відображається іноземна валюта в подвійній оцінці - за номіналом і в гривневому еквіваленті;
- за *ринковим курсом гривні* відображаються у разі купівлі-продажу іноземної валюти за гривні.

Якщо здійснюється купівля однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту, вартість придбаної валюти визначається на рівні вартості проданої валюти за офіційним курсом.

Оскільки готівкові обмінні операції в іноземній валюті впливають на валютну позицію банку за такою валютою, то вони відображаються в обліку з використанням рахунків 3800 та 3801. При цьому різниця між ринковим та офіційним валютним курсом відображається за рахунком 6214 «Результат від операцій купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів».

Розгляньмо облік вказаних обмінних готівкових операцій на прикладі.

Комерційний банк купив 100 доларів США за 3795 гривень та продав 100 канадських доларів за 3785 гривень за готівку. Офіційні курси валют на дату здійснення операції склали: 1 долар США – 37,97 грн.; 1 канадський долар - 37,90 грн.

Бухгалтерські проведення за цими операціями матимуть такий вигляд.

Купівля валюти

Дт 1001 – (в доларах США) - 100 доларів США / 3797 грн.

Кт 3800 - 100 дол. США / 3797 грн.

Дт 3801 - 3795 грн.

Кт 1001 – (в гривнях) - 3795 грн.

Дт 3801 - 2 грн.

Кт 6214 - 2 грн.

Продаж валюти:

Дт 3800 - 100 канадських доларів / 3790 грн.

Кт 1001 (в канадських доларах) 100 кан. дол. / 3790 грн.

Дт 1001 (в гривнях) - 3785 грн.

Кт 3801 -3785 грн.

Дт 6214- 5 грн.

Кт 3801 - 5 грн.

Наведені бухгалтерські проведення можуть відобразитися за рахунками 1001, 1002 або 1003 залежно від того, як указані операції здійснюються: через операційну касу банку (без балансового відділення) чи через пункт обміну валюти.

4.Облік безготівкових обмінних операцій в іноземній валюті

Безготівкові обмінні операції в іноземній валюті - це операції, що здійснюються на міжбанківському валютному ринку з приводу купівлі-продажу іноземної валюти.

Безготівкові обмінні операції згідно Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України від 02.01.2019 р. № 1 класифікуються за термінами їх виконання. Зазвичай міжбанківські угоди з приводу купівлі-продажу іноземної валюти укладаються на умовах спот або форвард.

Безготівкові обмінні операції (так само, як і готівкові) відображаються в обліку за дебетом рахунку в одній валюті та за кредитом в іншій. Їх облік здійснюється за датою операції незалежно від дати валютування.

Для відображення операцій купівлі-продажу безготівкової іноземної валюти застосовуються два методи визначення гривневого еквівалента валютної позиції:

Перший: за операціями з купівлі-продажу валюти за гривні

— при зарахуванні купленої валюти

Дт 1500 «Кореспондентські рахунки, які відкриті в інших банках»

Кт 3800 *Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»*

— *при списанні проданої валюти*

Дт 3800 *«Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»*

Кт 1500 *«Кореспондентські рахунки, які відкриті в інших банках».*

Одночасно за рахунками проводяться записи щодо руху гривні.

— *на сплачену суму гривні за ринковим курсом:*

Дт 3801 *«Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»*

Кт 1200 *«Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України».*

- *на отриману суму національної валюти (гривні) за ринковим курсом:*

Дт 1200 *«Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»*

Кт 3801 *«Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів».*

Другий: за операціями обміну однієї іноземної валюти на іншу

— *зарахування придбаної валюти*

Дт 1500/1

Кт 3800/1

— *списання проданої валюти*

Дт 3800/2

Кт 1500/2

— *гривневий еквівалент проданої іноземної валюти за офіційним курсом*

Дт 3801/1

Кт 3801/2

З метою підрахунку курсових прибутків і збитків усі залишки в іноземній валюті повинні оцінюватись на кінець дня за офіційним курсом НБУ з дотриманням обов'язкового правила: гривневі еквіваленти залишків за рахунками 3800 (за кодами валют) повинні дорівнювати залишкам за відповідними аналітичними рахунками до рахунку 3801.

Рахунок 3801 коригується щодо суми, записаної за рахунком 3800 у двох випадках:

- у разі зміни офіційних курсів валют;
- у разі підрахунку фінансових результатів від торговельних операцій, проведених упродовж дня.

За першим випадком маємо справу з нереалізованим фінансовим результатом, що є результатом переоцінки активів та зобов'язань в іноземній валюті у зв'язку зі зміною курсів, не пов'язаним із рухом коштів за реальними операціями на час переоцінки. Отже нереалізований результат відображає лише коригування вартості іноземної валюти.

У другому випадку йдеться про реалізований результат від проведеної операції з іноземною валютою, тобто про доходи або витрати, отримані або сплачені після закінчення фінансової операції або події.

Результати за проведеними операціями з іноземною валютою обліковуються за активно-пасивним рахунком 6214 «Результат від операції купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів». За рахунком обліковуються результати переоцінки всіх валютних рахунків балансу, відкритої валютної позиції банку і підсумкові результати торгових операцій, що виконані за день.

5.Облік результату від операцій з іноземною валютою

Комерційні банки отримують результат від операцій з іноземною валютою двох видів:

- реалізований;
- нереалізований.

Реалізований результат від операцій з іноземною валютою— це фактично одержані доходи або понесені витрати за операціями купівлі-продажу іноземної валюти.

Реалізований результат обліковується на окремому аналітичному рахунку балансового рахунка 6214. Згідно з чинними нормативними актами НБУ реалізовані результати за операціями купівлі-продажу іноземної валюти відображаються за дебетом чи кредитом рахунка 6214 за кожною здійсненою операцією. Загалом реалізований результат від валютних операцій за період визначається

як різниця між кредитовим і дебетовим залишками за вказаним рахунком (позитивний результат від торгівлі іноземною валютою) або між дебетовим і кредитовим залишками за ним (негативний результат від торгівлі).

Нереалізований результат від операцій з іноземною валютою
- це:

-позитивний (від'ємний) результат переоцінювання активів і зобов'язань банку в іноземній валюті та банківських металах з огляду на зміну офіційного валютного курсу, внаслідок якої змінюється вартість цих активів і зобов'язань у національній валюті, а їхня вартість в іноземній валюті залишається без змін, тобто не відбувається руху коштів в іноземній валюті;

- позитивна (від'ємна) різниця між балансовою вартістю придбанної (проданої) іноземної валюти і вартістю придбання (продажу), якщо курс купівлі (продажу) не збігається з поточним офіційним валютним курсом.

Переоцінювання монетарних статей балансу банку в іноземній валюті здійснюється з кожною зміною офіційного курсу. При цьому курсові різниці відображаються в обліку за балансовим рахунком 6204 «Результат від переоцінки іноземної валюти та банківських металів».

Курсова різниця- це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів.

Визначальний вплив на бухгалтерські проведення, що виконуються для відображення в обліку курсових різниць від переоцінки, мають два фактори:

1.тенденція зміни офіційного валютного курсу (в бік збільшення чи в бік зменшення гривневого еквівалента іноземної валюти);

2.характер валютних статей, що переоцінюються (активи чи зобов'язання).

У випадку зміни офіційного валютного курсу в бік збільшення гривневого еквівалента іноземної валюти переоцінювання валютних статей балансу банку здійснюватиметься таким чином:

Переоцінювання активів:

Дт Активні рахунки в іноземній валюті

Кт 6204 (позитивний нереалізований результат).

Переоцінювання зобов'язань:

Дт 6204

Кт Пасивні рахунки в іноземній валюті - (негативний нереалізований результат).

Переоцінювання позабалансових статей в іноземній валюті здійснюється згідно з обліковою політикою банку. Результат переоцінювання рахунків 9-го класу не відображається за балансовими рахунками.

Різниця між балансовою вартістю придбаної чи проданої іноземної валюти і вартістю її придбання чи продажу також відображається за окремим аналітичним рахунком „Нереалізований результат" балансового рахунка 6214 «Результат від операцій купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів». Ця різниця виникає в тому випадку коли сума купленої та проданої іноземної валюти за розрахунковий період не збігаються. При цьому нереалізований результат виникає як наслідок різниці між курсом купівлі (продажу) та офіційним валютним курсом на дату здійснення операції купівлі-продажу.

Відображення в обліку нереалізованого результату від операцій купівлі-продажу іноземної валюти здійснюється таким чином:

У разі отримання позитивного нереалізованого результату:

Дт 3801

Кт 6214

У разі отримання негативного нереалізованого результату:

Дт 6214

Кт 3801

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Проаналізуйте концептуальні засади обліку кредитів в іноземній валюті та виявіть коло проблемних моментів, пов'язаних із податковим та фінансовим обліком таких кредитів.

Практичні завдання:

Завдання 9.1. Комерційний банк купив за готівку 100 дол. США за 4090 грн. та продав 100 канадських дол. за 3750 грн. Офіційні курси валют на дату здійснення операції склали: 1 дол. США – 40,98 грн. та 1 кан. дол. – 37,62 грн.

Необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.
2. Відобразити купівлю і продаж іноземної валюти.

Завдання 9.2. 10.09.2023 р. банк "Аваль" видав аванс в розмірі 30000 грн. та 3000 дол. США касиру обмінного пункту при готелі "Дніпро". У звіті касира, який був поданий 11.09.2023 р. видно, що протягом 10.10 була куплена наступна валюта: дол. США – 200 од. (офіційний курс: продаж – 37,90 грн., купівля – 37,80 грн.), євро – 80 од. (офіційний курс: продаж – 40,60 грн., купівля – 40,00 грн.), кан. дол. – 300 од. (офіційний курс: продаж – 37,80 грн., купівля – 37,70 грн.). Куплена іноземна валюта та залишок авансу здані в касу.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 9.3. Комерційний банк купив 300 дол. США за 11415 грн. та продав 200 євро за 7940 грн. за готівку. Офіційні курси валют: 1 дол. США – 38,00 грн., 1 євро – 40,15 грн.

Необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.
2. Відобразити купівлю і продаж іноземної валюти.

Завдання 9.4. Фізична особа звернулася в касу банку з проханням проконвертувати 2000 доларів США в англійські фунти стерлінгів. Комісійні банку за конверсійні операції становлять 2,5 % від суми валюти, наданої для конверсії і сплачуються у гривнях за офіційним курсом.

У цей день були встановлені такі офіційні курси гривні щодо іноземних валют:

1 USD – 37,70 USD/UAH,

1 GBP — 41,317390 GBP/UAH.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 9.5. 16.02.2023 р. підприємство подало в банк заяву на купівлю 150000 доларів США за курсом 38,25 грн та перерахувало на відповідний банківський рахунок 5749500 грн. В цей самий день банк

купив 150000 доларів США за курсом 38,20 USD/UAH та зарахував їх на валютний рахунок клієнта. Залишок гривні банк повернув на рахунок клієнта.

Комісійна винагорода за купівлю іноземної валюти становить 1 % і утримується банком із суми гривень, за які куплено іноземну валюту. Сума збору на обов'язкове державне пенсійне страхування в розмірі 0,5 % утримується та перераховується банком від суми коштів у гривні, на яку була здійснена купівля іноземної валюти.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 9.6. 18.02.2023 р. компанія подала в банк заяву на продаж 80 000 євро. В цей самий день банк продав 80 000 євро за курсом 41,85 EUR/UAH на МВРУ. Комісійна винагорода банку за продаж іноземної валюти становить 0,6 % та утримується із суми гривень, отриманих від продажу іноземної валюти. Кошти, отримані від продажу доларів, зменшені на суму комісійної винагороди, банк зарахував на поточний рахунок компанії.

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Яким документом регламентується відкриття банками рахунків клієнтів в іноземній валюті?
2. На підставі яких документів відкриваються поточні рахунки в іноземній валюті?
3. Які, операції можуть здійснюватись за поточним рахунком в іноземній валюті фізичних осіб?
4. Які операції здійснюються за поточним рахунком в іноземній валюті юридичних осіб-резидентів?
5. Пригадайте особливості здійснення касових операцій в іноземній валюті.
6. У чому полягає порядок роботи обмінних пунктів банків?
7. Які бухгалтерські записи виконуються при купівлі та продажу готівкової іноземної валюти?

8. У чому полягає контроль за валютними платежами з боку уповноважених банків?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Банківська операція, яка здійснюється за умови застосування в процесі розрахунків за цією операцією валюти, відмінної від національної – це операція:

- а) форвард
- б) валютна
- в) обмінна
- г) овернайт

2. Операції в іноземній валюті, розрахунки за якими проводяться в короткий термін, що не перевищує двох робочих днів, називають операціями:

- а) форвард
- б) спот
- в) овердрафт
- г) овернайт

3. Операції в іноземній валюті, розрахунки за якими здійснюються після двох робочих днів від дати укладання відповідного контракту до дати, зазначеної в контракті, називають операціями:

- а) спот
- б) овернайт
- в) обмінними
- г) форвард

4. Резиденти - це...

- а) громадяни України, які не проживають на території України
- б) громадяни України, які проживають на території України
- в) іноземні громадяни, які не проживають на території України
- г) клієнти банку

5. Нерезиденти - це ...

- а) громадяни України, які не проживають на території України
- б) громадяни України, які проживають на території України
- в) іноземні громадяни, які проживають на території України
- г) клієнти банку

6. Особливість Плану рахунків, яка полягає в тому, що операції в різних валютах обліковуються за одними й тими ж балансовими рахунками – це:

- а) подвійний запис
- б) мультивалютність
- в) періодичність
- г) автономність

7. Муль валютними є рахунки класів:

- а) 1-4, 9
- б) 1-5, 6
- в) 1-3, 9
- г) 1-4, 8

8. Облік операцій за валютними рахунками ведеться у двох оцінках:

- а) у валюті за номіналом і в гривнях за офіційним курсом НБУ
- б) у доларах і гривнях
- в) у євро та в гривнях за офіційним курсом НБУ
- г) у євро і доларах

9. Курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави – це:

- а) обмінний курс
- б) офіційний валютний курс
- в) ринковий курс
- г) курсова різниця

10. Дата укладення договору про обмінну операцію - це:

- а) дата операції
- б) дата валютування

- в) дата розрахунку
- г) дата обміну

11. Обумовлена договором дата, згідно з якою банк отримує право власності не куплену іноземну валюту і виконує своє зобов'язання щодо передавання контрагентові проданої валюти - це:

- а) дата валютування
- б) дата операції
- в) дата розрахунку
- г) дата обміну

12. Дата фактичного проведення розрахунку, в результаті якого банк одержує або сплачує кошти - це:

- а) дата розрахунку
- б) дата операції
- в) дата валютування
- г) дата обміну

13. Проведення за балансовими рахунками здійснюються за датою:

- а) валютування
- б) розрахунку
- в) операції
- г) обміну

14. Співвідношення між активами банку та його зобов'язаннями, з урахуванням позабалансових вимог і зобов'язань, у певній валюті - це

- а) балансова вартість іноземної валюти
- б) дата валютування
- в) технічний рахунок в іноземній валюті
- г) валютна позиція банку

15. Рахунок, який не несе економічного навантаження і використовується для технічного здійснення операцій - це:

- а) позабалансовий рахунок
- б) технічний рахунок

- в) балансовий рахунок
- г) рахунок валютної позиції

16. До технічних рахунків, що служать для відображення в обліку обмінних операцій за балансовими рахунками відносяться рахунки:

- а) 3800,3801
- б) 3801,1001
- в) 1001,3801
- г) 6214,3801

17. Бухгалтерські проведення здійснюються в подвійній оцінці: у валюті за номіналом і в гривнях за офіційним курсом НБУ на рахунку:

- а) 3800
- б) 3801
- в) 6214
- г) 1001

18. Гривневий еквівалент іноземної валюти за курсами договорів відображається на технічному рахунку:

- а) 3801
- б) 3800
- в) 6214
- г) 1001

19. Різниця між сумами залишків у відповідній іноземній валюті за аналітичними рахунками 3800 та 3801 відображається за балансовим рахунком:

- а) 6214
- б) 9920
- в) 1001
- г) 1003

20. Операції, які передбачають обмін однієї валюти на іншу – це:

- а) валютні операції

- б) обмінні операції
- в) операції продажу
- г) операції купівлі

21. Статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у визначеній сумі грошових коштів або їхніх еквівалентів - це:

- а) монетарні статті
- б) немонетарні статті
- в) обмінні статті
- г) балансові статті

**22. Дати економічну характеристику бухгалтерському запису:
Дт 1001 (дол.) Кт 3800**

- а) куплено долари США
- б) продані долари США
- в) видано з каси банку гривні при купівлі доларів США
- г) результат від торгівлі іноземною валютою

23. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Видано з каси гривні при купівлі доларів США:

- а) Дт3801 Кт1001
- б) Дт 1001 Кт3800
- в) Дт 3801 Кт6214
- г) Дт6214 Кт3801

24. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Обліковано курсову різницю при купівлі доларів:

- а) Дт3801 Кт6214
- б) Дт 1001 Кт3800
- в) Дт3801 Кт 1001
- г) Дт6214 Кт 1001

25. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Продано долари США з каси банку:

- а) Дт 3800 Кт 1001
- б) Дт 1001 Кт 3800

- в) Дт 3801 Кт 1001
г) Дт 1001 Кт 3801

26. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Прийнято в касу банку гривні при продажі доларів США:

- а) Дт 1001 Кт 3801
б) Дт 3801 Кт 1001
в) Дт 1001 Кт 3800
г) Дт 3800 Кт 1001

27. Операції, що здійснюються на міжбанківському валютному ринку з приводу купівлі-продажу іноземної валюти - це:

- а) готівкові обмінні операції в іноземній валюті
б) обмінна операція, здійснена на умовах спот
в) безготівкові обмінні операції в іноземній валюті
г) обмінна операція, здійснена на умовах форвард

28. Фактично одержані доходи або понесені витрати за операціями купівлі-продажу іноземної валюти - це:

- а) реалізований результат від операцій з іноземною валютою
б) нереалізований результат від операцій з іноземною валютою
в) курсова різниця
г) валютна позиція банку

29. Реалізований результат обліковується на окремому аналітичному рахунку балансового рахунку:

- а) 6214
б) 6204
в) 3631
г) 6211

30. Різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів - це:

- а) курсова різниця
б) валютна позиція
в) реалізований результат

г) нереалізований результат

Самостійна робота:

Вивчення основних положень Міжнародного стандарту фінансової звітності 21 «Вплив змін валютних курсів» та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 17.11.2004 р. № 555.

Теми рефератів:

1. Операції банку з банківськими металами та відображення їх в обліку.
2. Аналітичний та синтетичний облік за операціями банку в іноземній валюті.
3. Курси валют.
4. Закрита валютна позиція банку.
5. Відкрита валютна позиція банку.

**Тема 11. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ
ТА НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ**

Мета заняття: ознайомитись з особливостями синтетичного та аналітичного обліку операцій з основними засобами та нематеріальними активами комерційного банку, методами нарахування амортизації, порядком інвентаризації основних засобів та нематеріальних активів.

Понятійний апарат: основні засоби, нематеріальні активи, необоротні активи, інші необоротні матеріальні активи, капітальні інвестиції, переоцінка необоротних активів, амортизація, дооцінка, уцінка, справедлива вартість.

Рекомендована література: нормативна 1,2,6,7,13, 20,21,26,32,33; основна 1,2,6,7,8; ресурси інтернет 1,2,3,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Облік придбання та вибуття необоротних активів.

2. Облік витрат, пов'язаних із вдосконаленням основних засобів і нематеріальних активів.
3. Порядок переоцінювання необоротних активів.
4. Облік амортизації основних засобів і нематеріальних активів.
5. Інвентаризація основних засобів і нематеріальних активів, відображення в обліку результатів інвентаризації.

1. Облік придбання та вибуття необоротних активів

Основні засоби - матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг іншим особам або для здійснення адміністративних і соціокультурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року або операційного циклу.

Нематеріальні активи - активи, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані та утримуються банком із метою використання у своїй діяльності протягом періоду понад один рік або одного операційного циклу в адміністративних цілях або надання в лізинг іншим особам.

Основні засоби та нематеріальні активи є необоротними активами банку, які можуть бути придбані або створені ним самостійно.

Об'єкт основних засобів або нематеріальних активів визнається активом, якщо є ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, а його вартість може бути достовірно визначена.

Нематеріальний актив, отриманий внаслідок його розроблення, визнається в балансі активом за виконанням таких умов:

- 1) банк має намір, технічну можливість і ресурси для доведення нематеріального активу до стану, придатного для реалізації або використання;
- 2) є ймовірність отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу;
- 3) є можливість достовірно визначити витрати, пов'язані з розробленням нематеріального активу.

Не визнаються нематеріальними активами, а підлягають відображенню у складі витрат банку такі статті: витрати на

дослідження; на підготовку й перепідготовку кадрів; на рекламу; на створення, реорганізацію та переміщення банку або його частини; на створення внутрішньої ділової репутації банку.

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби, нематеріальні активи, інші необоротні матеріальні активи класифікуються за такими групами:

Основні засоби: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади інвентар (меблі); інші основні засоби.

Нематеріальні активи: права на користування майном (земельною ділянкою, будівлею, право на оренду приміщень тощо); права на знаки для товарів і послуг (товарні знаки, фірмові назви); авторські та суміжні з ними права; гудвіл; інші нематеріальні активи.

Інші необоротні матеріальні активи: бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові споруди; інші необоротні матеріальні активи.

Банки самостійно на підставі зазначених груп здійснюють класифікацію основних засобів. Групи нематеріальних активів також визначаються банком самостійно залежно від виду та способу використання нематеріальних активів у діяльності банку.

Бухгалтерський облік операцій з необоротними активами ведеться за відповідними балансовими рахунками:

430 Нематеріальні активи;

4300 А Нематеріальні активи;

431 Капітальні інвестиції в нематеріальні активи;

432 Гудвіл, що виник в результаті придбання;

440 Основні засоби;

4400 А Основні засоби;

441 Інвестиційна нерухомість;

443 Капітальні інвестиції за основними засобами;

450 Інші необоротні матеріальні активи;

453 Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в оперативний лізинг (оренду).

Придбання необоротних активів

Придбані або створені основні засоби та нематеріальні активи зараховуються на баланс банку за первісною вартістю, яка охоплює

усі витрати, пов'язані з їх придбанням чи створенням, доставленням, пакуванням і введенням в експлуатацію.

Первісна вартість об'єкта основних засобів охоплює такі витрати:

- сума, що сплачується постачальникам активів і підрядникам на виконання будівельно-монтажних робіт;
- реєстраційні збори, державне мито й аналогічні платежі, що здійснюються з придбанням прав на об'єкт основних засобів;
- сума ввізного мита;
- сума непрямих податків через придбання основних засобів;
- витрати на страхування ризиків доставлення основних засобів;
- витрати на транспортування, установлення, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, що безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до придатного для використання за призначенням стану.

Первісна вартість придбаного нематеріального активу складається з вартості придбання, мита, непрямих податків, що не підлягають відшкодуванню, та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із його придбанням і доведенням до придатного для використання за призначенням стану.

Первісна вартість об'єктів, переведених з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо до основних засобів, дорівнює їхній собівартості.

Первісна вартість окремого об'єкта основних засобів чи нематеріальних активів, за які сплачено загальну суму, визначається розподілом цієї суми пропорційно справедливій вартості кожного з придбаних об'єктів.

За справедливою вартістю також оцінюються нематеріальні активи, отримані внаслідок об'єднання банків.

Справедлива вартість - сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Справедливою вартістю придбаних ідентифікованих активів є ринкова вартість (земля, будівлі); для машин та устаткування - ринкова вартість, а за відсутності даних про ринкову вартість -

відновлювальна вартість за вирахуванням суми зносу на дату оцінювання; для інших основних засобів - відновлювальна вартість за вирахування суми зносу на дату оцінювання.

Для нематеріальних активів справедливою вартістю є їхня поточна ринкова вартість, за її відсутності - оцінна вартість, яку банк сплатив би за актив у разі проведення операції між обізнаними та незалежними сторонами, виходячи з наявної інформації.

Чинною Інструкцією з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480, передбачено такі підходи до відображення в бухгалтерському обліку придбання основних засобів і нематеріальних активів за національну та іноземну валюту.

Придбання основних засобів і нематеріальних активів за національну валюту відображається в бухгалтерському обліку такими проводками:

Передплата:

Дт 3510 «Дебіторська заборгованість з придбання активів»

Кт 1001, 1200, 2600, 2620, 2650

На суму капітальних інвестицій за неведеними в експлуатацію необоротними активами:

Дт 4310, 4430, 4431

Кт 3510

Оприбуткування основних засобів і нематеріальних активів:

Дт 4300, 4400, 4500

Кт 3510, 4310, 4430, 4431

Придбання основних засобів і нематеріальних активів за іноземну валюту відображається такими проводками:

Передплата:

Дт 3510

Кт 1500 – на суму в іноземній валюті

Визнання необоротних активів у балансі банку:

Дт 3800

Кт 3510 - на суму в іноземній валюті;

Одночасно

Дт 4300, 4400, 4500

4310, 4430, 4431

Кт 3801 - на суму в гривнях за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату перерахування коштів в іноземній валюті.

Капітальні інвестиції - витрати на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

Первісна вартість об'єкта основних засобів і нематеріальних активів, створеного банком, охоплює прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші витрати, безпосередньо пов'язані зі створенням цього активу та доведенням його до придатного для використання стану.

Усі витрати й нарахування, пов'язані зі створенням об'єкта необоротних активів, відображаються в обліку віднесенням їх суми на рахунки 4310 А «Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами» або 4430 А «Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами». Під час оприбуткування необоротних активів суми завершених капітальних інвестицій відносять на вартість основних засобів і нематеріальних активів.

Оприбуткування необоротних активів здійснюється на підставі затверджених *актів приймання-передавання*. В акті зазначається основна інформація щодо необоротного активу, зокрема характеристика об'єкта, дата введення в експлуатацію, необхідні відомості про нарахування амортизації, зокрема про визначену ліквідаційну вартість об'єкта необоротного активу, первісну вартість, строк корисного використання тощо.

На підставі даних актів приймання-передавання відкриваються інвентарні картки об'єктів необоротних активів, в яких і ведеться аналітичний облік основних засобів і нематеріальних активів банку. З метою контролю і забезпечення реєстрації інвентарних карток обліку нематеріальних активів банки ведуть їх опис в інвентарній книзі.

Ведення інвентарної книги та інвентарних карток може здійснюватися автоматизовано або вручну. При цьому будь-яка форма ведення цих реєстрів повинна забезпечувати наявність усіх необхідних реквізитів і звіряння даних аналітичного обліку з синтетичним.

Кожному інвентарному об'єктові присвоюється відповідний інвентарний номер, який проставляється на предметі, в інвентарній

книзі та в інвентарній картці. Ці номери зберігаються за об'єктом на весь період його перебування в установі банку. Інвентарні номери об'єктів, які вибули, не можуть бути присвоєні іншим об'єктам.

Вибуття необоротних активів

Об'єкти основних засобів і нематеріальних активів вилучаються з активів і відповідно списуються з балансу в таких випадках:

- продаж;
- безоплатне передавання;
- вкладення банку в статутний капітал підприємства у формі необоротних активів;
- невідповідність критеріям їх визнання як актив (ліквідація).

Сума залишкової вартості об'єкта, що перевищує суму виручки від його реалізації, відображається за дебетом рахунка 7490 «Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів», а сума виручки від реалізації, що перевищує залишкову вартість, за кредитом рахунка 6490 «Позитивний результат від продажу нематеріальних активів та основних засобів».

Бухгалтерські проведення, що виконуються у випадку реалізації основних засобів і нематеріальних активів:

Перевищення суми залишкової вартості об'єкта порівняно з сумою виручки від його реалізації:

Дт 1200, 1001
Дт 4309, 4409, 4509
Дт 7490
Кт 4300 або 4400, 4500

Перевищення суми виручки від реалізації порівняно з сумою залишкової вартості об'єкта:

Дт 1200, 1001
Дт 4309, 4409, 4509
Кт 4300, 4400, 4500
Кт 6490

Безоплатне передавання основних засобів і нематеріальних активів здійснюється аналогічно їх реалізації. Результат від безоплатного передавання визначається залежно від залишкової вартості об'єкта та його справедливої вартості на дату передавання. У випадку, коли справедлива вартість вища, ніж залишкова, результат не

визнається. Якщо під час безоплатного передавання основних засобів і нематеріальних активів іншій організації їхня залишкова вартість перевищує справедливу, негативний результат від вибуття відображається за дебетом рахунка 7490.

Вкладення банку до статутного капіталу підприємств у формі основних засобів і нематеріальних активів відображається *за справедливою вартістю переданих активів*.

Розгляньмо бухгалтерські проведення, що виконуються у випадку вкладень банку до статутного капіталу асоційованої небанківської фінансової установи у формі основних засобів.

Дт 4103 «Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи» - на суму справедливої вартості об'єкта

Дт 4409 «Знос основних засобів»- на суму зносу об'єкта

Дт 7490 «Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів» - на суму перевищення залишкової вартості об'єкта над його справедливою вартістю

Кт 4400 - на суму первісної вартості об'єкта.

Необоротні активи, що були передані банком-учасником до статутного капіталу та повернені банкові в натуральній формі під час ліквідації підприємства, відображаються в обліку *за справедливою вартістю* на дату повернення таким бухгалтерським проведенням:

Дт 4400

Кт 4103

Ліквідація основних засобів і нематеріальних активів здійснюється відповідно до чинного законодавства України. Порядок списання необоротних активів із балансу визначається обліковою політикою банку.

У випадку списання з балансу основних засобів виконуються такі бухгалтерські проведення:

На суму зносу:

Дт 4409

Кт 4400

На суму залишкової вартості

Дт 7490

Кт 4400

2.Облік витрат, пов'язаних із вдосконаленням основних засобів і нематеріальних активів

Усі витрати, пов'язані з необоротними активами банку, що здійснюються від моменту їх оприбуткування до вибуття об'єкта необоротних активів, за їх економічним змістом можна розділити на дві групи:

1) витрати, пов'язані з поліпшенням основних засобів і вдосконаленням нематеріальних активів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо);

2) витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта основних засобів і нематеріальних активів у придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання (капітальний, поточний ремонт).

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта, у результаті чого збільшуються майбутні економічні вигоди, первісно очікувані від його використання.

Первісна вартість нематеріальних активів збільшується на суму витрат, пов'язаних з удосконаленням цих нематеріальних активів і підвищення їхніх можливостей і строку використання, що сприятиме збільшенню первісно очікуваних майбутніх економічних вигод.

Поліпшення основних засобів і вдосконалення нематеріальних активів відображається в обліку таким чином.

Передплата виконуваних робіт:

Дт 3510 А Дебіторська заборгованість з придбання активів
Кт 1200, 1001

Здавання виконаних робіт:

Дт 4310, 4430
Кт 3510

Віднесення суми поліпшення і вдосконалення на збільшення вартості об'єкта:

Дт 4300, 4400
Кт 4310, 4430

Наведені бухгалтерські проведення аналогічні тим, що виконуються з придбанням об'єкта необоротних активів, оскільки витрати на поліпшення і вдосконалення зазначеного об'єкта

призводять до збільшення його балансової вартості і відповідно зараховуються в дебет рахунків 4300 та 4400.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта основних засобів і нематеріальних активів у придатному для використання стані, вводяться до складу витрат звітного періоду .

Під час проведення робіт для підтримання об'єкта необоротних активів у робочому стані виконуються такі бухгалтерські проведення:

Передоплата виконуваних робіт:

Дт 3519 А «Дебіторська заборгованість за послуги»

Кт 1200 або 1001

Здавання виконаних робіт:

Дт 7420 «Витрати на утримання власних основних засобів та нематеріальних активів»

Кт 3519

3. Порядок переоцінки необоротних активів банку та її облік

Переоцінювання об'єкта основних засобів здійснюється тоді, коли його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості об'єкта на дату складання балансу.

Не підлягають переоцінюванню малоцінні необоротні матеріальні активи та бібліотечні фонди, амортизація яких здійснюється такими методами: нарахування у першому місяці використання об'єкта амортизаційних відрахувань у розмірі 50% його вартості, що амортизується, а решта 50% вартості - у місяці його вилучення з активів балансу (списання з балансу) або в разі нарахування амортизаційних відрахувань у першому місяці використання об'єкта - 100% його вартості.

На частоту переоцінювань впливає коливання справедливої вартості основних засобів, що переоцінюються. Перевірка реальної вартості основних засобів обов'язково здійснюється перед складанням річного звіту на дату проведення інвентаризації.

У разі переоцінювання об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється перевірка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої він належить. Переоцінювання групи основних засобів, об'єкти якої вже переоцінювалися, надалі має проводитися з такою регулярністю,

щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Установа банку самостійно визначає порядок проведення переоцінювання з урахуванням вимог законодавства України на нормативно-правових актів НБУ.

Переоцінена вартість і сума зносу об'єкта основних засобів визначається множенням первісної вартості й суми зносу об'єкта на індекс переоцінювання.

Індекс переоцінювання визначається діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки - до складу витрат банку. Отже, збільшення балансової вартості об'єкта основних засобів унаслідок їх дооцінювання відображається як зростання додаткового капіталу банку.

Результати дооцінювання основних засобів, яке проводиться вперше, відображаються в обліку такими бухгалтерськими проведеннями:

На величину різниці між переоціненою первісною вартістю і первісною вартістю об'єкта:

Дт 4400 Основні засоби

4500 Інші необоротні матеріальні активи

Кт 5100 Результати переоцінки основних засобів.

Одночасно на величину різниці між сумою зносу, що відповідає переоціненій вартості об'єкта, і нарахованою сумою зносу:

Дт 5100

Кт 4409 Знос основних засобів

4509 Знос інших необоротних матеріальних активів.

Слід зауважити, що відображення в обліку наступних уцінок і дооцінок вартості об'єкта основних засобів має свої особливості.

Зокрема, сума попередніх уцінок і втрат від зменшення корисності об'єкта основних засобів, що перевищує суму попередніх дооцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів і відновлення його корисності, під час проведення чергового дооцінювання вартості цього об'єкта, включається до складу доходів звітного періоду (6499 «Інші доходи») у сумі не більшій, ніж зазначене перевищення. Різниця між сумою чергової дооцінки залишкової вартості об'єкта основних

засобів і сумою перевищення відображається у складі додаткового капіталу банку (рахунок 5100).

Сума попередніх дооцінок об'єкта основних засобів і відновлення його корисності, що перевищує суму попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і втрат від зменшення його корисності, під час чергового уцінювання залишкової вартості цього об'єкта, але не більше зазначеного перевищення, спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу банку (рахунок 5100). Різниця між сумою чергової уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів і сумою перевищення включається до витрат звітного періоду (рахунок 7499).

Отже, уцінювання основних засобів здійснюється за рахунок дооцінювання за цим об'єктом, а за недостатності суми дооцінки - за рахунок витрат банку (рахунок 7499, аналітичний рахунок „Переоцінка основних засобів”).

При цьому виконуються такі бухгалтерські проведення:

Дт 5100 Результати переоцінки основних засобів

7499 Інші витрати

Кт 4400, 4500

одночасно:

Дт 4409 Знос основних засобів

4509 Знос інших необоротних матеріальних активів

Кт 5100

З вибуттям об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, різниця між сумою попередніх дооцінок і сумою попередніх уцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

Виконується бухгалтерське проведення:

Дт 5100

Кт 5030 Нерозподілені прибутки минулих років.

4. Облік амортизації основних засобів і нематеріальних активів

Вартість усіх необоротних активів підлягає амортизації, крім вартості землі та незавершених капітальних інвестицій.

Амортизація - це систематичний розподіл вартості основних засобів і нематеріальних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання.

Земля є активом, за яким не нараховується амортизація, оскільки термін її використання практично необмежений.

Строк корисного використання об'єкта основних засобів чи нематеріальних активів визначається банком самостійно в разі визнання цього об'єкта активом та зарахування його на баланс. При цьому банкові необхідно врахувати таке: очікуване використання об'єкта банком з урахуванням його потужності або продуктивності; термін корисного використання подібних активів; фізичний та моральний знос, що передбачається; наявні обмеження щодо терміну використання об'єкта та інші фактори.

Нарахування амортизації починається з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт основних засобів чи нематеріальних активів став придатним для корисного використання, і припиняється починаючи з першого числа місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів чи нематеріальних активів. Нарахування амортизації основних засобів призупиняється на період їх реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

Банки України застосовують такі методи нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів.

Прямолінійний метод - річна сума амортизації визначається діленням вартості, що амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів.

Метод зменшення залишкової вартості — річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату, з якої починається нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта у результаті ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості - річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної його вартості на дату, з якої

починається нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється залежно від строку корисного об'єкта, і подвоюється.

Кумулятивний метод - річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта.

Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

Виробничий метод - місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції, який банк очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів.

Метод амортизації основних засобів і нематеріальних активів обирається банком самостійно, залежно від умов отримання майбутніх економічних вигод. Обраний банком метод нарахування амортизації зазначається в його обліковій політиці. Нарухування амортизації здійснюється щомісяця.

Амортизація інших необоротних матеріальних активів нарахується за прямолінійним або кумулятивним методами.

Результат амортизації основних засобів і нематеріальних активів відображається за рахунками:

- 4309 КА Накопичена амортизація нематеріальних активів,
- 4409 КА Знос основних засобів,
- 4509 КА Знос інших необоротних матеріальних активів.

Нараховану суму амортизації відносять на витрати відповідного звітнього періоду і відображають в обліку таким бухгалтерським проведенням:

- Дт 7423 А Амортизація
- Кт 4309,4409, 4509.

5. Інвентаризація основних засобів і нематеріальних активів, відображення в обліку результатів інвентаризації

Інвентаризація необоротних активів дотриманням вимог Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

Порядок проведення інвентаризації:

• Основні засоби та нематеріальні активи реєструються в інвентаризаційних описах.

• Після звіряння даних описів із даними обліку встановлюються розбіжності, причини яких з'ясовуються.

• Під час інвентаризації нематеріальних активів їх наявність установлюється за документами, що були підставою для оприбуткування, а також за документами, якими оформлені майнові права.

• До окремих інвентаризаційних описів вносяться основні засоби, що перебувають у лізингу, на ремонті тощо. Їх наявність встановлюється за даними актів, накладних, квитанцій та інших документів, які свідчать про приймання зазначеного майна іншими підприємствами.

• На основні засоби й нематеріальні активи, що не є придатними для використання, складають окремі інвентаризаційні описи, які використовуються для складання актів на списання.

• Результати інвентаризації відображаються в протоколі засідання інвентаризаційної комісії, який розглядається і затверджується керівником банку у п'ятиденний термін.

• Затвержені результати інвентаризації повинні бути відображені в обліку та звітності того місяця, в якому проводилася інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року.

Основні засоби та нематеріальні активи, що виявлені у надлишку, підлягають оприбуткуванню з віднесенням оприбуткованих сум на доходи банку. При цьому здійснюється таке бухгалтерське проведення:

Дт 4300, 4400, 4500

Кт 6499 Інші доходи.

Нестачі та втрати від псування необоротних активів до встановлення осіб, які мають їх відшкодувати, відображаються за позабалансовими рахунками. Вартість утрачених необоротних активів при цьому списується на витрати звітного періоду.

Після встановлення осіб, які мають відшкодувати збитки, належна до відшкодування сума зараховується до дебіторської заборгованості та визнається у складі доходів звітного періоду.

Списання вартості повністю втрачених основних засобів з балансу:

Дт 7490 Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів

Дт 4409

Кт 4400

Одночасно:

Дт 9617 Списана у збиток заборгованість банків за іншими активами

Кт 9910 Контррахунок.

Встановлення осіб, які мають відшкодувати збитки:

Дт 3552 Нестачі та інші нарахування на працівників банку

Кт 6499 Інші доходи;

Одночасно:

Дт 9910

Кт 9617.

Відшкодування винною особою вартості основних засобів:

Дт 1200 або 1001

Кт 3552.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Які методичні процедури внутрішнього контролю основних засобів комерційного банку дозволять підвищити ефективність управління ними.

2. Методи нарахування амортизації основних засобів згідно Податкового кодексу, їх порівняльна характеристика.

Практичні завдання:

Завдання 10.1. Облік придбання та безкоштовного одержання основних засобів:

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	Сплачено постачальнику заодержану оргтехніку	150000		
2	Одержано банком комплект оргтехніки від постачальника	150000		

3	Нараховано підряднику за монтаж і установку зазначеного обладнання	25000		
4	ЕОМ і оргтехніка вводяться в експлуатацію і зараховуються до основних засобів (визначити суму самостійно)			
5	На основі акта приймання-передачі основних засобів одержано банком безкоштовно комп'ютери	100000		

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями та визначити вартість, за якою ЕОМ і оргтехніка вводяться в експлуатацію та зараховуються до основних засобів.

Завдання 10.2. Облік зношення та вибуття:

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	Нараховано амортизацію за об'єктами основних засобів	5000		
2	Зношення основних засобів	5000		
3	Вибувають повністю амортизовані основні засоби	3000		
4	Вибувають повністю амортизовані основні засоби з балансовою вартістю:	11000		
	а) на суму зношення	9000		
	б) на недоамортизовану частину	1000		

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 10.3. Облік малоцінних і швидкозношуваних предметів.

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	Здійснено попередню оплату постачальнику за МШП	3200		
2	Одержано від постачальника і оприбутковано на склад МШП	3200		
3	Передано в експлуатацію МШП понад			

	встановлену нормою вартості за одиницю:			
	а) передача на суму	1400		
	б) нараховано зношення в розмірі 50%	700		
	в) списується через рік на витрати по акту вибуття ще 50% з урахуванням оприбуткування придатних матеріалів: - оприбутковано матеріали, одержані при ліквідації - донараховано зношення - списано з балансу МШП	100 600 1300		

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 10.4. Облік матеріалів.

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	Здійснено попередню оплату постачальнику	2500		
2	Оприбутковано одержані від постачальника матеріали	2500		
3	Витрачено і списано на поточні ремонти приміщень банку різні види матеріалів	1700		

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Завдання 10.5. Облік результатів переоцінки основних засобів:

№ п/п	Господарські операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	Проведено дооцінку:			
	а) основних засобів	4200		
2	б) незакінчених капвкладень	3600		
	Проведено уцінку:			
2	а) основних засобів	1800		
	б) незакінчених капвкладень	1100		

Необхідно: Скласти бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. У чому суть господарських матеріалів щодо передачі їхньої вартості на витрати банку?
2. За якою вартістю всі види товарно-матеріальних цінностей відображаються в балансі банку?
3. Що таке об'єкт витрат? Навести приклад.
4. Наведіть принцип складання бухгалтерських проводок на віднесення амортизації до витрат банку.
5. За рахунок яких джерел списуються результати від реалізації або ліквідації основних засобів та нематеріальних активів?
6. Які бухгалтерські проводки складаються у випадку виявлення при інвентаризації надлишків як основних засобів, так і нематеріальних активів?
7. У чому полягають особливості відображення в обліку виявлених інвентаризацією надлишків малооцінки і господарських матеріалів?
8. Наведіть методику облікового відображення нестач усіх видів товарно-матеріальних цінностей.

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року - це:

- а) необоротні активи
- б) основні засоби
- в) нематеріальні активи
- г) оборотні активи

2. Основні засоби та нематеріальні активи -це:

- а) оборотні активи
- б) необоротні активи

- в) малоцінні та швидкозношувані предмети
- г) виробничі запаси

3. До нематеріальних активів належать (перелічити):

4. Придбані основні засоби та нематеріальні активи зараховуються на баланс банку за вартістю:

- а) справедливою
- б) ринковою
- в) залишковою
- г) первісною

5. Первісна вартість включає в себе (вказати що саме):

6. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Отримання нематеріальних активів:

- а) Дт 3511 Кт 4300
- б) Дт 4310 Кт 3511
- в) Дт 4300 Кт 3511
- г) Дт 3511 Кт 1200

7. Оприбуткування необоротних активів здійснюється на підставі:

- а) актів ревізії
- б) актів приймання-передавання
- в) накладних
- г) рахунка-фактури

8. Оформити бухгалтерською проводкою операцію: Передоплата виконуваних робіт під час удосконалення основних засобів:

- а) Дт 4430 Кт 3511
- б) Дт 3511 Кт 4430
- в) Дт 4400 Кт 4430
- г) Дт 4430 Кт 1200

9. Різниця між первісною вартістю і сумою нарахованого зносу - це:

- а) балансова вартість
- б) залишкова вартість
- в) справедлива вартість
- г) ринкова вартість

10. Сума уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до:

- а) прибутку банку
- б) збитку банку
- в) витрат банку
- г) капіталу банку

Самостійна робота:

Вивчення основних положень Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженої Постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480 та Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

Теми рефератів

1. Класифікація основних засобів і нематеріальних активів та їх вартісна оцінка.
2. Бухгалтерський облік придбання основних засобів і нематеріальних активів.
3. Порядок та облік переоцінки основних засобів і нематеріальних активів.

Тема 11. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЛІЗИНГУ

Мета заняття: закріпити теоретичні знання та виробити практичні навички щодо порядку обліку лізингових операцій в комерційному банку.

Понятійний апарат: фінансовий лізинг, оперативний лізинг, лізингова ставка процента, початок строку лізингу,

строк лізингу, мінімальні лізингові платежі, ліквідаційна вартість.

Рекомендована література: нормативна 1,2,6,7,13,20,32; основна 1,2,3,4,7,8; ресурси інтернет 1,2,10.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Питання для обговорення:

1. Характеристика лізингових операцій.
2. Облік операцій з фінансового лізингу.
3. Облік операцій з оперативного лізингу.
4. Продаж необоротного активу з укладенням угоди про його одержання продавцем у лізинг.

1. Суть та характеристика лізингових операцій комерційного банку

Лізинг – це господарська операція, за якою лізингодавець передає лізингоодержувачу право користування активом за плату та на певний період.

Лізингові операції класифікуються як кредитні та обліковуються на відповідних рахунках. Водночас лізингові операції за формою означають передавання-отримання основних засобів у користування. Придбані основні засоби, призначені для передавання в лізинг, банки-лізингодавці можуть або обліковувати на рахунках класу 4, де обліковуються основні засоби та нематеріальні активи, які належать банку, або не оприбутковувати їх на баланс, а відразу передавати в лізинг.

Лізинг основних засобів є фінансовим, якщо виконується одна з таких умов:

-Право власності на основні засоби переходить від лізингодавця до лізингоодержувачу по закінченні дії лізингової угоди;

-Термін дії угоди поширюється на основну частину (не менше 60%) корисного строку служби основних засобів.

За інших обставин лізинг вважається оперативним.

У разі як фінансового, так і оперативного лізингу основні засоби протягом строку дії угоди залишаються власністю лізингодавця.

Об'єктом лізингу є необоротні активи, що є власністю лізингодавця або придбані ним у власність у відповідного продавця майна з дорученням і за погодженням з лізингоодержувачем.

Лізинг можна розглядати як фінансовий або оперативний залежно від того, чи передається правом лізингу передавання всіх ризиків і вигод, що пов'язані з користуванням та володінням активом. За оперативного лізингу активи відображаються в балансі лізингодавця, а за фінансового – на балансі лізингоодержувача.

Передавання об'єкта лізингу здійснюється в строки і на умовах, визначених в угоді про лізинг. Можливе продовження строку лізингу, про що слід зробити спеціальне застереження у лізинговій угоді. В угоді слід зазначити:

- об'єкт лізингу;
- термін лізингу;
- ринкову вартість основних засобів;
- строк проведення платежів та їх розмір;
- фактичну процентну ставку лізингу;
- процентну ставку лізингоодержувача, що прирощується;
- умови переоцінювання вартості об'єкта лізингу згідно із законодавством;
- право власності на майно після закінчення терміну лізингу.

Передавання об'єкта лізингу здійснюється у строки і на умовах, визначених договором лізингу.

Строк лізинг – це змінений строк, на який лізингоодержувач уклав угоду на лізинг основних засобів.

Лізингоодержувач щомісяця сплачує лізингодавцю певну суму за використання майна у вигляді лізингової плати.

Лізингова плата включає в себе:

- суму частини вартості об'єкта лізингу;
- суму, сплачувану як проценти за залучений кредит для придбання майна за договором лізингу;
- винагороду;
- компенсацію інших витрат лізингодавця, які передбачені договором лізингу.

Лізингові платежі як і в балансі лізингоодержувача, так і на балансі лізингодавця мають поділитися на процентні платежі за

показниками та платежі за основною сумою непогашеної заборгованості.

Процентні платежі розраховуються за кожний обліковий період у розмірі процентної ставки, що застосовується в разі лізингу, до залишкової суми активу та зобов'язання за фінансовим лізингом.

2.Облік операцій з фінансового лізингу

Основні засоби передані у фінансовий лізинг, обліковуються за меншою з двох вартостей: теперішньою або ринковою.

Теперішня вартість пов'язана з розрахунком складного дисконту для кожного лізингового платежу. Основні засоби, передані в фінансовий лізинг, обліковуються лізингодавцем як виданий кредит. Лізингоодержувач відображає в балансі отримані необоротні активи одночасно як актив і як зобов'язання.

Відображення фінансового лізингу лізингодавцем

Лізингодавець відображає наданий у фінансовий лізинг об'єкт у сумі мінімальних лізингових платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за відрахуванням фінансового доходу, що підлягає одержання, з визначенням доходу від реалізації необоротних активів. Одночасно залишкова вартість об'єкта фінансового лізингу виключається з балансу лізингодавця з відображенням у складі витрат від реалізації необоротних активів.

При цьому здійснюються такі проведення:

На суму залишкової вартості:

Дт 4309, 4409

Дт 7490 «Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів»

Кт 4300, 4400

На суму доходу від реалізації:

Дт 1520 «Фінансовий лізинг (оренда), що наданий іншим банкам, який обліковується за амортизованою собівартістю»,

2071 «Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю»,

Кт 6490 «Позитивний результат від продажу нематеріальних активів та основних засобів».

Різниця між сумою мінімальних лізингових платежів і негарантованої ліквідаційної вартості об'єкта фінансового лізингу та теперішньою вартістю, що визначена за лізинговою ставкою, є доходом лізингодавця.

На суму отриманих доходів за фінансовим лізингом лізингодавець виконує проведення:

Дт 1200, 2600, 1001

Кт 1528 «Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю», 2078 «Нараховані доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю», 3578 «Інші нараховані доходи».

Відображення фінансового лізингу лізингоодержувачем

Отримані лізингоодержувачем у фінансовий лізинг основні засоби та нематеріальні активи обліковуються за найменшою оцінкою на початок строку лізингу; справедливою вартістю необоротного активу або теперішньою вартістю суми мінімальних лізингових платежів на окремому рахунку «Фінансовий лізинг» рахунків 4300, 4400.

Дт 4300 «Нематеріальні активи», аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг», 4400.

Кт 3615 «Зобов'язання орендаря з лізингу (оренди)»

Витрати лізингоодержувача на поліпшення об'єкта фінансового лізингу, що приводять до збільшення майбутніх економічних вигод, які очікувалися від його використання, відображаються як капітальні інвестиції, що включаються до вартості об'єкта фінансового лізингу:

Дт 4400, аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг»,

Кт 4430 «Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами».

Різниця між сумою мінімальних лізингових платежів і вартістю об'єкта фінансового лізингу на початок строку фінансового лізингу – це фінансові витрати лізингоодержувача, які відображаються в бухгалтерському обліку лише в сумі, що належить до звітного періоду.

Нараховані витрати за отриманими лізингоодержувачем активами у фінансовий лізинг:

Дт 7028 «Процентні витрати за орендним зобов'язанням орендаря»

Кт 3678 «Інші нараховані витрати».

На суму сплачених нарахованих витрат за фінансовим лізингом лізингоодержувач здійснює проведення:

Дт 3678

Кт 1200, 1001.

На суму здійсненого платежу за об'єктом лізингу:

Дт 3615 «Зобов'язання орендаря з лізингу (оренди)»

Кт 1200.

Лізингоодержувач протягом періоду очікуваного використання активу нараховує амортизацію основних засобів і нематеріальних активів, отриманих у фінансовий лізинг. Періодом очікуваного використання об'єкта фінансового лізингу є строк корисного використання.

Під час переходу за умовою лізингу основних засобів і нематеріальних активів, отриманих у фінансовий лізинг, у власність лізингоодержувача, в обліку здійснюється такий запис:

Дт 4300, аналітичний рахунок «Власні нематеріальні активи»,

4400, аналітичний рахунок «Власні основні засоби»

Кт 4300, аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг»,

4400, аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг».

Одночасну на суму зносу:

Дт 4309, аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг»,

4409, аналітичний рахунок «Фінансовий лізинг»,

Кт 4309, аналітичний рахунок «Власні нематеріальні активи»,

4409 аналітичний рахунок «Власні основні засоби».

3.Облік операцій з оперативного лізингу

Відображення операцій лізингодавцем

Облік основних засобів і нематеріальних активів, переданих в оперативний лізинг, ведеться лізингодавцем на окремому аналітичному рахунку «Оперативний лізинг» балансових рахунків 4300, 4400.

Дт 4300,4400, аналітичний рахунок «Оперативний лізинг»

Кт 4309 аналітичний рахунок «Власні нематеріальні активи»,

4409 аналітичний рахунок «Власні основні засоби».

Лізингодавець здійснює нарахування лізингових платежів, які обліковуються на рахунку 3578 «Інші нараховані доходи», що відображаються так:

Дт 1200

Кт 3578.

Основні засоби та нематеріальні активи, повернені лізингоодержувачем, лізингодавець відображає записом:

Дт 4300 аналітичний рахунок «Власні нематеріальні активи»,

4400 аналітичний рахунок «Власні основні засоби»,

Кт 4300,4400, аналітичний рахунок «Оперативний лізинг».

Одночасно:

Дт 4309 аналітичний рахунок «Оперативний лізинг»,

4409 аналітичний рахунок «Оперативний лізинг».

Кт 4309 аналітичний рахунок «Власні нематеріальні активи»,

4409 аналітичний рахунок «Власні основні засоби».

Відображення операцій лізингоодержувачем

Прийняті в оперативний лізинг основні засоби на підставі акта приймання-передачі обліковуються лізингоодержувачем. До акта приймання-передачі орендованих основних засобів додається копія інвентарної картки цих основних засобів. Отримані картки зберігаються бухгалтерією лізингоодержувача окремо. Прийняті в оперативний лізинг основні засоби лізингоодержувач обліковує за інвентарними номерами лізингодавця.

Лізингоодержувач нараховує лізингові платежі, які обліковуються на рахунку 3678 «Інші нараховані витрати»:

Дт 7395 «Витрати на лізинг (оренду)»

Кт 3678.

Сума сплачених лізингових платежів:

Дт 3678

Кт 1200, 2600, 1001.

4. Продаж необоротного активу з укладанням угоди про його одержання продавцем у лізинг

Під час продажу необоротного активу з укладанням угоди про його одержання продавцем у фінансовий лізинг дохід від продажу визначається:

-У сумі вартості продажу необоротного активу, якщо вартість продажу нижча або дорівнює балансовій вартості проданого необоротного активу.

-У розмірі балансової вартості проданого активу, якщо вартість продажу вища, ніж балансова вартість проданого активу, що перевищує його балансову, включається продавцем-лізингоодержувачем до складу доходів майбутніх періодів, а також до складу доходу відповідних звітних періодів протягом строку фінансового лізингу.

Одночасно балансова вартість проданого необоротного активу виключається з балансу лізингоодержувача з відображенням у складі витрат реалізованих необоротних активів.

Виключення з балансу залишкової вартості проданого необоротного активу:

Дт 4309, 4409,
Дт 7490,
Кт 4300, 4400.

Відображення в бухгалтерському обліку доходу від продажу необоротного активу:

Дт 3519 - сума вартості продажу необоротного активу
Кт 6490- сума балансової вартості
Кт 3600- сума продажу, що перевищує балансову

Відображення в обліку надходження коштів в оплату проданих необоротних активів:

Дт 1200, 1001,
Кт 3519.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Дискусійні питання:

1. Назвіть основні питання оподаткування операцій з фінансового лізингу.
2. Які перспективи застосування лізингових банківських операцій як джерела оновлення технічної бази агроформувань?
3. Перспективи розвитку лізингу в Україні сьогодні: переваги та недоліки.

Практичні завдання:

Завдання 11.1. Відповідно до угоди банк «А» передав банкові «К» в оперативний лізинг автомобіль на умовах оперативного лізингу терміном на 10 років.

Вартість автомобіля — 265 000,00 грн.

Термін корисного використання — 15 років.

Визначена ліквідаційна вартість автомобіля — 5000 грн.

Угодою передбачено, що лізингоотримувач може здійснювати поліпшення автомобіля, отриманого в лізинг.

Лізингодавець витрат не враховує. Угодою визначена щорічна лізингова плата у розмірі 24 000 грн.

Необхідно: Відобразити вищевказану операцію передачі автомобіля в оперативний лізинг з позиції лізингоотримувача та лізингодавця в таблиці 11.1.

Таблиця 11.1

Відображення операцій оперативного лізингу на балансі лізингодавця та лізингоотримувача

Зміст операції	Облік операцій у лізингодавця		Облік операцій у лізингоотримувача		Сума
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1.Передання об'єкта у фінансовий лізинг					
2.Нарахування лізингових платежів (плати)					
3.Отримання (сплата) лізингових платежів					
4.Нарахування амортизації					
5.Після закінчення терміну дії лізингової угоди:					
-на вартість поверненого автомобіля					
-на суму нарахованого зносу					

Примітки: в операціях 1 та 5 використати наступні рахунки:

4400.1 — «Основні засоби», аналітичний рахунок «Оперативний лізинг»;

4400.2 — «Основні засоби», аналітичний рахунок «Власні основні засоби»;

4409.1 — «Знос основних засобів», аналітичний рахунок «Оперативний лізинг»;

4409.2 — «Знос основних засобів», аналітичний рахунок «Власні основні засоби».

Завдання 11.2. 01.02.2023 р. банк надав в оперативний лізинг новозбудовану будівлю іншому банку. Строк лізингу — 10 років. Балансова вартість будівлі становить 25000000 грн. Строк корисного використання будівлі 40 років. Визначена ліквідаційна вартість — 500 000 грн. Лізингодавець застосовує прямолінійний метод нарахування амортизації. Щорічна лізингова плата становить 62400 грн.

Необхідно: Здійснити розрахунки та скласти журнальні проводки.

БЛОК САМОПІДГОТОВКИ ТА САМОКОНТРОЛЮ

Питання для самоперевірки:

1. Дайте визначення лізингової операції.
2. За якими ознаками класифікуються лізингові операції?
3. Чим операції з фінансового лізингу відрізняються від операційного лізингу?
4. З чого складаються лізингові платежі за операціями з фінансового лізингу?
5. Які міжнародні стандарти фінансової звітності регламентують питання, пов'язані з визнанням, оцінкою та розкриттям інформації про лізингові операції?
6. Якими нормативно-правовими актами НБУ регламентується методика бухгалтерського обліку лізингових операцій банків України?
7. За якими рахунками бухгалтерського обліку банк-лізингодавець відображає наданий у фінансовий лізинг об'єкт необоротних активів та наданий в оперативний лізинг об'єкт необоротних активів?
8. Якими бухгалтерськими записами супроводжуються операції з нарахування та отримання банком-лізингодавцем доходу за фінансовим та оперативним лізингом?
9. Які бухгалтерські проводки виконує банк-лізингоодержувач за операціями з нарахування та сплати витрат за фінансовим та оперативним лізингом?
10. Якими бухгалтерськими проводками супроводжується перехід у власність банку-лізингоодержувача отриманих у фінансовий лізинг необоротних активів?

Тести для контролю знань:

Виберіть правильний варіант відповіді:

1. Від чого залежить класифікація лізингу як фінансового або оперативного?

- а) форми лізингового договору;
- б) суті операції;
- в) виду активу, що передається в лізинг;
- г) терміну лізингу.

2. Згідно МСБО 17 «Оренда», як в обліку орендоодержувача має відобразитися об'єкт фінансового лізингу на початок строку лізингу?

- а) як актив;
- б) як зобов'язання;
- в) одночасно як актив та зобов'язання;
- г) як витрати.

3. Якою бухгалтерською проводкою супроводжується сплата нарахованих лізингових платежів банком-лізингоодержувачем згідно з договором оперативного лізингу?

- а) Дт 3578 Кт 6395;
- б) Дт 1200 Кт 3578;
- в) Дт 7395 Кт 3678;
- г) Дт 3678 Кт 1200.

4. Бухгалтерське проведення Дт 4400 Кт 3615 означає:

- а) банк отримав основні засоби у фінансовий лізинг;
- б) банк надав клієнту основні засоби в фінансовий лізинг;
- в) банк визнав в балансі придбані на умовах попередньої оплати основні засоби, які він надасть в фінансовий лізинг;
- г) банк отримав основні засоби в оперативний лізинг.

5. Бухгалтерське проведення Дт 2071 Кт 4400 означає:

- а) банк надав клієнту основні засоби в фінансовий лізинг;
- б) банк визнав в балансі придбані на умовах попередньої оплати основні засоби, які він надасть в фінансовий лізинг;

- в) банк визнав в балансі придбані на умовах післяоплати основні засоби, які він надасть в фінансовий лізинг;
- г) банк отримав основні засоби у фінансовий лізинг.

6. Якою бухгалтерською проводкою відображається нарахування доходу за фінансовим лізингом, наданим підприємству?

- а) Дт 2078 Кт 6028;
- б) Дт 1528 Кт 6018;
- в) Дт 6018 Кт 1525;
- г) Дт 6028 Кт 2075.

7. Бухгалтерське проведення Дт 2600 Кт 2071 означає:

- а) клієнт сплатив банку суму нарахованих процентів за фінансовим лізингом;
- б) клієнт сплатив банку суму компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу;
- в) банк надав клієнту основні засоби в фінансовий лізинг;
- г) банк надав клієнту основні засоби в оперативний лізинг.

8. Бухгалтерське проведення Дт 4400 Кт 2071 означає:

- а) клієнт повернув банку основні засоби, що перебували в нього згідно з договором фінансового лізингу;
- б) клієнт сплатив банку суму компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу;
- в) банк надав клієнту основні засоби в фінансовий лізинг;
- г) банк надав клієнту основні засоби в оперативний лізинг.

9. Якою бухгалтерською проводкою відображається амортизація витрат, що пов'язані з оформленням договору про фінансовий лізинг, що наданий іншому банку?

- а) Дт 2078 Кт 6028;
- б) Дт 1528 Кт 6018;
- в) Дт 6018 Кт 1525;
- г) Дт 6028 Кт 2075.

10. Бухгалтерське проведення Дт 3615 Дт 4409 Кт 4400 означає:

- а) банк-лізингоодержувач повернув лізингодавцю основні засоби, що перебували в нього згідно з договором фінансового лізингу;
- б) клієнт сплатив банку суму компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу;
- в) банк надав клієнту основні засоби в фінансовий лізинг;
- г) банк надав клієнту основні засоби в оперативний лізинг.

Самостійна робота:

Вивчення основних положень Закону України «Про фінансовий лізинг» № 1201-ІХ від 04.02.2021 та Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженою Постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480.

Теми рефератів

1. Характеристика лізингових операцій та їх класифікація.
2. Характеристика рахунків, призначених для обліку лізингових операцій банку.
3. Порядок обліку операцій з оперативного лізингу.
4. Порядок обліку операцій з фінансового лізингу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна база

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. №2121-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14>
3. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001 р. №2374-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2374-14>
4. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898 (зі змінами та доповненнями).
5. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006р. № 3480-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3480-15>
6. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021 № 1201-IX. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1201-20>
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-04>
8. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368.
9. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#n653>
10. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 24.10.2011р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
11. Інструкція про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в

Україні, затверджена Постановою Правління НБУ від 25.09.2018 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>

12. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 162.

13. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06#Text>

14. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 17.11.2004 р. № 555. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ 20.10.2004 № 495.

16. Інструкція з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні, затверджена Постановою Правління НБУ 31.03.2017 № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-17#n8>

17. Інструкція про порядок відображення в бухгалтерському обліку банками України поточних і відстрочених податкових зобов'язань та податкових активів, затверджена Постановою Правління НБУ від 17.03.2009 №140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-09#Text>

18. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.01 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

19. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та МСБО. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/services-2/consulting/ifrs>

20. План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджений Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-04>

21. Податковий кодекс від 23 грудня 2010 року N 2856-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>

22. Положення про ліцензування банків, затверджене

Постановою Правління НБУ від 22.12.2018р. № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#n1483>

23. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене Постановою Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>

24. Положення про організацію бухгалтерського обліку в банках України, затверджене Постановою Правління НБУ від 04.07.2018 р. № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18#Text>

25. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене Постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#n18>

26. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

27. Положення про валютний нагляд, затверджене Постановою Правління НБУ від 03.01.2019 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19#n163>

28. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене Постановою Правління НБУ від 16.12.2002 р. № 508. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03#Text>

29. Положення про порядок виконання надавачами платіжних послуг платіжних інструкцій в іноземній валюті та банківських металах, затверджене Постановою Правління НБУ від 28.07.2018 р. № 216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0910-08#Text>

30. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затверджене Постановою Правління НБУ від 03.12.2003 №516. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>

31. Положення щодо організації діяльності банків та їх відокремлених підрозділів при здійсненні ними професійної діяльності на фондовому ринку, затверджене Рішенням НКЦПФР 16.12.2014 №1708. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1650->

14#Text

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Мінфіну від 27.04.2000 №92.

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Мінфіну від 18.10.1999 №242.

34. Постанова про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку від 11.09.2017р. № 89.

35. Порядок реєстрації випуску опціонних сертифікатів та проспекту їх емісії, затверджене Рішенням НКЦПФР від 23.03.2017 №209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0525-17#Text>

36. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджені Постановою Правління НБУ від 27.02.2018 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0017500-18>

37. Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України, затверджені Постановою Правління НБУ від 03.12.2018 р. № 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0134500-18#Text>

38. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затверджені Постановою Правління НБУ від 08.04.2005 р. № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0441-05>

39. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України від 02.01.2019 р. № 1.

Основна література

1. Варцаба В.І., Машіко К.С. Облік у банках (у таблицях і схемах) : Навч. посібник. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.
2. Кіндрацька Л.М. Фінансовий та управлінський облік у банках : підруч. К. : КНЕУ. 2008. 816 с.
3. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) [Текст] : підручник. [2-ге вид., доп. і перероб.]. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 676 с.
4. Маркус О. В. Бухгалтерський облік у комерційних банках.

- Підручник. Луцьк. : П.П. Іванюк, 2019. 174 с.
5. Смерічевський С. Ф., Кірізлеєва С.С. Фінансовий облік у банках: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2014. 408 с.
 6. Сіренко Н. М., Баришевська І. В., Боднар О.А., Калнауз Д.В. Облік у банках: курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2020. 112 с.
URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2307/1/OBLIK_U_BANKAKH.pdf
 7. Утенкова К.О. Облік у банках: Практ. посіб. Харків: 2021.176 с.
 8. Янишин Я.С., Жидовська Н.М., Сиротюк Г. В., Гром'як Т. Д. Облік в банках. Практикум [Текст] : навчальний посібник. Львів : СПОЛОМ. 2015. 312 с.

Ресурси Internet

1. www.bank.gov.ua -Національний банк України.
2. www.banker.kiev.ua – каталог українських банків.
3. www.currency.org.ua- курси валют НБУ.
4. www.banking.com.ua- «Банківська справа» журнал.
5. www.aub.com.ua – асоціація українських банків.
6. www.aufri.kiev.ua – асоціація учасників Фондового ринку України.
7. www.uice.kiev.ua- українська фондова біржа.
8. www.ndu.gov.ua – національний депозитарій України.
9. www.br.rql.kiev.ua/mon- моніторинг фінансових ринків України і світу.
10. <https://moodle.lnup.edu.ua> - система moodle ЛНУП.

**ПЛАН РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКІВ
УКРАЇНИ**

затверджений Постановою Правління НБУ від 11.09.2017 р.
№ 89 (із змінами та доповненнями)

Клас 1. Казначейські та міжбанківські операції

10	Готівкові кошти
100	Банкноти та монети
1001	<i>A¹ Банкноти та монети в касі банку</i>
1002	<i>A Банкноти та монети в касі відділень банку</i>
1003	<i>A Банкноти та монети в обмінних пунктах</i>
1004	<i>A Банкноти та монети в банкоматах</i>
1005	<i>A Банкноти та монети, інкасовані до перерахування</i>
1007	<i>A Банкноти та монети в дорозі</i>
101	Дорожні чеки
1011	<i>A Дорожні чеки в касі банку</i>
1012	<i>A Дорожні чеки в касі відділень банку</i>
1013	<i>A Дорожні чеки в обмінних пунктах</i>
1017	<i>A Дорожні чеки в дорозі</i>
109	Резерви під готівкові кошти, наявність яких є невідтвердженою
1090	<i>КА Резерви за готівковими коштами, наявність яких є невідтвердженою</i>
11	Банківські метали
110	Банківські метали
1101	<i>A Банківські метали в банку</i>
1102	<i>A Банківські метали у відділенні банку</i>
1107	<i>A Банківські метали у дорозі</i>
119	Резерви під банківські метали, наявність яких є невідтвердженою
1190	<i>КА Резерви за банківськими металами, наявність яких є невідтвердженою</i>
12	Кошти в Національному банку України
120	Кошти на вимогу в Національному банку України
1200	<i>A Кореспондентський рахунок у Національному банку України</i>

¹ За номером рахунку йде ознака синтетичного рахунку: А — активний, П — пасивний; АП — активно-пасивний; КА — контрактивний; КП — контрпасивний.

<i>1202 А Кошти банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) у Національному банку України</i>
<i>1203 А Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України</i>
<i>1205 А Кошти банків для забезпечення виконання зобов'язань перед Національним банком України за кредитами, наданими банкам, та операціями своп процентної ставки</i>
<i>1206 А Кошти банків для забезпечення виконання зобов'язань перед Національним банком України за запасами готівки, що передані Національним банком України уповноваженому банку на зберігання</i>
<i>1207 А Накопичувальний рахунок банку у Національному банку України</i>
<i>1208 А Нараховані доходи за коштами на вимогу в Національному банку України</i>
121 Строкові вклади (депозити) у Національному банку України
<i>1211 А Кошти, що надані Національному банку України за операціями репо</i>
<i>1212 А Строкові вклади (депозити) у Національному банку України</i>
<i>1216 АП Неамортизований дисконт за строковими вкладками (депозитами) у Національному банку України</i>
<i>1218 А Нараховані доходи за строковими вкладками (депозитами) у Національному банку України</i>
13 Кошти Національного банку України
130 Кореспондентський рахунок Національного банку України в банку
<i>1300 П Кореспондентський рахунок Національного банку України в банку</i>
<i>1302 П Кошти Національного банку України за рахунком умовного зберігання (ескроу)</i>
<i>1308 П Нараховані витрати за кореспондентським рахунком Національного банку України в банку</i>
131 Кредити, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування
<i>1310 П Кредити овернайт, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування</i>
<i>1311 П Кошти, які отримані від Національного банку України за операціями репо</i>
<i>1312 П Інші кредити, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування</i>
<i>1316 АП Неамортизований дисконт/премія за кредитами, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування</i>

<i>1318 П Нараховані витрати за кредитами, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування</i>
132 Інші кредити, що отримані від Національного банку України
<i>1321 Кредити, що отримані від Національного банку України на підтримку ліквідності</i>
<i>1322 П Інші кредити, що отримані від Національного банку України</i>
<i>1323 П Стабілізаційні кредити, що отримані від Національного банку України</i>
<i>1324 П Кредити, що отримані від Національного банку України за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій</i>
<i>1326 АП Неамортизований дисконт/премія за кредитами, що отримані від Національного банку України</i>
<i>1328 П Нараховані витрати за кредитами, що отримані від Національного банку України на підтримку ліквідності</i>
133 Строкові вклади (депозити) Національного банку України
<i>1334 П Строкові вклади (депозити) Національного банку України</i>
<i>1336 АП Неамортизований дисконт/премія за строковими вкладками (депозитами) Національного банку України</i>
<i>1338 П Нараховані витрати за строковими вкладками (депозитами)</i>
14 Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, та боргові фінансові інструменти, випущені Національним банком України
140 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
<i>1400 А Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1401 А Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1402 А Боргові цінні папери органів державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1403 А Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1404 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>

<i>1405 АП Переоцінка боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1406 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>1408 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
141 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>1410 А Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1411 А Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1412 А Боргові цінні папери органів державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1413 А Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1414 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1415 АП Переоцінка боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1416 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1418 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1419 КА Резерв за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
142 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю

<i>1420 А Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1421 А Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1422 А Боргові цінні папери органів державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1423 А Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1424 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1426 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1428 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>1429 КА Резерв за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>143 Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1430 А Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1435 АП Переоцінка депозитних сертифікатів Національного банку України, розміщених у банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1436 АП Неамортизована премія/дисконт за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>1438 А Нараховані доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>144 Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що оцінюються за амортизованою собівартістю</i>

1440 А Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що обліковуються за амортизованою собівартістю
1446 АП Неамортизована премія/дисконт за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за амортизованою собівартістю
1448 А Нараховані доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за амортизованою собівартістю
145 Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1450 А Депозитні сертифікати Національного банку України, розміщені в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1455 АП Переоцінка депозитних сертифікатів Національного банку України, розміщених у банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1456 АП Неамортизована премія/дисконт за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1458 А Нараховані доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
15 Кошти в інших банках
150 Кошти на вимогу в інших банках
1500 АП Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках
1502 А Кошти банків за розрахунками умовного зберігання (ескроу)
1507 П Нараховані витрати за отриманими кредитами овердрафт від інших банків
1508 АП Нараховані доходи за коштами на вимогу в інших банках
1509 АП Резерви за коштами на вимогу в інших банках
151 Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1510 А Депозити овернайт, що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1513 А Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1516 АП Неамортизована премія/дисконт за строковими вкладками (депозитами), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю

1518 АП Нараховані доходи за строковими вкладками (депозитами), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1519 А Резерв за строковими вкладками (депозитами), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
152 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1520 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий іншим банкам, який обліковується за амортизованою собівартістю
1521 А Кредити овернайт, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1522 А Кредити, що надані іншим банкам за операціями репо, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1524 А Інші кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1526 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1528 А Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1529 КА Резерв за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
153 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1532 А Кредити, що надані іншим банкам, за операціями репо, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1533 А Інші кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1535 АП Переоцінка кредитів, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1536 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
1538 А Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
154 Кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
1542 А Кредити, що надані іншим банкам за операціями репо, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
1543 А Інші кредити, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
1545 АП Переоцінка кредитів, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

1546 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
1548 А Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
1549 КА Резерви під заборгованість за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
16 Кошти інших банків
160 Кошти на вимогу інших банків
1600 АП Кореспондентські рахунки інших банків
1602 П Кошти інших банків за рахунками умовного зберігання (ескроу)
1607 А Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані іншим банкам
1608 АП Нараховані витрати за коштами на вимогу інших банків
1609 КА Резерв за коштами на вимогу інших банків
161 Строкові вклади (депозити) інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1610 П Депозити овернайт інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1613 П Строкові вклади (депозити) інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1616 АП Неамортизований дисконт/премія за строковимикладами (депозитами) інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1618 АП Нараховані витрати за строковимикладами (депозитами) інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
162 Кредити, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1621 П Кредити овернайт, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1622 П Кредити, що отримані від інших банків за операціями репо, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1623 П Інші кредити, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1626 АП Неамортизований дисконт/премія за кредитами, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю
1628 П Нараховані витрати за кредитами, що отримані від інших банків, які обліковуються за амортизованою собівартістю

18 Дебіторська заборгованість за операціями з банками
181 Дебіторська заборгованість за операціями з банками
1811 А Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою
1819 А Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками
183 Кошти банків у розрахунках
1832 А Кошти банків у розрахунках
1839 КА Резерви за коштами банків у розрахунках
189 Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
1890 КА Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
19 Кредиторська заборгованість за операціями з банками
191 Кредиторська заборгованість за операціями з банками
1911 П Кредиторська заборгованість за операціями з готівкою
1912 П Кредиторська заборгованість за операціями репо, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток/збиток
1919 П Інша кредиторська заборгованість за операціями з банками
192 Кошти Національного банку України на вимогу зі спеціальним режимом використання
1922 П Кошти Національного банку України на вимогу зі спеціальним режимом використання
193 Кошти в розрахунках інших банків
1932 П Кошти в розрахунках інших банків

Клас 2. Операції з клієнтами

20 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
201 Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2010 А Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2016 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2018 А Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2019 КА Резерв за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

202 Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2020 А Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2026 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2028 А Нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2029 КА Резерв за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
203 Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2030 А Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2036 АП Неамортизована премія/дисконт за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2038 А АП Нараховані доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2039 КА Резерв за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
204 Придбані (створені) знецінені кредити суб'єктів господарювання, що обліковуються за амортизованою собівартістю
2040 А Придбані (створені) знецінені кредити за операціями репо суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2041 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2042 А Придбані (створені) знецінені вимоги за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2043 А Придбані (створені) знецінені кредити в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

2044 А Придбані (створені) знецінені кредити за фінансовим лізингом (орендою) суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2045 А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2046 АП Неамортизована премія/дисконт за придбаними (створеними) знеціненими кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2048 А Нараховані доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2049 АП Резерв за придбаними (створеними) знеціненими кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
206 Кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2060 А Кошти банків у розрахунках у суб'єктах господарювання
2063 А Кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2066 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2068 А Нараховані доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2069 КА Резерв за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
207 Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю
2071 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю
2074 А Довгострокові кредити, що надані суб'єктам господарювання за участю кредитів Національного банку України
2076 АП Неамортизована премія/дисконт за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю
2078 А Нараховані доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю

2079 <i>КА Резерв за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
208 <i>Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2083 <i>А Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2086 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2088 <i>А Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2089 <i>КА Резерв за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
21 <i>Кредити, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
210 <i>Кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2103 <i>А Кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2106 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2108 <i>А Нараховані доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2109 <i>КА Резерв за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
211 <i>Кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2113 <i>А Кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2116 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2118 <i>А Нараховані доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2119 <i>КА Резерв за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>

212 <i>Іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2123 <i>А Іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2126 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2128 <i>А Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2129 <i>АП Резерв за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
213 <i>Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2133 <i>А Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2136 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2138 <i>А АП Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2139 <i>КА Резерв за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
214 <i>Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2140 <i>А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2141 <i>А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2142 <i>А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2143 <i>А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
2146 <i>АП Неамортизована премія/дисконт за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за</i>

<i>амортизованою собівартістю</i>
<i>2148 А Нараховані доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>2149 АП Резерв за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
22 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
220 Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
<i>2203 А Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>2206 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>2208 А Нараховані доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>2209 КА Резерв за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
221 Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю
<i>2211 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
<i>2216 АП Неамортизована премія/дисконт за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
<i>2218 А Нараховані доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
<i>2219 КА Резерв за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
222 Кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
<i>2220 А Кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>2226 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>

2228 А	Нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2229 КА	Резерв за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
223	Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2233 А	Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2236 АП	Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2238 А	Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2239 КА	Резерв за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
224	Придбані (створені) знецінені кредити фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2240 А	Придбані (створені) знецінені кредити на поточні потреби фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2241 А	Придбані (створені) знецінені кредити за фінансовим лізингом (орендою) фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2242 А	Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2243 А	Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2244 А	Придбані (створені) знецінені кредити за операціями репо фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2246 АП	Неамортизована премія/дисконт за придбаними (створеними) знеціненими кредитами фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2248 А	Нараховані доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2249 АП	Резерв за придбаними (створеними) знеціненими кредитами фізичних осіб, які обліковуються за амортизованою собівартістю
226	Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2260 А	Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

2266 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2268 А Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2269 КА Резерв за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
23 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю
230 Кредити в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2301 А Придбані (створені) знецінені кредити в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2303 А Кредити в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2306 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2307 АП Переоцінка за кредитами в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2308 А Нараховані доходи за кредитами в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2309 АП Резерв за кредитами в поточну діяльність суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
231 Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2310 А Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2311 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2316 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами репо суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою

<i>вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2317 АП Переоцінка за кредитами репо суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2318 А Нараховані доходи за кредитами репо суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2319 АП Резерв за кредитами репо суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
232 Кредити, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2320 А Кредити, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2321 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2326 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2327 АП Переоцінка за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2328 А Нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2329 АП Резерв за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
233 Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2330 А Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2331 А Придбані (створені) знецінені вимоги за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2336 АП Неамортизована премія/дисконт за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>

2337 АП Переоцінка за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2338 А Нараховані доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2339 АП Резерв за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
234 Фінансовий лізинг (оренда) суб'єктів господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2340 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2341 А Придбані (створені) знецінені кредити за фінансовим лізингом (орендою), що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2346 АП Неамортизована премія/дисконт за фінансовим лізингом (орендою) суб'єктів господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2347 АП Переоцінка за фінансовим лізингом (орендою) суб'єктів господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2348 А Нараховані доходи за фінансовим лізингом (орендою) суб'єктів господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2349 АП Резерв за фінансовим лізингом (орендою) суб'єктів господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
235 Іпотечні кредити суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2351 А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2353 А Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2356 АП Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

<i>2357 АП Переоцінка за іпотечними кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2358 А Нараховані доходи за іпотечними кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2359 АП Резерв за іпотечними кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
236 Кредити органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2360 А Кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2361 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2362 А Іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2363 А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2366 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2367 АП Переоцінка за кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2368 А Нараховані доходи за кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2369 АП Резерв за кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
237 Кредити органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2370 А Кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2371 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2372 А Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2373 А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>

2376 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2377 АП Переоцінка за кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2378 А Нараховані доходи за кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2379 АП Резерв за кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
238 Кредити, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2380 А Кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2381 А Кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2382 А Іпотечні кредити, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2383 А Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2386 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2387 АП Переоцінка за кредитами, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2388 А Нараховані доходи за кредитами, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
239 Кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2390 А Кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2391 А Кредити за операціями репо, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2392 А Кредити, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

<i>2393 А Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>2394 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>2395 А Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>2396 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>2397 АП Переоцінка за кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>2398 А Нараховані доходи за кредитами суб'єктів господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
24 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю
240 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2401 А Придбані (створені) знецінені кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2403 А Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2406 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2407 АП Переоцінка за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2408 А Нараховані доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>2409 АП Резерв за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
241 Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>2410 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>

2411 А Придбані (створені) знецінені кредити за фінансовим лізингом (орендою), що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2416 АП Неамортизована премія/дисконт за фінансовим лізингом (орендою) фізичних осіб, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2417 АП Переоцінка за фінансовим лізингом (орендою) фізичних осіб, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2418 А Нараховані доходи за фінансовим лізингом (орендою) фізичних осіб, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2419 АП Резерв за фінансовим лізингом (орендою) фізичних осіб, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
242 Кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2420 А Кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2421 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2426 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами за врахованими вексями фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2427 АП Переоцінка за кредитами за врахованими вексями фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2428 А Нараховані доходи за кредитами за врахованими вексями фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2429 АП Резерв за кредитами за врахованими вексями фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
243 Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2431 А Придбані (створені) знецінені іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2433 А Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід

2436 АП Неамортизована премія/дисконт за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2437 АП Переоцінка за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2438 А Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2439 АП Резерв за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
244 Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2440 А Кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2441 А Придбані (створені) знецінені кредити, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2446 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами репо фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2447 АП Переоцінка за кредитами репо фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2448 А Нараховані доходи за кредитами репо фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
2449 АП Резерв за кредитами репо фізичних осіб, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
245 Кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2450 А Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2451 А Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам, який обліковується за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2452 А Кредити, що надані за врахованими вексями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2453 А Іпотечні кредити, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2454 А Кредити за операціями репо, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

2456 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2457 АП Переоцінка за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
2458 А Нараховані доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
25 Кошти бюджету та позабюджетних фондів України
251 Кошти Державного бюджету України
2512 П Кошти Державного бюджету України цільового характеру
2513 П Кошти Державного казначейства України
2518 П Нараховані витрати за коштами Державного бюджету України
252 Бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
2520 П Поточні рахунки клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
2523 П Поточні рахунки цільового характеру клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
2525 П Строкові вклади (депозити) клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
2526 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
2528 П Нараховані витрати за коштами клієнтів банку, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
253 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України
2530 П Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України
2531 П Кошти, що вилучені уповноваженими органами
2533 П Депозитні суми та кошти, стягнуті з боржника органами державної виконавчої служби
2538 П Нараховані витрати за коштами бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України
254 Кошти місцевих бюджетів та бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок місцевих бюджетів
2541 П Кошти бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів
2542 П Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів
2544 П Кошти бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів цільового характеру

2545 П Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів цільового характеру
2546 П Строкові вклади (депозити) місцевих бюджетів
2548 П Нараховані витрати за коштами місцевих бюджетів
255 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя
2550 П Кошти місцевого фінансового органу для обслуговування місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку
2551 П Кошти головних розпорядників та розпорядників нижчого рівня для обслуговування місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку
2552 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів
2553 П Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів
2554 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок районних, міських, селищних та сільських бюджетів
2555 П Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціальних фондів районних, міських, районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів
2556 П Кошти, отримані одержувачами бюджетних коштів, які не є бюджетними установами, на виконання бюджетних призначень
2558 П Нараховані витрати за коштами бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя
256 Кошти позабюджетних фондів
2560 П Державні позабюджетні фонди
2561 П Галузеві позабюджетні фонди
2562 П Регіональні позабюджетні фонди
2565 П Цільові кошти позабюджетних фондів
2568 П Нараховані витрати за коштами позабюджетних фондів
257 Кошти державного та місцевого бюджетів для виплат
2570 П Кошти державного бюджету для виплат
2571 П Кошти державного та місцевих бюджетів для цільових виплат готівкою
2572 П Кошти місцевих бюджетів для виплат
26 Кошти клієнтів банку
260 Кошти на вимогу суб'єктів господарювання
2600 АП Кошти на вимогу суб'єктів господарювання
2601 П Поточні рахунки банку-управителя з довірчого управління

2602	П	Кошти суб'єктів господарювання за рахунками умовного зберігання (ескроу)
2603	П	Розподільчі рахунки суб'єктів господарювання
2604	П	Цільові кошти на вимогу суб'єктів господарювання
2606	П	Кошти на вимогу суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію з надання послуг з інкасації, інкасовані для подальшого переказу
2607	А	Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані суб'єктам господарювання
2608	П	Нараховані витрати за коштами на вимогу суб'єктів господарювання
2609	КА	Резерв за коштами на вимогу суб'єктів господарювання
261		Строкові кошти суб'єктів господарювання
2610	П	Строкові вклади (депозити) суб'єктів господарювання
2611	П	Кошти, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо
2616	АП	Неамортизований дисконт/премія за строковими коштами суб'єктів господарювання
2618	П	Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання
262		Кошти на вимогу фізичних осіб
2620	АП	Кошти на вимогу фізичних осіб
2621	АП	Кошти на вимогу суб'єктів незалежної професійної діяльності
2622	П	Кошти фізичних осіб за рахунками умовного зберігання (ескроу)
2624	П	Кошти, що отримані суб'єктами незалежної професійної діяльності
2627	А	Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам
2628	П	Нараховані витрати за коштами на вимогу фізичних осіб
2629	КА	Резерв за коштами на вимогу фізичних осіб
263		Строкові кошти фізичних осіб
2630	П	Строкові вклади (депозити) фізичних осіб
2631	П	Кошти, що отримані від фізичних осіб за операціями репо
2636	АП	Неамортизований дисконт/премія за строковими коштами фізичних осіб
2638	П	Нараховані витрати за строковими коштами фізичних осіб
264		Кошти виборчих фондів та фондів всеукраїнського референдуму
2640	П	Кошти виборчого фонду кандидата на пост Президента України, зареєстрованого Центральною виборчою комісією

2641 П Кошти виборчого фонду політичної партії, кандидати в народні депутати України від якої включені до загальнодержавного, регіонального виборчих списків та зареєстровані Центральною виборчою комісією
2642 П Кошти виборчого фонду місцевої організації політичної партії, кандидати в депутати включені нею до відповідних виборчих списків та зареєстровані відповідною територіальною виборчою комісією
2643 П Кошти виборчого фонду кандидата в народні депутати України в одномандатному виборчому окрузі, кандидата в народні депутати України, включеного політичною партією до загальнодержавного, регіонального виборчого списку та зареєстрованого Центральною виборчою комісією, кандидата в депутати, у тому числі включеного до виборчого списку організації партії, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, зареєстрованого територіальною виборчою комісією
2644 П Кошти фонду ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою/фонду всеукраїнського референдуму ініціативної групи
2645 П Кошти фонду агітації щодо ініціативи проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою політичної партії, громадської організації/фонду всеукраїнського референдуму політичної партії, громадської організації
265 Кошти небанківських фінансових установ
2650 АП Кошти на вимогу небанківських фінансових установ
2651 П Строкові вклади (депозити) небанківських фінансових установ
2652 П Кошти небанківських фінансових установ за рахунками умовного зберігання (ескроу)
2654 П Розрахункові рахунки небанківських надавачів фінансових платіжних послуг
2656 АП Неамортизований дисконт/премія за строковими коштами небанківських фінансових установ
2657 А Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані небанківським фінансовим установам
2658 П Нараховані витрати за коштами небанківських фінансових установ
2659 КА Резерв за коштами небанківських фінансових установ
27 Кредити, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстрочені зобов'язання банку
270 Кредити, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстрочені зобов'язання банку, які обліковуються за

амортизованою собівартістю
2701 П Кредити, що отримані від міжнародних та інших організацій, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2703 П Відстрочені до виконання зобов'язання банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2706 АП Неамортизований дисконт/премія за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстроченими зобов'язаннями банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю
2708 П Нараховані витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстроченими зобов'язаннями банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю
28 Дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
280 Дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
2800 А Дебіторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку
2801 А Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів банку
2805 А Дебіторська заборгованість за операціями з грошово-речовими лотереями
2806 А Дебіторська заборгованість за індексацією грошових заощаджень
2807 А Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою суб'єктів господарювання, що надають послуги з інкасації
2809 А Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
289 Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку
2890 КА Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку
29 Кредиторська заборгованість і транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку
290 Кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
2900 П Кредиторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку
2901 П Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів
2902 П Кредиторська заборгованість за прийнятими платежами
2903 П Кошти клієнтів банку за недіючими рахунками

2904 П	Зобов'язання банку за випущеними електронними грошима
2905 П	Кредиторська заборгованість за операціями з грошово-речовими лотереями
2906 П	Кредиторська заборгованість за індексацією грошових заощаджень
2907 П	Кредиторська заборгованість за операціями з готівкою суб'єктів господарювання, що надають послуги з інкасації
2908 П	Кредиторська заборгованість за іншими операціями колишнього СРСР
2909 П	Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
292	Транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку
2920 АП	Транзитний рахунок за операціями, здійсненими через банкомат
2924 АП	Транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток
293	Кошти в розрахунках суб'єктів господарювання
2932 П	Кошти в розрахунках суб'єктів господарювання
294	Кошти в розрахунках фізичних осіб
2942 П	Кошти в розрахунках фізичних осіб
295	Кошти в розрахунках небанківських фінансових установ
2952 П	Кошти в розрахунках небанківських фінансових установ

Клас 3. Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання

30	Цінні папери та інші фінансові інвестиції, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток
300	Акції та інші фінансові інвестиції, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток
3002 А	Акції, що випущені банками, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3003 А	Акції, що випущені небанківськими фінансовими установами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3005 А	Інші цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3007 АП	Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3008 А	Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
301	Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою

вартістю через прибутки/збитки
3010 А Боргові державні цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3011 А Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3012 А Боргові цінні папери, випущені банками, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3013 А Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3014 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3015 АП Переоцінка боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3016 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3018 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
304 Похідні фінансові активи, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3040 А Активи за придбаними опціонними контрактами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3041 А Активи за форвардними контрактами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3042 А Активи за ф'ючерсними контрактами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3043 А Активи за валютними своп-контрактами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3044 А Активи за процентними своп-контрактами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3049 А Активи за іншими похідними фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
31 Цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування
310 Акті́й та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
3102 А Акті́ї, що випущені банками, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
3103 А Акті́ї, що випущені небанківськими фінансовими установами,

<i>які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3105 А Інші цінні папери з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3107 АП Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3108 А Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
311 Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
<i>3110 А Боргові державні цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3111 А Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3112 А Боргові цінні папери, випущені банками, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3113 А Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3114 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3115 АП Переоцінка боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3116 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3118 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>3119 КА Резерв за борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
314 Похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування
<i>3140 А Активи за придбаними опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3141 А Активи за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3142 А Активи за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3143 А Активи за валютними своп-контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3144 А Активи за процентними своп-контрактами, що призначені</i>

для обліку хеджування
32 Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю
321 Боргові цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3210 А Боргові державні цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3211 А Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3212 А Боргові цінні папери, випущені банками, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3213 А Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3214 А Боргові цінні папери нефінансових підприємств, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3216 АП Неамортизована премія/дисконт за борговими цінними паперами, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3218 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3219 КА Резерв за борговими цінними паперами, які обліковуються за амортизованою собівартістю
33 Цінні папери власного боргу та похідні фінансові зобов'язання
330 Цінні папери власного боргу, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3300 П Прості векселі, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3301 П Акцепти, що надані за переказними вексялями, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3303 П Облігації, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3305 П Інші цінні папери власного боргу, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3306 АП Неамортизований дисконт/премія за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
3308 П Нараховані витрати за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
331 Цінні папери власного боргу, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
3310 П Прості векселі, випущені банком, які обліковуються за

<i>справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3312 П Депозитні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3313 П Облігації, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3314 П Інші цінні папери, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3315 П Переоцінка за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3316 АП Неамортизований дисконт/премія за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3318 П Нараховані витрати за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
332 Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
<i>3320 П Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>3326 АП Неамортизований дисконт/премія за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>3328 П Нараховані витрати за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
333 Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
<i>3330 П Ощадні сертифікати, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3335 АП Переоцінка за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3336 АП Неамортизований дисконт/премія за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3338 П Нараховані витрати за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
334 Похідні фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
<i>3350 П Зобов'язання за проданими опціонними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/</i>

<i>збитки</i>
<i>3351 П Zobов'язання за форвардними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3352 П Zobов'язання за ф'ючерсними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3353 П Zobов'язання за валютними своп-контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3354 П Zobов'язання за процентними своп-контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3359 П Zobов'язання за іншими похідними фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
336 Похідні фінансові zobов'язання, що призначені для обліку хеджування
<i>3360 П Zobов'язання за проданими опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3361 П Zobов'язання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3362 П Zobов'язання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3363 П Zobов'язання за валютними своп-контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
<i>3364 П Zobов'язання за процентними своп-контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
337 Zobов'язання за привілейованими акціями, випущеними банком
<i>3370 П Zobов'язання за привілейованими акціями, випущеними банком</i>
<i>3376 АП Неамортизований дисконт/премія за zobов'язаннями за привілейованими акціями, випущеними банком</i>
<i>3378 АП Нараховані витрати за привілейованими акціями, випущеними банком</i>
338 Фінансові zobов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки
<i>3380 П Фінансові zobов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3385 АП Переоцінка фінансових zobов'язань, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3386 КП Неамортизований дисконт за фінансовими zobов'язаннями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3387 П Неамортизована премія за фінансовими zobов'язаннями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>3388 АП Нараховані витрати за фінансовими zobов'язаннями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>

34	Запаси та необоротні активи, утримувані для продажу
340	Запаси та необоротні активи, утримувані для продажу
3400	<i>А Запаси на складі</i>
3402	<i>А Запаси в підзвітних осіб</i>
3403	<i>А Дорогоцінні метали в банку</i>
3407	<i>А Дорогоцінні метали в дорозі</i>
3408	<i>А Необоротні активи, утримувані для продажу</i>
3409	<i>А Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя</i>
341	Інвестиції в асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу
3412	<i>А Інвестиції в асоційовані банки, що утримуються з метою продажу</i>
3413	<i>А Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу</i>
3415	<i>А Інвестиції в інші асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу</i>
3418	<i>А Нараховані доходи за інвестиціями в асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу</i>
342	Інвестиції в дочірні компанії, що утримуються з метою продажу
3422	<i>А Інвестиції в дочірні банки, що утримуються з метою продажу</i>
3423	<i>А Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу</i>
3425	<i>А Інвестиції в інші дочірні компанії, що утримуються з метою продажу</i>
3428	<i>А Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії, що утримуються з метою продажу</i>
35	Інші активи банку
350	Витрати майбутніх періодів
3500	<i>А Витрати майбутніх періодів</i>
351	Дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку
3510	<i>А Дебіторська заборгованість з придбання активів</i>
3511	<i>А Договірний актив</i>
3519	<i>А Дебіторська заборгованість за послуги</i>
352	Розрахунки за податками та обов'язковими платежами
3520	<i>А Дебіторська заборгованість за податком на прибуток</i>
3521	<i>А Відстрочений податковий актив</i>
3522	<i>А Дебіторська заборгованість за податками та обов'язковими</i>

<i>платежами, крім податку на прибуток</i>
354 Дебіторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами
<i>3540 А Дебіторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку</i>
<i>3541 А Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку</i>
<i>3542 А Дебіторська заборгованість за кредитними операціями</i>
<i>3548 А Дебіторська заборгованість за операціями з іншими фінансовими інструментами</i>
355 Дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку
<i>3550 А Аванси працівникам банку на витрати з відрядження</i>
<i>3551 А Аванси працівникам банку на господарські витрати</i>
<i>3552 А Нестачі та інші нараховання на працівників банку</i>
<i>3559 А Інша дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку та іншими особами</i>
<i>356 Кредити (депозити), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу</i>
<i>3560 А Кредити (депозити), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу</i>
<i>3566 АП Неамортизована премія/дисконт за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу</i>
<i>3568 А Нараховані доходи за кредитами (депозитами), наданими (розміщеними) на умовах субординованого боргу</i>
<i>3569 КА Резерв за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу</i>
357 Інші нараховані доходи
<i>3570 А Нараховані доходи за розрахунково-касове обслуговування</i>
<i>3578 А Інші нараховані доходи</i>
359 Резерви під дебіторську заборгованість за операціями банку
<i>3590 КА Резерви під нефінансову дебіторську заборгованість за операціями банку</i>
<i>3599 КА Резерви під фінансову дебіторську заборгованість за операціями банку</i>
36 Інші пасиви банку
360 Доходи майбутніх періодів
<i>3600 П Доходи майбутніх періодів</i>
361 Кредиторська заборгованість за господарською діяльністю банку
<i>3610 П Кредиторська заборгованість з придбання активів</i>
<i>3611 П Договірне зобов'язання</i>

3615	П	Зобов'язання орендаря з лізингу (оренди)
3618	П	Нараховані витрати за зобов'язанням орендаря з лізингу (оренди)
3619	П	Кредиторська заборгованість за послуги
362		Розрахунки за податками та обов'язковими платежами
3620	П	Кредиторська заборгованість за податком на прибуток
3621	П	Відстрочені податкові зобов'язання
3622	П	Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток
3623	П	Кредиторська заборгованість за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
363		Розрахунки з акціонерами (учасниками)
3631	П	Кредиторська заборгованість перед акціонерами (учасниками) банку за дивідендами
364		Кредиторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами
3640	П	Кредиторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку
3641	П	Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку
3642	П	Кредиторська заборгованість за кредитними операціями
3647	П	Кредиторська заборгованість за зобов'язаннями з кредитування
3648	П	Кредиторська заборгованість за операціями з іншими фінансовими інструментами
365		Кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку
3650	П	Заборгованість працівникам банку на відрядження
3651	П	Заборгованість працівникам банку на господарські витрати
3652	П	Нарахування працівникам банку за заробітною платою
3653	П	Утримання з працівників банку на користь третіх осіб
3654	П	Нараховані відпускні до сплати
3658	П	Забезпечення оплати відпусток
3659	П	Інша кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку та іншими особами
366		Субординований борг банку
3660	П	Субординований борг банку
3661	П	Облігації, випущені банком на умовах субординованого боргу
3666	АП	Неамортизований дисконт/премія за субординованим боргом
3668	П	Нараховані витрати за субординованим боргом
367		Інші нараховані витрати
3670	П	Нараховані витрати за розрахунково-касове обслуговування

3678	II	Інші нараховані витрати
368		Капітальний інструмент з умовами списання/конверсії
3680	II	Капітальний інструмент з умовами списання/конверсії
3686	АП	Неамортизований дисконт/премія за капітальним інструментом з умовами списання/конверсії
3688	II	Нараховані витрати за капітальним інструментом з умовами списання/конверсії
369		Банківські резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання
3690	II	Резерви за наданими фінансовими гарантіями
3692	II	Резерви за кредитними зобов'язаннями
3699	II	Резерви за іншими нефінансовими зобов'язаннями
37		Клірингові рахунки, суми до з'ясування та транзитні рахунки
370		Клірингові рахунки
3705	АП	Клірингові рахунки за розрахунками платіжними картками
3706	АП	Клірингові рахунки за іншими розрахунками
371		Дебетові суми до з'ясування
3710	A	Дебетові суми до з'ясування
372		Кредитові суми до з'ясування
3720	II	Кредитові суми до з'ясування
373		Транзитні рахунки
3739	АП	Транзитний рахунок за іншими розрахунками
38		Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів
380		Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів
3800	АП	Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів
3801	АП	Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів
39		Розрахунки між філіями банку
390		Розрахунки між філіями банку
3900	АП	Рахунки філій, що відкриті в банку
3901	АП	Рахунки, що відкриті для філій банку
3902	A	Розрахунки за коштами, що надані філіям банку
3903	II	Розрахунки за коштами, що отримані від філій банку
3904	A	Нараховані доходи за коштами, що надані філіям банку
3905	II	Нараховані витрати за коштами, що отримані від філій банку
3906	A	Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою між філіями банку

3907 П Кредиторська заборгованість за операціями з готівкою між філіями банку
392 Транзитні рахунки за розрахунками між філіями банку
3928 А Транзитні рахунки для дебетових сум, що не були підтверджені філіями банків, розташованими в Україні
3929 П Транзитні рахунки для кредитових сум, що не були підтверджені філіями банків, розташованими в Україні

Клас 4. Фінансові та капітальні інвестиції

41 Інвестиції в асоційовані компанії
410 Інвестиції в асоційовані компанії
4102 А Інвестиції в асоційовані банки
4103 А Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи
4105 А Інвестиції в інші асоційовані компанії
4108 А Нараховані доходи за інвестиціями в асоційовані компанії
42 Інвестиції в дочірні компанії
420 Інвестиції в дочірні компанії
4202 А Інвестиції в дочірні банки
4203 А Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи
4205 А Інвестиції в інші дочірні компанії
4208 А Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії
43 Нематеріальні активи
430 Нематеріальні активи
4300 А Нематеріальні активи
4309 КА Накопичена амортизація нематеріальних активів
431 Капітальні інвестиції в нематеріальні активи
4310 А Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами
432 Гудвіл, що виник у результаті придбання
4321 А Гудвіл
44 Основні засоби
440 Основні засоби
4400 А Основні засоби
4409 КА Знос основних засобів
441 Інвестиційна нерухомість
4410 А Інвестиційна нерухомість
4419 КА Знос інвестиційної нерухомості
443 Капітальні інвестиції за основними засобами

4430	<i>А Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і зане введеними в експлуатацію основними засобами</i>
4431	<i>А Обладнання, що потребує монтажу</i>
45 Інші необоротні матеріальні активи	
450 Інші необоротні матеріальні активи	
4500	<i>А Інші необоротні матеріальні активи</i>
4509	<i>КА Знос інших необоротних матеріальних активів</i>
453 Капітальні інвестиції за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг (оренду)	
4530	<i>А Капітальні інвестиції за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг (оренду)</i>
46 Активи з права користування	
460 Активи з права користування	
4600	<i>А Активи з права користування</i>
4609	<i>КА Накопичена амортизація активів з права користування</i>

Клас 5. Капітал банку

50 Статутний капітал та інші фонди банку	
500 Статутний капітал банку	
5000	<i>П Статутний капітал банку</i>
5002	<i>КП Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (власників)</i>
5004	<i>П Незареєстрований статутний капітал</i>
501 Емісійні різниці та додаткові внески	
5010	<i>П Емісійні різниці</i>
5011	<i>АП Операції з акціонерами(власниками)</i>
502 Загальні резерви та фонди банку	
5020	<i>П Загальні резерви</i>
5021	<i>П Резервні фонди</i>
5022	<i>П Інші фонди банку</i>
503 Результати минулих років	
5030	<i>П Нерозподілені прибутки минулих років</i>
5031	<i>А Непокриті збитки минулих років</i>
504 Результати звітнього року	
5040	<i>П Прибуток звітнього року</i>
5041	<i>А Збиток звітнього року</i>
51 Результати переоцінки	
510 Результати переоцінки	
5100	<i>П Результати переоцінки основних засобів</i>
5101	<i>П Результати переоцінки нематеріальних активів</i>

<i>5102 АП Результати переоцінки боргових фінансових активів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>5103 П Результати переоцінки інвестицій в асоційовані та дочірні компанії</i>
<i>5104 АП Результати переоцінки за операціями хеджування</i>
<i>5105 АП Результати коригування вартості фінансових інструментів за операціями з акціонерами</i>
<i>5106 АП Результати переоцінки інструментів капіталу, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>5107 АП Результати переоцінки фінансових зобов'язань, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки на суму власного кредитного ризику</i>
<i>5108 П Результати переоцінки активів з права користування</i>
52 Приписний капітал філії іноземного банку
520 Приписний капітал філії іноземного банку
<i>5200 П Приписний капітал філії іноземного банку</i>
53 Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту
530 Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту
<i>5300 П Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту</i>

Клас 6. Доходи

60 Процентні доходи
600 Процентні доходи за коштами, щ розміщені в Національному банку України
<i>6000 АП Процентні доходи за коштами на вимогу, що розміщені в Національному банку України</i>
<i>6002 АП Процентні доходи за коштами, що надані Національному банку України за операціями репо</i>
<i>6003 АП Процентні доходи за строковими вкладками (депозитами), що розміщені в Національному банку України</i>
601 Процентні доходи за коштами, що розміщені в інших банках
<i>6010 АП Процентні доходи за коштами на вимогу, що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6011 АП Процентні доходи за депозитами овернайт, що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>

6012 АП Процентні доходи за строковими вкладками (депозитами), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6013 АП Процентні доходи за іншими кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6014 АП Процентні доходи за кредитами овернайт, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6015 АП Процентні доходи за кредитами, що надані іншим банкам за операціями репо, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6016 АП Процентні доходи за кредитами овердрафт, що надані іншим банкам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6017 АП Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий іншим банкам, який обліковується за амортизованою собівартістю
6018 П Процентні доходи за іншими кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6019 АП Процентні доходи за кредитами, що надані іншим банкам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
602 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6020 АП Процентні доходи за кредитами овердрафт, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6021 АП Процентні доходи за кредитами овердрафт, що надані небанківським фінансовим установам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6022 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6023 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6024 АП Процентні доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6025 АП Процентні доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю

<i>6026 АП Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за амортизованою собівартістю</i>
<i>6027 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
603 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
<i>6030 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6031 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6032 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6033 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6034 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами за фінансовим лізингом, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6035 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
604 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю
<i>6040 АП Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6041 АП Процентні доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6042 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6044 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами органів державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6045 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>

6046 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами органів державної влади, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6047 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю
605 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6050 АП Процентні доходи за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6052 АП Процентні доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6053 АП Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за амортизованою собівартістю
6054 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6055 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6056 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
606 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6060 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6061 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами за фінансовим лізингом (орендою), що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6062 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6063 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю
6064 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю

607 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6070 АП Процентні доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6071 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6072 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6073 АП Процентні доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6074 АП Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6075 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6076 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами в поточну діяльність суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6077 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6078 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6079 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іншими кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
608 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6080 АП Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6081 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6082 АП Процентні доходи за кредитами, що надані органам

<i>місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6083 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6084 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6085 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6086 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами органів державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6087 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами органів місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
609 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання та органам влади, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
<i>6090 П Процентні доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6091 П Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6092 П Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6093 П Процентні доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6094 П Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий суб'єктам господарювання, який обліковується за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6095 П Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6096 П Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>

61 Процентні доходи
610 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6100 АП Процентні доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6101 АП Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що наданий фізичним особам, який обліковується за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6102 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6103 АП Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6104 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6105 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами за фінансовим лізингом (орендою), що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6106 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6107 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6108 АП Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6109 АП Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими іншими кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
611 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6110 П Процентні доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6111 П Процентні доходи за фінансовим лізингом (орендою), що

<i>наданий фізичним особам, який обліковується за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6112 П Процентні доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6113 П Процентні доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6114 П Процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
612 Процентні доходи за операціями з цінними паперами
<i>6120 П Процентні доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6121 АП Процентні доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6122 АП Процентні доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6123 П Процентні доходи за іншими борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6124 АП Процентні доходи за іншими борговими цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6125 АП Процентні доходи за іншими борговими цінними паперами, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
<i>6126 П Процентні доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
<i>6127 АП Процентні доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>
<i>6128 АП Процентні доходи за депозитними сертифікатами Національного банку України, розміщеними в банках України, які обліковуються за амортизованою собівартістю</i>
613 Процентні доходи за операціями з філіями банку
<i>6130 П Процентні доходи за операціями з філіями банку</i>
614 Інші процентні доходи
<i>6140 АП Процентні доходи за кредитами (депозитами), наданими (розміщеними) на умовах субординованого боргу</i>
<i>6141 АП Інші процентні доходи</i>

62 Результат від переоцінки та від операцій з купівлі-продажу
620 Результат від переоцінки
6201 АП Результат від переоцінки інших похідних фінансових інструментів
6204 АП Результат від переоцінки іноземної валюти та банківських металів
6205 АП Результат від переоцінки придбаних опціонних контрактів
6206 АП Результат від переоцінки форвардних контрактів
6207 АП Результат від переоцінки ф'ючерсних контрактів
6208 АП Результат від переоцінки валютних своп-контрактів
6209 АП Результат від переоцінки процентних своп-контрактів
621 Результат від операцій з купівлі-продажу
6211 АП Результат від операцій з купівлі-продажу інших похідних фінансових інструментів
6214 АП Результат від операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів
6215 АП Результат від операцій з купівлі-продажу придбаних опціонних контрактів
6216 АП Результат від операцій з купівлі-продажу форвардних контрактів
6217 АП Результат від операцій з купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів
6218 АП Результат від операцій з купівлі-продажу валютних своп-контрактів
6219 АП Результат від операцій з купівлі-продажу процентних своп-контрактів
622 Результат від операцій з фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями
6223 АП Результат від операцій з цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6224 АП Результат від операцій за наданими кредитами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6225 АП Результат від операцій з фінансовими зобов'язаннями, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6226 АП Результат від перекласифікації переоцінки боргових фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
63 Інші операційні доходи
630 Дохід у вигляді дивідендів

6300	П Дохід у вигляді дивідендів за акціями, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
6301	П Дохід у вигляді дивідендів за акціями, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6302	П Дохід у вигляді дивідендів за інвестиціями в асоційовані компанії
6303	П Дохід у вигляді дивідендів за інвестиціями в дочірні компанії
631	Дохід від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії
6310	П Дохід від інвестицій в асоційовані компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі
6311	П Дохід від інвестицій в дочірні компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі
632	Дохід від модифікації фінансових активів
6320	П Дохід від модифікації фінансових активів
633	Дохід від модифікації фінансових зобов'язань
6330	П Дохід від модифікації фінансових зобов'язань
634	Дохід від припинення визнання фінансових активів
6340	П Дохід від припинення визнання фінансових активів
635	Дохід від припинення визнання фінансових зобов'язань
6350	П Дохід від припинення визнання фінансових зобов'язань
636	Дохід від модифікації лізингу (оренди)
6360	П Дохід від модифікації лізингу (оренди)
638	Інші операційні доходи за операціями з філіями банку
6380	П Інші операційні доходи за операціями з філіями банку
639	Інші операційні доходи
6390	П Дохід під час первісного визнання фінансових активів за вартістю, вищою/нижчою, ніж справедлива
6391	АП Результат переоцінки об'єкта хеджування
6392	АП Результат переоцінки інструменту хеджування
6393	АП Результат від продажу фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6394	П Доходи від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості
6395	П Доходи від лізингу (оренди)
6396	П Доходи від наданих консультаційних послуг фінансового характеру
6397	П Штрафи, пені, що отримані банком
6398	П Дохід під час первісного визнання фінансових зобов'язань за вартістю, вищою/нижчою, ніж справедлива
6399	П Інші операційні доходи
64	Інші доходи
649	Інші доходи

6490 П Позитивний результат від продажу нематеріальних активів та основних засобів
6499 П Інші доходи
65 Комісійні доходи
650 Комісійні доходи за операціями з банками
6500 П Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування банків
6501 П Комісійні доходи від кредитного обслуговування банків
6503 П Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для банків
6504 П Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для банків
6506 П Комісійні доходи від довірчого обслуговування банків
6508 П Комісійні доходи від позабалансовими операціями з банками
6509 П Інші комісійні доходи за операціями з банками
651 Комісійні доходи за операціями з клієнтами
6510 П Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування клієнтів
6511 П Комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів
6513 П Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для клієнтів
6514 П Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для клієнтів
6516 П Комісійні доходи від довірчого обслуговування клієнтів
6518 П Комісійні доходи від позабалансовими операціями з клієнтами
6519 Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами
652 Комісійні доходи за операціями з філіями банку
6520 Комісійні доходи за операціями з філіями банку
67 Повернення списаних активів
671 Повернення списаних активів
6710 П Повернення раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості за операціями з банками
6711 П Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості інших банків
6712 П Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за кредитами, що надані клієнтам
6713 П Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості від знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
6714 П Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості від знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю

6715 П Повернення раніше списаної безнадійної нефінансової дебіторської заборгованості банку
6717 П Повернення раніше списаної безнадійної фінансової дебіторської заборгованості банку

Клас 7. Витрати

70 Процентні витрати
700 Процентні витрати за коштами, що отримані від Національного банку України
7000 АП Процентні витрати за коштами на вимогу, що отримані від Національного банку України
7002 АП Процентні витрати за коштами, що отримані від Національного банку України за операціями репо
7003 АП Процентні витрати за іншими кредитами, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування
7004 АП Процентні витрати за іншими кредитами, що отримані від Національного банку України на підтримку ліквідності
7006 АП Процентні витрати за строковими вкладками (депозитами), що отримані від Національного банку України
701 Процентні витрати за коштами, що отримані від інших банків
7010 АП Процентні витрати за коштами на вимогу інших банків
7011 АП Процентні витрати за депозитами овернайт інших банків
7012 АП Процентні витрати за строковими вкладками (депозитами) інших банків
7014 АП Процентні витрати за кредитами овернайт, що отримані від інших банків
7015 АП Процентні витрати за кредитами, що отримані від інших банків за операціями репо
7016 АП Процентні витрати за кредитами овердрафт, що отримані від інших банків
7017 АП Процентні витрати за іншими кредитами, що отримані від інших банків
702 Процентні витрати за операціями із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7020 АП Процентні витрати за коштами на вимогу суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7021 АП Процентні витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7028 АП Процентні витрати за орендним зобов'язанням орендаря

703 Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України
7030 АП Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України
704 Процентні витрати за операціями з фізичними особами
7040 АП Процентні витрати за коштами на вимогу фізичних осіб
7041 АП Процентні витрати за строковими коштами фізичних осіб
7042 АП Процентні витрати за коштами, що отримані від фізичних осіб за операціями репо
7048 АП Процентні витрати за орендним зобов'язанням орендаря перед фізичними особами
706 Процентні витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстроченими зобов'язаннями банку
7060 АП Процентні витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій, та відстроченими зобов'язаннями банку
707 Процентні витрати за операціями з небанківськими фінансовими установами
7070 АП Процентні витрати за коштами на вимогу небанківських фінансових установ
7071 АП Процентні витрати за строковими коштами небанківських фінансових установ
71 Процентні витрати
712 Процентні витрати за цінними паперами власного боргу
7120 АП Процентні витрати за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, крім ощадних сертифікатів, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7121 А Процентні витрати за цінними паперами власного боргу, випущеними банком, крім ощадних сертифікатів, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
7122 АП Процентні витрати за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7123 А Процентні витрати за ощадними сертифікатами, випущеними банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
7124 А Процентні витрати за зобов'язаннями за привілейованими акціями, випущеними банком
7125 А Процентні витрати за фінансовими зобов'язаннями банку, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки

713 Процентні витрати за операціями з філіями банку
7130 А Процентні витрати за операціями з філіями банку
714 Інші процентні витрати
7140 АП Процентні витрати за субординованим боргом
7141 АП Інші процентні витрати
7142 А Процентні витрати за капітальним інструментом з умовами списання/конверсії
73 Інші операційні витрати
730 Витрати на телекомунікації
7300 А Витрати на СЕП
7301 А Витрати на інші системи банківського зв'язку
731 Витрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії
7310 А Витрати від інвестицій в асоційовані компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі
7311 А Витрати від інвестицій у дочірні компанії, що обліковуються за методом участі в капіталі
732 Витрати від модифікації фінансових активів
7320 А Витрати від модифікації фінансових активів
733 Витрати від модифікації фінансових зобов'язань
7330 А Витрати від модифікації фінансових зобов'язань
734 Витрати від припинення визнання фінансових активів
7340 А Витрати від припинення визнання фінансових активів
735 Витрати від припинення визнання фінансових зобов'язань
7350 А Витрати від припинення визнання фінансових зобов'язань
736 Витрати від модифікації лізингу (оренди)
7360 А Витрати від модифікації лізингу (оренди)
738 Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
7380 А Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
739 Інші операційні витрати
7390 А Витрати під час первісного визнання фінансових активів за вартістю, вищою/нижчою, ніж справедлива
7391 А Витрати на інкасацію та перевезення цінностей
7392 А Витрати на аудит
7394 А Витрати від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості
7395 А Витрати на лізинг (оренду)
7396 А Витрати за отриманими консультаційними послугами фінансового характеру
7397 А Штрафи, пені, що сплачені за банком
7398 А Витрати під час первісного визнання фінансових зобов'язань за вартістю, вищою/нижчою, ніж справедлива
7399 А Інші операційні витрати

74 Загальні адміністративні витрати
740 Витрати на утримання персоналу
7400 А Основна і додаткова заробітна плата
7401 А Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
7403 А Матеріальна допомога та інші соціальні виплати
7404 А Витрати на підготовку кадрів
7405 А Витрати на спецодяг та інші засоби захисту працівників
7409 А Інші витрати на утримання персоналу
741 Сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток
7410 А Податок на додану вартість
7411 А Податок на землю
7418 А Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
7419 А Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток
742 Витрати на утримання основних засобів і нематеріальних активів
7420 А Витрати на утримання власних основних засобів і нематеріальних активів
7421 А Витрати на утримання основних засобів, що отримані у лізинг (оренду)
7423 А Амортизація
7424 А Амортизація активів з права користування
743 Інші експлуатаційні та господарські витрати
7430 А Витрати на комунальні послуги
7431 А Господарські витрати
7432 А Витрати на охорону
7433 А Інші експлуатаційні витрати
745 Інші адміністративні витрати
7450 А Поштово-телефонні витрати
7452 А Витрати на відрядження
7454 А Представницькі витрати
7455 А Витрати на маркетинг і рекламу
7456 А Спонсорство та доброчинність
7457 А Інші адміністративні витрати
749 Інші витрати
7490 А Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів
7491 АП Витрати від уцінки запасів на продаж
7499 А Інші витрати

75 Комісійні витрати
750 Комісійні витрати
7500 А Комісійні витрати на розрахунково-касове обслуговування
7501 А Комісійні витрати на кредитне обслуговування
7503 А Комісійні витрати за операціями з цінними паперами
7504 А Комісійні витрати за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів
7506 А Комісійні витрати на довірче обслуговування
7508 А Комісійні витрати за позабалансовими операціями
7509 А Інші комісійні витрати
752 Комісійні витрати за операціями з філіями банку
7520 А Комісійні витрати за операціями з філіями банку
77 Відрахування в резерви
770 Відрахування в резерви
7700 АП Відрахування в резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
7701 АП Відрахування в резерви під заборгованість інших банків
7702 АП Відрахування в резерви під заборгованість за наданими кредитами клієнтам
7703 АП Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід
7704 АП Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю
7705 АП Відрахування в резерви за нефінансовою дебіторською заборгованістю банку
7706 АП Відрахування в банківські резерви на покриття ризиків і втрат
7707 АП Відрахування в резерви за фінансовою дебіторською заборгованістю банку
79 Податок на прибуток
790 Податок на прибуток
7900 АП Податок на прибуток

Клас 8. Управлінський облік

Клас 9. Позабалансові рахунки

90 Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій та акредитивів
900 Надані гарантії, поручительства, акредитиви та акцепти

9000	<i>А Надані гарантії</i>
9001	<i>А Підтверджені акредитиви</i>
9002	<i>А Надані акцепти</i>
9003	<i>А Надані авали</i>
903	<i>Отримані гарантії</i>
9030	<i>П Гарантії, що отримані від Уряду України</i>
9031	<i>П Отримані гарантії</i>
9036	<i>П Отримані контргарантії</i>
904	<i>Зобов'язання іншого банку щодо відшкодування коштів за акредитивами</i>
9041	<i>П Зобов'язання іншого банку щодо відшкодування коштів за акредитивами</i>
91	<i>Зобов'язання з кредитування, що надані та отримані</i>
910	<i>Зобов'язання з кредитування, що надані банкам</i>
9100	<i>А Зобов'язання з кредитування, що надані банкам</i>
911	<i>Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків</i>
9110	<i>П Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків</i>
9111	<i>П Зобов'язання з кредитування, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій</i>
912	<i>Зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам</i>
9122	<i>А Непокриті акредитиви</i>
9129	<i>А Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам</i>
92	<i>Зобов'язання і вимоги за операціями з валютою та банківськими металами</i>
920	<i>Валюта та банківські метали до отримання</i>
9200	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за умовами спот</i>
9201	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
9202	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
9203	<i>А Валюта та банківські метали до отримання, за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
9204	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</i>
9206	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування</i>
9207	<i>А Валюта та банківські метали до отримання за ф'ючерсними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через</i>

<i>прибутки/збитки</i>
9208 А Вимоги щодо отримання валюти за валютними своп-контрактами
921 Валюта та банківські метали до відправлення
9210 П Валюта та банківські метали до відправлення за операціями спот
9211 П Валюта та банківські метали до відправлення за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9212 П Валюта та банківські метали до відправлення за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9213 П Валюта та банківські метали до відправлення за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9214 П Валюта та банківські метали до відправлення за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9216 П Валюта та банківські метали до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9217 П Валюта та банківські метали до відправлення за ф'ючерсними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9218 П Зобов'язання щодо відправлення валюти за валютними своп-контрактами
922 Валюта та банківські метали до отримання за контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9221 А Валюта та банківські метали до отримання за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9224 А Валюта та банківські метали до отримання за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9227 А Валюта та банківські метали до отримання за ф'ючерсними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9228 А Вимоги щодо отримання валюти за валютними своп-контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)

923	Валюта та банківські метали до відправлення за контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9231	П Валюта та банківські метали до відправлення за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9234	П Валюта та банківські метали до відправлення за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9237	П Валюта та банківські метали до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9238	П Зобов'язання щодо відправлення валюти за валютними своп-контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
93	Вимоги та зобов'язання щодо андеррайтингу цінних паперів, спотових та строкових фінансових інструментів, крім інструментів валютного обміну
930	Цінні папери до отримання за операціями андеррайтингу
9300	А Вимоги за андеррайтингом цінних паперів
931	Цінні папери до відправлення за операціями андеррайтингу
9310	П Зобов'язання за андеррайтингом цінних паперів
932	Активи до отримання за контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9321	А Активи до отримання за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9324	А Активи до отримання за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9327	А Активи до отримання за ф'ючерсними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)

9328 А Грошові потоки до отримання за процентними своп-контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
933 Активи до відправлення за контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9331 П Активи до відправлення за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9334 П Активи до відправлення за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9337 П Активи до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
9338 П Грошові потоки до відправлення за процентними своп-контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу)
935 Активи до отримання
9350 А Активи до отримання та депозити до розміщення за спотовими контрактами
9351 А Активи до отримання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9352 А Активи до отримання за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9353 А Активи до отримання за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9354 А Активи до отримання за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9356 А Активи до отримання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9357 А Активи до отримання за ф'ючерсними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9358 А Грошові потоки до отримання за процентними своп-контрактами
9359 А Активи до отримання за іншими похідними фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через

<i>прибутки/збитки</i>
936 Активи до відправлення
9360 П Активи до відправлення та депозити до залучення за спотовими контрактами
9361 П Активи до відправлення за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9362 П Активи до відправлення за форвардними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9363 П Активи до відправлення за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9364 П Активи до відправлення за опціонними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9366 П Активи до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування
9367 П Активи до відправлення за ф'ючерсними контрактами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
9368 П Грошові потоки до відправлення за процентними своп-контрактами
9369 П Активи до відправлення за іншими похідними фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки
95 Інші зобов'язання і вимоги
950 Отримана застава
9500 А Отримана застава
9501 А Застава за іпотечними кредитами
9503 А Застава за складськими свідоцтвами
951 Надана застава
9510 П Надана застава
952 Іпотека
9520 А Земельні ділянки
9521 А Нерухоме майно житлового призначення
9523 А Інші об'єкти нерухомого майна
953 Надана застава щодо запасів готівки Національного банку України, які прийняті на зберігання уповноваженим банком
9530 П Надана застава щодо запасів готівки Національного банку України, які прийняті на зберігання уповноваженим банком
954 Умовні зобов'язання
9540 П Умовні зобов'язання
96 Списана заборгованість та кошти до повернення
960 Не сплачені в строк доходи

9600	<i>А</i>	Списана за рахунок спеціальних резервів заборгованість за нарахованими доходами за операціями з банками
9601	<i>А</i>	Списана за рахунок спеціальних резервів заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами
961		Списана у збиток заборгованість за активами
9610	<i>А</i>	Списана у збиток заборгованість за коштами на кореспондентських рахунках
9611	<i>А</i>	Списана у збиток заборгованість за кредитними операціями
9613	<i>А</i>	Списана у збиток заборгованість за операціями з цінними паперами
9615	<i>А</i>	Списана у збиток дебіторська заборгованість
9617	<i>А</i>	Списана у збиток заборгованість банків за іншими активами
9618	<i>А</i>	Списана у збиток заборгованість клієнтів за іншими активами
962		Кошти до повернення
9620	<i>А</i>	Валютні кошти підприємств, організацій, міністерств, відомств і Кабінету Міністрів України, що обліковуються на рахунках у Зовнішекономбанку Росії
9621	<i>А</i>	Валютні кошти фізичних осіб, що обліковуються на рахунках у Зовнішекономбанку Росії
97		Цінні папери та інші активи клієнтів на зберіганні
970		Цінні папери та інші активи клієнтів на зберіганні
9702	<i>А</i>	Цінні папери на зберіганні
9703	<i>А</i>	Інші активи на зберіганні
9704	<i>А</i>	Цінні папери клієнтів згідно з договором доручення (комісії)
971		Документи з приватизації — житлові чеки
9710	<i>А</i>	Розрахунки з емісії приватизаційних житлових чеків
9711	<i>А</i>	Житлові чеки в установах ВАТ „Ощадбанк”
9712	<i>А</i>	Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації
9713	<i>А</i>	Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
9714	<i>А</i>	Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць
9715	<i>А</i>	Розрахунки установ ВАТ „Ощадбанк” за житловими чеками
9717	<i>А</i>	Житлові чеки, що акумульовані на рахунках фінансових посередників
9718	<i>А</i>	Житлові чеки, що акумульовані для розрахунків за придбані об’єкти приватизації
973		Документи з приватизації — земельні бони
9731	<i>А</i>	Земельні бони в установах ВАТ „Ощадбанк”

9733 А Розрахунки земельними бонами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
9734 А Розрахунки земельними бонами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць
9735 А Розрахунки установ ВАТ „Ощадбанк”
9737 А Земельні бони, що акумульовані на рахунках фінансових посередників
974 Інші розрахунки
9740 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації за придбане майно
9741 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за придбане майно
9742 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за придбане майно
9743 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації за приватизоване житло
9744 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за приватизоване житло
9745 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за приватизоване житло.
9746 А Транзитний рахунок за розрахунковими документами приватизації
976 Грошова компенсація заощаджень громадян України в установах ВАТ „Ощадбанк”
9760 А Грошова компенсація заощаджень громадян України в установах ВАТ „Ощадбанк”
977 Різні цінності і документи з приватизації в дорозі
9770 А Різні цінності і розрахункові документи за придбаними об’єктами приватизації, що відправлені
9771 А Бланки з приватизації в дорозі
978 Активні рахунки довірчого управління
9780 А Готівкові кошти за операціями довірчого управління
9781 А Поточні рахунки банку-управителя з довірчого управління
9782 А Дебіторська заборгованість за операціями довірчого управління
9783 А Цінні папери в довірчому управлінні
9784 А Банківські метали в довірчому управлінні

9786	<i>А Інші активи в довірчому управлінні</i>
9787	<i>А Витрати за операціями довірчого управління</i>
9788	<i>А Нараховані доходи за об'єктами довірчого управління</i>
979	<i>Пасивні рахунки довірчого управління</i>
9790	<i>П Фонди банківського управління</i>
9791	<i>П Рахунки установників</i>
9792	<i>П Кредиторська заборгованість за операціями довірчого управління</i>
9797	<i>П Доходи від операцій довірчого управління</i>
98	<i>Облік інших цінностей та документів</i>
980	<i>Документи за розрахунковими операціями</i>
9800	<i>А Розрахункові документи за факторинговими операціями</i>
9801	<i>А Документи суб'єктів господарювання за грошовими вимогами до банку, що не виконані банком у зв'язку з діями інших осіб</i>
9802	<i>А Акредитиви до виконання</i>
9803	<i>А Розрахункові документи клієнтів, що обліковуються банком відповідно до укладених цивільно-правових договорів</i>
9804	<i>А Документи суб'єктів господарювання за грошовими вимогами до банку, що не виконані банком у встановлений законодавством України строк</i>
9805	<i>А Прострочена заборгованість за кредитами, оформлена вексялями.</i>
9806	<i>А Документи фізичних осіб/до рахунків фізичних осіб, що не виконані банком у встановлений законодавством України строк</i>
9807	<i>А Документи інших банків за грошовими вимогами до банку, що не виконані банком у встановлений законодавством України строк</i>
9809	<i>А Інші документи за розрахунковими операціями клієнтів</i>
981	<i>Інші цінності і документи</i>
9810	<i>А Нерозібрані посилки з цінностями</i>
9811	<i>А Отримані дозволи на випуск цінних паперів</i>
9812	<i>А Погашені цінності</i>
9817	<i>А Запаси готівки Національного банку України, які прийняті на зберігання уповноваженим банком</i>
9819	<i>А Інші цінності і документи</i>
982	<i>Бланки цінних паперів та бланки суворого обліку</i>
9820	<i>А Бланки цінних паперів</i>
9821	<i>А Бланки суворого обліку</i>
983	<i>Документи і цінності, прийняті та відправлені на інкасо</i>
9830	<i>А Документи і цінності, прийняті на інкасо</i>
9831	<i>А Документи і цінності, відправлені на інкасо</i>
985	<i>Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі</i>

9850 А Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі
986 Операції з обслуговування кредитів
9860 А Кредити, що перебувають на обслуговуванні в банку
9861 А Процентні доходи за кредитами, що перебувають на обслуговуванні в банку
989 Документи та цінності в підзвіті та в дорозі
9890 А Бланки цінних паперів в підзвіті
9891 А Бланки цінних паперів в дорозі
9892 А Бланки суворого обліку в підзвіті
9893 А Бланки суворого обліку в дорозі
9898 А Інші цінності та документи в підзвіті
9899 А Інші цінності та документи в дорозі
99 Контррахунки та позабалансова позиція банку
990 Контррахунки для рахунків розділів 90—95
991 Контррахунки для рахунків розділів 96—98
992 Позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами
9920 АП Позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами

Навчальне видання

Жидовська Наталія Михайлівна
Царук Наталія Георгіївна
Янковська Катерина Сергіївна

ОБЛІК В БАНКАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Авторська підготовка
Відповідальний за випуск – Олег Дук

Підписано до друку 14.02.2025 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 19,52. Наклад 25 пр.
Зам. №15/02-02

Видавництво “СПОЛОМ”
79008, Україна, м. Львів, вул. Краківська, 9.
Тел.: (380-32) 297-55-47.
Е-пошта: spolom_lviv@ukr.net.
Свідоцтво суб’єкта видавничої діяльності:
серія ДК, № 2083 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Гуменецький М. В. 81630
Львівська обл., Миколаївський р-н,
с. Гонятичі, вул. Польова, 10.
Свідоцтво фізичної особи-підприємця:
№ 083613 від 18.08.2008 р.
